

EGRI EGYHÁZMEGYEI PAPOK

AZ

IRODALMI TÉREN.

EGYBEÁLLITOTTA

KONCZHÁZAI

KONCZ ÁKOS,

EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI ÁLDOZÓPAP; JÁSZBERÉNYI KÖZS.
KATH. FŐGYMNASIUMI HITANÁR ÉS HITSZÓNOK.

EGER.

ÉRSEKI LYCEUMI NYOMDA.

1892.

AZ EGRİ FŐEGYHÁZMEGYE
FŐTISZTELENDŐ PAPSÁGÁNAK
MINT
AZ IRODALOM AVATOTT MŰVELŐINEK
ÉS
NAGYLELKŰ PÁRTOLÓINAK
LEGMÉLYEBB TISZTELETTEL
AJÁNlja

A SZERZŐ.

ELŐSZÓ.

Megőrizni azok emlékét, kik kisebb — nagyobb mértékben hozzájárultak az általános műveltség templomának felépítéséhez: kötelesség; kétszeres kötelesség pedig akkor, ha ezen fenséges épület az irodalom nemes irányában és a vallásossággal karöltve haladó nagy oszmék művelésében és terjesztésében bírja alapját.

Ezen az alapon emelkedtek fel a tudományok és művészetek legragyogóbb, legizmosabb és századokra, de lehet mondani, évezredekre kiható alkotásai.

És ezen alkotásoknak alapletevője kétségkívül a kath. egyház volt.

Ereje, melyet isteni kezekből nyert, a tudományokat is megszentelte. . . . .

Papjai pedig az egyháznak a tudományokat és művészeteket mindig szerették, bölcsőjükben gonddal és szeretettel ápolták, növekedésükben istápolták és a szellemi barátságot, mely közöttük az idők folyamán kifejlett, nem mondták fel egy pillanatra sem.

A valódi tudománynak, — mely verulami Baco szerint még a tévedőt is visszavezeti Istenhez, mint a tudományok ősforrásához, az ismeretterjesztésnek, a nemesebb irányú irodalmi működésnek jó barátjait ohajtottam bemutatni, midőn elhatároztam, hogy az egri egyházmegye, illetve most már főegyházmegye mindazon elhúnyt és még élő tagjainak rövid életrajzát irodalmi munkásságuknak feltüntetésével egybeállítom, kik kisebb vagy nagyobb művekkel örökitették meg nevüket az egyházmegye történetének lapjain.

Munkásságuk megőrzésére ösztönöztek az ihletett költő szavai:

„Csattantsd csak meg tündéri szárnyadat
S hajolj reám szelid emlékezet,
A multak örökzöld virányira
Röpítsed át a sovárgó lelkemet.“ Talabér.

És én a költő szózatának nom tudtam, de nem is akartam ellenállani. Jól esett lelkemnek azokat felkeresni, kik nem éltek hiába és hasztalanul. Mig éltek, munkálkodtak. Talán némelyiknek közülök csak egy babérlevelke vagy annyi se jutott az elismerés megérdemlett koszorújából, de becsületes lelkük nem is kívánt jutalmat, elég volt nekik a boldogító öntudat, hogy munkálkodásukkal hozzájárultak a haza és egyház dicsőségéhez. Mikor pedig eljött életük alkonya, a szőlő Ura bizonyára megadta nekik munkájuk jutalmát.

De midőn az elhunytak érdemeit tehetségem szerint összedtem, nem volt szabad elfeledkeznem az előkről sem. Őket is megilleti az elismerés nefelejtse. Mert ők sem feledik a könyvek könyvének szavait: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam.*

Valamint az őserdőkben is található elhullott magvakból felfakadó kis csemete, úgy szerény munkámban a nagy és alkotó erők mellett, a szellemi óriások között fog találkozni a szives olvasó olyanok nevével is, kik csak itt-ott és néha-néha megjelent műveikkel engedték sejtetni, hogy munkálkodásuk csekélyisége nem tehetségük hiányára vezethető vissza, hanem arra, hogy lelkipásztori munkásságuk igénybe vette egész szellemi erejüket. De kis műveikben is felcsillannak az életrevaló eszmék gyöngyei, melyeket nem volt szabad figyelmen kívül hagynom munkám teljességének rovására. Porszemek alkotják elvégre is az egész épületet és a legszerényebb virágnak is megvan a maga létezési joga a legdiszesebb kertben is.

Egyébiránt alig van a tudománynak oly ága, melyben mestereket ne tudna felmutatni az egri egyházmegye.

Nevet szereztek ugyanis maguknak:

A hittudományi téren: Gusztínyi, Kovács Mátyás, Danielik Böhm és érdekes, tartalmas, továbbá klasszikus latinságú magyarázataival Kovaicsik József.

Egyháztörténelmet írt újabban Dr. Rapaics Rajmund s fordított régebben Nagy Zsigmond.

Szentirási tanulmányokat írtak Kiss János, Dr. Böhm János és Dr. Ambrus István.

Nagy elterjedtségnek örvendő és mély tanulmányra valló Szertartástan került ki a Dr. Kozma Károly jeles tollából.

Egyházjogot Dr. Porubszky Józseftől bírnak, ki Európa elsőrangú kanonistái közé tartozik. Mint tankönyv elterjedt a Dr. Demkó György Jus Ecclesiasticum-a. A böleseletet Imre János, Danielik, Magyar Ferenc művelték. E szakban becses fordításokkal találkozunk Michalek Emmanuel, Farszky Ferenc és Répássy János részéről.

Világtörténelmi munkákat írtak: Oláh Miklós, Maskovich Mihály, fordítottak Stephanovszky Sándor és Michalek Emmanuel.

A magyar történelem és régiségtudományok: Ipolyiban, Balácssyban, Kandrában, Foltinban, Bartalosban és Tarickyban találták fel művelőiket.

A jog- és államtudományokban a Danielik fényes szelleme világít.

Ugyancsak ő a politikai irodalom szelleme Titánja. A statisztikában Dinkay Pálé az elsőség.

A nevelés-tanítás mezején Répássy és Katinszky munkálkodtak legtöbbet.

Vallástani tankönyveket iskolai használatra Répássy, Végh Pál, Ruttner, Halasy és Fehér Gyula írtak.

A könyvészetet Ihász vezette és ugyanezen a téren nagy érdemei vannak Luga Lászlónak, ki Irodalmi Szemlé-jével nagy tapintattal, függetlenül és igazságos kritikával eszközli a kath. munkák ismertetését.

A nyelvtudományok kimagasló alakja: Ihász. Az idegen nyelveknek bámulatos tudását egyesíti magában: Michalek.

A széprózában Vince mellett Sebők László is szép készséggel működött, bár mi az előbbinek nyújtjuk a babért. Elbeszélései kerekdedek, érdekesek. Becsüket nagyban emeli a vállalás-erkölcsi háttér.

Eredeti regényt a nemrég elhunyt Lapsinszky irt. Idegen nyelvekből pedig Karbula. Kandra. Magyar Ferenc, Horváth-Gyurokovics Ede fordítottak.

A költészet színes világában ott találjuk a kath. költőkirályt: Mindszentyt. Mesteribb kezekkel alig verte valaki e században a szent lant hurjait. Költészetébe beleöntötte szívének minden érzését. Hite, reménye, szeretete, öröme, fájdalma, mind mind kifejezést nyertek örökbeesü műveiben. Ihletének ragyogó szárnyain mindig ott repkedett az Isten közelében. Ott az ő keblén sirta el fájdalmát s ha öröme volt, hálából ismét dalával áldozott. Költészetére valóban ráillenek Ovidius szavai: Est Deus in nobis, agitante calescimus illo. Impetus hic sacrae semina mentis habet.

A költőkirály mellett ott látjuk Tárkányit, kinek költészetéről a nagytudományu Szvorényi azt mondja, hogy az igazság és bensőség melege hat itt át mindent. A kebel titkos műhelyében mintegy magoktól testesülnek meg vallásos költeményeiben az eszmék és gondolatok: mintegy magok találják meg és öltik a formát magukra. Emlékbeszéd Tárkányi B. József felett. 39. lap.

Ugyancsak e téren tűntek ki Pájer Antal, Benőfy Soma, Répássy János. A két elsőnek már kiesett kezeiből a szent lant, utóbbi jelesünk pedig a vallásos költészet nagy kárára elhallgatott, bár reméljük, hogy a költészet Muzsája által érintett ajkakon ismét megcsendül a dal s újra felfakad a pihenő forrás.

A művészettörténelem az Ipolyi magas szellemének terméke.

A mennyiségtanban Marántól birunk könyveket.

A csillagászati tudományok terén Tittel Pál szerzett dicsőséget nevének és egyházmegyéjének.

A gyermekvilághoz Sebők tudott legszebben szólani.

Az irodalomtörténetnek talaja sem hever parlagon. Babik József e téren önálló munkát írt, míg Répássy János érdemes munkát végzett tankönyveinek egybeállításával.

Egyházi szónokaink minden időben voltak. A régieket mellőzve Mindszenty, Vincze, Répássy, Babik s már előbb Orosz Ádám és Rosztóczky Imre, kiknek megjelent beszédei e mezőnek valóban ékes virágai.

A zenei irodalmat Stephanovszky és Katinszky művelik.

A gazdasági irod. terén Pánthy és Epperjessy Ferencz mutatnak fel szép sikereket.

Az egyházi énekköltés művelése egyik kimagasló érdeme az egri főegyházmegyének. Kisdy Benedek, Szegedy Lénárt, Szentmihályi és Tárkányi idevágó működésükkel nagy szolgálatot tettek az egyháznak.

Az elősorolt szakok művelésén kívül irtak és szerkesztettek *Naptár-akat, Népkönyvtár-t, Olvasótárt* és különböző *egyházi, politikai, társadalmi és szépirodalmi lapokat.*

El lehet mondani, hogy a földtől kezdve a csillagos égig mindent tanulmányaik tárgyává tettek és azért megérdemlik, hogy nevök, mely a becsületes munkával úgyszólván egybeforrt, ne merüljön a feledés amnyi sok kisebb-nagyobb érdemet elnyelő tengerébe.

Nem tagadom, mert a figyelmes szemlélő úgy is észre veszi, hogy egybeállított munkám hiányos. Sok író talán elkerülte figyelmet, másoknak felkeresésében pedig ezernyi akadályok gördültek utamba. E hiányokat majd kipótolom azon munkámban, mely a magyarországi összes kath. papság irodalmi munkásságát fogja felölelni.

Azt mondják, hogy a hála a szív virága. E virágból nem mulaszthatom el, hogy ne nyújtsak egy-egy szálát azoknak, kik munkám egybeállításához segédkezet nyújtottak, úgymint Babik

József tisztelt barátomnak, ki összegyűjtött adatait méltányos feltételek mellett rendelkezésemre bocsátotta; Nagyságos Színnyei József úrnak, ki a munka kiadására szeretettel buzdított; az egri főegyházmegye papságának, kik meleghangú leveleik kíséretében sok érdekes dolgot közöltek velem; Ft. Luga László úrnak, ki b. e. Ihász Gábor kézíratait tanulmányozásra átengedte; Főt. Zelliger Alajos úrnak, kinek Esztergomvármegyei Irók Koszorú-ja c. becses művét helyütt-helyütt útmutatóul használtam; a nagy tudománynyal szerkesztett Új Magyar Sionnak, melynek szintén sok becses adatot köszönök; és végül a magyarországi kath. papság tagjainak, kiknek irodalomszerető pártfogásából e szerény munka napvilágot látott.

Engedje az Ég Ura, hogy az e könyvben elsorolt szellemi munkások példája nyomán növekedjék azok száma, kik tudományos törekvéseikkel fényt vetnek szeretett hazánkra, isteni egyházunkra és irodalmunkra.

Isten velünk!

Jászberényben. 1892. sz. József napján.

A szerző.

Adamovics József.

Született 1845. májushó 28-án Sajó-Hídvégen, Zemplén vármegyében. A középiskolákat és a theologiai tanfolyamot jól elvégezve, 1869. július 25-ikén az egri főegyházmegye papjává szenteltetett. Az egyházmegyei kormány Apátfalvára rendelte segédlelkészi teendők végzésére, de ezen állomását el sem foglalhatta, mert csakhamar a körülmények folytán Eger-Szalókra kellett mennie. Egy év múlva Gyöngyös-Halászon találjuk, majd 1872-ben Harsányban. Az említett helyeken kívül még Diós-Győrött, Szent-Istványon és Füzes-Abonyban káplánkodott egész 1876. szeptember 10-ikéig, mikor is elnyerte a tiszta-eszlári lelkészi állomást.

Az 1882-ik évi híres tiszta-eszlári pör idejében nevezetes szerepet játszott mint a Magyar Állam elfogulatlan levelezője s nagyérdékű leleplezéseket közölt a világhírű pör tárgyalása alkalmából, melyek miatt nem nagy népszerűségnek örvendett a zsidók előtt.

Annál nagyobb szeretet és tisztelet környezte őt hívei részéről, kik valóban őszinte könyeikkel öntözték a férfikora delén elhunyt jó pap sírját, midőn súlyos torokbaja 1887. január 6-án véget vetett életének.

A különböző kath. lapokban megjelent magvas cikkein kívül a tiszta-eszlári eset alkalmából ilycimű könyvet írt:

Tiszta-Eszlár. Zsidókérdés. Válasz Schuck Salamon karcagi főrabbinak A keresztények és zsidókról c. röpiratára. Budapest 1882. Fordította ezenkívül Bosquet is, de ez nem látott nyomtatást, hanem kéziratban maradt. Kinek a birtokában jutott e munka? nem tudhattam meg.

Dr. Ambrosovszky Mihály.

Galanthán, Pozsony megyében született 1702. ápril hó 17-én. Iskoláit Nagyszombatban végezte, hol 1732-ben böleselet és hit-tudorrrá avattatott. Sok évig tanárkodott a theologián Egerben és később az összes iskolák igazgatásával lón megbízva. E téren és a tudomány művelésében kifejtett tevékenysége jutalmául rövid idő múlva Bold. Száizról nevezett egresi apáttá, egri kanonokká és szabolcsi főesperessé neveztetett ki. Róma is elismerte érdemeit, midőn apostoli protonotáriussá nevezte ki. Csáládja részére ő szerezte meg a nemességet, mint azt Nagy Iván Magyarország

családai címerekkel c. művében olvashatjuk. Érdemekben gazdag életét Egerben fejezte be 1792. február 1-én. A történelem Muzsája könyves szemekkel állt ravatala felett. Nem csoda! Egy buzgó hívét siratta a megboldogultban.

Ambrosovszky mély és alapos tudománya, nemkülönben buzgó élete által egyik legkitűnőbb helyet foglalt el az egri egyházmegyében. Emlékét munkái hirdetik, melyekről nagy elismeréssel szól a nagy Pray is.

Művei:

1. *Ecclesia toto terrarum orbe triumphans* 8-r. Tyrnaviae 1735. Typis academicis.

2. *Mausoleum potentissimorum Hungariae regum et primorum militantis Hungariae ducum vindicatis e mortuali pulvere reliquis ad gratam apud posteros memoriam a justo et vero patriae dolore erectum, nunc vero a quibusdam erroribus repurgatum, chronologia item temporis ac geneologia regum adornatum* k. 8-r. 239. és 2. l. Agriae 1858. Typ. Franc. Ant. Royer.

3. *Compendiosa chronologia Hungariae, sive Catalogus aut series regum cum brevi synchronismo rerum ab iis, vel tempore eorum gestarum.* k. 8-r. 4 és 182. ll. Agriae 1858. Typ. Franc. Ant. Royer.

4. *Appendix ad Compendiosam chronologiam Hungariae, sive quinduplices catalogi* 1-mo Palatinorum regni Hungariae locumf. et propalatinorum. 2-o Judicum Curiae Regiae. 3-o Banorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae. 4-o Primatem regni Hung. seuarchi-episcoporum Strigon. 5-a Denique episcoporum Agriensium k. 8-r. 94. l. Agriae Typ. Franc. Ant. Royer.

5. *Imago orbis* ab orbe condito per saecula repartita ac per breves aphorismos historice delineata Idest. Illas in nuce comprehensa sive chronologia sacra et profana ab origine mundi ad nostra plane tempora continua serie illigata. k. 8-r. 34. 368 és 4 l., 8-r. 148 és 1 l. Impressa Agriae typ. Car. Jas. Bauer.

6. *Kalauz.* Az az Pázmány Péter néhai b. e. csztergomi érsek és Kardinál kalauz nevű könyvének rövid summája. Melyet írt, és ahhoz való némely toldalékokkal; úgymint melyik légyen az igaz ecclesiá? és micsoda fogyatkozások tapasztaltatnak a kálvinisták bibliájában? nyomtatásban kibocsáttott . . . k. 8-r. 22 lev. 724. l. és 5 lev. Egerben 1760. Bauer József által.

E munka külső ezime latinul van, míg a belső, melyet itt közlünk magyarul.

7. *Nova series episcoporum Agriensium ex archivo captuli deprompta.* Agriae 1758.

8. *Historia ducum et regum Hungariae synopsis.* Agriae 1757.

Dr. Ambrus István.

Az egri főegyházmegye fiatalabb generatiojának eme kiváló képzettségű tagja született 1860. július 29-én Vámos-Mikolán. Hontmegyében. 1875-ben az egri növendékpapok sorába lépett. Jeles tehetségének bővebb fejlesztése czéljából a budapesti központi papnevelő-intézetbe küldte főpásztora és így a magyar kir.

kath. tudományegyetemen végezte a hittudományok tanfolyamát. 1882-ben áldozópappá szenteltetett és Kisvárdára ment hitelemzőkáplánnak, honnét másfélévi buzgó működés után az egri papnevelő-intézet tanulmányi felügyelőjévé és ezzel kapcsolatban a Patrologia és Liturgica tanárává neveztetett ki. 1885-ben nyert hittudori oklevelet a budapesti egyetemen. Jelenleg a dogmatica rendes tanára, mely tiszttét alapos képzettségével nagy sikerrel tölti be.

Munkái:

1. **A Muratori-féle okmánytöredék.** Értekezés, melylyel mint harmadéves hittanhallgató a budapesti egyetemen pályadijat nyert.
  2. **Az újszövetségi** szent könyvek kánoni története. Hittudorrrá avató értekezésül. Eger 1885. 8-r.
  3. **A socialismus.** Pályanyertes mű. Eger 1888. sz. 8-r. 244. l. Széles olvasottságról tanuskodó mű.
  4. **Szele Gábor** fölszentelt püspök ő Méltóságának első bérmáútja. Egri egyházmegyei Közlöny 1889. 13. sz.
  5. **Az első magyar** kath. Bölcseleti Folyóirat. U. o. 1889. 11. sz.
- Jelenleg a **Szentírás** átnézésével van megbízva.

Szeredi Ambrus László.

Született 1863 október hó 17-ikén Tisza-Várkonyban. Iskoláit Szolnokon és Egerben végezte, hol 1880-ban a papi pályára lépett. Theologiai tanulmányainak befejezése után 1886-ban áldozópappá szentelte főpásztora. Első állomása Solymos volt, honnan Tisza-Nánára, majd Füzes-Abonyba helyeztetett át.

Tevékeny és irni szerető fiatal ember, kinek már több, igen csinos dolgozata jelent meg nemcsak vidéki, hanem fővárosi lapokban is.

Dolgozatai:

Az egri növ. papság magyar egyházirod. társ. története. Az 50 éves jubileumra.

A néphymnus ügyében. Független Újság. 1891.

Kuthen Judása. Irodalomtörténeti tanulmány. Magyar Szemle. 1891. 31. sz.

Andrássy Kálmán.

Katholikus főúri családok kedvelt embere, született nevelő, finom modorú, olvasott, művelt pap. Született 1837. szeptember 14-én Egerben. 1850-ben lépett az egri papnövendékek közé. Midőn a hittudományi tanfolyamot elvégezte, mint actuarius működött az egyházmegyei hivatalnál két évig. Azután Jankovich György jász-kún főkapitány bizta meg Aurél fia neveltetésével. 1860. jan. 29-én áldozópappá lőn fölszentelve és rövid ideig Szi-

rákon és Kápolnán káplánkodott. Innét azonban ismét visszatért az oly nagy kedvvel folytatott nevelői pályára s 1860. októbertől 1864. május hóig gr. Dessewffy Emil Aurél fia mellett, 1864—1885-ig id. gr. Almássy Kálmának Dénes, György és Imre sarjai mellett, s 1885—1887-ig gr. Wenckheim Frigyes József nevű fia mellett működött mint gondos és tapasztalt nevelő. 1887-ben nyugalomba vonult és Budapestre költözött, hol egy nagyobb szabású művészettörténelmi munka megírásával foglalkozik, melynek czíme:

A Mária-tisztelet befolyása a képzőművészetekre, főleg a festészetre.

Egész életpályáját munkásság jellemzi. Tanult, mert a tanulásban nemes gyönyört talált; olvasott, hogy ismereteivel másokat is, de főleg növendékeit a tudományok szeretetére oktathassa. Irodalmi téren is tevékeny munkásságot fejtett ki, mint az alább következőkből kitűnik:

1. **Levelek egy kételkedőhöz.** Balmes Jakab után magyarra fordítva. Pest. 1865 8-r. Ism. a Religio.
2. **Mózes hitelessége.** Religio. 1863 1.
3. **A haladás eszméje** korunkban. Anyagi haladásunk. U. o.
4. **A vallás-ítészeti bölcselet** Franciaországban. U. o.
5. **A kinyilatkoztatás és a tudomány.** U. o. 1864. 1.
6. **Geologia és természettörténet.** U. o.
7. **Balmes Jakab életrajza.** Idők Tanúja. 1863.
8. **Renan ámitásai ellen.** U. o. és Magyar védhangok 1—174 lap.
9. **A socialismus és communismus.** Idők Tanúja. 1864.
10. **A munkás osztály kérdése és a kereszténység.** U. o.
11. **Balmes Protestantismus und Katholicismus c. művének ismertetése.** U. o.
12. **A szahadkőművesség.** U. o. 1865.
13. **A történelem bölcészete.** Új Magyar Sion. 1872. Három közlemény.

Angyal Imre.

Született 1820-ban Semsén Abaúj vármegyében. Iskoláit Kassán és Egerben végezte. 1838-ban belépett az egri papnövendékek közé, hol elvégezve a bölcseleti és hittudományi tanfolyamokat 1844-ben áldozópappá szentetett. Mint papnevelő-intézeti tanulmányi felügyelő a héber nyelvet tanította a theologián egy esztendeig. Ezután a költő-érsek, Pyrker László, udvarába hívta őt meg, hol mint szentszéki aljegyző és másodtitkár működött. Saját kérelmére 1848-ban kinevezte az egyházmegyei kormány felső-nánai plébánosnak. Itt működött 1886 végéig, mielőn nyugalomba vonult. Jelenleg Egerben él.

Mint a héber nyelv r. tanára hallgatói részére írt egy Héber nyelvtant, mely azonban kéziratban maradt.

Ardényi László.

Született 1811; felsz. 1836. felszenteltetése után keresztes-püspöki, azután jászapáthi káplán volt.

Munkája :

1. *Elegia III. ac. Rev. Domino Joanni Bapt. Szeitovszky episcopo, Rosnaviensi munus pastorale, XII. Calendas Maii 1828 capessenti ab ejate philosophica juventute sacrata.* 4-r. 2. I. Rosnaviae 1828. Typ. Jas. Kék.

Petrik L. 113 lap.

Árvay Mihály.

Korának jeles tudósa volt és híres szónoka. Született 1708-ban Kassán. Elvégezve középiskoláinak egy részét, a Jézus társasági atyák trencsényi házában beöltözött a rend tagjai közé 1724-ben. Mint ilyen hallgatta a bölcséletet és a hittudományokat. Felszenteltetése után különböző iskolákban tanított. A soproni, nagyszombati és kassai iskolák fenmaradt emlékei elismeréssel szólnak tanári működéséről.

Később odahagyva a katedrát, elment hittérítőnek. De bármily nagy volt is buzgósa és lelki ereje, a test gyöngye volt, nem bírta a fáradsalmakat és a túlfeszített munkásságot, miért is ismét kellett neki jönnie. Betegségéből itthon felépülve, előbb Nagyváradra, azután Egerbe neveztetett ki hitszónokká. 1742-ben ittlépett rendjéből az egri egyházmegye pappai közé és csakhamar elnyerte a jász-ladányi plébániát. Innen 1747-ben Sirokra költözött, hol azonban csak egy évig maradt, mert már 1748 végén mint boldogújfalusi plébános végzi a karácsonyi magasztos szerartásokat. Nyugtalan szelleme, mely mindig más és más irányt keresett, nemkülönben betegeskedése megtörték erejét s elhalt fiatalon. férfikora delén 1750. február 15-ikén.

Egész életén át tanulmányozta a magyar történetet. Buvárodásának eredménye gyanánt tekinthető két jeles munkája; egy mint:

1. *Celebriores Hungariae Reges cum praeclaris principibus collati, carmine elegiaco.* Cassoviae 1734.

2. *Res literaria Hungariae.* Cassoviae 1735. Ez utóbbi bár névtelenül van va. de hatalmas okok szólnak Árvay szerzősége mellett.

Aszalay László (Szendrői).

Előkelő, nemes család gyermeke s testvére Józsefnek, az ifjú években szereplő humorisztikus írónak. Született 1794.

ápril hó 8-án Leszényén, Hont vármegyében. Pesten és Pozsonyban végzett bölcséleti s jogi tanulmányai után 1812-ben, — mint már akkor nógrád megyei esküdt — az egri papnövendékek közé lépett és 1817 jun. 4-én pappá szenteltetett. Ecséden, Jákóhalmán és Makláron káplánkodott; ez utóbbi helyről 1820-ban Mándokra, 1821-ben Erdőkövesdre, 1828-ban Szent-Istványra neveztetett ki plébánosnak. 1836-ban mislyei prépost, 1837-ben alesperes s végre 1861-ben székesegyházi kanonok lőn. Az egri főtemplomnak 1869-ben egy óriási, művészeti kivitelű csillárt ajándékozott, melyet azonban néhány évvel ezelőtt, mivel roppant súlya a templom boltozatának ártott, a káptalan két részre osztatott és a kupola alatt két oldalon diszes márvány alapra helyeztetett. Egyébként Aszalay végrendeletében több kegyeletes alapítványt is tett, melyek jó szívét és fenkölt gondolkozását hirdetik. Meghalt 1869. június hó 29-én Egerben.

Megjelentek tőle:

1. **Szent Istvánnak**, Magyarország első királyának és apostolának tiszteletére intézett beszéd, melyet a nemes magyar nemzet jeles ünneplése alkalmatosságával Bécsben a t. capucinus atyák templomában 1824. esztendőben kisasszony havának 22-én tartott. Bécs 1824, 4-r.
2. **Csendes érzékenységek** Majthényi László nevenapjára. Kalocsa. 1867.

Arzt Artzt Mihály.

Mint az egynéhány rendelkezésemre álló adatból kitűnik, fentnevezett a múlt század végén Szatmár vármegyének Nagy-Majthény községében volt plébános, később miért, miért nem? átment a nagyváradi egyházmegyébe, de élete végén ismét itt találjuk az egri egyházmegye kötelékében. Leginkább németül irt.

Munkái:

1. **Predigt von der** Verehrung Mariens als zu Potsch in Szaboltszer Komital durch die Wohlfahrten das freudenreiche Geburts fest der allerheiligsten Jungfrau Maria in der Marie-Potscher Kirche den 8. Herbstmonast 1800. feierlich begangen wurde 8-r. 30 l. Kaschau Fr. Landerer.
2. **Lobgesang der** Verehrung, Liebe und Hochschätzung, welches alle Edeldenkende aus der Geschichte der Teutonen in der Szathmarer Gespanschaft dem ... Hrn. Sathmarer Bischof, Freyherr Stephan von Fischer als ein Denkmal Ihrer Ergebenheit am Tage seines jubelvollen Einzuger nach Szattmar den (?) 1804. darbrachten. K. 8-r. 7 l. Grosswardein 1804. Gedr. b. Ant. Gottlieb.
3. Illustr. ac. Rev. D. L. B. St. Fischer, dum novae dioecesis Christianum ovile bonus pastor ingreditur anno 1804.

Babics János.

Született Kápolnán, 1816-ban. Elemi iskoláit szülőhelyén, a gymnasium hat osztályát pedig Szatmáron, Egerben és Budapesten végezte. Ezután papnövendék lett az egri semináriumban. A szorgalmas és tehetséges ifjú, ki jobbára mennyiségtani tudományokkal foglalkozott, — a theológiára Budapestre lőn felkölve. Itt ugyan vége szakadt azon álmának, hogy csillagász lesz, de annál nagyobb buzgalommal fogott most már az isteni tudományokhoz.

Amint Budapestről távozott, nevelői állást nyert a b. Senyvei családnál, hol hires emberekkel, a szellemi arisztokracia legfőbb képviselőivel ismerkedett meg és kötött egész életére kiható barátságot. 1839-ben szenteltetett pappá, de ott maradt a családnál továbbra is állásában.

1847-ben jogtanárrá nevezte ki főpásztora az egri jogakademiához. A fiatalság rajongott érte. Mint nevelő és jogtanár igen sokat irt és dolgozott.

1851-ben verpeléti plebános lett, 1876-ban pedig egri székesegyházi kanonok. Mint ilyen kapta Ő Felségétől a thenői címes prépostságot. Igazgatója volt az egri jogakademiának s mozgatóereje minden nemesirányú mozgalomnak.

Az egyházmegye az autonómiai gyűlésre Ipolyi ellenében két ízben küldte fel Budapestre, hol a kisebbségnek volt hive, később vezére. E téren tevékeny munkásságot fejtett ki s véleményéhez erősen ragaszkodott, amit sokan zokon is vettek tőle.

Tevékeny, munkás ember volt. Sokat dolgozott névtelenül vagy álnév alatt. Nem akarta, hogy valaha számba vegyék irodalmi működését, azért nem jegyzett fel semmit.

Utolsó éveiben sokat szenvedett torokbajban. Szívós természete sokáig küzdött a kór romboló hatalmával, míg végre is ő lett a küzdelemben vesztes, mert 1891. július hó 7-ikén elhunyt. Tetemei a székesegyház sirboltjában nyugszanak.

Örvendeni fogunk, ha nagy szellemének megfelelő életrajzát avatott kezekből nemsokára olvashatjuk.

Babik József.

Az egri főegyházmegye fiatalságának eme kiváló tagja 1862. március 8-ikán született Mezőtúron, hol édes atyja köztisztviselőnek álló bodnärmester s tagja a városi képviselőtestületnek, iskolaszéknek s egyúttal iparszakosztályi elnök.

A szülői ház, melynek legfőbb ékessége a vallásosság, kiválóan kedvező talaj volt a kis gyermek neveltetésére. Nemes-érzésű szülőinek körében és közöttük élve végezte elemi iskoláit és a gymnasium négy osztályát. A középiskolai ötödik és hatodik osztályt pedig Szatmártt végezte, mint a Jézustársasági atyák ottani convictusának növendéke. Résztint veleszületett és a szülői ház által gondosan ápolt hajlamánál fogva, résztint azon kellemes és sokszor az egész életre kiható és megmaradó benyomások következtében, melyeket a nevelés-tanítás terén hervadhatatlan érdemeket szerzett jezsuita atyák bölcs vezetése alatt lelke felfogott, — elhatározta, hogy a papi pályára fog lépni. Nem is habozott szíve sugallatát követni, hanem Egerbe sietett, hol 1878-ban csakugyan fel is vétetett a papnevelő-intézet növendékei közé. Kitünő sikerrel végzett gymnasiumi tanulmányai után főpásztora a budapesti központi papnevelő-intézetbe küldte a tehetséges ifjút, hogy Egerben megkezdett irodalmi szárnypróbálgatásait serényen folytassa. A bűnbánat szentsége c. dolgozata a tud. egyetem hittani karánál dicséretet nyert, mint negyedéves theologus pedig a hitszónoklati pályadíjat nyerte el.

Babik fejlődő szellemére olvasmányain kívül kétségkívül óriási befolyást gyakorolt a budapesti papnevelő-intézet egyház-irodalmi iskolája. E kedves kör már annyi jeles embert adott a hazának és egyháznak, hogy elő sem lehetne számlálni. Tagjai hasonlóak a munkás méhekhez és az ismeretek színmézét hálából első sorban mindig az irodalmi iskola Munkálataiban tárják az olvasó közönség elé. Gyűlései és összejövetelei a társulatnak valóságos szellemi konferenciák, melyek az ismeretek bőségére, az ítélet fejlesztésére óriási befolyással voltak mindenha. Sok fényes munkának csirája fogamzott már meg a csöndes falak között, melyek oly ellentétben állanak az örökké nyüzsgő fővárosi élettel. Künn az anyag harca folyik, míg bent a tanulni vágyó fiatalság a szellem fegyvereit gazdagítja, élesíti és köszörüli az élet nagy harcára.

De ha egyéb érdeme nem volna is ezen ötven év viharait leküzdött társulatnak, mint hogy a nemzeti nyelvet műveli, akkor is méltó arra, hogy tagjai előtt letegyük tiszteletünk és elismerésünk adóját. Mert jól mondja Kölcsey, hogy: idegen nyelveket tudni szép, de a hazait lehetőségig művelni kötelesség. E kötelességet kevés társulat teljesítette oly becsületesen, mint a budapesti seminarium magyar egyház-irodalmi társulata. Az el-

nyomás sötét napjaiban sem csüggedett, hanem őrt állott, mert tudta a legnagyobb magyar szavainak igazságát: hogy az egészséges nemzetiségnek egy főkiséreje a nemzeti nyelv, mert míg ez felmarad, addig a nemzet is él, bármi sinlődve is sokszor — mind erről számos a példa, de ha az egyszer elnémul, akkor csak gyászfüzet terem e hon, mely a voltakéért szomorúan eregeti földre csüggeteg lombjait.

Ne csodálkozzunk tehát, ha Babik ilyen körben még inkább megszerette az irodalmat, melyért már odamenetele előtt is buzogott. Legelső munkája a Kath. vallásos költészetünk a jelen században c. irodalomtörténeti monographia volt e téren, melyért a Fraknoi által megajánlt 100 forint lón jutalma. — Azonkívül több katolikus lapban írt csinos, hangulatteljes verseket, melyek közül A szentély küszöbén c. egyik legszerencsésebb alkotása.

Ugyancsak mint budapesti papnövendék írta Vallás és szinpad c. tanulmányát, mely széles ismerettel van szerkesztve és azon célból írva, hogy kimutassa azt, miszerint vallásos népszínműveket és drámákat is lehet írni anélkül, hogy azok unalmasak volnának.

Igaza van állításában, mert vajjon nem a keresztény vallás mysteriumaiból fejlődtek-e ki a drámák, és a színművészet nem az egyház kebelén nyerte-e az első tápláló erőt?

Végre 1884-ben teljesült régi vágya. Megnyílt előtte az Úr szentélye s első szent miséjét bemutatá Istennek. Kápláni működését Solymoson kezdte meg, honnét 1885-ben Apátfalvára lón áthelyezve. Itt a palóc életet tanulmányozta s megfigyeléseit be is mutatta a kath. lapok hasábjain. 1886-ban miskolci segédlelkésznek nevezte ki főpásztora, hol három évet töltött lelkipásztori és irodalmi munkásság között. Széleskörű nyelv- és irodalomtörténeti ismeretei végre 1889-ben megnyitották előtte az egri tanítóképző-intézet ajtait, midőn a magyar nyelv, irodalom és történelem tanárává neveztetett ki.

Buzgó tanári munkássága mellett könyveket ír, lapokban dolgozik, folyóiratok számára értekezéseket készít, s mindeme sok elfoglaltsága mellett még a Szentírás átnézésével is foglalkozik az egri érsek Úr Ő Nméltósága megbízásából. Termékenysége pedig onnan magyarázható meg, hogy ő úgyszólván kész anyagot dolgozik fel. Mint növendékpap folytonosan olvasott, kutatót, jegyzett és gyűjtött, s most a meglevőket rendezzi, csoportosítja, összefűzi és egészszé alkotja.

Nem pihen egy pillauatra sem, folytonosan munkálkodik. Ifjúságának egész hevével azon van, hogy használhasson egyháznak, hazájának és megyéjének. Munkásságával már eddig is igen szép nevet vivott ki magának és elismerést mindazok részéről, kik a tehetséget a munkássággal becsülni és méltányolni tudják.

Sz. Cyprián azt mondja egyik könyvében: Nemde nem táltatik gyümölcs azon a fán, melyen virág nem mutatkozott; úgy az öregségben kellő tiszteletet nem nyerhet az, ki ifjúságában nem munkálkodott. Babik működése ily virág, melynek édes gyümölcse ott lesz lelkében a későbbi években, hogy használt ott, ahová életviszonyai állították.

Követi Mindszenty e szavait:

Menj és munkálj tehát; — az élet jutalom,
Ha kettő néz reánk: az Isten és a hon.

Önálló dolgozatai:

1. **Kath. vallásos költészetünk** a jelen században. Irodalomtörténeti monographia. Kiadta a budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája. Külön lenyomatban is megjelent a Munkálatok negyvenhatodik évfolyamából. Budapest. 1883. n. 8-r. 253 l.

2. **Emléksorok nagymélt. és ft. Dr. Samassa József, egri érsek stb. tiszteletére** felajánlva, midőn 1887. május havában a miskolci kerületben bérnakörútját tartotta. Miskolc. 1887. Dullházy Sándor kiadása. k. 4-r. 16 l.

3. **A hívő keresztény karácsonyfája.** Egyházi beszéd. A miskolci r. kath. híveknek karácsonyi emlékül nyújtja. Külön lenyomat a Jó Pásztor c. egyházszónoklati folyóirat VIII. évfolyamának I. füzetéből. Dícséretre méltott pályamunka. Miskolc. 1887. 8-r. 16 l.

4. **Százsorsz'pek** az egyházi költészet mezejéről. Összeválogatta s sorába fűzte . . . Miskolc. 1888. 12-r. 470 l.

5. **Nefelejts-szál,** melyet a szirmabessenyői templomban Dócsák János és neje által ajándékozott Lourdesi Mária-szobor ünnepélyes megáldatása alkalmával 1888. június 17-ikén a szeplőtelenül fogantatott szent szűznek fiúi hódolata jeléül felajánl . . . Miskolc. 1886. 16-r. 13 l. Második bővített kiadás. Eger. 1891. 16. l.

6. **Vallás és szinpad,** vagyis a dráma valláserkölcsei szempontból tekintve. Külön lenyomat a budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája Munkálatának ötvenegyedik évfolyamából. Budapest. 1888. n. 8-r. 84. l.

7. **Keresztény anyák tüköre.** Egyházi beszéd, melyet szent Anna-napi búcsúajándékol a ker. kath. híveknek nyújt . . . Miskolc. 1888. 16-r. 17 l.

8. **A szenvedő Jézus győzelemjelvényei.** Nagyböjti beszédsorozat. Szószéki használatra s családi olvasmányul. Miskolc. 1889. 12-r. 110. l.

9. **Názáreti gyöngyvirág.** Egyházi beszéd Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepére. A ker. kath. híveknek hejő-esabai búcsúemlékül nyújtja . . . Miskolc. 1889. 16-r. 16 l.

10. **Ünnepi egyházi beszédek.** Eger 1890. n. 8-r. VIII. 251 l.

11. **Szent Anna asszony dicsérete.** Egyházi beszéd, melyet 1890. jul. 27-dikén a felső-miskolci búcsun elmondott . . . Külön lenyomat a Hitszónoklati Folyóirat-ból. Szeged. 1890. 16-r. 15 l.

12. **Rózsabimbók.** A szent olvasó királynéja tiszteletére felajánlja . . . Eger. 1890. 16-r. 16 l. Második bővített kiadás. U. o. 1891.

13. **A magyar kath. egyházi ének története** rövid előadásban. Külön lenyomat az egri érseki tanítóképző-intézet 1889—90 tanévi Értesítőjéből. Eger 1890. n. 8-r. 68 l.

14. **Névnapi köszöntő,** melylyel a Bold. Szűzanyát az eger-szalóki búcsun 1890 évi szeptember 14-ikén üdvözlé. Külön lenyomat az Ünnepi Beszédekből. Eger. 1890. 16-r. 19 l.

15. **Hétfájdalmú Szent Szűz.** Egyházi beszéd, melyet 1890. szeptember 21-dikén az egri búcsun mondott. 1890. 16-r. 24 l. Második bővített kiadás. U. o. 1890.

16. **Páter Hiláriusz.** Papi adomák, ötletek és jellemvonások gyűjteménye. I. kötet. Eger. 1891. 12-r. 288 l.

17. **Keresztény anyák arany Ábécéje,** sz. Anna asszony életéből kiolvasva. Miskolci búcsuemlékül nyújtja a ker. hiveknek. Eger 1891. 16-r. 52 l.

18. **Fráter Jukundián** Papi adomák, ötletek és jellemvonások gyűjteménye. II. kötet. Eger. 1891. 12-r. 288 l.

19. **Novicius Gaudencius.** A papi adomák III. k.

Értekezései és cikkei:

1. **Vallásos irányú szép-póznak fejlődése.** A budapesti növendékpapság Munkálatainak 48-ik évfolyama II. kötet. 1885. n. 8-r. 49 l.

2. **Tárkányi Béla.** Összetartás. 1886. 6. szám.

3. **Tárkányi Béla.** Religio. 1887. I. 18—21 sz.

4. **Garay Alajos.** Magyar Katholikus. 1886. 8—9 sz.

5. **Egy év a jó palócok között.** Összetartás. 1887. 1—8 sz.

6. **Benőfy Soma.** U. o. 20. sz.

7. **Foltin János** prépostplébános. Borsodmegyei Lapok. 1888. 90. sz.

8. **Egyházirodamunk** az 1888-ik évben. Egyházi Közlöny. 1889. 1. 2. sz.

9. **Miskolcon született és lelkészkedő rk. papok** az irodalmi téren. Borsodmegyei Lapok. 1889. 66—75 sz. 10 közlemény.

10. **Felhívás a ft. magyar kath. papsághoz** az Ujabb magyar egyházi írók esarnoka érdekében. M. Állam. 1889. 230. sz. mellékletén.

11. **Lengyel Miklós,** duleignoi vál. püspök és egri nagyprépost. U. o. 236 sz.

12. **Lengyel Miklós emlékezete.** Egri Egyh. Közlöny. 1889. 20—21. sz.

13. **Érdekes adatok** a IX. Pius és Victor Emmanuel közt folyt levelezésből. U. o. 21—24. sz.

14. **Eperjessy Ferencz** emlékezete. U. o. 1890. 7. sz.

15. **Nagybójtai szónokok** az egri egyházmegye tagjai közül. U. o. 11 közlemény.

16. **Temetés és lakodalom.** Havi közlöny. 1890.

17. **Visszhang** a Felszólítás-ra. Lásd 10. sz. M. Állam 1890. 57 sz.

18. **Szullik József** emlékezete. U. o. 128. 129.

19. **Egyház, szentegyház, anyaszentegyház.** Hittudományi Folyóirat I. 1890.

20. **Kereszt, keresztény, katolikus.** — Konkolyirítás a nyelvészet terén. U. o.

21. **Ünnepeink magyar elnevezései.** 2 közlemény. U. o.

22. **Beszéljünk és írjunk magyarul.** U. o. II. 1891.
23. **Nagyheti és husvéti szokások.** Egy-let szó a hónapokról. Nehány szó a papírosról. Egri Népujság 1891-iki számaiban.
24. **Nefejejsszálak** elhnynt paptársaink sírhalmára. E. E. közl. 1891. 9 sz.

Egyházi beszédei:

A fentebb említetteken kívül:

1. **Vizkereszt** után való I. Vasárnapra.
2. **Bőjt** I. vasárnapjára.
3. **Pünkösd** után VII. Vasárnapra. Jó Pásztor VII. k.
4. **Advent** IV. Vasárnapjára.
5. **Pünkösd** után VIII. Vasárnapra. U. o. VIII. k.
6. **Husvét** után I. Vasárnapra. Borromaeus. I. k.
7. **Vizkereszt ünnepére.** Hitszónoklati folyóirat.
8. **Husvét** után II. Vasárnapra. U. o.
9. **Új misére.** U. o.
10. **Advent** I. Vasárnapjára U. o. II. k.
11. **Aranymisére.** U. o.
12. **Hetvened** Vasárnapra U. o.
13. **Bőjt** V. Vasárnapjára. U. o.
14. **Pünkösd** után VII. Vasárnapra. U. o.
15. **Sz. Mihály** ünnepére. U. o.
16. **Egyh. beszéd sz. János** evangélista ünnepére. Hitszónoklati folyóirat. III. k. I.

Elbeszélései:

1. **A nagy név átkai.** Összetartás. 1885. 12—19 sz.
2. **Apró történetek** a jó palócokról. U. o. 1888. 1—21 sz.
3. **A bazárban.** U. o. 22—24 sz.

Versei:

Verseket írt a Mezőtúr, — Vasárnapi Lapok, — Magyar Állam, — Összetartás és Eger c. lapokban s a budapesti növendékpapság Munkálataiban.

Könyvismertetései:

Ezek megjelentek a Magyar Korona-ban s főleg az Irodalmi Szemlé-ben. Most is folytonos munka közt él. Kéziratban vannak fiókjában:

1. **A kath. anyaszentegyház tanítása a búcsúkról** népszerű előadásban.
2. **Az élet nagy keresztútja.** Nagybőjti beszéd sorozat.
3. **Barátságos beszélgetés egyről másról.**
4. **Magyarok hazája** költők dalaiban.

Bakó Jenő.

Álnéven Kürthy; született Csányon 1847. ápril hó 3-ikán. Elvégezve középiskoláit 1865-ben az egri egyházmegye papnövendékei között találjuk. A theológiát Egerben hallgatta. 1871. július hó 22-ikén mutatta be első szent miséjét. Káplánkodott Bessenyőn és Bodonyban. de már két év múlva a jász-monostori közbirtokosság lelkészszé választotta. Fiatalon, 35 éves korában hunyt el 1882. jan. 8-ikán tüdővészben.

Amily beteg volt testben, oly egészséges, humoros kedéllyel volt megáldva. Az emberek és az élet furcsaságain elmélkedve, megfigyeléseit humorral fűszerezve írta le. De ereje nem sokára megtört a kór romboló hatása alatt és kihullt kezéből a toll, mielőtt tehetségét kifejleszthette volna.

Egyéb hírlapi tárcacikkein kívül megjelent tőle :

Karrikatúrák, humoros elbeszélések és genrek. Eger. 1856. II-ik kiadás u. o. 1860-ban. Költeményeket is írt különböző kath. lapokban. K. lönösen kitűnik szépsége és meleg hangja által a Mindszenti sirjánál verse, mely az Egri Egyházmegyei Közlöny 1859. évf. 15. sz. jelent meg.

Erdődi Bakócz (Bakacs) Tamás.

Korának eme legnagyobb főpapja és államférfia Szatmármegyének Erdőd városában született a XV. század közepe táján, hol atyja jobbagya volt a Drágfi családnak és kerékgyártó mesterséget folytatott. A kis Tamás alsóbb iskoláit Szatmár-Németben végezte, később pedig az akkor híres krakkói egyetemet látogatta, hol 1464-ben bölcselet-tudorrá avatták. De a tudományssomjas ifjú nem elégedett meg ennyi tanulással, hanem egymásután kereste fel a bonni, florenci, és paduai egyetemeket. Kitűnően végzett tanulmányai után visszatért Magyarországra és legelőször is a nagytudományú Rangoni Gábor egri püspök udvarát kereste fel, ki csakhamar titkári minőségben alkalmazta a fényes tehetséggel megáldott, jeles képzettségű s felette ügyes ifjú papot. Kiváló tulajdonai csakhamar megszerezték neki a titeli prépostságot. Külföldön szerzett diplomatiái ügyessége és finom tapintata kedvelt emberré tévék őt az udvar előtt is és I. Ulászló kancellárjává nevezte ki. 1486-ban már a győri püspöki széken találjuk, mely állásában kiváló szolgálatokat tett a hazának. 1493-ban győri püspöki székét az egrivel cserélte fel, míg végre 1497 őszén esztergomi érsekké és a zágrábi püspökség administratorává neveztetett ki. Három évre reá a sz. collegium tagja lett és 1508-ban elnyerte a konstantinápolyi patriarcha címet.

Midőn N. Leo pápa egy fényes keresztes had felállításának eszméjével foglalkozott, Bakócz Tamást nemcsak Magyarország, hanem Cseh- Lengyel- Orosz- és Poroszország, Svédhon és Dánia területére is a latere követének címével és jogaival ruházta fel. Bakócz európai jelentőségű feladata érdekében széleskörű tevékenységet fejtett ki, különösen Magyarországon, hol roppant tömegekben gyűltek össze a keresztes vitézek. A történetírók elfoglalt része ő reá hárítja az 1514-iki parasztlázadás vádját, ho-

lott ennek a főnemesek zsarnoki önkénye által elnyomott jobbság türehetetlen viszonyaiban találjuk a megokolását. De neki is igazságot szolgáltat a pártatlan történelem, mint olyannak, kinek egész élete becsületes munkából állt, munkából hazája és egyháza iránt. Nem kereste a hatalmat, az önkényt kínálkozott részére, s midőn a legmagasabb polcon volt az egyszerű jobbágyság fia, akkor az ész, készség, tudomány és finom tapintat lőn megjutalmazva. Hirneves történettudósunk Fraknoi Vilmos Erdődi Bakócz Tamás élete c. munkájában, melyet a tudományos kritika osztatlan elismeréssel fogadott, — fényes emléket emelt a kitűnő egyháznagynak.

Minden igaz és honaért lelkesedni tudó hazafi megismeratta Bakócz Tamást, midőn eseményekben gazdag életét az örökkévalósággal cserélte fel 1521. június 11-én.

Irodalmi becses bíró és történelmi bőséges forrásokul kínálkozó beszédeiből Schvandtnernél jelent meg egy, melynek címe: *Oratio ad Hungaros, qui auditis Maximiliani I. pacis conditionibus ferociebant in conventu Budensi.*

Műizlését és fejedelmi bőkezűségét hirdeti az esztergomi főkapitány tulajdonát képező Graduale-ja, mely az 1882-iki könyvkiállításon oly megérdemlett, méltó feltűnést keltett.

Balajthy Máté.

A Jászság szülötte. 1732-ben Jász-Apáthin látott napvilágot. Iskoláit Gyöngyösön, Győrött és Kassán végezte. Az egri egyházmegye kötelékébe lépve, mintán elvégezte a hittudományi tanfolyamot, Bécsbe ment a hirneves Hellhez csillagászatot tanulni. Tudmánynyal és gazdag ismeretekkel megrakodva visszajött Egerbe, hol mennyiségtant tanított. Később kún-szentmiklósi plébános lett és czímes kanonok.

Munkái:

1. *Sanctus* Joannes apostolus et evangelista ante portam Latinam . . . in cathedrali ecclesiae Agriensi dictione panegyrica celebratus . . . Agriae 1761. 4-r.
2. *Institutiones* arithmeticae selectis operationibus illustratae in usum auditorum matheos. Agriae 1765.

Bethlenfalvi Balássy Ferencz.

Született 1821. dec. 9-ikén a kis-hazában, Erdélyben, Bethlenfalván Udvarhely vármegyében Balássy János és Simó Sára nemes székely szülőktől. Jó atyját kis gyermekkorában elvesztette és csakhamar édes anyjára is rá borult a sir hideg földje. Jó-

lelkü nagybátyja azonban, névszerint Balássy Pál tiszapüspökii plébános nem hagyta el az árvát, hanem a szülők elhúnytával neveltette. Az elemi iskolákat Székelyudvarhelyen végezte s itt lépett a gymnasiumba. Két év múlva Szolnokra ment, majd Gyönyösön és Budán találjuk. A szelíd lelkű ifjú egyházi pályára érezvén hivatást, 1839-ben az egri egyházmegye kötelékébe lépett s mint papnövendék az egri lyceumban hallgatta a bölcseleti és hittudományi tanfolyamokat 1845-ig. Tanulmányai befejezése után áldozópappá szenteltetett s kápláni minőségben Dorogházán nyert alkalmazást. Egy év múlva Tisza-Püspökibe helyezte át az egyházmegyei kormány, hol szeretett nagybátyja mellett három évig segített az érdemekben megőszült agg munkásnak az Úr szőlőjében. 1849-ben, midőn végleg elgyöngült nagybátyja javadalmáról leköszönt, Török-Szentmiklóstra ment káplánnak, hol kilenc éven keresztül buzgó működésével, nyájas modorával a hívek osztatlan szeretetét és tiszteletét vivta ki. De e kedves helytől 1858 őszén válnia kellett, mert főpásztora Gyönyösre helyezte át, míg 1859 tavaszán elnyerte a bán-horváthi lelkészi állomást. Itt nem sokáig tartózkodott, mert már három év múlva Fel-Németre költözött. Nyolc évig működött e helyen, honnét 1870 május havában a török-szent-miklósiak kérelmére, kiknél mint segédlelkész felejtethetlenné tette magát, elnyerte ezen javadalmat. Alig foglalta el új állomását, kerületi paptársai megtisztelő bizalmukkal alesperessé választották. 1881-ben főpásztora, mint kegyúr, a maklári beneficiummal jutalmazta meg érdemeit s egyuttal kinevezte az egri kerület alesperesévé. Azóta itt munkálkodik Isten dicsőségére, a hívek lelki üdvére, elfoglalva magát a lelkipásztorkodással és tudományos buvárlatokkal.

Balássy, e hangyaszorgalmú és alapos képzettségű tudósnk a történetírás terén kiváló tekintélynek örvend. E tudományág iránt már gyermekkorában s később élte tavaszán különös kedvet és hivatásszerű vonzalmat érzett, azonban mint káplán a nagyobb városok- és könyvtáraktól távol esvén s a szükséges forrásműveknek híjában lévén, tanulmányaiban csak csekély előmenetelt tehetett. Midőn Bánhorváthra került s a szomszéd Bánfalván lakó Kazinczy Gáborral ismeretséget kötött s baráti vonzalmát megnyerte: mindjárt előnyösebbé változott helyzete, mert Kazinczy nemcsak buzdította s a tanulmányaikhoz szükséges könyvekkel látta el, hanem folytonos érintkezésben lévén vele, több

közérdekű politikai és társadalmi kérdésben is bőséges felvilágosítást nyújtott neki. Felnémeth is kedvező hely volt tanulmányaira nézve, amennyiben az egri lyceum gazdag könyvtárához könnyen hozzá férhetett egyrészt, másrészt alkalma volt sűrűn érintkezhetni a széles olvasottságú és mély tudományú Ipolyi Arnoldddal, akkori egri kanonokkal, kitől több szakmájába vágó kérdésben felvilágosítást és útbaigazítást nyert. Az említettekén kívül b. e. Bartakovics Béla egri érsek is nemes érdeklődéssel kísért tudományos munkálkodását; Toldy Ferencz pedig rokonszenves buzdításaival ösztönözte a komoly törekvő s alapos képzettségű tudóst az előhaladásra. Irodalmi működésével már korán magára vonta a tudomány barátjainak s művelőinek figyelmét. Bizonyítja ezt azon körülmény, hogy a történelmi társulat 1867-ben, mindjárt alakulásakor választmányi-, az akadémia pedig 1872-ben levelezőtagjává választotta. A Kemény Zsigmond-ról nevezett erdélyi Szépirodalmi társulat is csak önmagát tisztelte meg, midőn rendes tagjai közé sorolta a történelmi tudományok e szerény, de érdemes bajnokát, ki lelkipásztori gondjai mellett jelenleg is Heves vármegye hitújítás előtti történetének megírásával foglalkozik.

Mint tudóst alaposság, mint papot buzgóság, mint embert a szerénység jellemzi. Nem rideg tudós, hanem a tudomány szeretetével érző szívet egyesít. Nem keresi a feltűnést, sőt a megérdemelt ünnepléstől is visszavonul. Ki egyszer beszél vele, az megvan nyerve szívének, s ha a tudományról szól, azonnal belátja, hogy világos, tanult fővel, alapos tudóssal van dolga.

Terjedt irodalmi működését a következőkben ismertetjük:

Önálló munkái:

A Rabonbánok áldozatai s a székelyek nemzeti gyűlései. Megjelent az Új Magyar Muzeum 1856-iki vagyis a 6-ik évfolyam I. 66—99 l.

A székely duellók. U. o. 7-ik évf. I. 40 l.

Tetemrehívás vagy halálújítás. Régi büntető szokás vagy bűnvádi eljárás u. o. 1858-iki vagyis a 9-ik évf. I. 189 l.

Török-Szent-Miklós történeti tekintetben. U. o. azon évf. I. 50ⁿ. l. megjelent külön lenyomatban is.

A székely szokások ősrégisége. U. o. 10-ik évf. I. 64. l.

Hadi szemle a székelyeknél. 1860-iki vagyis 11-ik évf. I. 145 l.

Adalék a honvédelmi rendszer történelméhez. U. o. azon évf. II. 22. l.

Udvarhely szék elsőbbsége a többi székely székek fölött. U. o. azon évf. II. 322 l.

A kemeji főesperesség. Megjelent a Magyar Tudományos Értekezőben I. 240. l.

Közlemények az egri érseki levéltárból. Itt több hazafi levele van közölve, melyek Szegedy János egri püspökhöz voltak intézve s az 1670-ik évi eseményekre vonatkoztak. U. o. II. 260--68 és 334--235 II.

A pápai tized rovatának az egri egyházmegyére vonatkozó része. Regestrum Decimarum Papalium Sexennalium de illis Agriensis et mussyvaniensis Dioecesium provinciis, quae Episcopatum Szathmariensem constituent. közölve volt ugyancsak a szatmári püspöki megyének 1864-iki névkönyvében, de külön lenyomatban megjelent

Ugyancsak a pápai tized rovatának a szatmári püspöki megyére vonatkozó része. Regestrum Decimarum Papalium Sexennalium de illis Agriensis et mussyvaniensis Dioecesium provinciis, quae Episcopatum Szathmariensem constituent. közölve volt ugyancsak a szatmári püspöki megyének 1864-iki névkönyvében --51. l.

Névsora az egri egyházmegye 1699-ik évi egyházai- és lelkeszeinek. Megjelent a Magyar Sionban 1833. I. 619 l.

Adatok Telekessy István egri püspök életrajzához. U. o. 1864 II. 321 l. megjelent külön lenyomatban is.

A tomaji apátság nyomozása. U. o. 1864. II. 745 l.

Az egri egyházmegye alakulása. Megjelent a Bartakovics-féle Emlékkönyvben 1865. 53--91 II. Megjelent külön lenyomatban is.

Adatok az egri püspökség történetéhez Fenessy György korában. Megjelent a Magyar Sion 1865-iki évfolyama III. 321. l.

Nyomozása az aradi káptalan birtokainak. U. o. 1866 IV. 801. l.

Adalék a Rákóczy forradalom történetéhez. Magyar Tört. Tár 1867 220. l.

A Székelyföld régi fő- és alesperesi kerületei s egyházai. Magyar Sion. 67. V. 801. l.

Az aradi káptalan székhelye. U. o. 1868 VI. 23. l.

Vázlatok Heves és Külső Szolnok egyesült vármegyék helytörténetéből. Közölve volt e vármegyének az orvosok és természetvizsgálók Egerben tartott gyűlése alkalmával kiadott Leírás-ban. 1868. 466--737 II. megjelent külön lenyomatban is.

A poroszlói apátság. Magyar Sion 1869 VII. 241. l.

Észrevételek báró Orbán Balázs Székelyföld leírása című munkájának I. tetére. Századok 1869. III. 466. l.

Szelistye és Talmács várának és területének jogtörténelmi nyomozása. U. o. 1872-iki évf. 86. l.

Sáros vármegye régi elnevezése és önállósága vagyis Abauj-tól függetlensége. U. o. 1872-iki évf. 231. l.

Heves vármegye alakulása és régi elnevezése. U. o. 1872-iki évf. 306. l.

Kemej megye és főesperesi kerület kiterjedése és határai. U. o. 1872-iki l. 377. l.

Kemej újabb elnevezése és átalakulása. U. o. 1872-iki évf. 477. l.

A székelyek alapszerződése. Vagyis a Székely Krónikának e szerződést tartalmazó pontjai. Akadémiai székfoglaló felolvasás. Megjelent az Akadémia kiadásaiban 1873-ban.

Viszhang Botka Tivadar tájékoztatása a vármegyék alakulása kérdésében. Felvitatott a Magyar Tört. Társulat gyűlésében; megjelent a Századok 1873-iki f. 81--90 és 163--171. II.

Az egri vár 1687-iki feladásának alkupontjai és a törökök maradékai Egerben. Felolvasatott a Magyar Tud. Akadémia 1874 máj. 4-ikén tartott ülésén és megjelent az Akadémia kiadványaiban 1875-ben.

A körmöc-bányai levéltárnak a Kátay nemzetségre vonatkozó oklevelei s azoknak f. ltűnőbb részletei. Századok 1875 ik évf. 246. l.

Knauz Nándor Monumenta ecclesiae Strigon'ensis című oklevelek gyűjteményének ismertetése. U. o. azon évf. 328 l.

Ludányi Tamás egri püspök. Akadémiai felolvasás, megjelent az Akadémia kiadványaiban 1878-ban.

A zámi és ohati apátságok. Akadémiai felolvasás, megjelent az Akadémia kiadványaiban 1881-ben.

Műtatványok a Várad Regestrumból. Közöltetett a Hon 1881-iki folyamának tárcájában, megjelent külön nyomtatban is.

Suprutus provincia vagy megye további nyomozása. Századok 1882-iki évfolyam 570. l.

Válasz Kandra Kabosnak a sombolyi főesperesség s a sárvári várispánság és apátság kérdésében. U. o. 1884-iki évf. 543—550 és 626—633. ll.

A magyar egyház s egyes püspökségek történelme s annak fontossága. Megjelent az Adatok az Egri Egyházmegye történelméhez című munka I. II. l.

A jászok megtelepítése s a keresztény hitre térítése. U. o. III. első füzet.

Az egri egyházmegye régi főesperességi és a vaticani levéltárból kiadott pápai tized rovatának a régi egri püspöki megyére vonatkozó bejegyzései. Megjelent Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején című magyarországi Vatikáni Okirattár-Bizottság kiadásában.

Baloghy József.

A múlt század közepén született 1766-ban március 10-én Szilágyon Pestvármegyében. Iskoláit Pozsonyban végezve, Egerbe jött, hol 1787-ben növendékpap lett. 1791-ben szenteltetván pappá Kömlőn, Jászberényben és Maklárón működött. Elbetegesedett, s néhány év múlva Egerben nyert alkalmazást mint lyceumi alkönyvtáros és a b. Szűzről nevezett egri prépostság káplánja. Meghalt 1809-ben.

Munkái:

1. Első Mátyás király levele a holtak mezeiről a magyarokhoz S. r. 8 l. Pesten 1780. Ny. Polczó Ferencz bet.

2. Tekint. Újabb Radványi István Úrnak, T. Tzanádi Rozalia kis-asszonnyal lett egyben-kelésnek ünnepére készült idvezlés 1796 eszt. Szent-Mihály havának 2 napján. 2-r. 2. lev. Váczon. Máramarosi Gottlieb Antal bet.

3. Az egri, kassai és szathmár-némethi megyének köz-örömök, midőn a hosszas gyász után fels. II. Ferentnek, Magyarország apostoli királyának goudoskodása által, az első érsekségre emeltetvén, a két utolsó most először állittadván fel, kebeleikbe méltó pásztorokat fogadnának. 4.-r. 2. lev. Egerbea 1864. Ny. a p's-pöki iskola bet.

Gróf Barkóczy Ferencz.

Született Tavarnán, Zemplén vármegyében 1710 okt. 15-én. Szinnyey Magyar Irók élete és munkái c. nagyérdekű munkájá-

lan szülőhelyét Csicsván-ra teszi. Szülei voltak gr. Barkóczy Ferencz zempléni főispán és gr. Zichy Julia. Alsóbb iskoláit Kassán végezte, míg a bölcsészetet Nagyszombatban, a theológiát pedig Rómában. 1730-ban oly fényes sikerrel védelmezte a neki feladott böleseleti tételeket, hogy III. Károly arany láncsal és az iváncai prépostsággal jutalmazta meg, még mint papnövendéket. Az előkelő származású és fényes tehetségű ifjú felszentelése után csakhamar egri kanonok és egri plébános lett, majd 1740-ben szepesi préposttá, tenegriai címes püspökké és az esztergomi érsek szepesi ügyhallgatójává neveztetett ki. Egy év múlva val. belső titkos tanácsosi címet és közbirói méltóságot nyert a hétszemélyes táblánál. Ez időtől kezdve rohamosan haladt pályáján, mert 1745-ben egri püspökké nevezte ki a Felső és Heves-Kölső-Szolnok vármegye főispánjává. Egerben fejedelmi bőkezűséggel könyvsajtót állított fel, de midőn 1761. május havában az ország első főpapi székébe ült, ezt átvitte Esztergomba. De még több kitüntetés is érte, mert 1762-ben a magyarországi összes tanintézetek főigazgatásával bízta meg a kormány, míg a királyné az egyház, haza és népmvelés terén szerzett kitünő érdemei elismeréséül a sz. István-rend nagykeresztes vitézévé nevezte ki. Meghalt 1765-ben jun. 18-án Pozsonyban férfikora délen, hatalmas alkotásai közepett, őszintén megsíratva nemzetétől mint olyan: Qui omnia bene fecit.

Egész életében, lelkének egész hevével szerette a tudományt, az irodalmat. Hatalmas szónoklataival, melyekben ész, szellem és az ismeretek halmaza egyesül és hatalmas körlevelei, melyek a buzgóság és fópásztori szeretet zománcát viselik magukon, örök emléket biztosított neki az utókor előtt. Tántoríthatlan hazafisága, nemesen érző szíve őt az esztergomi érsekek egyik legméltóbb és legrokonszenvesebb alakjává tették.

Méltó, hogy emléke örökké éljen a magyarországi kath. egyház történetében.

Munkálkodását a következőkben foglalhatjuk össze :

1. **Littera** pastoralis ad V. Dioec. Agriensis Clerum, cum munus suum illustre auspiciaretur. Agriae 1741. Ugyanez a nép számára magyarul is. Ivrét 3 levél.
2. **Decretum** dioecesis Agriensis sub exc. illustr. ac rev. D. Francisco comiti. Barkóczy de Szala. Episcopo Agriensi emanatum. Agriae 1749.
3. **Edictum** episcopale de ritu celebrandorum festorum. 2-r. 7 lev. 1754.
4. **Sermo**, dum Clerus junior discedens Cassovia primum Agriae Studium theologicum auspiciatus est. Budae, anno 1754. 4-r. 20. l.

5. **Sermo Cels.** ac. Rev. Dni. S. R. J. principis F. e comitibus B. de Szala; habitus Tyrnaviae die 27. Septembris anno 1761. cum primo accessit ad metropolitānam suam ecclesiam. 4-r. 8 lev. Vindobonae 1761. Typ. Joan. Th. Trattner.

6. **Epistola pastoralis** ad dioecesis Agriensis Clerum et populum. Agriae 1761. 4-r.

7. **Epistola pastoralis** ad archiepiscopatus Strigoniensis clerum et populum. k. 4-r. 17 lev. Agriae 1761. Typ. Car. Jos. Bauer.

8. **Epistola pastoralis** ad Capitulum Strigoniense quoad restitutam sibi iure postliminii arcem Strigoniensem. ddo. 16. Febr. 1761.

9. **Paraenesis** ad Clerum Populumque Strigoniensem, dum Archiepiscopum adiret. Tyrnaviae 1762.

10. **Catechismus** ex decreto Ss. Concilii Tridentini ad parochos S. Pii V. Pont. Max. jussu editus, Celsissimo Principe Franc. e Com. B rkóczy, Archiepiscopo Strigoniensi mandante in usum cleri sui recusus Editio pastoralis praesulis, et prolegomenis ornata. Tyrnaviae. Typis Collegii Academici Soc. Jesu. MDCCCLXII. 8-r. 86 számozatlan és 741 lap és 46 sztl. 1

11. **Sermo Exc.** III. ac. Rev. Dni F. comitibus B. de Szala, perpetui in Palócz, episcopi Agriensis etc. quem ad frequentem suae dioecesis clerum habuit in cathedrali sua ecclesia Agriensi Non. Nov. 1754. quando auspicatus est studium theologicum, cui quattuor e statu ecclesiastico professores praefecit k. 4-r. 40. 1. Budae 1754 Typ. Leop. Franc. Landerer.

12. **Sermones Cels.** ac. Rev. Dni. principis . . . archiepiscopi Strigoniensis etc. quos nomine adstantium excelsorum procerum inclitorum statuum et ordinum regni Hungariae et Pestini eidem annexarum dixit. Primum quidem, cum Suas Sacr. caes. apost. etreg. Majestates ad generalia comitia Posonium venientes, in regni limitibus salutavit; alterum vero, cum sac. caes. et reg. apost. Majestates benignas suas propositiones diaetales eisdem excelsis proceribus; inclytis statibus et ordinibus elementissime tradidit. Anno 1764. k. 4-r. 8. lev. Posonii. apud Joan. Mich. Landerer.

13. **Allocutio**, nomine Statuum in regni limitibus Apostolicae reginae venientis ad comitia. Posonium. 1764 Posonii 1764. 4-r. 8. 1.

14. **Album Sodalitatis** Sanctissimi Altaris sacramenti in cathedrali ecclesia Agriensi pro alma dioecesi Agriensi per indulta Apostolica autoritate exc. ill. ac. rev. D. Francisci Episcopi Agriensis e comit. Barkóczy, etc. erectae, anno a partu Virginis 1757. Agriae fol. Az uralkodó család tagjainak arcképeivel és több eredeti, sajátkezű aláírással.

15. **A pologeticus** decretorum visitationis capituli Strigoniensis, sacratissimae Caesareo-regiae apostolicae majestati Mariae Theresiae per cels. ac. rev. S. R. I. Principem etc. auctorem praesentatus Strigonii 1762.

Országgyűlési beszédeit, melyeket 1764. július hó 3-ikán és 5-ikén tartott, Podhraczy József mutatta be a m. tud. Akadémia 1832. jan. 10-iki ülésében. Lásd Új Magy. Múzeum. 1852. 396. 1.

Báró Barkóczy László (Szalai és tavnai.)

Született 1791. jan. 9-ikén Imregben Zemplénmegyében. Kisebb iskoláit Sátoralja-Újhelyen és Pesten, a bölcséleti tanulmányokat Kassán, a jogi első évet ismét Pesten végezte kitűnő

eredménynyel. Szívé azonban, mely a Barkóczyak életében mindig nevezetes szerepet játszott, őt a papi pályára vonzotta. Mint az egri egyházmegye papnövendéke a budapesti egyetemen hallgatta a theológiát. 1812-ben végzett és az érseki udvarban nyert alkalmazást, mert nem volt még felszentelhető. Mint újmiséskét hónapot Jász-Ladányban töltött, de csakhamar bogácsi lelkésznek nevezte ki főpásztora, hol két évig működött. 1818-ban a miskolci plebániát nyerte el s a bizalom az alesperesi székbe ültette. 38 éves korában kanonok lett, 1836-ban mint pankotai főesperes és ábrahámi apát a királyi táblánál nyert alkalmazást, honnan 1837-ben a székesfehérvári püspöki méltóságra emeltetett. Nagyszívú és bőkezű egyházfejedelem volt, kinek egész élete jótékony-ságból állott. A népnevelést szíven hordta s annak felvirágoztatására tetemes áldozatokat hozott. Iskolák emelkedtek bölcs kormányja alatt és a tanítók benne atyát találtak. A székesfehérvári — aránylag csekély jövedelmű — püspökségből telt neki az irodalom pártolására is, míg okszerű gazdálkodásával a püspöki javak bevételét megkétszerezte. Áldásos életének fonalát a halál éppen akkor metszette el, midőn 1847. dec. 13-án a pozsonyi országgyűlésen hazafiúi és főpapi kötelességeinek teljesítésében fáradozott. Számos értekezéseinek kívül irt.

Munkái:

1. *Dilectio, dum reginem suae dioecesis ritu solemni capesseret, habita in cathedrali Ecclesia die 15-a mensis Augusti 1837. Alba-Regiae.* Ugyanez magyar nyelven. U. o. Ny. Szamner Pál.

2. *Nőnevelés.* Fencelon után. Pest 1842.

Az ő ösztönzésére és költségén jelemt meg Gózon György szerkesztésében:

Kalászkok az élet köréből. Kornmann Rupert után. Székesfeh. 1839. A székes fehérvári papi nyugdíjintézet javára. Két kötet. 8-r.

Bárdossy Mihály.

Nemcsak azon szerencséseket illeti meg az elismerés, kik magas egyházi méltóságokra emelkedve jót tehetnek és ezreket áldozhatnak, hanem azokat is, kik elvonulva a nagyvilág zajától, önszívök sugallatát követve fáradoznak, nem keresve fényt, kitüntetést, hanem megelégednek azon szeretettel, mely minden kincs-nél becsesebb s amelyet a munkát méltányló elismerés nyújt. Ily férfiú Bárdossy Mihály, ki 1826. szept. 7-ikén született Rákos-Palotán. Atyja gr. Károlyi István szolgálatában állott, mint pal-lér. A szülők csakhamar felismerték gyermekük nem mindennapi tehetségét és Pesten, nemkülönben Budán iskoláztatták. Régi vá-

gya teljesült, midőn 1844-ben az egri növendékpapok közé léphetett. Első szent miséje után Füzes-Abonyban találjuk, majd később Makláron és Miskolcon. Mint hat éves káplán Zalkodra ment lelkészhelyettesnek, hol előzékeny modorával kivitte, hogy az épen akkor folyt tagosítás alkalmával a plébános csinos lakóházat nyert. 1858-ban, az intelligencia kérésére, melynek élénk emlékezetében voltak Bárdossy szívet megindító és magvas prédikációi, a felső-miskolci javadalomhoz jutott. 24 évig működött itt, új híveket szerezve szeretett egyházának. A kiegyezés után tevékeny részt vett a megyei zöld asztalnál és a városi közügyekben, elnöke volt a megyei tanügyi bizottságnak, aligazgatója a szegények házának, mely létezését nagyrésztben az ő agilitásának köszöni. 1865-ben az abaúj-szikszoói kerület kikiáltotta képviselőjelöltnek deákparti programmal, de később visszalépett, mert egyenlőtlen fegyverekkel nem akart küzdeni. 1872-ben a miskolci plébániáról Zsércire távozott, de bár elhagyta kedves városát, lélekben együtt sirt vele és együtt örvendett. Midőn 1878-ban az árvíz pusztított Miskolcon, ő volt az első, ki a pillanatnyi szükség és nyomor enyhítésére szekérszámra küldte az élelmi szereket volt híveinek. 1877. jan. 9-ikén tardi plébánossá neveztetett ki. Itt toronyalapot gyűjtött s rendezte az egyházi és különösen az iskolai ügyeket, miért is Borsodvármegye közigazgatási bizottsága elismerő levéllel tüntette ki. Mint a természettudományok barátja Borsodmegyét képviselte rendszeren az orvosok és természettudósok vándorgyűlésein. Ismereteinek egyrészt szélesbitése céljából, másrészt égve a vágytól láthatni az örök várost, Olaszországba utazott, hogy leborulhasson a két apostol-fejedelem sirjánál. Onnan hazatérve hívei azzal tisztelték meg, hogy Mező-Kövesdig lovas banderiummal mentek eléje és úgy kísérték lakására.

1885-ben sz. István király tiszteletére Bécsben ő tartotta az ünnepi szónoklatot.

Kerületében több ízben szerepelt mint képviselő-választási elnök, tapintatosan és erélyvel vezetve a választásokat. Elmondhatjuk, hogy Bárdossy egész életében a munka embere volt és a tevékenység barátja.

Művei:

1. **Emlékhangok**, melyeket főt. Szabó Román a minorita rend kiérdemült főnöke aranymiséje alkalmával az egybegyűlt néphez intézett Miskolcon april 18-dikán 1858 Miskolc. 8-r.

2. **Egyházi nefelejts**, melyet az újból épült mályi r. kath. templomnak ünnepélyes feláldásakor mondott Miskolc. 8-r.

3. **Egyházi beszéd**, melyet szent István első apostoli magyar király nemzeti ünnepén Bécsben a t. kapucinus atyák templomában 1885 évi kisasszonyhava 20-ikán tartott . . . Eger. 1885. 8-r. 16. l.

4. **Egyházi beszéd** Husvét vasárnapra. Pázmány füzetek. 1859. IV. kötet. Ezeken kívül irt egyh. beszédeket Füßy **kath. Leikipásztorába** s közölt tőle vegyes közleményeket az **Idők Tanuja**, később **Magyar Állam és a Borsodmagyei Lapok** 1889.

Bársony György (lovass berényi.)

E tudós és buzgó férfiú, ki mint egri püspök a Szepességen hűnyt el, 1626 márc. 3-ikán született Péterfalván, Nyitravármegyében, vegyes vallású szülőktől. Nyitrán és Nagyszombatban tanult, s midőn az esztergomi papnevelő-intézetbe belépett, főpásztora Rómába küldte őt a theologiai tanfolyam hallgatására. De az éghajlati viszonyok nem kedveztek egészségének és így a tehetséges ifjú kénytelen volt Rómát odahagyni és Bécsben végezte be a hittani tanfolyamot. Felszenteltetése után nemsokára dunaszerdahelyi plébános lett, majd 27 éves korában 1653-ban esztergomi kanonokká neveztetett ki. Később barsi, majd tornai és gömöri főesperessé és 1663-ban szentgyörgymezsei préposttá nevezte ki a király. Ugyanez év végén nagyvárad püspök és szepesi préposttá léptettetett elő, míg végre 1765-ben az egri püspöki székre emeltetett. Mint királyi tanácsos igen gyakran megfordult az udvar körében, hol tudománya és fedhetlen élete miatt nagy tiszteletnek örvendett.

Mint hogy egy alkalommal — Rimely szerint a protestánsok, midőn B. I. Lipót parancsára a lefoglalt kath. templomok visszaszerzésén fáradozott — majdnem agyon verték, az akkori római pápa élő vértanúnak nevezte el. Zelliger Esztergom Vármegyei Írók.

Tevékeny életének a halál 1768. jan. 18-ikán vetett véget. Üdülni ment a szepesi káptalanba, de üdülés helyett sirba szállt.

Munkái:

1. **Magyar Ország** Tüköre, Kiben tekintvén Megismérje magát, Micsodás volt hajdan? Micsodás most? És honnét vette a keresztyén országát és királyát? honnét az augsali koronáját? Cassán 1671. 12-r. 6 számozatlan levél E mű nem egyéb, mint A II. Szilvester pápa által sz. István királynak 1000-tan adott bulla fordítása a következő címmel: Diploma, avagy Második Szilvester Római Pápa Pécsi Levele, Első Magyarországi szent István királyhoz; melynek az első Originalis Exemplarja az Magyar Országi szent Korona mellett tartatik. Fordítója s kiadója Bársony György szepesi prépost, s nagyvárad címzetes püspök, mint kiteszik a példány elé irt ezen régi jegyzetből: Püspök Bársony György csábító munkája s írása im ez.

2. **Viritas toti mundo declarata.**, Argumento Triplici ostedens, Sacram Caesarem Regiamque majestatem non obligari tolerare in Hungaria Sectas Lutheranam et Calvinianam, quem Catholico Religionis zelo concinnavit G. B. E. V. P. S. S. C. R. M. C. C. Georgius Bársony, Episcopus Váradensis, Praepositus Seepusiensis, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliarius Camerarius. Cassovia MDCLXXI. 12-r. 12 szzt. ev. — Másodszori kiadása De Backer szerint Szent-Iványi Márton által történt. Tyrnaviae. Typ. academicis 12-r. 67 hely. 97. l.

E mű németre is le van fordítva, mint azt Zelliger Esztergom vármegyei írók e. jeles művében előadja 11 lap.

Barta István.

Született 1719-ben. Az iskolák elvégeztése után papi pályára lépett és Kassán elvégezte a bölcséleti és theologiai tanfolyamot; később egri kanonok és 1764. dec. 27-ikén szentimrei apát s novii c. püspök lett. Tudományát a felség is elismerte, midőn a királyi tábla birájává és végül a hétszemélyes tábla elnökévé nevezte ki. Meghalt 1785-ben Egerben.

Munkája:

1. **Halottas dicséret** néhai méltóságos győreki gróf Grassalkovics Antal magyar kir. Tárháznak előljárója stb. utolsó eltakarítása alkalmatosságával. 1772. ívrét.

Bartakovics Béla (kisapponyi.)

Az egri főegyházmegye nagynevű főpásztorainak díszes sorában kétség kívül az elsőik közé tartozik az a szelid lelkű, jószágos arcú érsek, ki míg élt, csak jót tett és alkotott, mikor pedig kezei lehanyatlottak s koporsója bezárult, gyászba borult az ősrégi egyházmegye minden papja, gyászt öltött minden hive, s a templomok busan kongó harangjai szomoruan hirdették, hogy a legjobb atya a földi hazát az égivel cserélte fel. Főpapi erényei, fenkölt gondolkozása, tudmányszeretete, apostoli lelkülete, nemes szíve, lángoló, törhetlen hazafisága, szeplőtlen jelleme, mely az alkuvást sem nemzeti sem egyházi ügyben nem ismerte, papjai iránt való atyai, gondos szeretete, szellemének üdesége azon püstedálra helyezik őt, melyet csak a jók, nagyok és nemesek érdemelnek meg! Nevét meg fogja őrizni a történelem, mely jeleseitől megfélelkezni nem szokott, főmegyéje pedig kegyelettel fog rá gondolni mindenha s mélyen bevési történetének lapjaira alkotásait, melyeket javára tett.

Régi nemes nemzetségből származott 1792. ápril hó 5-ikén nyitrai megyei Felső-Elefánton, hol atyja főbíró, majd megyei pénztáros és később követ volt. Szülőinek, különösen honleányi erényekben gazdag édes anyjának bölcs vezetése alatt fejlettek ki

ama tehetségek, melyek a legmagasabb polcok egyikére emelték később a vidor kedélyű fiúcskát. A Gondviselés mélyen vallásos szívvvel áldotta meg a jó anyát, kinek első törekvése volt gyermeke lelkébe is az Isten szeretetét bevinni.

Nyitrán végzett iskolái után a pozsonyi Emericanumba költözött, mert szíve, lelkülete a papi pályára vonzották. Innen a nagyszombati papnevelőbe ment át, hol a bölceletet tanulmányozta. Mint tehetséges fiatal embert, előljárói a hittudományok hallgatására a bécsi Pazmaneumba küldték, honnan hazatérve, 1815. ápril hó Idusán felszenteltetett.

Néhány évi káplánkodása után, mely alatt szigorlatokat is tett, 1817-ben b. Perényi Imre nagyprépost mellé rendeltetett iktatónak. Betegségéből szerencsésen felépülvén, Rudnay maga mellé vette udvarába, hol 1825-ben már titkári állást töltött be. Az egyházmegye különböző ügyeiben annyi sok szolgálatot tett lankadni nem tudó tevékenységével, hogy a primás 1830-ban kanonokká nevezte ki kedvelt papját és 1831-ben megbízta a nagyszombati helynökség vezetésével.

Bartakovics azonban amily gyorsan emelkedett az egyházi pályán, oly mértékben növekedtek erényei és szeretetreméltó tulajdonai. Ifjúkorában elnyert diszes állásában is megőrizte kedvességét és nem tartozott azok közé, kik ha a felső lépcsőre jutnak szánakozó mosolylyal tekintenek azokra, kik velök egyszerre indultak meg, de különböző körülményeknél fogva lent maradtak. Osztatlanul birta az egész megye szeretetét s azért mindenki szeretett őt üdvözölni, midőn 1835-ben honti főesperes és 1844-ben almisí cimes püspöknek nevezte ki a Felső.

Nem lehet tagadni, hogy valódi érdem, vagy szerencse alkotják meg ugyan az ember életpályáját, de kétségkívül, mint mindenben, úgy ebben is legnagyobb szerepe van a Gondviselésnek. Bartakovics szerény lelke sohasem kereste a kitüntetést, de rajta is teljesedett, hogy qui venire ad dignitates detrectaverat, ad eum dignitas venit. Így történt, hogy 1845-ben az apostoli király a rozsnói püspöki székre nevezte ki a tevékeny férfit.

Az apostolok utóda szeretettel köszöntött be egyházmegyéjébe. Ezrekre menő alapítványai, szeretetteljes kormányzása, nemes lelkülete köztiszteletet vívtak ki részére. Midőn pedig 1849-ben az elárvult egyházmegyék pásztorok nélkül szomorkodtak, nem késett rendíthetlen erélylyel és apostoli bátorsággal a trón elé lépni és a kormánynál a főpapi székek betöltését sürgetni.

Nagy lelkek sajátja és egyik nemes jellemvonása, hogy az igaz szóért megneheztelni nem szoktak. A fejedelem is így volt. Nemcsak nem vette zokon Bartakovics férfias fellépését, hanem, hogy megmutassa, mennyire becsüli az egyháza sorsa felett aggodó főpásztort, őt 1850-ben az ősrégi egri egyházmegye érsekévé nevezte ki, s ugyanezen évben bizodalma jeléül a valóságos belső titkos tanácsosok közé emelte. Egy év múlva iktatott érseki székébe és azonnal a munkához látott. Első dolga volt a jogakadémia visszaállítása és a bölcséleti osztályok behozatala. És ez időtől kezdve haláláig szakadatlanul tett, fáradt, dolgozott és alkotott.

Óriási áldozattal felállította az angolkisasszonyok leánynevelő-intézetét jól tudva, hogy csak a valódi vallásos nevelés által remélhető a társadalom megújulása. Eger városa részére lemondott a kilencedről és taksákról oly föltétel alatt, hogy ez óriási veszteségért a város egyszers mindenkorra 50,000 ezer forintot fizessen. Ugyanekkor 1152 hold föld is, melyet eddig a város bérelt, örök tulajdonába ment át.

Nem tartozik munkánkhoz, hogy itt felsoroljuk Bartakovics jótéteményeit. Ezekhez egy kötet volna szükséges. Kormányja alatt számos parochiát emelt, templomokat, iskolákat építtetett, nevelő-intézetekről gondoskodott stb.

A m. tud. Akademia 1853. március 13-iki ülésén igazgatótagjává választotta. A nagynevű főpap, kit egész életében a szeretet és igazságosság vezérelt, s ki nagy volt mint főpásztor, hazafi és ember 1873. május 30-ikán húnyt el. Utolsó órája, mint Necrologjában olvashatjuk: megszentelése volt egész életének. Halálos ágyán méltó maradt önmagához. Keresztény bölcs, ki dacnélkül önmegadva halt meg. Minden vagyonát közművelődési, hazai, iskolai és egyházmegyei célokra hagyta. A káptalan felkérésére a temetést az országprimása végezte, míg az emlékbeszédet Hajnald Lajos kalocsai érsek mondta tengernyi közönség előtt fejtegetve bámulatos dialektikájával s a megemlékezni tudó szeretet hangján az elhunyt érdemeit. A Szent-István Társulatban pedig Tárkányi Béla tartott felette emlékbeszédet. 1874. március 19-ikén, melyet a Bud. Közlöny 1874. évf. 72—75 sz. közölt.

Munkái:

1. *Dictio qua vener.* Clero vicariis districtus Tyrnaviensis die 27. martii 1747. Tyrnaviae supremum sibi valedicenti respondit. Tyrnaviae 1845.
2. **Egyházi beszéd**, melyet püspöki székbe igtatása ünnepélyén a rozsnói székesegyházban tartott. Rozsnyó. 1845.
3. **Némely eszmék** a nép fölvilágosítására az új törvények szerint. Rozsnyó.

4. **Főpásztori levelek** és s ent beszédek, melyeket egyházmegyei papságához és híveikhez intézett. 1865. évi május 28-ikán tartott aranymiséje emlékére kiadta az egri főmegyei harsányi esperesi kerület. Eger. 1865. 8-r. VIII. és 351 lap.

Az irodalmat az elhunyt főpap mindig pártolta. Segítségével számtalan munka látott nyomtatást. Nevezetesen:

1. **A regensburgi** Fokozatos katekizmus.
2. **Az egri ABC** könyv.
3. **Gaume: A társadalom** terén rágódó féreg, vagy pogányság a nevelésben,
4. **Homer Illása** Szabó István fordításában.
5. **A Szentírásnak** fordítása Tárkányi által.
6. **Heves és Külső-Szolnok** vármegyék leírása.
7. **Alzog Egyetemes** Egyháztörténelme.
8. **Quintiliánnak** Sztnezy Imre által eszközölt fordítása.
9. **Cantu Caesar** világtörténelme.
10. **Cselkó Károly** lásd Cselkó művét: *Brevis notitia historiae Episcopatus Agriensis* kibővítette s 1832-ben az egri Schematismusban kiadta.
11. **Garay János** Szent László hőskölteménye. 1851--52.
12. **Albert Ferencz.** Német Nyelvtana. 1853.
13. **D. Huart Augustin** bárónő Francia Nyelvtana és Olvasókönyve. 1855.
14. **Mindszenty Gedeon** költeményei. 1859.
15. **Magyar sz. Erzsébet** fordítása Montalembert után 1862.
16. **Segítette Thelnert** Monumenta hist. hung. kiadásában és még számosakat.

Jól mondja a már szintén elhunyt és megsiratott Perger János a Bartakovics Emlékkönyv 49-ik lapján: Neki az Isten megadta a kegyelmet, közepette a legnehezebb viszonyoknak, kitűnő, örvendetes s áldás teljesen működhetni, mely pályáján kíséretében valának az erős és élő hit az egyházhoz; a nehézségtől vissza nem rettenő hiteős erély, a nemes egyszerűség bájos világitásába helyezve; a bámulatra méltó nyugalom s szilárdság; mi által sokat megnyerte; hű ragaszkodás hazájához s az apostoli székhöz, melyek által képes vala nehéz időkben is nevezetes dolgokat keresztül vinni.

Bartalos Gyula (Bogyai.)

Született Szepsiben, Abaúj-Torna vármegyében 1839. június hó 15-ikén. Középiskoláit mint magántanuló kezdte s Rozsnyón folytatta. Az egri papnevelőintézetbe 1854-ben lépett, hol jeles eredménnyel végezte a bölcséleti és hittudományi tanfolyamokat.

A felszenteléshez szükséges törvényes életkort még nem érte meg; midőn elvégezte tanulmányait s azért az érseki irodában nyert alkalmazást. Egri tartózkodása alatt ismerkedett meg a lángeszű Mindszentyvel, ki jóakarólag buzdította irodalmi tanulmányainak folytatására. És a tollat nem is tette le mindaddig, míg segédlelkész nem lett, mely állásában megvált attól azon erős

meggyőződéssel, hogy a lelkipásztorkodás egész embert kíván összes tehetségeivel egyetemben.

1861-ben szenteltetett áldozópappá, de nem sokáig működhetett az úr szőlőjében, mert beteg lett. Szenvedéstől ment óráiban ismét az írásban keresett szórakozást s élénk irodalmi munkásságot fejtett ki a Katholikus Néplap, Egri Naptár s Egri Népújságban.

Majd, betegsége egyre súlyosbodván, 1871 őszén Olaszország enyhébb éghajlata alatt keresett gyógyulást. Itt a nagyszerű emlékek, melyek századok dicsőségéről és könyeiről beszélnek, hatása alatt újra elővette a tollat. Olaszhon derült ege, az ottani politikai rendkívüli események, az olasz nép sajátos élete, az olasz irodalom tanulmányozása, a művészetek és tudományok remekeinek szemlélete, az új benyomások, az új eszmék, melyekkel megtelt lelke, ismét az írásra terelték.

Nápolyban épen akkor telelt, midőn a Vezuv óriási kitörése történt 1872-ben; Rómában pedig a piemonti forradalmi betörés első évétől 1879-ig lakott és ott közvetlen szemlélője volt az olasz kormány erőszakos és ravasz eljárásának, szemben a pápasággal. Ez utóbbinak erkölcsi ereje csodálattal ragadta meg lelkét. Kivált pedig XIII. Leo roppant szellemi fölénye, általában az egyházi intézmények működése, a római papság szelleme, az istenitisztelet fénye, áhitata és magasztosságának bensősége, végül Victor Emmanuel tanulságos halála, b. e. X. Pius átszenderülése és XIII. Leo megválasztatása, mindezek írásra ösztönözték és az akkori katolikus lapok majd mindegyikébe jelentek meg cikkek tollából. Religio; Kath. Néplap; Jelenkor; Magyar Állam; Magyar Korona s a többiekben.

Látva az örök városban azon egyenetlen harcot, mely az anyagi erő és üldözött jog között dúlt, hogy annál behatóbban tanulmányozhassa az egyház örök szépségű tanait, a hit és hierarchia központján levő sz. Apollinaris iskolába iratkozott be. Itt 1879-ben letette a tudori vizsgálatokat és egyszersmind a S. Concilii Congregatio tanulmányozó tagjává is fölvétetett.

Ezután főpásztora visszahívta Rómából és különböző hivatalokban alkalmazta. Rövid ideig markazi lelkész is volt, majd semináriumi lelki igazgató, hitoktató stb. ámde a fárasztó munka ismét megrendítette egészségét és kénytelen volt ideiglenesen nyugalomba vonulni.

De betegén is dolgozott az Egyházmegyei Közlönybe, azon-

kivül az Adatoknak kezdettől fogva belső munkatársa volt, olykor a Népiskolai Tanügy — Irodalmi Szemle, — Arhaeologiai Értesítő és más lapok is közöltek tőle értekezéseket.

Mint az elősoroltakból látjuk, Bartalos nem mozog a könyv-irodalom terén, nem is egy szaknak szenteli tollát, hanem az adott helyzetek különfélesége, mozaikszerű élete hangulatának regísterje szerint működése több oldalú és encyclopedikus.

Nála az irodalmi foglalkozás a gyakorlati élet kiegészítője. Ir, mert tétlenül nem tud lenni egy percig sem. Soraiban az alanyi és tárgyi szempontok gyakran találkoznak; tárgyat a praktikus életből veszi s közvetlenségét benső meggyőződéséből meríti. Sok könyvet áttanulmányozott ugyan, de a felfogást saját énjéből meríti. Alaphangja minden munkájának a vallásosság és hazaszereget s írói jellemvonása: a mélyebb eszmélkedés. Irálya élénk és igen élvezhető.

Jelenleg főszékesegyházi gyóntató és sekrestye igazgató.

De vegyük elő tüzetesebben munkáinak jegyzékét, mely azonban nem teljes, mivel csak a nevezetesebbeket akarjuk fölemlíteni.

I. Szépirodalmiak; Versek:

1. I. I. emlékezete. M. Állam 1870. nov. 9. sz.
2. A Megváltóhoz. K. Hetilap 1874.
3. Éltem utja. Ugyanott
4. A feszület. Lamartine után. U. o.
5. Röjtönzés a nagy chartreusi zárdában. Lamartine után. U. o.
6. Az egyház hymnusza sz. Teréziához. U. o.
7. A vén asztal kronikája.
8. A fecskéhez.
9. A hold.
10. Te is.
11. Respha.
12. Jézus vámpénze.
13. Szent Péter az egri szüreten.
14. Ezeken kívül irt mintegy 50—60 költeményt, elbeszélést, rajzot stb. Ide számíthatók két szindarabja is:

1. B tlehem. Eger 1884. 8 r. 64. 1 Szolesányi Gy.
2. Két menyasszony. Gyermekszinmű. 1882. 12 r. 51 l.

Úgy értesülünk, hogy még számos egyéb szépirodalmi dolgozatot is rejt asztalfiókjá.

II. Külföldi leírások, értekezések és tárcacikkek:

1. A sz. sir leírása. Egri Naptár.
2. A Vezuv kitörése. M. Állam 1872.

3. **Farchiasso.** U. o. 1872.
4. **Politikai Carneval.** Religio. 1875. II. sz.
5. **Egy római életkép a kávéházban.** Kath. Hetilap. 1876. 7. sz.
6. **Victor Emmanuel halála.** M. Korona. 1878. jan. 10.
7. **IX. Pius kimulta.** M. Korona. 1878. febr. 8.
8. **A válság napjai.** M. Állam 1878. febr. 14.
9. **Obturerunt ora leonum.** M. Állam 1878. febr. 18.
10. **Szent Péter feltámadt.** M. Állam 1878. febr. 27.
11. **A karácsony és vízkereszt** Olaszországban. Eger. 1880. jan. 1. s így tovább a **Religióban** és más lapokban leírja a vallásos élet nevezetesebb mozgalmait. Megfigyelő lelkének magas szárnyalású nemes idealizmusával közölt tőle ezeken kívül az olasz lapok közül különösen a **Voce della Verità** c. újság több jeles és magvas cikket.

A katolikus sajtó összetartásának és helyes irányának előmozdítását tűzte ki akkor, midőn leírta az olasz irodalom főbb mozgalmait az örök városban. Így: XIII. Leo és a katolikus irodalom. Kath. Hetilap 1868. 27. sz. Az Arkadia polyglott ünnepélye M. Korona. 1879. febr. 27. stb.

III. Egyházipolitikai értekezései:

Ezek többnyire egész cyclusra terjednek. Ilyenek:

1. **Christus vincit.** Religio. 1873.
2. **A szabad egyház és állam tana.** Religio. 1873.
3. **Ki mint vet, úgy arat.** Jelenkor. 1874.
4. **Christus regnat.** Religio. 1874.
5. **De civitate Dei.** Religio. 1876.
6. **Isten ítéletei.** Religio. 1878.
7. **Pinciói séták.** M. Állam. 1878.
8. **Krisztus Rómában.** Religio. 1878.
9. **Politikai tanulmányok** porköpenyegben. M. Korona. 1878.

IV. Lelkipásztorkodási cikkek:

1. **Irtszuk ki a káromkodást.** E. E. Közlöny 1872.
2. **Mi a teendők az 53. §. zűrzavarában.** U. o. 1881.
3. **Hogyan kell elmélkedni?** U. o. 1882.
4. **Sz. Ignác lelki gyakorlatai.** U. o. 1883.

Úgy halljuk, hogy szent gyakorlati elmélkedései és szentbeszédei nemsokára megfognak jelelni, csak rendezésre vávnak.

V. Népinevelési cikkek:

1. **Az iskolai takarékpénztárakról.** kath. társadalmi és morális szempontból. Népiszkolai Tanügy 1882.

2. **A római iskolázás egyházmegyénkben.** E. E. Közlöny 1890. Ezekenkívül írt több cikket a Káté kérdésről és a **Gyermekek imakönyvéről.**

VI. Szertartási cikkek:

Meg lévén bizva a Rituale újabb átdolgozásának nagy munkájával, jelentékeny munkásságot fejt ki e téren is. Eddig a következő fejtegetéseket bocsátotta közre az. E. E. Közlöny hasábjain.

1. **A rituale nyelvénk kérdése.** 1889.
2. **Absolutio ab haeresi formái.** 1889.
3. **Válasz Zs. néhány észrevételeire.** 1889.
4. **A Rituale átdolgozásában szem előtt tartandó alapelv.** 1. 2. 3. 4. jegye. 1889—90.
5. **Új Ritualénk külalakjáról** vonatkozó indítványok. 1891.
6. **Új Ritualénk kiadásának módja.** 1891.
7. **Megmíradhat-e Ritualénkban a 12-ik lapou olvasható Salva praxi in Dioecesi Agriensi recepta eltérés?** 1891

VI. Történeti és régiségtudományi értekezései:

Magába vonuló lelkületének megfelelőleg hosszabb sétákat tévén a szabad természetben, véletlenül megbecsülhetetlen ősm emlékekre bukkant. Eszmélkedő lelkét a találtak egészen megragadták és azóta jeles értekezésével gazdagította ezen genre-ű irodalmunkat is.

1. **Eger vidékének történetírás előtti emlékei.** Adatok az egri egyházmegye történelméhez e. vállalat 1883-iki evfolyamában.
  2. **Felső-Tárkány; Fuor contrasti és Eszter Hyppolit.** U. o. 1887.
  3. **Irányszemek s történet-bölesészeti értekezés.** U. o. 1888.
  4. **Sz. Erzsébet, Lelesz, sz. Domo kos határnevei.** U. o. 1888.
  5. **A hun avar gátak, Csörsz-árkok és gyűrűvárai vidékünkön.** Értekezés a Mátra-osztály Benén tartott közgyűlésén. Eger c. lap. 1890.
  6. **Eger-vidéki kaptárkövek és barlangok.** Archaeologiai Értesítő 1891. ápr. 15-iki sz.
  7. **Sétáljunk ki az Egedre.** Eger c. lap. 1891.
  8. **Régészeti kirándulás a Tárkányi Várhegyre.** Eger c. lap. 1891.
- Végül egy egyházi beszéde** is jelent meg ily címmel:
Szentbeszéd, melyet Pieck} Károly jákóhalmai pl. arany miséjén mondott.
 Eger. 1891.

Ezekből azt látjuk, hogy a Bartalos élete egy folytonos munka s talán nem esalódunk, ha kimondjuk, hogy megelégedése sok gondja, baja és gyakori gyöngéledése dacára is Eötvösnek azon szép mondásában leli magyarázatát, hogy csak a munka, csak az, ha valamit tevén boldogít, csak azon élelet, melyet önmagunk szerzünk miénk egészen.

Bölesen mondta a legnagyobb magyar, hogy A jólrendelt munka minden gyarapodás talpköve.

Bartók István.

Tedd kötelességedet lelkednek minden erejéből s maga a tett legyen a jutalmad; még egyszer oly szép a jutalom nélküli erény mondja Seume. E szavak képezik Bartók minden tettének rugóját, mint azt működéséből látni fogjuk. Született 1850. aug. 18-ikán Egerben. Itt és Gyöngyösön végezte iskoláit, 17 éves korában pedig az egri papnemevelő-intézet növendéke lett. Az irodalom iránt való nemes hajlama, mely a széplelkű és mély tudományú Szvórényi József és az alapos képzettségű Lóskay Bekény tanárainak előadásai folytán ébredezett benne, az egri kispapok magyar egyházirodalmi iskolájában alkalmas gyakorló tért nyert a tovább fejlődésre. Már mint növendék két ízben pályázott az irodalmi iskola pályatételeire s nem eredménytelenül, mert: A pápák érde-meit hazánkban című dolgozata dícséretben, A polgári házasságról írt munkája pedig jutalomban részesült. Ezekon kívül még két jeles értekezést olvasott fel az irodalmi iskola Mária ünnepélyn. A kath. egyház erkölcsi és társadalmi hatásáról és A haladásról. Az irodalmi munkakedvet, mely ily szép eredményekben nyilvánult, jelentékenyen fokozták benne Tárkányi Béla és Zsendovics József kanonokok részint buzdításaik és tanácsaik, részint tanulmányozásra alkalmas művek közvetítése által. Felszentelése után 1873-ban Ballán, majd Bogácson nyert alkalmazást, mely idő alatt megtanulta a német, francia és olasz nyelveket. 1876-ban, Tirolban, Bajor és Olaszországban tanulmányutat tett, 1880-ban pedig hazánk nevezetesebb vidékeit bejárva Párisba utazott, hönvét szellemi látóköreit kiszélesítő tapasztalatokkal gazdagon tért vissza. Ily módon szerzett ismereteit sikeresen érvényesítette azon dolgozataiban, melyekkel a Lengyel-féle pályadíjra három ízben is pályázott, egyszer az első, kétszer a második díjat nyervén el. Ez idő tájt lépett az Egri Egyházmegyei Közlöny s Irodalmi Szemle munkatársai közé is. Indítványára alakult meg az egri egyházmegyei irodalmi egylet Zsendovics József, Ihász Gábor, Luga László, Szmda Victor és Vincze Alajos buzgó közreműködésével. — Hevesen és Egerben eltöltött káplánkodása után 1878-ban a jászberényi népiskolák hitelemzőjévé, 1884-ben pedig az ottani főgymnasiumhoz hittanárrá neveztetett ki és azóta közkedveltségű munkatársa a Jászberény és Vidéke c. lapnak, melyben számos dolgozata jelent meg. Társadalmi téren is dícséretre méltó s ügybuzgó tevékenységet fejt ki mint a kath. legényegylet el-

nőke s énektanára, az ipariskola igazgatója, a nőegylet titkára s a kaszinó másodigazgatója. Szeretik mindenütt ahol megjelenik művelt modoráért e komoly törekvésű és tehetséges fiatal papot.

Irodalmi működése a következőkből látható.

Pázmány Péter. Élet- és korrajz. Az Egri Népkönyvtár III. füzete. Kiadta az egri egyházmegyei irodalmi egylet, Eger. 1878. 8-r. 54. l.

Vallásszabadság vagy egyház és állam. Pályanyertes mű. Eger. 1879. n. 8-r. VIII. és 224. l.

A pálinkaivásról. Jászberény. 1879. 8-r. 47. l.

Évkönyv a jászberényi kath. iparos-segédék társulatának 1886-ik évi állapotáról. Közli . . . Jászberény. 1887. — Ugyanaz 1888-ról.

A jászberényi ipariskola értesítője az 1884—85-ik tanévről. Közli . . . Jászberény. 1885. — Ugyanaz 1885—86, és további évekről.

Üdvözlő dal, melyet mélt. és ft. Szele Gábor úrnak . . . 1888-ik évi szeptember hó 9-ikén areopolisi c. püspökké szenteltetése alkalmával hódolattal zengett a jászberényi kath. legényegylet. Eger. 1888. Ivrét. 8 l.

Hymnus, mélt. és ft. Szele Gábor úrnak 1888-ik évi szept. hó 9-ikén areopolisi c. püspökké szenteltetése emlékére. Eger. 1888. Ivrét. 4 l.

Értekezések és cikkek.

A polgári házasság s a kath. egyház tana a házasságról. Egri egyházmegyei Közlöny. 1871.

A növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájából. U. o. 1872.

Megnyitó beszéd. Olvastatott a növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájában. U. o.

Alakítsunk egyházirodalmi kört. U. o. 1875. 3.

Egy vonás a modern felvilágosult társadalom képéből. U. o. 1874. 12.

Europai kulturhare. U. o. 1874. 16. 17.

Az egyház és a modern tévelyek. U. o. 18—22. sz.

A szabadköművesség eredetéről. U. o. 1876. 20. sz.

A szabadköművesség kiterjedéséről. U. o. 1876. 21. sz.

Visszapilantás a papi visszaélésekről szóló olasz törvényjavaslatra. U. o. 1877. 6.

Az osztrák kath. nagygyűlésről. U. o. 10.

Visszapilantás IX. Pius pápa püspöki jubileumának Rómában lefolyt ünnepeiről. U. o. 12. 13. sz.

Szabadelvű catholicismus. U. o. 1878. 2—3. sz.

A szentszék és Oroszország. U. o. 1878. 6—11. sz.

A béke akadályai. U. o. 1879. 2—5. sz.

A belgiumi primás öt levele. U. o. 1879. 6—8. sz.

A német centrupárt. U. o. 1879. 15. sz.

A belgiumi papjelöltek I. Napoleon uralma alatt. U. o. 1879. 17. 18. sz.

Szabadköműves keresztelés, bérálás, halotti ünneplés, U. o.

A pápai tévmentesség és az állam. U. o. 1886—7. közlemény.

A jászberényi kath. főgymnasium százéves fennállásának megünnepléséről. U. o. 13.

Minek a papoknak a birtok. U. o. 1882. 17. 18.

Bulgária vallási viszonyai. Tájékoztó. 1879.

A hittan módszeres kezeléséről. Jászberény gymn. értetítő 188 — 89.

Az olvasás módszeres kezeléséről. Az ipariskolák szervezéséről. A jászberényi iparviszonyokról. Az iparos tanulók házi neveléséről. — Megjelentek a jászberényi ipariskola 1886—87—88—89. évf.

Elnöki beszédek a fentemlitett Évkönyvében.

Kepler és kora. Kath. Szemle. 1888. II.

O'Connell. U. o. IV.

Kopernik világrendszeréről. Jászberényi kath. fő gymn. értesítő. 1888—89.

Beszéd, melylyel Szele Gábor püspök Ő Máltóságát üdvözölte az 1891. jun. bérmlás alkalmából. Egri egyhm. közl.

Az emberszeretet. Beszéd, melyet a jászberényi jótékony nőegylet felszentelése és megnyitása alkalmából mondott . . . 4-r. 4 lev. Jászberény 1891. Ny. Hay Gézánál.

Ezekon kívül érdekes cikkek jelentek meg tőle B. I. vagy —k—n jegyek alatt a Jászberény és Vidéke 1879—1889 —s könyvbírálatok és ismertetések az egri Irodalmi Szemle 1876—89-diki évfolyamaiban. Továbbá számos verset írt Belezmay Antal zeneműveikhez. — Kéziratban hever két nagyobb terjedelmű pályanyertes műve: A szabadkömüvességről s A pápai tévmentességről.

Gr. Batthányi Ignác.

A németujvári grófok eme jeles sarjadéka 1741. június 30-dikán született Németujvárott Vas vármegyében. Atyja gr. Batthányi Imre, édes anyja gróf Sauer Anna volt. Alsóbb iskoláit Pesten végezte, míg a felsőbbeket a nagyszombati nemes ifjak intézetében. Mint növendékpap apáti címet nyert. A theologia egyrészét Rómában végezte, hol annyira kitűnt, hogy a házi könyvtár gondnokává lőn kinevezve. Még Rómában való tartózkodása alatt kezdett levelezni a híres Cornidessal, Kollár Ádámmal és másokkal. A hittudományi tanfolyamot kitűnő sikerrel végezte és tudori oklevelet nyert. Az Academia Philaetrorum csakhamar tagjává választotta a fiatal tudóst, ki Rómából egyenesen Egerbe jött a felejthetetlen emlékű gróf Eszterházy Károly egri püspök látogatására. A püspök néhányszori találkozás és társalgás után nem habozott őt egri kanonokká kineveztetni. Mint egri nagyprépost nyerte el 1780. aug. 28-ikán az erdélyi püspökséget.

Tudományszeretete oly áldozatok létesítésére bírta a nemesen gondolkozó püspököt, hogy neve aranybetűkkel lesz beírva mindenha az erdélyi egyházmegye évkönyveiben. Irodalmat és közmívelődést bőkezűen pártolt s ő maga is a tudománnyal nemes szívet, fenkölt gondolkozást egyesített. Terve volt Erdélyben egy

tudós társaság megalapítása, de szándékának az idők nem kedveztek és azért evvel felhagyott, hanem az erre szánt tetemes összegben csillagvizsgáló intézetet létesített s fentartására mintegy 33 ezer forintot érő fekvő birtokot adományozott s mintegy 30,000 kötetnyi könyvtárt vásárolt Gyulafehérvárott. Nemes tettekben gazdag életét 1798. nov. 17-ikén fejezte be Kolozsvárott, visszaadva lelkét Teremtőjének, kinek nemes szolgálatában telt el egész élete. Emlékét meg fogja az idők végéig őrizni a kegyeletes megemlékezés és fennmaradt művei szobornál maradandóbban fogják hirdetni fejedelmi bőkezűségét és tudományszeretetét.

Jelesebb munkáit a következőkben foglalhatjuk össze:

Agamantis Palladii Academiae Philaletrorum socii ad dubia Anonymi adversus Privilegium S. Stephani, Abbatiae S. Martini de Monte Pannoniae, anno Ml. concessum, proposita. Anno 1779.

Norma vitae clericalis. Albae-Juliae. 1780.

Leges Ecclesiasticae Hungariae et Provinciarum ei adnexarum. Tomus I. Albae Juliae. A II. és III. kötetet b. e. báró Szepessy Ignác püspök adta ki Kolozsvárott, 1827-ben.

Acta et scripta s. Gerardi Episcopi Csanadiensis hactenus inedita, cum serie Episcoporum Csanadiensium. Albae-Carolinae. 1780. 4-r.

Edictum episcopale circa regulationem Cleri. 1781.

Homilia ad Clerum. 1781.

Verophili sinceri brevis reonsio ad succinctam privati veridici deductionem jurium acatholicorum. H. n. 1790. Névtelenül.

Praerogativa episcoporum Transilo. in excelso regio gubernio. H. n. 1791. Névtelenül.

Kéziratban maradt: **Dissertationes** de rebus gestis inter Ferdinandum et Sigismundum Zápolya regem; Izabellam reginam et Georgium Martinusium episcopum Magno-Varadiensem, eiusque caede in Alvincz.

Egyéb számos kéziratát bemutatta Beke Antal **Index Manuscriptorum Bibl. Batthyanianae** c. könyvében. A püspök arcképét az Erdélyi Múzeum 1815. évi II. füzeté hozta, míg sajátkezű aláírásának másolata a Hebe 1825 iki mellékletein található. L. Szinyei Magyar írók élete és munkái c. művének 696 és 697-ik lapjain.

Dr. Begovcsevich László.

Ha százados tölgyet látunk kidőlni, és lombkoronáját a földre hajolni, bár megsajnáljuk hervadását, de vigasztaljuk magunkat azzal, hogy sokáig élt, hasznot hajtott és árnyékában ezrek és ezrek találtak enyhületet a nap heve ellen, de ha fiatal, erőteljes fát esavar ki a romboló vihar, lelkünk azt mondja: kár e virágzó fáért, mely aláhullott; mielőtt szépséget, ékeit a maga pompájában kifejthette volna.

Ily érzelmek közt állunk az emberi életben egy ifju, tehetséges egyénnek koporsójánál. Élete csak töredék, de ragyogó tö-

redék, — egy megkezdett, de befejezetlen palota, melynek elhagyott köveire sokak elismerésének örökzöldjei, s az igaz fájdalom cipruslombjai borulnak. M. Sion 75 l. 1864. évf. I.

Elmondhatjuk b. Begovsevieh Lászlóról is, hogy a jobbak őszinte fájdalma kísérte korán megnyilt sirjába.

Született Egerben 1833-ban. Gymnasiumi tanulmányait a nagybányai és miskolci intézetekben végezte, mely után belépett az egri papnevelő-intézetbe. Itt fejezte be bölcseleti tanulmányait. Előljárói a már ügyszólván gyermekkorában komoly és rendbeszedett fiatal növendéket, felismerve igazi és benső hivatását a lelkek szellemi vezetésére. 1853-ban Rómába küldték a német-magyar collegiumba. Itt tanult szorgalmasan, bár testi ereje a betegeskedések alatt olykor meg-meg gyöngült. A rokonszenves fiatal pap csakhamar megszerezte előljáróinak figyelemteljes szeretetét. Ott eltöltött éveire mindig örömmel gondolt vissza s mindig boldog volt valahányszor eszébe jutott az 1857-iki év Szentháromság napja, melyen első sz. miséjét mutatá be az apostolfejedelmek dicső sirja felett. Fényesen bevégzett tanulmányaiból a következő évben szigorlatot tett s elnyerte a hittudori oklevelet. Egy hó mulva bucsut mondva a pápakirály fővárosának, repeső örömmel sietett vissza édes hazájának szent földére. A lélek egészséges volt, de a test beteg, melyen ha enyhített is az enyhe éghajlat, de sem a jótékony szeretet, sem a gondos ápolás nem volt képes kiirtani a mindinkább fejlődő betegségnak csiráját.

Hazaérkezve azonnal fényes álláshoz juttatta őt főpásztora, mert az egri papnevelő-intézetnek lelkiigazgatójává nevezte ki a lelki életet gyakorlatban alkalmazó fiatal papot.

Néhány évet töltött itt el s úgy látszott, mintha javult volna egészségi állapota, de ez életmécsének lehet mondani már csak utolsó fellobbanása volt. De a beteg mindig remél s Begovsevieh is azt hitte, hogy a külső lelkipásztori élet neki is enyhületet fog hozni és e reményben, melyet összekapcsolt gyöngéd lelke egész hitével, elment a diósgyőri plébániára 1862 végén. De reményében csalódott. Állapota egyre súlyosbodott. Hasztalan volt édes anyjának önfeláldozó ápolása, szent szeretete. Hervadt napról-napra s 1863. november 4-ikén visszaadta tiszta lelkét Teremtőjének Egerben.

Tudományos készültségű, finom modorú pap volt a szív és ész minden kincsével dúsan megáldva. Bepne egy reménye hervadt el a magyar kath. egyháznak. Hátrahagyott jegyzetei nagy

tanultságról és nyelvismeretről tanuskodnak. Számos vázlat maradt utána theologiai értekezésekből, melyek bizonyára mind ki lettek volna bővitve, feldolgozva és közkinccsá téve, ha az Úr magához nem szólítja őt férfikora delén.

A Zsihovics által kiadott officium Divinum előszavában azt olvashatjuk, hogy B. L. Kéziratát nagy haszonnal használta fel e díszes imakönyvben.

Belky József.

Borsod megye székhelyén: Miskolcon született 1842. február 1-én iparos szülőktől. Középiskoláinak egyrészét szülővárosában végezte s a VII-ik osztálytól kezdve mint papnövendék Egerben tanult. Az első sz. áldozatot 1865-ben mutatta be s miután több helyen káplánkodott. 1870-ben a miskolci hely. hitv. gymnasiumba járó rk. tanulók litoktatójává nevezte ki a fő egyházmegyei kormány. Tizenkét évi buzgó működés után elnyerte a sajószögedi plébániai javadalmat. Megrongált egészségére való tekintetből azonban 1887-ben lemondott állomásáról és nyugalomba vonult. Jelenleg Diós-Győrben tartózkodik, hol a lelkiekben segítkezik az ottani esperesnek és plébánosnak.

Megjelent tőle:

A fekete emberek. Delaporte A. után franciából. Eger. 1868. 12-r. 146. l.

Ezen kívül számos francia regényt és elbeszélést fordított, melyek a Budapesten megjelenő szépirodalmi lapok tárcarovatában láttak napvilágot.

Bárá Bémer László (Bezédédi és kis-bákai.)

E hazáját forrón szerető és később érte szenvedni kész szív Kis-Bákán Szabolcsvármegyében kezdett dobogni 1788. április 8-dikán. Nemes, előkelő szülők gyermeke lévén, mindazt megnyerte, mi a nagyúri neveléshez feltétlenül szükséges. Elemi iskoláit nevelője felügyelete mellett Ungváron és Sátoralja-Újhelyen végezte, nemkülömben a középiskolák nagyrészét. 1804-ben szathmári papnövendék lett, honnét a theológiára a pesti központi papnevelőbe küldetett. 1807-ben b. Fischer István egri érsek, előbb szathmári püspök a tehetséges ifjút átvette az egri főegyházmegyébe s udvarában alkalmazta. Felszentelése után Gyöngyösön működött, de nem sokáig, mert érseke az 1811-iki országgyűlésre magával vitte. Tapasztalatokkal s politikai ismeretekkel gazdagon tért vissza s csakhamar kunszentmártoni plébános lett belőle. Négy év múlva felcserélte javadalmát a fényes-litkei plébániával

és egyuttal esperessé lőn kinevezve. — Később apát, egri kanonok, kisprépost s a hétszemélyes tábla ülnöke lett, 1843-ban pedig a felség kinevezte nagyváradai püspökké. A függetlenségi harc idejében tanusított hazafias viselkedése bűn volt a bécsi udvar szemében s 1850-ben halálra ítéltetett. Az ítélet nem hajtatott végre, mert kegyelmet nyert, de püspöki székét nem kapta többé vissza. Kiszabadulása után Kis-Várdára, majd Ungvárra költözött, hol végelgyengülés vetett véget zaklatott életének 1862. nov. 5-ikén. Szaniszló Ferencz, a nagyváradai püspökségben utóda, egykori kartársának, barátjának és hivatali elődjének földi maradványait ugyanazon év december 15-ikén Nagyváradra szállította s a székes egyház sírboltjába helyeztette el.

Munkái:

Rövid szóltás, melyet tek. Szily Barnabás urhoz, b. Bémer Emilia kisasszonyhoz, mint jegyesekekhez, midőn házassági életre összedatnának, intézett a összeadó. Pest. 1838. 4-r. 7 l.

Sermo III. ac. Rev. D. Ladislai L. B. Bémer de Bezdöd Kis-Báka, episcopi Magno-Váradinensis occasione installationis suae ad clerum et populum suum dioecese suum die 28-a mensis Mai anni 1843. dictus. Posonii. 1843. 4-r. 22 l.

Lelki vezér, vagyis igaz ájtatosságra és erényre buzdító különféle gyakorlatok, elmélkedések és imádságok, egyedül a mindenható Atya, Fiú és Szentlélek Úr Isten örök dicsőségére, a Bold. szűz Mária s mind a Szentek tiszteletére és az emberiség javára szerkesztette és kiadta . . . Bécs. 1851. 1. rész. 8-r. X. és 278 lap.

Pásztori levél IX. Pius pápától engedett búcsuról. Nagyvárad. 1847.

Benőfy Soma.

Tiszteld a költőt, kit igaz lelkesedés vezérel a szépért és jóért . . . . Ő nemes tagja az emberiségnek, melynek nagyérdekét keblében hordja . . . . mondja valahol Kisfaludy Károly. Ily igaz lelkesedés kísérte egész életén keresztül Benőfy Sómát. Egész élete a költészet által megnevesített élet volt. Miskolcon született 1821-ben egyszerű polgári szülőktől. Iskoláit Egerben végezte, mely után 1845-ben áldozatának első zsengéjét be mutató az Úrnak. Várkonyi segédlelkész korában annyira megnyerte a nép szeretetét, hogy 1848-ban őt jelölték ki képviselőnek de ő a bizodalmat el nem fogadta és vetélytársával szemben lemondott. Ehhez különben sohasem volt szerencséje. Nem volt politikus, nem értett a korteszkodáshoz s így történt, hogy úgy 1861-ben, mint 1865-ben kisebbségben maradt. A függetlenségi harc napjaiban mint tábori lelkész működött, midőn pedig a világsi fegyverletétel után beborult a haza ege, ő megette is bezárult a Neu-

gebäude kapuja. Amint kiszabadult, dédesi lelkészszé nevezte ki főpásztora s hogy mily mértékben birta az érsek becsülését, ki-
tűnik abból, hogy az alig 7 éves áldozópapot veres övvel jutalmazta meg. Elismeréssel viselte hivatalát 21 évig, amidőn is Ar-
lóba ment át plébánosnak, hol 1887. okt. 7-ikén agyszélhűdés ol-
totta ki azt a nemes szívet, melynek jelszava volt: Isten, haza
és király.

Benőfy azelőtt Brujmann, — a negyvenes évek elején tűnt
fel költészetével a Regélő-ben, Honderű-ben, Életképek-ben,
Napkelet-ben és Hölgyfutár-ban. Mint Babik írja Vallásos
költészetünk c. uttörő munkájában: elevenérzés, egészséges ke-
délyhangulat és erős hazafiasság jellemzik azokat. A Kath. Nép-
lap és Családi Lapok is közöltek tollából vagy saját neve
alatt, vagy Hirtelen Barna álnéven csinos költeményeket. Az
egészséges humort sem tagadhatjuk meg Benőfyben, mert a 60-
as évek elején megjelent Szittya óriások, Huszártempók,
Ázsiai nóták méltó feltűnést keltettek politikai színezetük-
nél fogva. Dédes és Arló az ő idejében nevezetes férfiakat fogadott
körébe. Mindszentyt kivül, — kihez a legnemesebb barátság fűzte,
hisz nem csoda rokonlelkek voltak, — Toldy Ferencz, Szemere
Miklós, Kazinczy Gábor, Reguly Antal is felkeresték látogató-
saikkal.

Senki a palóc nép szokásait, sajátságait talán a most élő
Mikszath Kálmánon kívül jobban nem ismerte, mint Benőfy. Egész
lelki pásztori élete alatt köztük élt és így bőséges alkalmak voltak
megfigyelni e sajátságos természetű népet. Megfigyeléseit össze-
gyűjtve a Palóc Tükör című munkájában adta ki. Épen e mun-
kája tetszett meg Toldy Ferencznek is, kihez ez időtől kezdve
a tiszteletteljes barátság csatlakozott.

Irt pár száz népdalt, összeszedte a palócok egyszerű naiv
dalait a Kisfaludy társaság részére. Jelentek meg tőle továbbá
irányeckek, Aphorismák, Adomák, Aestheticai eszmék stb. Irt a
Sajóvölgy-ről táj- és népismertetést. Alkalmi és történelmi
leveleket az egri főmegyéből. Nem volt az 1842—70-iki szépirodalmi
lapok közül egysem, melyekben fel ne lépett volna vagy egy lyrai
darabbal, balladával, románcsal, epistolával, népregével, tanköl-
teménnyel, sonettel, epigrammával, satyrával, vagy legendával.
Ezeknek kéziratát a boldogult unokahuga Keviczky Amália úr-
hölgy őrzi.

Az egri egyházmegyei irodalmi egylet csak az elhunyt iránt

tartozó nemes kötelességének tenne eleget, ha itt-ott megjelent műveit összegyűjtve kiadná. Benőfy irt még néhány alkalmi beszédet is, ugymint:

Egyházi szónoklat . . . ft. dr. bánóci Epperjessy Sándor alesperes-plébános úr ötven éves áldozási ünnepélye alkalmával Sajó Várkonyon. 1884. okt. 12. Hunyadi Mátyás int. ny. 1884. 8-r. 11 l.

Egyházi beszéd, melyet 1858-ik évi nagyboldogasszony napi búcsúker az apátfalvai temp'omban mondott . . . Eger. 1859. k. 8-r. 16 l.

Berényi István.

Csaródi ev. ref. lelkipásztorból lett az isteni kegyelem meghívása folytán róm. kath. és egyszersmind az egri egyházmegye papja. Lelkében átváltozva, mindent megragadott, hogy törhetlen hűségét a kath. anyaszentegyház iránt megmutathassa. Miután a theológiát elvégezte még akkor az egri megyéhez tartozó Mező-Kászonba ment lelkésznek és ott is halt meg.

Két munkáját ismerjük, melyek a 18-ik század közepén jelentek meg nyomtatásban; nevezetesen:

Lelki szerelmesek drága kövek tábláin való illatozó kertész. Eger. 1744. 4-r.

Meggyőzhetlen igazság az oltári szentségben a kenyér és bor színe alatt elrejtett Krisztus testének és vérének valóságos jelenlétéről; azután Tsaródon a reformátusok pásztor, és prédikátora; most pedig Isten kegyelméből az igaz, egyedüli, üdvözítő, apostoli, római katolika hitre tért: és Méltgs. Egri püspök urunk ö Excell. rendeléséből Kászon nevű városnak licentiatusa B. I. uram 1749 eszt. úrnapiján Munkácson élő nyelvel mondott: Most pedig Istennek nagyobb dicsőségére, az oltáriszentségnek tiszteletére, a római anyaszentegyháznak gyarapodására, az igaz keresztény hűveknek üdvösséges lelki hasznokra vigasztalásukra, azon oltári szentséget kiváltképen tisztelő egyházi méltóságos egy személynek bőkezű költségével világosságra boesátott. k. 4-r. 8 lev. Pozsonyban. 1849. Royer Antal Ferencz által.

Berényi Sándor.

Az egri lyceum első bölcselet tanára: Berényi Sándor protestáns szülőktől származott. Beregszászon, Debrecenben és Győrött járt néhány iskolát, azután az isteni kegyelem hívó szózatát követve visszatért ősei vallására és Egerbe ment, hol a középiskola két felső osztályát kitűnő sikerrel végezte. 19 éves korában, 1750-ben kispap lett. Kiváló előszeretettel foglalkozott a bölcseleti tudományokkal, mit gondos előljárói, midőn észrevették Kászára küldötték, honnan mint bölcselettudor jött haza. Első szentmiseáldozatát 1756. május 7-ikén mutatta be a pásztorok isteni fejedelmének és egy évi gyöngyösi káplánsága után az egri lyceum akkor felállított bölcseleti tanszékét nyerte el. Négyévig működött itt, azután a theológián tanárkodott mintegy három esz-

tendeig. Ekközben megürült a még akkor főmegyénkhez tartozó nagybányai javadalom és szive oda vonzotta, hogy a nép közt élve, annak anyagi és szellemi javát munkálhassa. Júnét 1778-ban szomolyai plébánossá lett, 1800-ban pedig a szentistványi parochiára költözött át, és kanonoki címet nyert. Nagybányán laktában szatmári és ugocsai főesperesi tisztet is viselt. Meghalt 1804-ben. Következő munkákat hagyva hátra:

Institutiones logicae et metaphysicae. Agriae. 1760. 8-r.

Philosophia rationalis seu Logica in usum discipulorum adornata. Agriae. 1762. 4-r.

Metaphysica in usum discipulorum adornata. Agriae. 1762. 4-r.

Berzsenyi vagy inkább Bersényi Demeter.

Ős nemes szülők gyermeke a 17-ik század utolsó előtt való évtizedéből. Kassán végezte középiskoláit nemkülönben a bölcseletet és theológiát. Mint gyermek ifju a Jézus társaságba lépett, de nem tudni mi okból, nemsokára ott hagyta a collegiumot és az egri egyházmegyében mint világi pap nyert alkalmazást. Különböző helyeken működött mint plébános, míg végre egri kanonokká lett és egyuttal préposti gyűrűt is kapott. Mikor szállt sirba? nem tudtam megtalálni.

Munkája:

Quaestiunculae judicariae, an nimirum judex, etiam in quaestione juris tantum secundum allegata et probata debeat ferre sententiam. Bartphae. 1708.

Jegyzet. A Mendlik által irt és kiadott Főpapok és egyháznagyok c. könyvben Bersényi Demeter neve az egri kanonokok közt nem fordul elő. L. Mendlik fentemlített művének 100-ik lapját.

Bezegh András.

A felső-olesvai (Abaújvármegye) Bezegh családnak régi vágya teljesült, midőn Isten kegyelme meglátogatta az ősi kuriát és a kis András megszületett. A kis gyermek kiváló előszeretettel tanusított a tudományok iránt, mely csak fokozódott, mindőn feljebb és feljebb haladt az iskolákban. Kassa és Eger voltak azon helyek, hol az ifju iskoláit végezte, mely után szülői nagy örömeire belépett 1806-ban a papnevelő-intézetbe. Primitiája után Miskolcot jelölte ki neki főpásztora munkálkodási tér gyanánt, de egy év múlva már behívta őt karkáplánnak s Foglár intézeti aligazgatónak. Tanári pályára érezvén hivatást 1814-ben a lyceumban nyert tanszéket, de innen különböző közbejött körülmények folytán csakhamar a sziráki plebániára költözött. 1844-ben egri

kanonokká nevezte ki a király s mint ilyen halt meg 1859. május 17-ikén.

Irodalommal is foglalkozott és számos cikkén kívül említésre méltó két munkája is van, nevezetesen:

Syncharisticon Exc. Ilmo ac. Rdsms D. L. B. Stephano Fischer, Aeppo Agriensi, dum insignia dignitatis Aepalis Agriae felix capesseret a clero juniore devote oblatum Agriae. 1808. 4-r.

A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása tiszteletére az angol szűzek intézetében alakult társulat terve és szabályai. Eger 1856. 32-r.

Blazsejovszky Ferencz.

Megyénk e jeles képzettségű tagja 1843. október hó 27-ikén született Sályban, Borsod vármegyében. Iskoláit Miskolczon és Egerben végezte jeles eredménnyel. Felszenteltetett 1866-ban és mint nevelő működött Kállay Ödön volt országos képviselő fia mellett, kik közül az egyik jelenleg Hevesvármegye közszeretében álló ifjú főispánja, a másik pedig Rudolf a szabolcsmegyei közkórház igazgató-főorvosa. Ezután két évig káplán volt és 1870—1877-ig hejő-bábai lelkész. Ekkor a diósgyőri javadalomra ment át, hol 1882-ben alesperessé nevezte ki főpásztora.

1866-ban a Füssy által szerkesztett Kath. Néplap-ban több eredeti és fordított dolgozattal lépett fel és a Borsod c. lapnak 1874. és 1875-iki évfolyamában tetemes munkásságot fejtett ki.

Elegáns, művelt, finom modorú pap, ki buzgó munkásságával és minden nemes dolgot felkaroló ügyszeretetével a borsodvármegyei papság és világi elem körében tiszteletet és szeretetet vivott ki magának.

Dolgozatai:

Lelkipásztori teendőink a közegészségügy terén. Egri Egyházm. Közlöny. 1875. 76. sz.

Egyházmegyei irodalmi egyletünk ügyében. U. o. 1875. 16. sz.

A modern anyagelvi liberalismus és a kath. klerus vonatkozásai hazai viszonyainkra. U. o. 1876. 13—17. sz. és 19. sz.

A magyar kath. klerus és az ultramontanismus. Jelenkor. 1875. 174-ik sz.

Bocsó Mátyás.

Egri egyházmegyei áldozópap, leveleki (Szabolcs vármegye) plébános a XVIII-ik század közepén. Egy munkája maradt fel, mely a következő címet viseli:

Az Úr házán jelentetett mennyei dicsőség, melyet a mélt. T. N. és V. Nad-Főy Krucsai János úr Isten törvénye szerint való jó élete s jeles eszelekedetei által, amidőn magának örökkössévé tett volna, akkor az említett boldogult úr

tisztességes temetésének szomorú alkalmatosságával Nyir-Bátorban 1841 eszt. sz. Jakab havának 13-ik napján így praedikállot. k. 4-r. 6. lev. Kassán. 1741. Ny. akadémiai bötükkel.

Bodnár Antal.

Egri egyházmegyei áldozópap. Nem csekély befolyással volt reá a Dayka Gáborral kötött s mindvégig fenálló szívélyes barátság. Az utóbbi költői kedélye, mely már a pesti központi papnevelőben nyilvánult csak erősebbé tette a viszonyt, mely a két ifjút egymáshoz kötötte. 1800—1804-ig az egri gymnasium tanára volt Bodnár, míg az ezt követő négy éven át az ottani lyceumban a magyar nyelvet és irodalmat tanította.

Jobbára szépirodalommal foglalkozott és színműveket fordított, melyek közül:

Az asszonyi fortély, vagy férfiak jól megérsétek c. 1. felvonásos vígjátékot a pesti színpadon is előadták először 1794. jan. 15-ikén és 1795-ben, valamint 1808-ban újra megismételték.

Bodó Károly (szelefarmosi.)

Született Kemecsen, Szabolcs vármegyében 1842. május 1-én, hol atyja földbirtokos és megyei tisztviselő volt. Első neveltetését a szülői háznál nyerte, később pedig Egerben járt iskolába. Theologiai tanulmányainak befejezése után 1865-ben pappá szenteltetett. Jelenleg szirmabessenyői plébános.

Bodó, ki már hét éves korában hangversenyeken játszott: kiváló zenei talentum. Édes atyjának jó barátja: Liszt Ferencz, a zongorakirály művészt akart képezni a zenéért rajongó gyermekből, de a körülmények más felé terelték életpályáját. A papnevelő-intézetben fejlesztette aztán tehetségét, minek eredménye az lett, hogy jelenleg nyolc különböző hangszeren mesterileg játszik.

Orgonakisérettel, elő-köz és utójátékokkal s Gergelystylü modulatiókkal irt nagy, Egyházi énekek c. munkája, bár Schleich Lőrincz püspök kegyesen elfogadta a neki bemutatott füzetet és Székely Imre zeneakadémia tanár azt írja róla, hogy szebb choralekat rég olvasott még most is, miért miért nem? kiadatlan pihen. Pihen ezen kívül sok salondarab, hegedü, zongora kettős és több magyarátírat. Egyházi énekei azonban kiszivárogtak a nép közé és nagyban előmozdítják az áhitat szellemét.

Irt ezeken kívül a Kath. Néplapban mintegy tíz életrajzot. a Szahad egyházban Tarnamelléki név alatt egy cikksorozatot az autonomiáról.

Ki játékát egyszer hallja, annak nagyon sokáig fülébe fog-nak csengeni azok a bűvös hangok, melyeket az ezreket érő hangszerekből csal ki a szirmabessenyői plébános.

Munkái:

Balatoni plébánosok névsora. Egri Egyh. Közlöny. 1888. 9. sz.

A heggedükről. Borsod. 1888. Az olasz hangszerekről.

Bogcha Xav. Ferencz.

Szabolcsvármegyének Bogdány nevű községében született 1791. december 3-ikán. Elvégezve iskoláit az egri papnevelő-intézetbe lépett, de 1810-ben levette az egyházi ruhát, katonává lett s résztvett az I. Napoleon ellen indított hadjáratban. A háború zajában vitézül állta meg helyét, s ennek bevégeztével két érdemjellel, mint főhadnagy tért vissza. Itthon azonban nagy csapás nehezedett lelkére. Arája, ki neki harcbanenetelekor hűséget fogadott, addig míg ő távol járt másnak nyújtotta kezét. Fájdalmában letette tiszti rojtját és lemondva a világról, visszatért az egri seminárium csöndes falai közé. Itt a béke és nyugalom lakában megcsendesült szíve s bevégezve a theológiát, megkezdte a munkát az Úr szőlőjében. Két évig káplánkodott Makláron és Miskolcon, s azután 1822-ben erdőtélki, 1829-ben felsőtárkányi és nyolc év múlva kerecsendi plébánosnak nevezte ki főpásztora.

A függetlenségi harc is itt érte őt. Mint csöndes ember néma szemlélője maradt a harcias napok eseményeinek, midőn egy nyári délután a Kápolna környékén táborozó Schlik néhány suite-jéhez tartozó lovas-tiszttel falusi lakában őt felkereste. A Napoleoni időkben bajtársa volt Bogcha Schliknek s miután értesült arról, hogy barátja most a környéken lelkesz, sietett őt meglátogatni. El látogatásnak Bogchára nézve igen kellemetlen következményei voltak. Ugyanis azon gyanuba esett, hogy az osztrákokkal conspirál s emiatt a hadbírótság maga elé idézte Mezőkövesdre, hol végtelen sokat szenvedett a beteges ember épen olyan egyén részéről, ki vele együtt az evangeliumi szeretetnek volt hirdetője. Kivilágosodván ártatlansága szabadon bocsáttatott, mely után nemsokára lemondott javadalmáról.

1852-ben apostoli királyunk Egerben járván, a hódolatára megjelent papság soraiban feltűnt neki az érdemjelekkel feldíszített öreg lelkesz. S miután értesült egész életéről, nevét feljegyezte. A királyi kegy csakhamar címes kanonoksághoz juttatta

Bogchát, egy év múlva pedig Ő Felsége veszprémi valóságos kanonoknak nevezte ki. — Aranymiséjét 1870. Húsvét másodnapján tartotta Egerben, amidőn is a reszkető aggastyánt b. e. Bartakovics Béla egri érsek vezette az Úr oltárához. Ugyanezen alkalommal Danielik János, a nála és tőle megszokott ékesszólással fejtegette az ősz aranymisés érdemeit. Késő öregségében, 83 éves korában adta vissza lelkét Teremtőjének 1874-ben.

Bogcha tollforgató ember volt s számos szentbeszédet írt, míg a Kath. Néplap-ban megjelent Szent földi utazása a vallásos lélek minden tárgyra kiterjedő megfigyelésének érdekes előadása.

Boldizsár Benedek.

Közbirtokos szülöktől származott 1846. március hó 13-ikán Duna-Földvárrott, Tolna megyében. Középiskoláit a kegyesrendűek budapesti főgymnasiumában végezte, mely intézet már annyi jelest adott hazánknak. Jeles előmenetelt tanusított ugyan minden tantárgyban, de főleg a görög nyelvhez vonzódott, ennek szellemébe egészen behatolt s így történt, hogy a Szepessy-díjat elnyerte. Tanuló korában verseket is írt, de később úgy látszik, odahagyta a Muzsát, mert későbbi éveiben csak két műfordításával találkozunk. Elvégezve Egerben a theológiát, 1870-ben felszenteltetett. Tardról Kápolnára, innen pedig Gyöngyös-Patára ment káplánnak, hol kilencz évig működött. 1882-ben az alsó miskolci plébánia gondozása lett rábizva, de innen elment 1886-ban Kúnhegyesre, hol jelenleg plébános. Nagy elfoglaltsága mellett. — mert hivei szerte-szélyel laknak, van ideje az olvasásra is és bírva a német, farcia és olasz nyelvet üres óráiban olvas és munkálkodik. Irodalmi dolgozatai ezek:

Az alsó-miskolci r. kath. egyházközség egyházi elnökének évi jelentése az egyházközség belügyeiben az 1883-ik év alatt történt mozzanatokról s az egyháztanús működéséről. Miskolc 1883.

Ugyanily címmel. Miskolc. 1885.

Értekezések:

Az oratiók és commemoratiók a szent misében. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1872. 4—8 sz.

Mily magatartást kövessen a lelkipásztor a községi előljárósággal szemben? U. o. 1876. 23. sz.

Beller József apátplébános életrajza. Borsod-miskolci közl. 1884.

Fordítások Pyrkér legendáiból a Magyar Korona. 1881-iki évfolyamában.

Boldizsár Ferencz (ürmösi.)

Régi nemes családnak ivadéka. Atyja ürmösi Boldizsár Ferencz erdélyi telekkönyvi igazgató volt, ki maga is írt, de kit Ferencünk korán elvesztett. Budapesten született 1863. márc. 4-ikén. Elemi iskoláit Budapesten a gymnasiumot pedig Kolozsvárott, Budapesten. Szathmártt és mint papnövendék Egerben végezte. Ez utóbbi helyen tanulta a theológiát is, melynek befejezése után az egri egyházmegyei irodában tollnoki minőségben működött és hitelemzéssel foglalkozott. Az egri egyházmegyből a csanádiba lépett át, hol 1886. ápril 16-ikán áldozópappá szenteltetett. Először Zombolyán, majd Szegeden káplánkodott. Ez utóbbi helyről 1887. december végén elzarándokolt Rómába és megtekintette a nevezetesebb olaszországi városokat. Szegedről, hol előkelő, művelt modora és jeles tehetségei közkedvelté tettek, Fehértemplomra lőn áthelyezve. Birja a német, francia és angol nyelvet s jelenleg nagy kedvvel tanulmányozta a chinait. Irodalmi dolgozatai ezek:

A concordatumok. Pályadíjjal jutalmazott értekezés. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1883. 21—24. sz.

A modern vallási skepticismus némely okai. U. o. 1884. 5—9. sz.

Irt ezeken felül különféle cikkeket különböző lapokban.

Bóta Ernő álnéven Balatoni.

1854. február 6-ikán született Gyöngyös-Halászon. Gyöngyösön tanult mindaddig, míg csak 1871-ben az egri növendékpapok közé lépett. Első szentmiseáldozatát 1877-ben mutatta be az egek urának. Előbb Boczonádon, azután Szihalmon volt káplán, honnét a tökéletesedés ellenállhatatlan vágyától ösztönöztetve a Jézus-társaságba lépett. Jelenleg a szatmári házban mint praefectus működik.

Következő értekezések jelentek meg tollából:

A házasság ünnepélyes megáldása Egri Egyházmegyei Közlöny. 1883. 1—3. sz.

Az áldozás ideje és helye. U. o. 17. sz.

Az áldozás szertartása. U. o. 1844. 2—7. sz.

Az áldozás kötelessége. U. o. 8—14.

A kis mise utáni imádság. U. o. 14—15.

Ritualiák. U. o. 19—21.

A népiratok terjesztése. U. o. 21.

A hitelemzés múltjából. U. o. 22.

A szihalmi egyház a helyi adatok világánál. Adatok az egri egyházmegye történetéhez. 1885. I. füz.

- Isten léte és Seechi.** 21. sz. 1883.
- A Vulgató névről.** 23. sz. 1883.
- A fogadalom az ószövetségben.** 1884. 3. sz.
- A vizözön Mózesnél és a népek mondáiban.** 1884. 5. sz.
- Hirsche és Denifle kutatásai a Krisztus követéséről szóló négy könyv szerzőjére nézve.** 1884. 19. sz.
- A titkos kártalanításról.** 1884. 23. sz.
- Az avatásról.** 1886.
- A szabadakaratról és a törvény.** 1887. 15. sz.
- Liguori sz. Alfonz centenariuma.** 1887. 16. sz.
- A kath. egyház és feje XIII. Leo.** 1888. 1. sz.
- Carpineto.** 1888. 2. sz.
- Viterbo.** 1888. 3. sz.
- Róma.** 1888. 4. sz.
- Benevent.** 1888. 5. sz.
- Perugia.** 1888. 6. sz.
- Társadalmi kérdés XIII. Leo pápa körleveleiben.** Cikksorozat az 1888-iki évfolyam 7-ik számától kezdve.
- Fölmentés a subdiaconatus, diaconatus- és ünnepélyes szerzetesi fogadalmaktól mint házassági akadálytól halálos betegségben.** 1889. 15—19. sz.
- IX. Bonifác** pápának a vatikáni magyar okirattárban közzétett bullái a) általános szempontból; b) az egri egyházmegye szempontjából. 1889. 20—24. sz.
- A zámbezi missio.** 1889. 29. sz.
- Mindenszentek és halottak napja liturgiája az egri egyházmegyében a XV-dik században.** 1889.
- Az egri káptalan prépostjai.** 2. sz. 1890.
- Az egri főegyházmegye** névkönyve 1890-re, egybevetve itt-ott az 1797-iki, majd ismét az 1836-iki névkönyvvel. 3. sz. 1890.
- A papnevelés az egri egyházmegyében Telekessy előtt.** 1890. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
- A nagycsötörtök** liturgiája az egri egyházmegyében a 15 és 16. sz. 1890. 7. sz.
- A nagyhét egyes különös szertartásai egyházmegyénkben a 15 és 16. században.** 1890. 8. sz.
- Reflexiók.** 10. sz.
- Töredékek az egri várszékesegyház történetéhez.** 1890. 11. 12. sz.
- Viszhang a miskolci közleményekre.** 1890. 12. 13. sz.
- Rendszerváltozás az egri theologiai osztályokban.** 15. sz.
- Vasfejlő** Ludányi Tamás. 1890. 20.
- A laachi zsinat gyűjtemény.** 1890. 23. sz.
- A bűnbánati könyvek.** 1891. 1. sz.
- Lelkipásztori esetek.** 3. sz.
- Az egri főegyházmegye** papságának névkönyve 1891-re. 1891. 3. sz.
- Lelkipásztori esetek.** 4. sz. 1891.
- Kapisztrán sz. János.** 1891.
- Ötszáz éves Missale hártacodex.** 1891. 6. 7. 8. 9. sz.
- A szent sir.** 1891. 7. 8. sz.
- Binder házasságjogi gyakorlati kézikönyvének ismertetése.** 1891. 8. 9. sz.
- A káptalani helytartó.** 1891. 10. 11. 17. 18. 19. 20. 21.

- A Káldi-Tárkányi-féle** szentírás második kiadása. 1891. 11. 12. sz.
A magyarországi e. v. választott püspökökről. 1891. 12. sz.
Töredékek az olehiniumi vagy duleignoi püspökség történetéhez. 1891. 13. sz.
Examinatores prosynodales. 1891. 13. 14. 15. 16. sz.
Sz. Ferencz rendjének egyetemes konstitucióinak eredeti szövegéről. 1891. 14. sz.
Igaz-e, hogy Homérosz sokat átvett a szentírásból és jelesen Iliásában Judith könyvéből. 1891. 14. sz.
A vasárnapi munkaszünet és az 1891. évi XIII. tezik. 16. sz.
XIII. Leo pápa Ő Szentsége legújabb körlevele a munkások állapotáról. 17. 18. 19. sz.
A kis káté a vatikáni zsinaton. 17. sz.
Nagy Gergely pápa. 17. sz.
A katolikus papság helyzete Orosz-Lengyelországban. 19. 20. sz.
A párhaj. 20. 21. 22. 23.
Sz. Erzsébet ereklyéinek okleveleken alapuló hiteles története. 21. 22. sz.
Mikor nyerte a magyar kath. egyház a primási méltóságot? 22. sz.
Egyházmegyei szentszékeink hatásköre. 22. 23.
A kath. hitoktatás kézikönyve. 23. sz.
A Nagy Lajos királyunk idejében használatban volt hűségi eskü szövege. 23. sz.
Töredékek a szepesi egyházmegye történetéből. U. o. 24. sz.
Szmrecsányi Pál szepesi püspök. U. o. 24. sz.
Roskoványi Ágoston. U. o. 24. sz.
A Religió-ban.
Galilei. 1883. I. 26—29. 35. 50. 51.
Az esküről általában. 1883. II. 3. sz.
Az eskü lényege. 1883. II. 32.
Aquinoi sz. Tamás tana a világ kezdetéről történelmi összefüggésben, Stöckl nyomán. 1884. I. 19—23.
Irt az Irodalmi Szemlébe 1880, 1883, 1885, 1887-ben és a **Kath. Theol. folyóirat-ba** 1882—83-ban.

Bucsek Ferencz.

Született 1744-ben Székesfehérvárott. Tanult szülőföldjén és Budán. 1764-ben lett egri kispap és végzett tanulmányai után 1771-ben felszenteltetett. Káplánkodott Jászberényben és Maklárón, plébános volt Kis-Körén, azután Egerszalókon. Meghalt 1806-ban.

Egy kis műve maradt fel ily címmel:

Betegek könyvecskéje, szép ájtatos imádságok. Németből magyarra fordítva. Eger. 1789 és 1801. 12-r.

Bukoveczky Sándor.

Született 1857-ben s tanulmányainak végeztével, mint az egri papnevelő-intézet növendékét 1880-ban áldozópappá szentelte a megye főpásztora. Több helyen káplánkodott, működött mint hitoktató

a nagykállói főreáliskolánál, honnan Jászberénybe lőn áthelyezve 1886 őszén hitoktató káplánnak; jelenleg új vencesellői lelkész 1891. október óta.

Két csinos értekezést birunk tollából; nevezetesen:

A nevelésről. Paedagogiai tanulmány. Programm-értekezés a jászberényi zárdai Értesítőjében.

Paul. Szent Vincze leányai. A nagy közönség számára. Ugyancsak a jászberényi Értesítőben.

Irt azonkívül az Irodalmi Szemlében és a különböző kath. folyóiratokban és hírlapokban cikkeket, értekezéseket és könyvismertetéseket.

Buziássy László.

Mint az egri főegyházmegeye papnövendéke a budapesti központi papnevelőben végezte tanulmányait. Élénk munkásságot fejtett ki az ott virágzó irodalmi iskolában. Felszenteltetése után mezőtárkányi káplán volt. Fiatalon halt meg, vesztességére az egyházmegyének.

A Buziássy gyermekek mind akkor haltak el, mikor már felnőve céljukat érték.

A budapesti központi papnevelő-intézet irodalmi iskolája által kiadott Munkálatokban jelentek meg tőle:

A szent miseszolgálatról. Fordítás. 1839.

Krisztus megtestesülése érdemei. 1840.

A pápa felsőségéről. 1840.

Jézus az emberiség jótévője. 1840.

Gróf Csáky Imre (körösszeghi és adorjáni.)

E nagytudományú főpap, ki mint kalocsai érsek elnyerte a bíborosi kalapot is 1672. október hó 28-ikán született Szepesvárában. Lipót király már nyolc éves korában apáttá nevezte ki és a kassai iskolába küldte nevelésbe. Innen a bécsi egyetemre ment s elvégezve a theologiai tanfolyamot, mint bölcsellettudor visszatért hazájába. Csakhamar egri kanonokká neveztetett ki. Néhány év múlva Rómában találjuk a szorgalmas ifjút, hol hit-tudorrrá való avatására nevezetes értekezést ír. 1695-ben érkezett haza az örök városból s azonnal kassai plébános lett. Pár hó múlva a tapolcai apátságot kapta meg a királytól s egyuttal novii cimes püspökké neveztetett ki. Harminc éves korában a váradi püspöki székre ültette a felség kegye s mint ilyen Bihar-megyének örökös főispáni méltóságát is viselte. Békében és háborúban szerzett érdemei elismerésül nemsokára pozsonyi préposttá,

kalocsai érsekké, bácsi főispánná és az egri püspökség adminisztrátorává mozdíttatott elő. Ő szervezte a váradi püspökséget is újra, mely elpusztult a háborúk közepett. Az országgyűléseken mindig jelen volt s azokon tevékeny részt vett. Fényes udvarában magyar szó hangzott mindenha, levelezéseit magyarul vitte.

1717-ben biborossá nevezte ki a pápa, mely kitüntését követte a szent-gothardi apátság elnyerése. Volt ezeken kívül helytartótanácsos, a hétszemélyes tábla bírója és több megye főispánja.

Meghalt 1732. aug. 28-ikán Nagyváradon.

Munkái:

S. Ladislaus bis Rex, sive Hungariae et sui moderator. Josepho I.-mo dictus. Viennae 1690. in Basilica S. Stephani nomine I. Nationis Hungariae panegyricae laudatus. Viennae. 1690.

Emblema Caroli VI. Romanorum imp. Tyrnaviae. 1716.

Domus Austriacae lunae sive . . . Viennae. 1716.

Carmen genethliacum ad recenter natam Mariam Theresiam principem. Viennae. 1717.

Allocutio, quam nomine statuum et ordinum regni diaetaliter congregatorum . . . suae Majestati Viennae in audientia publica 3. Julii. 1822. dixit. Posonii 1722.

Ur teste napi predikáció . . . melyet Debreceni piaeon. 1724. mondott. Kassa. 1724.

Horologium Principum. Jaurini. 1717.

Rede an Carolum VI. womit er denselben um Nahmen der Stände auf den Hungarischen Gränzen empfangen 1713; Lüings Reden VII. 243 l. c. gyűjteményében jelent meg.

Cseh János.

Kölcsey Paraenesisében igen szépen mondja, hogy: Az, ki életében sokat érzett és gondolkozott s érzeményeit és gondolatait nyom nélkül elröppenni nem hagyta, oly kincset gyűjthetett magának, mely az élet minden szakában, a szerencse minden változásai közt gazdag táplálékot nyújt lelkének.

Ily érző szív és sokat gondolkozó elme volt Cseh János, ki most már a megdicsőültek álmát aluszsza a feltámadás reggeléig. Egész életében foglalkozott, munkálkodott, késő öregségig megőrizve kedélyének frissességét. Szerény volt, mert érezte a szerénység becsét anélkül, hogy szolgálilag alázatos volt volna; kedélyes volt tulzás nélkül és élceiben finom és sziporkázó mindenha.

1803-ban március 20-ikán született Ecséden, Hevesvármegyében. Iskoláit a primások ősi székhelyén végezte. 1822-ben szelid lelkülete a papi pályára vonzotta s ő engedve a sugallatnak egri kispap lett. Felszenteltetése után 1828-tól 1837-ig Taron,

Detken. Mezőkövesden káplánkodott, míg ez utóbbi évben szemerei. — 1840-ben pedig karcagi lelkész lett. Főpásztora innen a felnemeti javadalomra helyezte át, de betegeskedése miatt ez állomását nem foglalhatta el és ideiglenesen nyugalomba vonult. Később jobban érezve magát 1859-ben karkáplánná és sekrestye-igazgatóvá nevezte ki b. e. Bartakovics.

Egerben tartózkodása alatt élénk tevékenységet fejtett ki a kath. legényegylet létesítése érdekében és mint alelnök az egyesületnek kiváló érdemeket szerzett.

Szeretetremlítő modora, lekötelező szívélyessége az egri köröket megnyitották előtte és így történt, hogy János bácsi — mint őt nevezték — úgyszólván nélkülözhetetlenné vált a társas körökben. Becsületesen betöltött élete 1885. július 27-ikén aludt ki s ő azon boldogító öntudattal hajthatta le fejét, hogy mindig használt ott, hova életviszonyai állították.

Mint a munka embere, irodalommal is foglalkozott. Műveit a következőkben láthatjuk:

Erkölcsei beszélek. Pest. 1851. Kiadta a jó és olesó könyvkiadó társulat.

Az egri kath. legényegylet ismertetése. Eger. 1860. 8-r.

Az egri kath. legényegylet működése. 1860. szept. 8-tól 1861. végéig. Eger. 1862. 8-r.

Cikkei legnagyobb részben a Kath. Néplap-ban jelentek meg, melynek buzgó munkatársa volt. Nevezetesebb dolgozatai:

Szózat a nép köréből. A papi nőtlenség mellett.

Visszhang a tervezett közös iskolák ellen.

A karcagi kath. népélet anyagi, szellemi, erkölcsi és vallási szempontból.

A karcagi kálvária eredete és felszentelése ünnepélyének leírása.

Visszhang a vasárnapi iskolák ügyében.

Ezeket kívül írt számos elbeszélést itt-ott elszórva különböző lapokban.

Kéziratban maradt utána ily című gyűjtemény: Népszerű erkölcsi beszélek.

Csekő Gábor.

Született 1844. augusztus hó 17-ikén Nagy-Gomboson. Heves vármegyében. Középiskoláit Egerben végezte. 1861-ben belépett az egri papnevelő-intézet növendékei közé s miután elvégezte a hittudományi tanfolyamot 1867-ben áldozópappá szentelte b. e. Bartakovics egri érsek. Mint káplán Feldebrőn működött 1868-tól 1871-ig, mely évben kegyuri kijelölés folytán elnyerte az aldebrői plébániai javadalmat. Három év múlva átment a káli plébániára. hol 1882-ben alesperessé nevezte ki főpásztora.

Buzgó lelkipásztori működése, művelt modora és szellemessége miatt köztisztelet veszi körül egész Hevesvármegyében.

Csekó, ki több művelt nyelvet beszél, az irodalommal is foglalkozik. Munkálkodását a következőkben adjuk:

Papok vezérszillaga, mind magán mind nyilvános életükben. Valuy Benedek után franciából fordította. Eger. 1865. 12-r. 238 l.

A kath. irányú mozgalom Angliában. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1870. Három közlemény.

A misedijakról. U. o. 1871. 19—23 sz.

Kegyuri jog és népválasztás. U. o. 1876. 7. 8.

Rosztóczy Imre. Élet és jellemrajz. U. o. 1876. 15 sz.

Cselkó Károly (lehotai.)

Született 1793-ban. Apátfalvi plébános volt és kerületi alesperes, később címes kanonok. Meghalt 1837 január hó 16-ikán agygyuladásban s az apátfalvi temetőben hívei közt aluszszva álmait a feltámadás reggeléig.

Ügyszólván férfikora delén halt meg. Szívesen foglalkozott a történelmi tudományokkal s e szakból igen sok kézirata maradt fel. Nevezetesen:

Pyrker J. László egri érsek megbízásából a megyei névkönyv részére megírta az egri püspökség és káptalan rövid történetét a következő címek alatt:

I. *Brevis Notitia historica Episcopatus Agriensis.* II. *Series Episcoporum, tum Archi-episcoporum Agriensium, e diplomatibus, aliisque historicis documentis eruta.* III. *Brevis Notitia historica Ven. Capituli Cathedralis antea, nunc Metropolitanae Ecclesiae Agriensis.* IV. *Series Praepositorum Majorum ejusdem Ecclesiae Agriensis. Brevis historica deductio Abbatiarum et Praepositarum intra ambitum Diocesis Agriensis existentium.*

Ezen munka az 1849-iki Schematismus 30-ik lapjától kezdve magyarul is olvasható.

Cselkó Mihály.

Született 1811-ben, felszenteltetett 1835-ben. Nagykállói káptalan, azután szentgyörgyábrányi lelkész, később geszterédi plébános volt s kerületi esperes. Élete vége felé lemondott javadalmáról és nyugalomba vonult. Meghalt 1886. március 10-ikén Gyöngyösön.

Munkája:

Szentbeszéd, melyet a szent-györgy ábrányi kath. sirkert felszentelése alkalmával 21-ik augusztusban 1843-ik évben mondott. 4-r. 9 l. Nagyváradon. Tichy Alajos nyomt.

Csintalan Alajos.

E széptehetségű férfiú, kit korán szőlített ki a kéréllhetlen halál az élők sorából, 1827. nov. 23. született. Iskoláit befejezve,

1851. nyár derekán pappá szenteltetett. Kápláni minőségben Arlón, Jász-Dósán és Jászberényben működött és 30 éves korában elnyerte a kékcsei parochiát, melyet 1863-ban az ajakival cserélt fel. Itt hiveinek és az irodalomnak élt. Főleg szépirodalommal és költéssel foglalkozott és népies versei erőteljes tehetséget árulnak el. Lehet mondani java-korában betegesedett el és 1887-ben nyugalomba vonult. Szabolcsot odahagyva Nagyváradra költözött, hol még ugyanazon évben jobblétre szenderült.

Csintalan sokat dolgozott a Kath. Néplap-ba, a Tanodai Lapok-ba és az Eger-be. Leginkább verseket és beszélyeket írt, melyekből egynehánynak címét ide igtatom:

Két testvér. Népies elbeszélés.

Bosszú-álló. Népies elbeszélés.

Továbbá megjelentek tőle:

Az én boldog napom.

Szózat a hét fő bűn ellen.

Igazmondás burok nélkül.

Bethlehem. Kath. Néplapban.

Babik J. tisztelt barátom Vallásos költészetünk c. jeles munkájában mint költőt méltányolja.

Csonth Endre.

Született 1861. július 11-ikén Aranyoson. Iskoláit szülőhelyén, Nagykárolyban, Sárospatakon és Egerben végezte, hol 1878-ban a papnevelő-intézetbe lépett. Theologiai tanulmányainak befejezése után 1884-ben ordináltatott s több helyen mint káplán működött; 1888-ban szabolcsmegyei szentgyörgyábrányi lelkész lett, hol jelenleg is buzgóan működik az Úr szőlőjében.

Különböző kath. irányú lapokban több magvas értekezése jelent meg álnevek alatt. Mint növendékpap pedig részint pályadíjat, részint dicséretet nyert következő munkáival:

A görög egyházszakadás története.

Szentbeszéd ó-év utolsó estéjére.

A pápák világi helyzetéről.

Szentbeszéd Nagypéntekre.

Kár, hogy mostanában irodalommal nem foglalkozik. Reméljük azonban, hogy a közel jövőben ismét felveszi a rég pihentetett tollat.

Csuka István.

A Jászság gyermeke. Árokszálláson született 1758-ban. Pesten és Egerben járt iskolába. 17 éves korában belépett a sem-

nariumba s miután felszenteltetett Tályán és Gyöngyösön káplánkodott. Tehetséges és tanult fiatal ember volt, mit azon körülmény is bizonyít, hogy főpásztora az egri fensőbb papképző-intézet presbyterium tanárául, hívta meg. Az intézet azonban csakhamar megszűnt s Csuka Kassára ment segédlelkésznek, honnan még ugyanazon évben a hevesmegyei fancsali plebániára költözött. Néhány évvel később ismét Egerben találjuk, mint papnevelő-intézeti tanulmányi felügyelőt. Itt sem maradt azonban állandóan, mert jákóhalmi plébánosnak választották meg. Itt nyert veres övet is, 1813-ban pedig címes kanonokságot.

Meghalt 1814. május hó 9-ikén. Tetemei fölé hivei, kik mondhatatlan szeretettel ragaszkodtak hozzá, diszes márvány sírkövet állíttattak a jákóhalmi temetőben.

Munkái:

A felséges ausztriai háznak új és örökös császári méltóságáért a T. Jász és két kú megyéknek buzgó hálaadásakor Jász-Berényben Sz. Mihály havának 13-dik napján 1804. eszt. mondatott beszéd. 8-r. 16 l. Pesten. ny. Trattner Mátyás bet.

Mária szentséges neve napjára intézett beszéd, melyet mondott . . . mielőt utánna kis-kún Majsán sok érdemes hallgatók jelenlétében az újonnan építendő templomnak szegletköve . . . letétetett. 8-r. 28 l. Szegeden 1806. Grün Orbán könyvnyomt.

Szöllőssy szerint irt egy **Népszerű kátét** is.

Danielik János.

Szebb emléket nem lehet állítani a lángeszű Danielik Jánosnak, mint amilyet emelt neki Dr. Samassa József egri érsek ő Excellenciája, midőn így emlékezett meg az elhunytól 1888-ban II. sz. körlevelében: Vir ingenio et doctrina praestans. Ad scientias sua eum natura ducebat. In qua tamen bonitate naturae et ingenii abundantia tanta utebatur contentione animi atque industria, quanta utendum est homini, qui quo minus potest ingenio, subsidio sibi comparat diligentiam, ut et ingeniosos diligentia vinceret et ingenio diligentes. In omni eruditionis genere perpolitus, majore vitae suae tempore omnem operam, omnem curam in asserenda ecclesiae dignitate ac libertate et in vindicandis ejusdem justis et juribus fixerat et locarat. Hoc studio editi ab illo libri et plurimae dissertationes commendant se doctrinae ubertate, idearum splendore, sententiarum luminibus, interpretationis acumine, argumentorum gravitate, probationum soliditate, dicendi arte, sermonis nitore et elegantia. Hoc laborum suorum genere haud dubie de republica christiana et de literis bene meruit etc.

De lássuk életét és működését.

Danielik János 1817. május 20-ikán született Murányban, hol atyja Gömörmegyének nagy meglegedésére 28 évig vitte a csendbiztosi tisztet. Az öreg Danielik művelt férfiú volt, a jogban és történelemben pedig annyira járatos, hogy nagyon könnyű volt neki gyermekei lelkébe is átültetni ismereteit. Az apai ház árnyas folyosóján olvasták apa és fiú a classicusokat, melyeknek nyoma nem vezett el sohasem. E classicitás átragyogja Danielik minden munkáját, nagyobbakat és kisebbeket egyiránt. A házi nevelés bevégezése után Rozsnyóra ment, hol fényesen végezve iskoláit, ugyancsak a rozsnyómegyei papnevelő-intézet növendéke lett. Éles szemű előljárói csakhamar fölismerték *a gyermekifjún sokat ígérő* tehetségét és azért a pesti központi papnevelőintézetbe küldötték: Danielik fényesen megvalósítá a hozzá fűzött reményeket, mert 1836-ban, tehát 19 éves korában már elnyerte a szépművészetek és bölcsélet tudori koszorúját. Ez időtájban a pesti növendékpapság magyar-egyházirodalmi iskolájának jegyzője, 1838-ban pedig elnöke lett. S hogy nem érdemetlennek jutott a közbizalom, kitűnik azon jeles értekezésből, melyek a növendékpapság Munkálataiban tollából megjelentek. 1839-ben, amint elvégezte a theológiát, tanári alkalmazást nyert a rozsnyói lyceumban. Mivel fiatal volt, csak 1840-ben szentelte pappá Ócskay Antal kassai püspök. 1842-től kezdve a theológián tanította a bibliai tudományokkal egyetemben a görög és héber nyelvet. Hat évi működés után Somogyi Károly Pestre hívta meg a tehetséges ifjút a Religio és Nevelés c. lap segédszerkesztőjének. Még ugyanazon évben 1848 szerkesztője lett e kitűnő lapnak s folyóirata címét Religióra rövidítette meg. Az akkori zivataros napok nem igen kedveztek a lap fenmaradásának, de Danielik a nehéz napokban bölcs tapintattal és szakértelemmel felelt meg sok tekintetben kényes és terhes feladatának. Maga is sokat dolgozott és agilis szellemével, eszének hatalmával maga köré gyűjtötte az akkori idők kitünőségeit. 1856-ig szerkesztette a Religiót. E nyolc év neki nagyon sok kellemetlenséget hozott. Ő ugyanis a békés haladás embere volt s a történelemből meritve okulást az életre, — a forradalmi megoldással nem rokonszenvezett és épen azért igen sok támadásnak volt ő és lapja kitéve. Midőn pedig 1849. október 1-én a bécsi kormány egri kanonoknak nevezte ki, az csak olaj volt a tüzre ellenségei előtt. Azzal gyanusították, hogy a kormány kegyében járt és jár, s nemzetellenes magatartásának ju-

talma gyanánt kapta a kanonokságot. Hogy mennyire alaptalan volt ez a gyanúsítás, nemsokára kitűnt. Midőn ugyanis Danielik Kemény Zsigmond báróval szoros barátságot kötött és tehetségét, tollát, bámulatos szellemi képességeit, politikai ismereteit a „Pesti Napló“-nak felajánlotta — belátták ellenségei, hogy erőteljesebben védeni a nemzet jogos aspirációit nem tudja senki Danieliknél. Százakra menő politikai vezércikkei csakúgy duzzadoznak az erőteljes, nemzeti szellemtől. Növekedett tekintélye és az iránta már már még ellenségeinél is mutatkozó bizalom, midőn 1853-ban a Szent-István-társulat alelnökévé választotta a tudományosság kitűnő képviselőjét. Nem csekély állás ez mostanság sem, de akkor kétszeresen fontos volt, mert ez időben éppen a Szent-István-társulat volt azok gyűlőhelye, kik bánatos, de csüggedni nem tudó szívvel birtak a magyar haza jövőjében. Danielik magán-lakásán pedig éppen mindennapi találkozója volt a szellemi titánoknak.

Ebben az időben két óriási terv fogalmazott meg Danielik agyában. Az egyik a Magyar Encyclopaedia volt, mely oly óriási alapokra volt fektetve, hogy ha sikerül, páratlan lett volna az egész világon. Ámde a mű nem készülhetett el, mert az óriási költséget nem bírta sem a társulat, sem a Danielik mindig nyitva álló erszénye. A társulat már-már tönkrement s kénytelen volt a nagyszerű vállalatot összevonni. Ezek után Danieliknek válnia kellett a Szent-István-társulattól s ő fájdalommal bár, de lemondott az alelnöki székről.

Hasonlóképen nem követte siker azon fáradozását sem, hogy egy világra szóló kath. bankot alapítson, mely reményeinek meghiusulása keserőséggel töltötte el lelkét és elvonulva a nyilvános szereplés teréről Leleszre ment a premontreiekhez, kiknél a bánat napjaiban otthont talált. Itt a tudományoknak élt s itt időzése alatt írta meg A premontreiek cz. művét mintegy hálából a vendégszerető rend iránt.

Nem lehet tagadni, hogy Danielik emelkedésének sokat ártottak szerencsétlenül végződő vállalatai. Ha ezek be nem következnek, talán ott húnyt volna el a Szelepcsényiek székén. Hiszen már 1855-ben pápai kamarás volt, 1856-ban sajó-szentpéteri prépostságot nyert, 1858-ban a m. tud. akadémia tiszteletbeli tagjává választotta. Az 1861-iki rövid alkotmányos időszak alatt a helytartóságnál a vallási ügyek referense volt s már előbb megkapta a pristinai püspöki címet s az ezzel járó

főrendiházi jogosultságot melyért sikra is szállott 1885. márczius havában, amidőn a főrendiház reformjavaslata tárgyalatott. Ez volt utolsó nyilvános szereplése; ragyogó irányát, bámulatos logikáját még egyszer bemutatta a nemzet színe java előtt s azután végleg visszavonult Egerbe, hol vendégszerető háza mindig nyitva állott szegénynek és gazdagnak egyiránt. Egerben léte alatt sem volt tétlen egy pillanatig sem, mert mint érseki helyettes és joglyceumi igazgató nagyon is el volt foglalva. E kettős hivatáláról azonban 1885-ben, hivatkozva megrendült egészségére, lemondott. Az utolsó években ismét a bölcselőtre adta magát s magvas, bámulatos ismeretekkel irt füzetait csodálattal olvassák a tudományág művelői.

A fényes elme azonban, mely majdnem ötven esztendeig világított, 1886-ban elhomályosult. Az erőteljes cédrus-alak megtört, szellemére előbb szürkület és aztán az éj fátyola borult s alig tudott valakit megismerni. Két évi rettenetes szenvedés után 1888. január 23-ikán végre megkönyörült rajta a halál. Elmoudhatjuk, hogy midőn elhunyt, az egyház egéről egy fényes meteor hullott alá. . . Emlékezetét a nagytudományú Szvorényi József újította fel remek beszédében, melyet a tud. Akadémia megbízásából tartott.

Danielik oly bámulatos tevékenységet fejtett ki a politikai, egyházi, és bölcséleti irodalom körül, hogy lehetetlen mind elősorolni műveit. Kitűnő munkái a következőkben foglalhatók össze :

Önálló művei:

Egyházi beszéd, melyet Zrinyi Miklós és társai dicsőséges eleste emlékeztén rendezett gyász-isteni tisztelet alkalmával, Szigetvárt szept. 7-ikén 1847. mondott. Pécs (n. 8 r. 15 l.) Birálva volt az Egyházi és Litteraturai Lapok 18-ik számában, 1847-ik évf. 67—73 lapjain.

A kath. egyházi javak és alapítványokról tulajdonjogi tekintetben. Pest. 1848. 8-r. 37. l.

Egyházi beszéd, melyet a jó és olvasó könyvkiadó társulat 1852-ik évi aug. 22-ikén tartott első nyilvános ünnepén az egyetem templomában mondott. Pest. 1852. n. r. 22 l.

Columbus vagy Amerika felfedezése. Kiadja a Szent-István-társulat. Pest. 1856. n. 8 r. VI. 406, egy térkép és Columbus arcképével. II. kiadás u. o. 1857.

Magyarországi Szent Erzsébet élete. Pest 1857. A Szent-István-társulat kiadása n. 8-r. 141 l.

A történet szelleme. Történet-bölcselmi értekezés. Pest 1857. A Szent-István társulat kiadása. n. 8-r. VIII. l. — E mű Danielik fényes elméjének talán legszebb alkotása. A pesti egyetem theologiai karánál a Horváth jutalommal jutalmazott munka.

Ürmenyi Ferencz emléke. Egyházi beszéd, melyet az üdvözült fölött a Vácson 1858. ápril 15. megtartott gyász-istentisztelet alkalmával mondott. Pest. 1859. n. 4-r. 22 l.

A bölcsészet számára igényelt szabadságról és függetlenségről. Székfoglaló beszéd. Pest. 1860. n. 8-r. 22 l.

Kétrendbeli előadás, melyet a Szent-László-társulat központi választmányi gyűléseiben 1861-ik évi okt. 1-én és 1862-ik évi febr. 4-ikén Lonovics József érsek Ő Excellenciájának elnöksége alatt tartott. Pest. 1862. 37. l.

Ugyanez németül.

Alkalmi beszéd, melyet a templomsegélyző egyesület alakító gyűlésében a pest-lipótvárosi és a budavári templomok érdekében a budai városbáz tanácsstermében 1865. jan. 23-ikán tartott. Pest. 1865.

A premonstreiek. Korrájz a ker. műveltség középkori munkásai méltánylásául. Eger, 1867. n. 8-r. VII. 514 l.

Jelenetek egy egyházi beigtatás joga és módja felett vívott harezokból. Esztergom 1871. 8-r. Külön lenyomat az Uj M. Sionból.

A jog alapja és kutforrása tekintettel a scholastikusokra. Olvasta az egri érseki joglyceum 1880—81-ik tanévi zárünnepélyén június hó 15-ikén. Eger. 1881. 8-r. 31 l.

Néhány szó XIII. Leó pápa ő szentségének 1879. aug. hó 4-ikén kelt apostoli körlevele méltánylásául. Eger. 1880. n. 8. r. 34 l.

Adalék a Néhány szó XIII. Leó pápa ő szentségének 1879. aug. 4-ikén kelt apostoli körlevele méltánylásául címü értekezéshez. Irta öngizolásul. Eger. 1882. n. 8-r. 40 l.

Középkori államtan tekintettel a scholastikusokra. I. rész. Eger, 1882. n. 8-r. 40 l.

Középkori államtan. II. rész. A hatalom- és alkotmányról. Eger. 1882. n. 8-r. 74 l.

Elnöki beszéd, melyvel D. J. cz. püspök és egri olvasó kanonok az egri Szent-László-társulat 1869. dec. 19-ikén megtartott közgyűlését megnyitotta. Eger. 1870. Nyomatott az érseki lyceumi nyomdában. K. 8-r. 8 lap.

Ezen kívül kiadta az Emlékkönyv-et. Pest. 1852. Két kötet. n. 8-r. 400 és 450.

Szerkesztette és kiadta később a Religiot. 1848—1856.

Nevezetesebb értekezései és cikkei pedig a következők:

A speculativus rendszerről a theologiában, különösen iskolai kézikönyveinkben. Emlékkönyv I. f.

A Bold. Szüz szeplőtelen fogantatásáról. Pázmány-füzetek 1855.

Révay Miklós emléke eredeti levelekben. 9 levél Mártonffy József erdélyi püspökhöz 1800—1805. Hazánk I. 1858. 358-ik lap.

A zárdakérdéshez. Egri Egyházmegyei Közlöny 1879. 10. sz.

Nevezetesebb férfiak ítéletei a szerzetes rendekről és a saecularisatio következményeiről. U. o. 12. l.

Nevezetes férfiak ítéletei azon ürügyekről, melyeket a világiusítás igazolására felhozni szokás. 3 közlemény. U. o. 1870.

Üdvözlő beszéd a h. rezegprimáshoz. U. u. 1873.

Róma a középkorban. Gregorovics után. Budapesti Szemle 1873. I. 265. 11. 225. l.

A természeti religió fogyatkozásai. Pesti kis papok Munkálataiban. 1838.

A szentatyák. Cailan után.

A religiói vitatkozásoknak vége

Az egyház kath. értelemben.

Erkölcsei képek levelekben.

Egykét szó Magyar Iskolánkól. 1839 Munkálatok.

A miveltségről katolikuskok és protestánsok között. Religio 1847. évf. 26. sz. 201. l. — 27. sz. 215. l. — 28. sz. 229. l. — 29. sz. 237. l. — 30. sz. 245. l.

A protestantismus, mint észvallás- és arany szabadság képviselőjéről. Religio. 6. sz. 41. laptól egész a 12-ik sz. 89. lapjáig.

Kis ismétlés nem árt. Kritikai közlemények. 1847. Religio 31. sz. 245. l. — 32. sz. 253. l. — 37. sz. 291. l. — 38. sz. 297. l. — 39. sz. 305. l. — 40. sz. 313. l. — 41. sz. 321. l. — 42. sz. 329. l.

A schweici külön szövetség és az iskola. Religio 848. 4. 5. 6. sz.

Don Nikolo Marra és a nevelés. Religio 1848 14. sz. 15. sz. 16. sz. 17. sz.

Az állami tetszvényjognak eltörlése Ausztráliában.

A classicai irodalomról gymnasiumainkban.

A keresztény szeretetről.

Ipolyi Magyar Mythologia-járól.

Végpillanat a Pécsen tartott lelki gyakorlatokról. Religio 1847. 29. sz. 225 l.

Az állítólagos vakhit a Protestans lap 1844-ik évi 8-ik sz. 211—212 foglaltak ellen. Religio 1847.

Néhány szó igazolásomúl. Religio 1848. 43. 44-ik sz. Szabó Rikhard ellen.

Néhány szó s igényesen javaslat a ker. kath. egyház ellenében divatozó rágalmak és előítéletek illetőleg. Religio 1846. 48 sz. 377 l. 49 sz. 385 l. — 50 sz. 393 l.

A Független t. cz. Szerkesztőjének. M. Állam 1863. 5 sz. 17 l.

Cantu Histoire de centsans és Thiers Histoire de consulat et lempire cz. munkáit bírálta.

Munkatársa volt végül az általa meg indított Magyar Encyclopaediának, irt az Akadémiai Értesítőbe. Új. M. Sionban: Magyar Államba és számos egyéb belföldi és külföldi lapokba.

Életrajza megtalálható a Magyar Néplap 1856. 50. sz. arczképpel. — Vasárnapi Ujság 1860. 34. sz. arczképpel. — Ország Tükrében 1862. 11. sz. arczképpel és 1888-ban valamennyi magyarországi napi és heti lapban.

Debreczeni János (Zágoni).

Ősrégi családja, melyből született, 1662-ben Apaffy Mihály erdélyi fejedelemtől nyert nemességet. A hitújítás alkalmával ősei reformátusokká lettek, de dédatyja, Mihály visszatért a kath. egyházba. — Nagyatyja kijöven Erdélyből Szegeden telepedett le. Itt született Debreczeni János 1836. március 21-ikén iparos szül-

lőktől, kik az isteni Gondviselés kegyelméből azon ritka örömben részesültek, hogy az őket kegyeletes kereszttel gondozó János fiuk karczaghi lakásán megünnepelhették gyémántlakodalmukat. A jó szülők, bár Isten sok gyermekkel áldotta meg őket, azon voltak, hogy gyermekeik testi fejlettségen kívül a szellemiekben és nyerjenek bőséges oktatást. Debreczeni elemi iskoláit és a gymnasiumot Szegeden végezte az ottani főgymnásiumban, melynek tanárai az alföld kulturalis történetében örökre biztosították nevüket. Csaplár Benedek jeles tudósnk is tanára volt s az ő ösztönzésére kezdte gyűjteni a nyolcadik osztályt végző ifjú azon érdekes adatokat, melyeket b. e. Ipolyi Arnold Magyar Mythológiájában oly szerencsés kézzel értékesített. — Kitűnő eredménnyel végzett középiskolái után 1854-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett, hol buzgó tevékenységet fejtett ki azon mozgalomban mely által Zsendovics József, akkor a novitiusok magistere, az 1848. előtt virágzott, de azután a nehéz idők alatt megszűnt magyar egyházi irodalmi iskolát új életre igyekezett támasztani. Mint kispap társaival egyetemben folytatta Ipolyi részére az adatgyűjtést, ki azonban időközben irodalmi munkásságával a történelmi térre lépvén át, az átadott mesegyűjteményt Abafi Aigner Lajosnak engedte át.

Kovalcsik József, az egri papnevelő-intézet kegyeletes emlékezettel szeretett volt kormányzója, minden évben pályadíjat tűzött ki a növendék-papok által megfejtendő pályakérdésekre. Debreczeni két ízben nyerte el a jutalmat, nevezetesen egy biblicus értekezéssel és egy alkalmi szentbeszédével. 1858. aug. 29-ikén bevégzett theologiai tanulmányai után pappá szenteltetett. Mint tiszta-örsi káplán szintén buzgó érdeklődéssel gyűjtögette a népeletre vonatkozó adatokat, melyeket Czuczor és Fogarassy fel is használtak a Magyar nyelv Szótára c. monumentális munkájukban. 1859-ben Egyeken találjuk Tárkányi oldala mellett, ki ez időben a szentírás átdolgozásával foglalkozott s káplánjaival tisztáztatta le dolgozatát. Innen 1861-ben Törökszentmiklóásra rendelte főpásztora. Elképzelhetjük, hogy mily örömmel fogadta ezen kinevezését Debreczeni! Akkor Ipolyi Arnold lakott Törökszentmiklóson. A nagy tudományú férfiú még jobban felszította a tudománykedvelő ifjú lelkében az irodalom iránt való szeretet tűzét. Elfoglaltsága miatt azonban alig írhatott valamit. A lekipásztorkodás összes ágát ő vezette; vezette szívesen fenkölt szellemű főnöke iránt való tiszteletteljes szeretetből és azért, hogy annál több

ideje maradjon Ipolyinak a tudományos foglalkozásra. Ipolyi ugyan kijelentette, hogy szívesen megosztja segédjével a terhet, mert — ugymond — első sorban ez az én kötelességem és csak azután jön az irodalom — de szép lelkű káplánja megnyugtatta őt azon kijelentésével, hogy szívesen végez minden egyházi ügyet, mert így legalább közvetve használ a hazai és egyházi irodalomnak. 1863-ban váltania kellett Ipolytól, mert Jászberénybe rendelte főpásztora, honnét nem egészen egy év múlva hajdú-böszörményi lelkésszé neveztetett ki. 4 év múlva lemondott lelkési állomásáról és Egerbe költözött s itt a Foglárfele intézetben aligazgatói hivatalt viselt s egyszersmind karkáplán és hitelemző volt.

Ugyanezen év végén egy mozgalom indult meg Egerben, melynek célja volt Egri Egyházmegyei Közlöny czimen egy lapot indítani. Méltó, hogy az eszme felvetői és később megvalósítóinak neveit megőrizze az egyházmegye. Zsendovics József, Zsaskovszky József, Vincze Alajos, Katinszky Gyula, Bydeskuthy Gyula, Luga László és Debreczeni János voltak azok, akik elhatározták, hogy a bizonytalan jövőjű lap esetleges deficitjét közösen fogják fizetni. A lap megindult és most már fényes pálya van háta megett. Első kiadója Zsendovics József és első szerkesztője Debreczeni János lett. Az Egri Egyházmegyei Közlöny mellékletet is adott ki Elemi Tanügy czimmel, mely azonban később Katinszky Gyula szakavatott szerkesztésében önállóságra jutott s mai napig fennáll Népiskolai Tanügy czimen.

Debreczeni egri tartózkodása alatt majd mindennap érintkezett Ipolyi, Tárkányi és Szvorényival, kiknek tudományos társalgása, széleskörű ismeretei nagy mértékben növelték szellemi tőkét. Mikor Ipolyi besztercebányai püspök lett, felajánlta volt káplánjának a neczpáli javadalmat és alesperességet, de Debreczeni nem akart megválni azon főegyházmegyétől, mely őt nevelte. Különben is 1872-ben Bartakovics kinevezte karczaghi lelkésznek. Debreczeni e valóban nehéz helyen ismert erélyével, melyen keresztül azonban mindig átszillan a jóakarató szeretet fénye és a békés megoldás vágya, teljes mértékben megfelelt a hozzá és működéséhez fűzött reményeknek. Ennek elismerésül 1879-ben a püspök-ladányi kerület alesperesévé lón kinevezve. 1886-ban czímes kanonokságot nyert s 1888. őszén Eperjessy halála után szabolesi főesperessé nevezte ki a Felség. Végül 1890. május 1. keltezéssel egri valóságos kanonok lett és Érsek Úr Ő Excellenciája ugyanazon év augusztus 1-én a nagy elismeréssel felmen-

tett Dr. Kozma Károly kanonok helyére az egri papnevelő-inté-
zett kormányzójává nevezte ki, hol atyai szeretettel és jósággal
fáradozik az ifjú clerus nevelési munkájában.

Irodalmi működése a következőkben foglalható össze:

I. Önálló művei:

Szentek élete V. rész. kiadja a sz. István-társulat Eger 1878. 4. r.

Alkalmi beszéd, melyet Erzsébet, Magyarország királynéja Ő Felségének
Budán 1868. ápril 22-ikén történt szerencsés szülése után a hajdú-böszörményi
latin. szert. r. kath. egyházban ugyanazon hó 26-ikán tartott háláadó isteni szol-
gálat alkalmával mondott. . . . Eger. 1868. 8-r. 14.

II. Szerkesztése.

Szerkesztésében jelent meg az „Egri Egyházmegyei közlöny”
1869—1872. július 16.ikáig,

III. Különféle értekezések és cikkek.

Néhány szó nemzeti hagyományainak és a tájszógyűjtés ügyében. Vasárnapi
Újság 1859. 30—31. sz.

Itt az óra az álomból felkelnünk. A népmissiók ügyében. Religio 1868.
32—33. sz.

Debreczen-vidéki levelek. A protestans türelemről s egyéb protestans dol-
gokról. Religio 1866. I. 14. sz. 1867. I. 17. 24, 32, 42. sz.

Hozzászólás a káté ügyéhez Debreczen vidékéről. Religio 1867. I. 21. sz.

Értesítés a magyarajkú gör. szert. katolikuskoknak Hajdú-Doroghon a szer-
tartási nyelv ügyében tartott gyűléséről. Religio 1868. I. 33.

A kereszténység küzdelme a pogánysággal hazánkban. Egri Naptár. 1865.

Kapiszirán sz. János. Életrajz. Egri Népkönyvtár I. füzet.

A keresztzsülökről. Egri egyházmegyei közlöny 1871. 6, 7, 8. 9. sz.

Az 1879. XI. t. cz. 53 §-a. U. o. 1881—2.

Értsük meg egymást U. o. 7. Ugyanazon ügyben.

Kérelem és még egyszer. U. o. 9. Ugyanazon ügyben.

Egy kényes anyakönyvi kérdés. U. o. 15. sz.

Balsamina impatiens A papnyugdíjintézeti segélyalapba való befizetések
alapjául szolgáló jövedelmi bevallások szellőztetése. U. o. 1884. 21. 221.

Bánomkevi hangok Nemzeti művelődésünk érdekében. Szeged 1866. II. 12.
24. 25. sz. Dolgos János név alatt a Szeged cz. lapban.

Iparostestvérekhez írt levelek Hajdusokról Hajdú-Böszörmény Buzdító-czik-
kek az ipar terén való előhaladásra s egyéb üdvös tanácsok. Megjelentek a Szeged
cz. lap 1867-ik évf. 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 16, 17 és 25 sz. Nineskíházi János
álnév alatt.

Haza, közjó, közérdek. Jász-Nagy Kun-Szolnok 1877. évf. 4. sz.

Munkásság. U. o. 1877 évf. I. 10. 11. 21. 22. sz.

Miket lássunk. U. o. 1878. év. 54. sz.

IX. Pius U. o. 1878. 60. sz.

A kath. papok szakálláról. Magyar Állam. 1874. 1201.

Akarjátok-e? Erélyes hang az egyházellenes áramlat zúditóival szemben. U. o.

1879. Ezekén kívül több költeménye jelent meg a Hazánkban, Kath. Társadalom és Kath Néplap-ban, nem különben az Eger cz. lapokban.

Írói jegyei: $\triangle$ — i — s; Dolgos János. — Nineskíházi János. — Egy egri pap. — Boreas.

Dr. Demkó György.

Aszalay mondja valahol, hogy a természet a munkát szükségessé, a polgári társaság kötelességgé, a megszokás pedig gyönyörre teszi. Dr. Demkónak természetével valóban oly szoros összefüggésben van a munka, hogy ő talán élni sem tudna tevékenység és folytonos szellemi elfoglaltság nélkül és a munka neki valóban örömet szerez.

Született 1856. február hó 15-ikén Nagyidán, Abauj-Tornavármegyében. Az első elemi oktatásban szülőföldjén részesült, honnét nemsokára Egerbe ment, hol a hátralévő elemi osztályokat s a gymnasiumot kitünő eredménynyel végezte be. 17 éves korában lett egri papnövendék. 1875-ben a hittudományi tanfolyam végzésére a bécsi Pazmaneumba küldetett. Hogy mily szorgalommal végezte itt tanulmányait, mutatja azon körülmény, hogy 1878. őszén szigorlatot állott ki a szentírási tanulmányokból. Innen haza térvén pappá szenteltetett s a törökszentmiklósi kápláni állomást kapta első működési helyéül 1879-ben. Mint ilyen 1880-ban Bécsbe ment, hogy az egyháztörténelemből és egyházjogból szigorlatot tegyen, melynek sikeres kiállása után főpásztora az egri hittudományi intézettől a budapesti m. kir. tud. egyetemhez tartozó Rapaics Rajmund tanszékére kinevezte helyettes tanárnak 1880-ban. Bár a cathedra igénybe vette minden idejét, mindazonáltal 1882. október hó 27-ikén hittudori oklevelet nyert a „De statu ecclesiae catholicae in regno Angliae inde a tempore Elisabeth usque ad hodiernam diem ab anno 1558—1882-um“ cz. értekezés benyújtása után. 1883. óta mint rendes tanár működik a tört. és jog. tanszékei mellett, házasságvédő az egri főszentszéknél, zsinati vizsgáló és a középiskolai hittanarokat vizsgáló bizottság tagja, az angol kisasszonyok intézetében pedig hitelemző. Végül az egyházmegyei papi nyugdíj- és segélyalap központi bizottságában jegyzői tisztet visel.

Mint tanárt pontosság, lelkiismeretes buzgóság és tárgyainak teljes átértése jellemzik; szeretetreméltó modorával pedig igen kedvelt alakja az egri és vidéki társadalmi köröknek.

Irodalmi munkássága reményt nyújt arra az örvendetes feltevésre, hogy szellemétől és munkakedvétől még igen sokat várhat az egyház. Eddig megjelent dolgozatai a következők:

Ius ecclesiasticum. Peculiari respectu habito ad Hungariam, ex fontibus et pluribus praeclaris auctoribus concinnavit . . . Tom. I. p. 8-r. 595 l. Tom. II. 595. — 1660. XXIV. Agriae 1888. Typis Lycei Archi-Episcopalis.

Értekezések.

A passiva assistentia. Egri Egyházmegyei közlöny 1881. 17. sz.

Az egyházmegyei zsinatról U. o. 1885. 1—9. sz.

A vegyes házasságból született gyermekek vallásos neveléséről. U. o. 25. sz.

Részrehajlatlan ítélet egy peres házassági kérdésben. U. o. 1889. 22. sz.

Szent Columba. U. o. 23—24. sz.

Zarándoklatunk Rómába Eger 1888. XII. közlemény.

A vetojog a pápaválasztásnál. 1890. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. sz.

A katonaházasságok 1890. 2. sz.

Az 53. §. 1890. 2. sz.

Visszhang a Certitudo moralis-ra 1890. 21 sz.

Visszhang. 2-o. 23. sz.

Az anyaszentegyház egysége és a szertartások különfélesége. 1891. 1. sz.

Ezeket kívül írt a Magyar Államba s könyvismertetéseket közölt a Tájékoztató és Irodalmi Szemle cz. lapokban.

Ujabb szentbeszédeket is ír, melyekből néhány megjelent a Hitészónoklati folyóir. és Borromaeus-ban. Csín és gondos kidolgozás jellemzik beszédeit.

Nyílt levél X. y. plébános urhoz. 1891. 4. sz.

Szabad-e latin szert. és g. szert. r. kath. papoknak egymást kisegíteniök és hogyan? 1891. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. sz.

Mi a teendője a lelkésznek s mi a gyóntatónak, ha valamely érvénytelenül megkötött házasságot fedeznek fel? 1891. 8. 9. sz.

A papok végrendelkezési joga. Hittud. foly. 1890. III. IV. foly.

Könyvismertetések. U. u. 1891.

A Havi Közlöny rendes munkatársa.

Katonadolgok. 1890. nov. f.

A legújabb katonai nőszülési szabályzat. U. o. marecz. füz.

Egyházjogi kérdések megoldása. U. o. máj. és júl. füz.

Dinkay Pál.

A múlt század utolsóelőtti évtizedében született 1788. január hó 22-ikén Szakolczán, Nyitra vármegyében. Iskoláit Esztergomban, Gyöngyösön és Egerben végezte. 1804-ben belépett a kispapok közé és végzett tanulmányai után 1811. febr. 12-ikén főpásztora ordinálta. Harmadfélévi Gyöngyösön eltöltött káplánkodása után az egri káptalan praebendatusa lett s egyuttal a lyceumi könyvtár őrévé rendeltetett. Alapos képzettségű jogi ismeretei nemsokára megszerezték neki a jogi karnál ekközben üresedésbe

jött tanszéket, hol a statistikát és bányajogot tanította. Mint patai főesperes halt meg 1857-ben.

Munkái:

1. **Carmen Bucolicum**, honoribus Exc. Illusmae. Rdsmi D. Stephani L. B. Fischer huedum Episcopi Szathmariensis etc. nunc vero **Metropolitanae Ecclesiae Agriensis Archiepiscopi**, etc. occasione sollemnis ejusdem adventus a Clero juniore Agriensi dicatum. Agriae 4. r.

Kéziratban:

Kis káté.

Különféle alkalommal mondott egyházi beszédek.

Excerpta e jure Canonico hungarico Mich. Szvorényi.

Titulus de causis Matrimonialibus et Dispensationibus.

Introductio in Historiam Juris Romani.

Jus Naturae.

Jus Naturae privatum.

Institutiones Juris publici regni Hungariae.

Jus Criminale.

Adnotationes Statisticae.

Introductio in Statisticam.

De populatione Statuum.

Statistica Theoretica.

Diarium Geographico-Historico-Statisticum.

Statistica Europae.

Statistica notitia Europae.

Statistica M. Britanniae.

Statistica imperii Austriaei.

Statistica Russiae et regni Poloniae.

Extractus de historia universali.

Brevis Historia M. Britanniae.

Brevis descriptio Globi terraquei.

Elementa Physicae.

Ontologia.

Historia naturalis.

Conspectus Regni vegetabilium in Monarchia Austriaea.

Előadások a politikai tudományokból.

Előadások a kereskedő váltójogból.

Általános Statistica.

Európa statistikája.

Ausztria statistikája.

A magyar birodalom népessége 1849-ik évben.

A zsidók régi és mostani állapotjának gondos megtekintése és annak jobb karba lehető hozzásínak rövid rajzalakja.

Notaten aus der Darstellung des Ungasirchen Privatrechtes von Jung. Fordítás.

Dósa József.

Született 1845. március hó 29-ikén Kúmszentmártonban, hol atyja előkelő gazda és városi tanácsos volt. Elemi iskoláit szülő-

városában, a gymnasiumot és theológiát Egerben végezte, időközben 1863-ban belépve az egri papnevelő-intézetbe. 1869-ben b. e. Bartakovics érsek áldozópappá szentelte és Harsányba rendelte. Innen 1872-ben Nagy-Kállóba helyeztetett át, honnan még ugyanazon év december 27-ikén főpásztora a Kállay család előterjesztésére napkori lelkészszé nevezte ki. Itt működött 15 esztendőn át egész 1888-ig, a midőn elnyerte a kánszentmártoni plébániát, mel 1889-ben investitúrát nyert.

Csinosan írt útleírások jelentek meg tollából, melyekben megígyeléseit, tapasztalatait közli az olvasókkal. Ilyenek:

Dr. Jósá Expeditió-ja. Mármaros-Bulesise-Érdély. Emlékezés 1880-ra. Megjelent a szabolcsmegyei Nyirvidéknek 1880—81—82. évfolyamaiban. Külön kiadásban is megjelent könyvalakban s a belőle befolyt jövedelem a napkori rk. templom bekerítettésére fordított. Ugyancsak a Nyirvidékben jelent meg **Egy római zarándok naplójá-ból** 19 levél, melyekben az 1887-ik évi nagy jubilaris zarándok útját írta le mindenre kiterjedő figyelemmel.

Buzgó lelkipásztori szívet egyesít nemes érdeklődéssel aársadalom iránt, melynek köztisztelet- és szeretetben álló tagja. Hogy Napkor községe jelenleg mintaközség, abban igen nagy része van Dózsának, ki kezét fogva annak derék és buzgó előljáróságával, igen szép eredményeket ért el.

Dutkay Ignác.

Született 1771. dec. 7-ikén Bodonyban, Heves vmegyében. Mint bátori plebános hunyt el 1808-ban. Előbb lyceumi tanár volt s a mennyiségtan tanította, miután már előbb bölcslelettudori koszorút nyert. Egy munkája fennmaradt, melynek czíme:

Prima elementaris Algebrae lineamenta. Agriae 1801. 8-r.

Durcsák János.

Született 1771-ben Felső-Osván, Zemplén vármegyében. Eperjesen és Kassán tanult, 1790-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett. 1794-ben, felszenteltetése után Tályán káplánkodott, honnan 1794-ben a seminarium tanulmányi felügyelőjévé lön kinevezve, 3t év múlva a mennyiségtan tanárává és az egri csillagvizsgáló brévé rendeltetett, később a theológián is tanított. 1812-ben kano-nokká nevezte ki a felség. Meghalt 1837-ben.

Munkája:

Compendium Religionis Christianae in usum scholasticae juventutis concinnatum. Agriae. 1823. 8-r. Editio secund. 1825. Jeles kis könyvecske abból a korból.

Dessewffy Sándor. (Cserneki és tarkeői.)

A Szent István korából származó Dessewffy család már igen sok nevezetes embert adott a hazának. Aurél, Emil, József és a hazafiságáért halált szenvedett Arisztid mind kimagasló alakjai maradnak hazánk történetének.

Ebből a nagy érdemeket szerzett családból született Csanád püspöke, Sz.-Gellért székének széplelkű örököse: Dessewffy Sándor 1834. június hó 3-ikán, Pozsonyban. Iskoláit a példás házi nevelés gondos felügyelete alatt Kis-Szebenben, Gyöngyösön és Kassán végezte. 18 éves korában szíve sugallatát követve belépett az egri papnevelő-intézetbe, honnan a tehetséges ifjú főpásztora által a budapesti központi semináriumba küldetett.

1857-ben mutatta be első szent miscéldozatát a művelt lelkű, tudományosan képzett ifjú pap és segédlelkész állomást nyert Füzes-Abonyban. De nem sokáig működhetett a lelkipásztorkodás mezején, mert érseke, b. c. Bartakovics a bűlöselet és latin nyelv tanításával bízta meg és így Egerbe költözött.

Tanítványai még most is élénken emlékeznek vissza a rokonszenves fiatal tanárra, ki lelkiismeretes tanári munkássága mellett önképzésével is szerényen foglalkozott. Nem csoda tehát, ha szomorúság töltötte el hálás tanítványainak szívére, midőn rövid idő múlva a budapesti papnevelő-intézet tanulmányi felügyelőjévé lett kinevezve. Ugyanezen állásával kapcsolatban mint helyettes tanár is működött az egyetemen, nagy készülettel tanítva a hittudomány egyes ágait.

1866-ban érseke visszahívta őt megyéjébe és az egri jogakademia tanárává nevezte ki: itt azonban csak rövid időt töltött, mert az 1868-ban kinevezett Perger János kassai püspök magával vitte őt titkári minőségben. Ekkor megszűnt az egri főmegye tagja lenni.

Új hivatalában nagy segítségére volt a tudós főpapnak, ki érdemeinek elismeréséül teljes bizodalommal ajándékozta meg kedves titkárát. És bár sajnálta őt elbocsátani maga mellől, még sem tagadhatta meg kérését, midőn a megüresedett sárospataki plébániái javadalomra vágyódott.

A sárospataki plébániát csakugyan elnyerte Dessewffy, hol csakhamar megszerették finom modoráért, tapintatos hivataloskodásáért és bár a népszerűséget sohasem kereste, csakhamar oly közkedveltségre tett szert, hogy a törzsgyökeres reformatus val-

lasi Sárospatak tanácsa érdemeinek elismeréséül egyhangúlag díszpolgárnak választotta, midőn onnan eltávozott.

Nem egy ízben kérték fel őt a képviselő-jelöltség elfogadására, mit megköszönt, de nem fogadott el. Otthon akart működni hivei közt, kik meglehetősen szeretettel és bizonyos fensőbb tisztelettel vették körül jólelkű plebánosokat, kinek mindig volt egy-két tetteken nyilvánuló szava a szegényekhez és szenvedőkhöz.

1875-ben alesperes, 1882-ben pedig az apostoli király kegyéből vértess-keresztúri apáttá lett kinevezve. 1884-ben pedig a kassai káptalan díszes méltóságai közé nevezte ki a Felség.

Egyik életirója Dr. W. J. így írja le kassai időzését: Kassán is az maradt Dessewffy, ami Sárospatakon volt, csak hogy ott már az egész kassai egyházmegye iskola-ügyét vette kezébe, szíven hordván a nép nevelésének, tanításának, művelésének szent ügyét. Felebaráti szeretete beragyogott a kórházakba is; felvirágoztatta az ottani legényegyletet, a mely az iparos ifjakat jó erkölcsökre tanítja, s nem kerülte ki figyelmét a hazai festés és építés sem; a Felső-Magyarországi Múzeum egyesület elnökévé választatván, amely minőségében legbuzgóbb gyűjtője volt azon régiségeknek, amelyek hazánk ősi dicsőségéről, templomainak és palotáinak fényéről a legékeesszólóbban beszélnek.

Munkássága, tevékenysége, szívjósága, melyről a hálakönyvek beszéltek, az ősrégi csanádi megye püspöki székébe emelték a népszerű kassai kanonokot 1890. január havában.

Benne a sz.-Gellért öröke buzgó főpásztort, nemes lelkű atyát és egy valódi apostolt nyert.

Jeles egyházi és politikai értekezések jelentek meg tollából, míg főpásztori körleveleiben theologiai ismeretek párosulnak az atyai szeretet melegével.

Dolánszky Alajos.

Általában Ecsédi, Felsőtárkányi. — O. A. — Született 1834-ben. Elvégezve középiskoláit és a theologiai tanfolyamot, 1856-ban pappá szenteltetett. Huzamos ideig volt felsőtárkányi plébános, jelenleg pedig ecsédi lelkész, mely állomásán hivei lelki gondozásán kívül tanulmányainak s az olvasásnak él.

Munkái:

A **binatio**. Némethöl. E. E. Közlöny. 7 közlemény. 1879.

A **jezsuiták elleni** harc. Salzburg-Kirchen-Zeitung után U. o. 1880. 7 közl.

Elenchus I. Parochiarum Archidiececesos Agriensis secundum suum erectionis aut restitutionis. **Elenchus II. parochiarum antiquarum** Archi dioeceseos Agriensis jam anno 1332 existentium. **Elenchus III. patronorum aut titularum** cunctarum Ecclesiarum, sacellorum et capellarum in ambitu archidiececesos Agriensis existentium. U. o.

Az egri érseki főmegye negyvenévvvel ezelőtt és most U. o. 20.

A jezsuiták üldöztetése imameghallgatás U. o. 23.

Viszonzás a rectificatióra. U. o. 1881. II. 1.

Hozzászólás papnyugdíj-intézetünk ügyéhez U. o. 1882. II.

Búcsubeszéd, melyet ft. Herzog Róbert, kinevezett poroszlói püspök, mint a berlini sz. Hedvig plebánia prépostja húsvétmásodnapján híveinek mondott. U. o. 12.

A szentírás tanulmányozásáról. U. o. 1888. 4—7 sz.

Az ecsédi plebánosok névsora. U. o. 8. sz.

Az ecsédi káplánok és ideiglenes kisegítők névsora U. o. 10—11. sz.

Egerszegi Imre.

A 18-ik század vége felé egri kanonok volt s irt egy chronosticont Eszterházy Károly püspök halálára 1799-ben, — leg-
alább így állítja Szöllősy a „Magyar Sion“ 1888. évf. 454-ik lapján.

Egri Lukács.

Egerben született, s mint az egri egyházmegye papja eg-
ily czimű munkát adott ki. „De controvertiis fidei quaestionibu
adversus dogmata Calvinii. Circa 1567.

Engelmayer Sámuel.

Az egri egyházmegye nagyérdemű papja, nagyprépostja és
püspöke, volt, ki tevékeny irodalmi munkásságot fejtett ki, mint
az alább közlendőkből kitűnik:

Munkái:

Az isten egri temploma fényes napjának halálos lehanyatlása után meg-
örökített dícsőséges emlékezete, melyről a néh. egri püspököknek gróf Erdődy Gá-
bor Antal úrnak lelke nyugodalmáért 1745. évi karácsony hav. első napján tar-
tott jeles esztendői áhitatosságnak alkalmatosságával eképen prédikált. K. 4-r.
34 l. Budán 1847. Veronica Nottentleinné özvegnél.

A **halálról** úgy mint a keresztény embernek különös nagy nyereségéről néh.
Méltgs. báró Nikhási Mária asszonynak néh. Jobaházi Dóri András úr özvegyének
tisztességes keresztény temetése alkalmatosságával Méltgs. választott hidvai püspök
... ekképen prédikált. 4-r. 16 l. Egerben 1758. Rayer Ferencz Antal könyv-
nyomt. által.

Der zum besonderen Dienste des Herrn seines Gottes von Mutterleib an
beruffene Fromme und getreue Knecht, wie ihm bey Gelegenheit der den 11-ten
August 1765. in Pressburg vollzogenen thandesmässigen . . . der Weyland Hoch-
würdigen u. Hoch-gebohrnen Herrn Francisci II. der h. Römischen Reichs. Fürsten
und Erz-Bischofs in Gran etc. aus dem Hochg. L. aus Barkóczy von Szala in einer
Trauer- und Lob-Rede vorgebragen hat. 2-r. 14 l. Gedr. bey Carl. Jos. Bauer.

Lob- und Lehr-Rede, gehalten bei Gelegenheit der feyerlichen Überbringung der Schmerhaften Mutter Gottes von Schossberg, aus ihrer bisherigen Capelle in die neuerbaute prächtige kirche Ordens des heiligen Pauli errsen Einsidlers an dem hohen Fest-Tage der Himmelfahrt Maria Ofen. 1762. 4-r.

Entl Mihály.

Egri főegyházmegyei áldozó-pap, szentistványi plebános. Mint IV-ed éves theologus mondott egy szent beszédet, melynek teljes czime ez:

Divi Joannis Apostoli et Evangelistae, Dioeceseos Agriensis Patroni, singularis triumphus, quem ante Portam Latinam summa sua gloria et utilitate Ecclesiae, quam maxima reportavit, sermone panegyrico celebratus, dum schola episcopalis Agriensis ejusdem divi Tutelarior sui annus honores solemniori ritu restauraret. Anno reparatae salutis 1768. Mensas Maji. Die 5. Agriae. 4-r.

Vásáros-naményi Eötvös Ferencz,

előbb az egri lyceumban az egyháztörténelem és szertartás-tan előadója, 1792-ben felső-bányai plébános volt. Megjelent tőle:

Generales rerum liturgicarum notiones in procomium et sectiones octo digestae. Agriae. 1780. 8-o, 347.

Eperjessy János.

Alább említett Ferencz testvérével iker-gyermekek voltak. Még felnőtt korukban is annyira hasonlítottak egymáshoz, hogy a legjobb ismerősök is alig bírták őket egymástól megkülönböztetni. Született 1814. november 1-én Tisza-Nánán. A gymnasiumi osztályokat az egri középiskolában, a bölcselőtieket a lyceumban, a hittaniakat, — 1833-ban a papnevelőbe lépve — a bécsi Pázmáneumban végezte. 1838. szeptember 20-ikán Scitoviszky János rozsnói püspök pappá szentelte s az egyházmegyei kormány Erdőtelekre, majd Egerbe rendelte segédlelkésznek. A tehetséges és szép készségű ifjút 1844-ben főpásztora maga mellé vette és levéltárossá, valamint szentszéki aljegyzővé nevezte ki. Itt csak két évig működött, mert már 1846-ban a felsőtárkányi javadalommal lón felruházva. 1868-ban az egri kerület alesperesévé, 1874-ben pedig kápolnai plebánossá nevezte ki a főpásztor, mint kegyúr. Munkás életét 1880. aug 25-ikén végezte be. Már előbb szélhűdés érte és elbénultan mint jótevő köszöntött be a halál, mely földi szenvedésének végét vetett.

Irdalmi dolgozatai:

Egyházi beszéd, melyet t. Póka Zsigmond első áldozata alkalmával tartott. Eger, 1840. 4. r. 8 l. Az érseki lyceumból.

Socrates, a barátok megválasztásáról, Xenophon után. Kath. legényegyleti olvasó-tár. II. füz.

A rabszolgaság eltörlésének kérdése és a testvérharc az észak-amerikai egyesült államokban. Eger, 1864.

Azonkívül irt különféle katolikus hirlapokban ismeretterjesztő és erkölcsi, valamint politikai vonatkozású cikkeket.

Eperjessy Ferencz.

Ha az ember gondolkozási rendszere — mint Wappler mondja — nem egyéb, mint szívének története akkor azt kell mondanunk, hogy kevés emberrel bizonyított annyira valónak ezen állítás, mint Eperjessy Ferencznél. Ugy cselekedett, mint ahogy érzett és amint érzett, úgy végezte minden ügyét. Azon emberek közé tartozott, kiket jó embereknek szoktunk nevezni a szó legnemesebb értelmében. Ritka szívjóság, paptársi szeretet, a kötelességtudással és a papi characterrel egyesültek benne. Szerette is őt mindenki, ki csak egyszer az életben érintkezett vele.

1814-ben november 1-én született Tisza-Nánán s fent említett János testvérével egyideig együtt nevedett. Egerben végzett középiskolái után 1831-ben növendékpap lett s 1837-ben pappá szenteltetett. Több helyen, nevezetesen: Keresztes-Püspökiben, Kis-Tályán és Árokszálláson káplánkodott egész 1841-ig, amidőn is a monostori közbirtokosság lelkészévé választotta. De nyolcz év mulva szakított a lelkipásztorkodással és a lyceumban a történelmet adta elő. Megüresedvén 1852-ben a káptalan kegyurasága alá tartozó polgári javadalom, a közbizalom neki juttatta e plébániát. Már 1856-ban alesperes lett, míg 1877-ben szabolcsi főesperes. 1879-ben apáttá, 1888. február 16-án pedig valóságos kanonokká nevezte ki a legfőbb kegyúr.

Az 1870-iki autonómiai congressuson ő is jelen volt, mint az egri egyházmegye papságának egyik küldötte. Itt elfoglalt álláspontját jelezte a kerületekhez intézett köriratban s annak érdekében alaposan is hozzá szólt az ügghöz egyik gyűlésen.

Alig költözött Egerbe, betegeskedni kezdett. Már azelőtt is sok szenvedést okozott neki lábbaja. Ehhez járult, hogy 1890. elején szélhűdés érte, mely előbb erejétől, később eszméletétől is megfosztotta az idős férfit, minek következtében ugyanazon év március 18-ikán esti 8 órakor jobblétre szenderült.

Főleg fiatalkori éveiben nagy elfoglaltsága mellett az irodalmat is művelte. Mint önálló dolgozata jelent meg:

Egy protestáns gondotatai az egyesülésre felhívó pápai kiboocsátvány fölött. Baumstark után. Eger, 1869. 8. r. 32 l.

Értekezései a következők:

A török basáknak a jászberényi eljárókhoz intézett leveleik ismertetése. Hirnök 1841.

Türedék Naplóból. Egy regényes elemmel átszőtt útirajz a Fel-Dunán. Közlemények 1841.

Négy lengyel nemes felirata Dunin poseni érsek ügyében. Németből fordítva a Religio 1841-ik évf.

A monostori egyház múltjára vonatkozó adatok. U. o. 1845.

Vázlatok a katolicismus és protestantismus életköréből. U. o. 1846. 2. sz. 153. l. — 21. sz. 162. l. — 22. sz. 169. l.

Korunk felsőbb eriticájának állása a Sveidler Maria-féle boszorkányperral megvilágítva. U. o.

A bibliai fensőbb eriticának állása a protestáns Némethonban. Religio 1845. évf. 41. sz. 343. l.

Az 1863—64-iki éhínségről. Pesti Napló.

A Tisza áradásának és veszélyeinek okairól. U. o.

A tiszadobi Széchényi emlék felavatása. Hirnök 1865.

Trieszt-flumei utam vázlata. Girókúti Gazdasági Lapjai-ban. — Kapcsolatlan borkivitelünk útjának egyengetéséről.

Tisza-Polgár gazdasági, lótenyésztési és pomologiai tekintetben.

Irt azonfelül az **Idők Tanujában**, később Magyar Állam-ban következő czimek alatt:

Non procul a Hortobágy.

Az idők jelei.

A szabadságot által importált vadházasságokról.

Az egyházi birtokok jogosult birtoklásáról. Egy brüsseli levél ellenében.

Az ellenzéki szabadság iránya.

Az ország válasza, az ellen száma.

Válasz gr. Zay Károly azon syréhangjaira, melyek szerint elvárja, hogy a magyar kath. klerus döntő pillanatban a haza nagyságáért önkényt lemond javairól s fényes állásáról.

A vallás-tanulmányi és egyetemi alap ugyanazon jogi természettel bír. Cikksorozat a Magyar Állam 1870. márciusi számában.

Hangok Ghicz Kálmán 1870. febr. 16-ikán tartott beszédjére.

Az **Egri Egyházmegyei Közlönyben**: illetve annak **Elemi Tanügy** c. mellékletén irt:

A szétszört tanítói egységes szervezéséről.

Továbbá a Füßy Tamás által szerkesztett Kath. Lelkipásztor-ban irt több sz. beszédet és az Erdélyi János által szerkesztett Népköltési gyűjtemény-hez igen sok becses adatot szolgáltatott.

Kéziratban maradt utána Chaleaubriand **Vertanú**-ja.

Dr. Epperjessy Sándor (Bánóczy).

Született 1811. július hó 3-ikán Vinnán Ungh vármegyében. Megh. 1891. nov. 14. mint czimz. kanonok és sajó-várkonyi esp. plebános.

Munkái:

-Mint pesti kispap írta a Munkálatok-ban: Ki legyen a megigért Mesias? 1833.

Elegia Tamásy Calas. József sátoralja újhelyi gymn. igazgató tiszteletére 1826. 4-r.

Bevezetés a ker. kath. erkölestanba. Eger 1843. 8-r.

Gróf Erdődy Gábor (Monyorókeréki).

Az Árpádházbeli királyok alatt más virágzó családból, mely egy biboros érseket, négy püspököt s mintegy husz magas hivatalt viselő férfit adott a hazának, — származott gróf Erdődy Gábor.

Munkái:

Opusculum theologicum, in quo quaeritur, an et qualiter possit princeps, magistratus, dominus catholicus, in ditione sua retinere haereticos, vel contra poenis eos aut exilio ad fidem catholicam amplecten iam cogere? 4-r. 4 l. és 87 lap. Tyrnaviae. 1721. Typ. academicis per Frid. Gall.

Submississima gratulabundorum regni Hungariae statuum et ordinum in adventu imperatoriae . . . Caroli VI. . . . ad limites regni adventantis et in Farkasfalva vulgo Wolffthal ut assistentis per G. A. E. cum compluribus condeputatis peracta salutatio. Die 7 Julii 1722. 4-r. 1 lev.

Allerunterthänigte Begrüssung deren gesambten in dem Königreich Hungarn befindlichen Stländen u. Verordneten, welche bey Ankunfft Jhro Majestatt, Erzherzogen in Oesterreich, Caroli VI. als Selbte gegenden Gränitzen obbemeldeten Reichs anzutagen, u. in sogenannten Wolffthoht sich niederzulassen Aller gnädigte behebte, abgestattet worden den 7. Juli 1722. K. 4-r. 2 lev.

Antiphonale pro festis et dominicis. — Manuscriptum. 1702 4-r. A könyv 2-ik lapján ez áll: Ad majorem omnipotentis Dei gloriam. Magnae coeli terraeque Dominae ac omnium. Sanctorum honorem. Ac tandem modulatum hilareque ultimi agosis et vitae nostrae iolatum anno 1702. die 5-a februarii incepit scribere Illmus et Rdismus comes Gabriel Antonius Erdődy de Monyorókerék, Montis Claudii et comitatus Varadiensis perepetuus comes, praepositus Albaei, beneficiatus Soproniensis, actualiter existens in collegio generali Cleri regni Hungariae.

Eröss Gábor.

Született 1779-ben december 9-ikén Egerben. Itt végezte iskoláit és 18 éves korában belépett a papnevelő-intézetbe. Sirokon és Gyöngyösön káplánkodott felszenteltetése után, s ez utóbbi helyről elnyerte a boczonádi plebánia-javadalmat, honnan öt év multával siroki plebánossá neveztetett ki. Esperesi tisztelet is viselt, míg 1835-ben egri kanonoksághoz juttatta az uralkodó kegye. Meghalt installatiója után egy évre 1836-ban.

Néhány üdvözlő közleményt irt, melyeknek czimét itt közlöm:

Exoptato adventui Fr. Xaverii Fuchs primi archi-episcopi Agriensis vota lata per G. E. 4-r. 8 lev. Agriae 1804. Typis lycei.

Adplausus, quos Joanni B. Ladislao Pyrker Clerus Agriensis adornat. Pro auspiciatissimo installationis die in archiepiscopum Agriensem 4-r. 8 l. Agriae 1827. Typ. lycei. archi-episcopalis.

Méltóságos Báró Orosz Lőrincz Ő Nagysága Szegváron főispáni helytartó székébe lett bevezetésére adott Papiversek. Eger. 1839. 4-r.

Esztei Ipoly.

Mint ferrarai herceg alig nyolc éves korában jutott az esztergomi érseki székbe, sőt 10 éves korában biborosi kalapot is nyert VI. Sándor pápától. — Született 1482-ben; unokaöccse volt Mátyás második nejének Beatrixnak, ki midőn 1485-ben elárvult az esztergomi egyházmegye, rávette férjét, hogy nevezze ki Hyppolitot érseknek. Mátyás hosszas gondolkozás után beleegyezett, de III. Incze pápa csak évek múlva egyezett bele ebbe a szokatlan kinevezésbe s csakis kényszerítve járult megerősítéséhez. 1497-ben lemondott az esztergomi érsekségről és átment egri püspöknek. Leszámitva azt, hogy Egerben 1512-ben egy zsinatot tartott, alig tartózkodott székvárosában, hanem otthonában Olaszországban időzött. (Szíve visszavonzotta oda az enyhébb éghajlat alá s bár örömmel időzött az Egerhez közel fekvő tárkányi kies völgyben, még csak egyszer volt Egerben) 1520-ban néhány napra de még egyszer meglátogatta a kies fekvésű F.-Tárkányt, innen csakhamar Ferrarába utazott, hol ugyanazon év szept. 3-ikán ifjúkora delén elhunyt. Arczképe az egri ér. lyceum képtárában látható.

Gyakorlott kezű költő volt és irt számos egyházi és világi költeményt. Olasz nyelven ezeken kívül adott ki egy munkát a Tengeri ütközetéről. E könyvet méltónak találta Caelius arra, hogy latinra fordítsa.

Gróf Eszterházy Károly.

A hazaszeretet az egyház iránt való szeretettel együtt az emberi szívnek legszentebb érzelme. A haza ideiglenes egyházunk, meg az egyház örök hazánk — mondja igen szépen Lacordaire egyik levelében. E két nemes érzelem kevés emberben egyesült oly szerencsésen, mint gr. Eszterházy Károlyban. Midőn a hazáért hozott nagy lelke áldozatot, egyházára gondolt, s midőn egyházáért dobbant szíve, ugyanakkor hazája érdeke is

szeme előtt lebegett; fényes alkotásaival beírta nevét az egri egyházmegye történetébe s bár ő elköltözött, neve örökké élni fog a jobbak szívében, azokéban, kik az alkotó érdemeket feledni nem tudják.

Gróf Eszterházy Károly, az egri egyházmegye utolsó püspöke, 1725. május 4-ikén született Pozsonyban. Atyja Ferencz királyi tárnokmester volt. Az alig tizenhat éves ifjú a nagyszombati papnevelő-intézetbe lépett, honnan fensőbb kiképzés végett Rómába küldte előljárósága. Az örök város bámulatos műkincsei nemes izléssel töltötték el a tehetséges ifjút a tudományok és művészetek iránt. 1748-ban mutatta be első sz. miséjét, mely után ősei birtokán Pápán lelkészkedett. Érdemeinek jutalmául, melyet buzgó munkásság és nemes buzgóság által vivott ki magának, — esztergomi kanonokká lett. Mária Terézia 1755-ben helytartó-tanácsossá, 1759-ben pedig váci püspökké nevezte ki. Itt a székesegyházat kezdte építtetni, de időközben egri püspökké neveztetvén ki 1761. azt be nem fejezhette. Új egyházmegyéjében oly tettekkel örökölte meg nagy nevét, a melyek századok múlva is hangosan fogják hirdetni érdemeit. Nem is említve azt, hogy egyházmegyéje területén mintegy negyven templomot és parochiát építtetett, csak azon nagyszerű épületre mutatunk, melyhez fogható tudományos intézet és remekebb csarnoka a muzsának alig van Európában. Ez az egri lyceum. Egy az akkori igényeknek megfelelő egyetem létesítése lebegett a dicső emlékezetű püspök lelke előtt, midőn e hatalmas épület felépítését elhatározá. 1760. őszén tette le alapkövét e két emeletes palotának, mely majdnem két holdnyi területet foglalt el. Építése husz évig tartott s állítólag két millió forintba került. A kiadási költségekről szóló kimutatásokat a püspök megsemmisítette s ha életében kérdezték, hogy mibe került a roppant épület, csak annyit mondott: ki van fizetve. A palota egyik oldalán harmincz ölhü magas csillagvizsgáló torony emelkedik, mely a híres bécsi csillagvizsgáló Hell Miksa hazánkfia tervei szerint készült és szereltetett fel. A könyvtár, mely a Telekessy, gr. Erdődy püspökök és Kiss János nagyprépost adományaiból létesült, buzgó Maecenást talált Eszterházyban, ki Bécs, Lipse, Padua, Velence, Párizs és Róma könyvpiaczeitől szerezte meg a nevezetesebb műveket. Az első emeleten lévő nagy terem Zách József és Kracker János remek freskóival (tridenti zsinat) van ékítve. A könyvtár 60,000 kötetből áll. Az úgynevezett vita-

terem, melynek falait Sigris gyönyörű festményei fűdik (a tudományágak) méltó párja a nagy teremnek. A kápolnát Maülperts festette (a mennyország.) E nagyszerű intézetben helye volt hajdan a theologia, jog-, bölcselet és orvostudományoknak s mellette volt a könyvsajtó is. Jelenleg amellet, hogy magában foglalja a helyvárosi elemi iskolákat, a tanító-képző intézetet, a jogi és hittudományi tanszakot, virágzó könyvsajtót, régiség- és növénygyűjteményt, dús gazdag könyv- és képtárat, az egyházmegye tizenhat tagjának nyújt 2—3 teremből álló kényelmes lakást. A nagynevű alapító a lyceum fenntartására mintegy kétszázezer forintot hagyományozott: de kijelenté, hogy ha az épület az általa rendelt céltól az idők folytán elvonatnék, abban az esetben az az Eszterházy család örökébe megy át. Élete dicső pályafutását 1799. márczius 15-ikén fejezte be Egerben, melynek örök emlékü jótevője volt. Az egri egyházmegyének, — mint említettük — ő volt legutolsó püspöke, mert halála után a megye, melyből a kassai és szathmári püspökségek szakítottak ki, — érsekségre emeltetett. Trefort Ágoston volt vallás- és közoktatásügyi miniszter a hetvenes években Egerben járván, a lyceum nagyszerűsége által elragadtatva, azon óhajának adott kifejezést, bárcsak emlékéhez méltó életrajzban volna megörökítve Eszterházy dicső élete. A kegyeletes eszme megvalósítására Dr. Samassa József egri érsek úr kétszáz darab aranyat ajánlott fel. A nagylelkű adomány azonban mindez ideig nem érte el az óhajtott célt. Eszterházy érdemeinek méltatását — töredékesen — Kandra Kabos ismert nevű történettudósunk egyik munkájában bírjuk. Szerintünk senki sem hivatottabb az Eszterházy életének megírására, mint épen ő, ki eddigi alapos történelmi munkáival már is szép nevet vívott ki magának tudományos körökben.

Az idő halad, de Eszterházy emléke gránit nélkül is él és élni fog megyénk történelmének lapjain. Azért

Hiába tapodsz rettenetes halál:

Kik érdemekkel nyertek örök nevet,

Kik nem magok hasznának éltek

Büszke hatalmad alá nem esnek.

Virág (Szvorényi Ékesszólástan).

Gr. Eszterházy a tudománynak és irodalomnak nemcsak bőkezű pártolója, hanem egyszersmind művelője is volt, mint az itt következőkből láthatjuk:

Három üdvösséges kérdés. Pest 1751.

Rituale Agriense, seu formula agendorum in administratione Sacramentorum ac caeteris ecclesiae publicis functionibus. Agriae 1768. 4-r. Typis episcopalibus.

Epistola pastoralis ad Clerum Dioecesanum Agriensem. Agriae 1774. 8-r. Typis episcopalibus.

Edictum episcopale Agriense de observatione festorum. Agriae 1771. 2-r. 6 lev.

Az 1775-ik esztendőben tartott jubileumról. Egerben 1776.

Epistola pastoralis de poenitentia agenda et de rosario, litanisque Laurentianis singulis diebus sabbati orandis. Agriae 1776.

Evangeliumok és epistolák, melyeket esztendő által olvastat az anyaszentegyház a római kalendárium rende szerint való vasárnapokon és ünnepeken. Egerben 1776. 4-r.

Epistola encyclica circa decretum tolerantiae Josephi II. Imperatoris. Agriae 1782.

Utasítás, mikor és mi módon kelljen az idétlen és veszedelemben forgó kisdedeket megkeresztelni. Főpásztori levél. Eger, 1796.

Epistolae circulares pastorales, Encyclica et Decreta episcopalia ab anno 1709. in Dioecessi Agriensi emanatae.

Reflexiones episcopi in Hungaria anno 1775. die 10. Maji ex. consilio regio locumtenentia representatae. Agriae 1776. Typis scholae episcopalis.

Decretum episcopale jubilaei ab aug. imperatore et rege nostro apost. Francisco II. pro universis ditionibus suis haereditariis a. 1795. imperati. 2. r. 13 l. Agriae 1795. Typis episcopalibus.

Fábry Imre.

Zemplénmegyei Sztárán született 1856. febr. 26-ikán, hol atyja a Sztáray grófok uradalmi tisztartója volt. Ungvárt, Eperjesen és Egerben végezte iskoláit. 1873-ban lett papnövendék. Mint hittanhallgató három ízben nyert munkálataival pályadíjat; nevezetesen: Az egyházi hatalom függetlensége az államtól. — Birnak-e joggal az iskolák felett az egyház és állam, és milyen az arány e jogaik között? — A pápa családokozhatlanságáról, c. dolgozataival. 1879-ben, felszenteltetése után káplán volt Geszterédn, Halászon, Apátfalván és Kápolnán. Jelenleg Szabolcsmegegye Kékcse községének buzgó lelkésze.

Eleinte levelezője, később rendes munkatársa volt a Magyar Államnak, melynek hasábjain — br — részint ☉ jegy alatt több kritikai, gazdasági és vegyes tartalmú cikk jelent meg tőle. Ezeken kívül két évfolyamot kitevő egyházi beszédéből megjelentek a Jó Pásztorban:

Nepomuki sz. János napjára.

Az év utolsó napjára 1884—85. évf.

Sz. Anna napjára 1885—1886. évf.

Nep. sz. János napjára 1886—87. évf.

Faigel Pál.

Mély belátás és finom tapintattal párosult széles ismeret és az Isten szíve szerint való lelkipásztori élet jellemzik Faigel munkában eltöltött egyéniségét. Főtörekvése volt mindig igazi vallásos és munkás népet nevelni, mi többé kevésbé sikerült is buzgóságának; korán megtanult a maga lábán járni, mert korán árvaságra jutott. Zemplénmegyei Szécs-Keresztúron született 1802. aug. 8-ikán. Atyja halála után a tehetséges ifjú önére jére lőn utalva és Madarassy Ferencz mellett Egerben nevelői állást vállalt. 1824-ben jámbor lelkülete a papi pályára vonzotta, hol elvégezve tanulmányait, 1828-ban pappá szenteltetett. Csakhamar Gyöngyösre ment káplánnak, hol kilenc évi működése alatt oly tért hódított, hogy Homer (Vezekényi) István orvostudóssal, Nagy János gyöngyösi plebánossal és káplántársai közreműködésével megalakította a gyöngyösi közkórházat, melyben azóta a betegek az angyali türelmű szürke-nénikék földi jutalmat nem kérő, de ott fent a csillagos hazában rájuk várakozó boldogság reményében önfeláldozó szeretettel párosult gondos ápolása alatt gyógykezelhetnek. Ugyanezen időben a jó és olcsó könyvkiadó társulat eszméjével is foglalkozott.

Egyházi téren és a humanizmussal párosult cultura körében szerzett érdemei szerezték meg neki a Gosztonyi Apollonia patronatussága alatt levő boczonádi parochiát, hová 1838-ban el is költözött. Széles körű tevékenységet fejtett itt ki. Ájtatos társulatokat és mértékteleletességi együletet alakított, iskolai czélokra 2000 forintot adott s a fogacsi remetelakot iskolává alakítván át, módot nyújtott a pusztai gyermekek valláserkölcsei oktatásra. Hiveinek nemcsak lelki orvosa volt, hanem testi betegségükben is segítségök volt mindenha. Értett az orvostanhoz és százával keresték fel a szenvedők, kiket ingyen gyógykezelt, sőt a szegényeket segítette is. — 1857-ben alesperes lett és még ugyanazon évben címet kanonok. B. e. Bartakovics Béla egri érsek pedig jutalmazni akarván érdemeit 1862-ben kápolnai plebánossá nevezte ki. Hiveinek és ismerőseinek mély gyászára 1871. apr. 1-én hűnyt el, visszaadva lelkét Teremtőjének. Faigel tudomány-szerető ember volt. Ő reá nagyon is rá illettek az zsoltáros szavai: Labia sacerdotis custodiunt scientiam. Diszes könyvtára az újabb irodalmi termékeknek egész kincsbányája volt. Ő maga is irogatott, mint azt az itt felsorolt munkákból láthatjuk:

Urnapi ajtatósság. Kiadta Roskoványi Ágoston. Eger 1838. Az érseki lyceum. 8-o, 80 l. és 1 lev.

Nepomuki szent Jánosnak tisztelete és az Isten dicsőségére, melyben több hasznos imádságok és énekek foglaltatnak. 8-r. 68 l. Egerben 1814. Az ers. lyceum bet.

Ugyanennek meg bővített kiadása 12-r. 167 l. és 1 lev. czimképpel Pesten 1853. Bucsánszky Alajos.

Az Úr olvasója. Kiadja a Szent-István társulat. 12-r. 16 l. Pesten. 1857. Ny. Herz Jánosnál.

Élőrózsza. Imádságos és énekes könyv. Pest 1853. Több kiadásban.

A szeplőtelenül fogantatott Boldogságos Szűz zsoltosmája és miséje. Eger 1868.

Irt ezeken kívül számos jeles értekezést és könyvbírálatot a Religio és Nevelés-ben s később az ötvenes években a Religio-ban.

1842-ben írt egy imakönyvet a rk. tanuló ifjuság használatára, de ez kéziratban maradt.

Falk Pál.

Szép munkáját említ Petrik Bibliographiájának 438-ik lapján ily címmel:

Kalazantius sz. Józsefnek, az ajtatos iskolák szerzőjének dicséretére szabott beszéd, melyet midőn azon isten szolgája esztendőös ünnepléssel tiszteltetnék szígefen Maramarosban, Bor. sz. Károly templomában élő nyelven mondott . . . Szent-Mihály havának 2. napján 1783 eszt. Most pedig egy kegyes érdemes úri embernek istenes költségével ki-nyomtatattott. 4-r. 231. Egerben 1784. A püspök iskola. bet.

Dicséret-tétel kalazantius sz. Józsefről az ajtatos iskolák szerzőjéről, melylyet 1785-ben kisasszony havának 28 napján Nagy Károlyban mondott és az ajtatos hallgatók között lévő nemes úri rend ki-nyomtatattott. 4-r. 22 l. N. Károlyban.

Farkas Zsigmond.

Született 1862. október 7-ikén Putnokon (Gömör vármegyében). Jelesen végzett tanulmányai után 1885-ben primitiázott. Káplán volt Gyöngyös-Halászon. Kápolnán, jelenleg pedig segédlelkész Hevesen.

Megjelent tőle ily című értekezés:

A jó lelki pásztor képe. Egri Egyházmegyei közlöny. 1887. 5. közzemény.

A szív a vallás világánál. U. o. 1888. 10. sz. Már mint növendékpap alapos képzettségű dolgozatokkal gazdagította a magyar egyházirodalmi társulat levéltárát. Ugyanezen társulatnak elnöke is volt.

Farszky Ferencz.

Született 1842. szeptember 7-ikén Váczon. Pappá szenteltetett 1865-ben Egerben. Jelenleg mihálytelki plebános.

Lefordította: Liberatore Bölcsészettan-át. II. r. Eger. 1872. (Kézirat gyanánt.)

Fehér Gyula.

A hitoktatási irodalom körül forog működése. E szakban használható tankönyveket írt és szép készütséggű czikkeivel mindig szívesen foglalkozik az olvasó a szaklapok hasábjain.

Finom modorú, kellemes ember, egyaránt tisztelt társas körökben ép úgy, mint kedvelt a szószéken.

Született Gyöngyösön 1854. szeptember 20-ikán. Középiskoláit elvégezve mint a budapesti központi papnevelő-intézet növendéke hallgatta a hittudományokat. Felszenteltetése után káplánkodott, majd később főegyházi hitszónokká és a Foglár-féle finevelő-intézet aligazgatójává nevezte ki érseke. Az angolkisasszonyok intézetében is nagy sikerrel működik mint hitoktató.

Megjelentek tőle:

Előkészítő a sz. gyónásra és áldozásra az egri katekizmus nyomán. Eger. 1884. Szolasányi Gyula tulajdona. 8-r. 199. l. Függelékül 3 oltárbeszéddel.

Az anyaszentegyház története főbb vonásokban Eger. 1887.

Iskolai katechesis. Népiskolai Tanügy 1883. 4. 7. sz.

Szilveszter estén. Népiskolai Tanügy 1889. 52. sz.

Elmélkedés az év utolsó napján. Eger 1889. 52. sz.

Fejér János.

Az istent-felőnek boldog halála néhai méltgs. Négyessi Báró Szepessy Joseph asszony . . . . Déva-ványai Halasy József . . . élete párja hideg tetemeinek tisztos eltakarítása alkalmával egy halotti beszédben lerajzolva. — (4-r. 8. l.) Egerben 1829. Az érseki iskola bet.

Fellermayer János.

Jakab szomszéd álnév alatt magyaros zamatú levélsorozatot közölt tollából a Kath. Néplap. Született 1812. május 1-én Rákos-Keresztúron (Pest vmegyében). Gymnásiumi tanulmányait Gyöngyösön és Egerben végezte. Társai közül őt küldte főpásztora a budapesti seminariumba. 1835-ben szentelték áldozó pappá és négy évi Miskolczon eltöltött káplánság után balmaz-újvárosi, azután pedig sziráki lelkész lett, hol meghalt 1856. május 3-ikán. Megyénk egyik legkitünőbb szónoka volt.

Dolgozatai:

Aranyszájú sz. János homiliája a földindulásról, a dúsgazdagságról és Lázárról, a szolgaság eredetéről.

Írt, mint fentebb említettem, a Kath. Néplap-ba valláserkölesi czikkeket.

Ferentzy Bertalan.

Előkelő nemes családból született 1841. december 10-ikén Nagykállóban, Szabolcsvármegyében. Atyja Lajos az egri egyház-

megyének hosszú időközön át alapítványi ügyésze volt. később pedig törvényszéki ülnöki hivatalt viselt. Édes anyja, a női érényekben gazdag Dessewffy Gizella jelenleg is él. Az elemi iskolákat és a gymnasium négy alsó osztályát a szülői háznál végezte, Pataky Árpád — később honvédhuszár-alezredes — nevelése mellett, mely osztályokból Debreczenben, Miskolczon, Budapesten és Szatmáron tett vizsgálatokat. 1855—57-ig a debreczeni ev. ref. collegiumot látogatta, honnan ez utóbbi év végén b. e. Bartakovics kispapjai közé vette be. Itt elvégezve a bölcséleti és theologiai tanfolyamokat, mivel még ekkor fiatal kora miatt nem volt felszentelhető, mint actuarius nyert alkalmazást a főegyházmegyei hivatalnál. 1864. júl. 25-ikén ordinálta főpásztora és Püspök-Ladányba nevezte ki káplánnak, honnan két év múlva 1866. október 11-ikén a Kállay-család patronatussága alá tartozó tiszsaeszlári parochiára költözött. 1878-ban a rakamazi kerület helyettes alesperesévé nevezte ki főpásztora s ugyanazon év május 23-ikán a tiszsaeszlári javadalmat a nagykálloival cserélte fel, hol rendszerinti alesperes lett 1879-ben. Buzgó működése jutalmául érseke előterjesztésére 1890. január 22-ikén Ő Felsége sz. Miklósról nevezett landecki préposttá nevezte ki, 1891. június 28-ikán pedig szabolcsi főesperessé léptettetett elő.

Buzgó, kötelességeit pontosan teljesítő, tudományos képzettségű, elegáns pap Ferentzy, ki folytonosan hivatalos teendőivel és önképzésével van elfoglalva. Valláskülönbség nélkül igaz tisztelet és szeretet veszi körül mint olyat, ki hivatalának, híveinek és munkának él.

Számos cikket írt a Kath. Néplap-ba, — Eger-be Religio-ba — y — n jegy alatt.

Nagy feltűnést keltett a Magyar Állam 1873-ik évfolyamában megkezdett tiltakozásával Deák Ferencz amerikai rendszere ellen.

Az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben következő cikkei jelentek meg:

Nyilatkozat papnyugdíj-intézetünk érdekében. 1873. 4. sz.

Nyílt level P. E. kanonok urhoz ez ügyben. 1873. 7. sz.

Szerény nézetnyilvánítások parochialis könyvtáraink érdekében. 1873. 16. sz.

Jóakarató észrevételek egy gyakrabban előforduló szabálytalanságra. 1874. 23. sz.

Lelkipásztori gondjai és főesperesi elfoglaltsága dacára jelenleg A nagykálloí rk. egyház történetének megírásán dolgozik, mely munka kétségkívül nyereség lesz egyháztört. irodalmunkra.

Ferenczy Cal. József.

Született 1780. június 23-ikán Besztercebányán, Zólyom vármegyében.

Munkái:

Áldott emlékezete isten és emberek előtt kedves néh. Nagy-Szalattyay Bárá Fischer István úrnak, mellyet hirdetett, midőn az egri érsekségnek árva rendeltől gyászos egyházi pompával tiszteltetnék az egri főtemplomban 1821. eszt. kasszony havának 28-ik napján. 4-r. 59. l. Egerben az érseki iskola betűív l.

Tabellae juxta benignum systema litterarium super studiis totius anni continuae. k. 8-r. 23. l. és 1. lev. 1778.

Disputatio theologiae inauguralis, de consilio et causis prodicionis Judae. Quam. . . in academia Rheno-Trajectina. . . publico et solemni examini submit. 8-r. 47. l. és 1. lev. Trajecti ad Rhenum. 1829. Typis descripsit N. van der Monde.

Fischer Ágoston.

Született 1819. január hó 20-ikán Tamásiban. Tolna vármegyében. Iskoláit különböző helyeken végezte és 1836-ban az egri papnevelő intézetbe lépett. 1842-ben felszenteltetett s mint kinevezett kismegyesi káplán megkezdte működését az Úr szőlőjében. Majd Sarudra ment, honnan több ízben nagyobb utazásokat tett s különösen az olasz városokat kereste fel, tanulmányozva azoknak gazdag műkincseit. Hogy tanulmányaiban annál nagyobb eredményt mutathasson fel, elsajátította az olasz nyelvet tökéletesen. Tudományszeretete, kedvessége és finom modoráért egyaránt szerették Kápolnán és Miskolczon és ezen jeles tulajdonai szerezték meg részére a siroki plebániái javadalmat 1849-ben. Innen 1858-ban ugyancsak a gróf Károlyi-család kegyurasága alatt levő feldebrői plebániára költözött, hol végső perczéig eredménytelenül munkálta a reábizott hivek üdvét. Meghalt 1873. augusztus hó 25-ikén.

Életében sok jót tett. A feldebrői kálvária is az ő buzgóságának hirdetője. Jótéteményei mellett serényen foglalkozott az irodalommal is és több jeles czikke jelent meg a különböző egyházi lapokban, melyeket névtelenül írt.

Bárá Fischer István (Nagyszalatnyai.)

Az egri megyéből kihasított szathmári egyházmegyének ő volt legelső főpásztora. Amerre járt, jótékonyság haladt vele karöltve. Szegény plébánosok és tanítók javára nevezetes alapítványokat tett és a lyceum fentartására tett tökélt, mely a pénz-devalvatio folytán majdnem semmivé lett, pótolta. Mint örökös főispán, Heves és Külső-Szolnok megye gyűlésein nevezetes beszéde-

ket tartott és személyes jelenlétével a megyei életet elevenné és érdekessé tette.

Zemplénmegyei Bacsón született 1754. október hó 21-én. Harminc éves korában gróf Eszterházy Károly egri püspök oldal-kanonokjává nevezte ki. 1802-ben dulcignoi vál. püspökké s a létszemélyes tábla praelatusává lett. 1803-ban az egriek általános örömeire és vigasztalására érseki helyettes gyanánt szerepelt, míg ő Felsége a következő évben, ismerve érdemeit, a szathmári új egyházmegye főpásztori hivatalával jutalmazta meg. Mint szathmári püspök sok jót tett azon három év alatt, míg ott tartózkodott. Mikor 1807-ben az egri érsekség megüresedett, báró Fischerre esett a választás és így ő ismét visszatért Egerbe. Áldásdús életét 1822. július 4-ikén fejezte be, hogy elvegye jutalmát a pásztorok pásztorától ott az örök hazában.

Munkái:

Dictio etc. occasione installationis serenissimi Principis Regii Caroli Ambrosii Archiepiscopi Strigoniensis, die 18-a Aug. 1808. Strigoniū habita. Posonii 1808. 4. r.

Epistola encyclica ad clerum Archidioecesis Agriensis de sensu casuum in hac dioecesi jam ab olim reservatorum. Agriae 1812. 8. r.

Elő és befejező beszéd, melyet nm. és ft. nagyszalutnyai b. Fischer István stb. tek. nemes Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesült vármegyék örökös főispánja a most említett vármegyének 1811. esztendőben sz. György havának 30-ik napján Egerben tartott építőszéke alkalmatosságával a tek. nemes rendekhez mondott, Eger, 1812.

Casus in Dioecesi Archiepiscopo reservati. Budae 1812. 8. r.

Statuta generalia et particularia almae archidioeceseos Agriensis. Agriae 1813. 8. r.

Salutatio Francisci I. Imp. et Regis a bello Gallico feliciter concluso Viennam reducis facta 4. r.

Collectio pastoralium et circularium litterarum ad venerabilem clerum dioecesis suae Agriensis ab anno 1808. usque 1822. dimissarum denno recusa. Agriae 1823. 4. r.

Rituale Agriense, seu formula agendorum in administratione sacramentorum et ceteris ecclesiae functionibus novis curis editum, emendatum et auctum. Budae 1815. 4. r.

Ide sorolhatók még **Hevesmegye** rendeihez intézett beszédei.

Fogarassy Antal.

Egri egyházmegyei áldozó-pap, irt egy sz. beszédet következő cím alatt: Divus Joannes apostolicus et evangelicus dioecesis Agriensis patronus dictione panegyrica celebratus. Agriae 1798. (4-r. 30. l.) typis episcopalibus.

Foglár György

Nevét örökre emlékeztetéssé tette, midőn az egri jogakademiát áldozatkészségével megalapította. Mert e tanintézet felállításával nemcsak a tudománynak használt, hanem emelte Eger városát, nevezetessé tette a megyét és így közművelődési tényezővel gazdagította a hazát. A nemzet elismeréssel fogadta a nagylelkű alapítványt és az 1741-iki országgyűlésen egybegyűlt karok és rendek ezt törvénybe is iktatták. Alapító-oklevele olvasható az egri egyházmegyei levéltárban.

A Nyitrából Hontmegyébe átszármazott Foglár-család sorából hajdanában híres alispánok és követek kerültek ki. Ebből a nemes családból született Györgyünk is 1670. ápril 23-ikán. Elvégezve iskoláit Nagyszombatban és Pozsonyban, a theológiára a bécsi egyetemhez iratkozott be. Pappá szenteltetése után Nényén lett lelkész Hontmegyében, de megyéjét odahagyva 1707-ben a nagy kiterjedésű egri püspöki megyébe ment át. Szépen mondja Zsendovics „Foglár György és az egri jogakademia“ cz. jeles értekezésében, hogy: Az isteni gondviselés, mely a csekélyebb eseményekben készíti el a nagyok alapját, az egri egyházmegyének szánta, hozzánk vezette, hogy pótolja a hiányt, növelje jeleseink számát, hogy példánk s áldásunk legyen.

Az egri egyházmegye ebben az időben nélkülözte sok helyen a lelki vigasztalás édességét. A török uralom alatt megfogytak a papok, s midőn Budavárának dicső visszavétele után eszmélni kezdett a nemzet, a főpásztorok siettek híveik nemes vágyának eleget tenni és közéjük lelkészeket küldöttek. Így jutott Foglár is Pásztóra, hommét 1710-ben Telekessy István püspök maga mellé vette kanonoknak. 1713-ban pedig czimes szerbiai püspökséget nyert. Daczára azonban, hogy az egri káptalan a megüresedett nagyprépostságra melegen ajánlotta, Barkóczy püspök őt mellőzte.

1740-ben alapította az egri jogakademiát s e célra felajánlta almagyari szőlőjét és 25.000 forintot, mely összeget később 50.000 forintra emelt fel. Méltó e tett arra, hogy neve az egri egyházmegye legjobbjai között említettessék mindenha.

De még e nagyszerű áldozatán kívül, egyéb alapítványokat is tett Foglár. A papnövendékek részére ő alapította az egyházi jogi tanszéket, 2000 forintot pedig azon nemes célra hagyott hogy annak kamataiból a növendékek az életbe való kilépésök

alkalmával hasznos hittani könyvekkel láttassanak el. Ezenkívül a jezsuita atyáknak átengedte házáat tanintézetnek.

Egész élete munka volt, a jótékonyság munkája, s midőn 1754. október 12-ikén elhunyt, őszinte könnyek között kísérték el sirjába azt a kihűlt szívet, mely míg dobogni meg nem szűnt, csak akkor érezte jól magát, ha a haza és tudomány, egyház és nevelés oltárain áldozgathatott.

Bokros érdemeinek megfelelő jutalmat itt a földön ugyan nem talált, de elismerést nem kért soha senkitől, jutalomra nem vágyott, mert azok közé tartozott kik szellemileg nagyobbak, hogysen jutalomra gondolnának. De nemes alakját megőrzi a megemlékezni tudó szeretet, s az, ki majdan az egri egyházmegye történetét avatott kezekkel megírja, munkája egyik legfényesebb lapjára fogja kétségkívül írni Foglár nevét.

Szóllósy az Új M. Sion-ban 1888. 356 l. azt írja Foglárrol, hogy az apei Heves vm. plebániái könyvtárban egy munkája található ily czimmel:

Hortus divinatorum eloquiorum pro facilitate eoneionatorum, operariorumque in vinea evangelizantium perutilis. Cassoviae 1723. Utána járván ez állításnak, az apei plebánus úr értesített, hogy valóban megvan a jegyzékben a fent említett könyv de valaki kölesön kérte még a rég mult időkben s többé vissza nem hozta.

Fojthó Mátyás.

Született Gönczön, Abaújvármegyében 1864. március hó 5-ikén. Iskoláinak egy részét Kassán és Eperjesen végezte, a bölcséleti és hittudományi tanfolyamokat pedig Egerben hallgatta, hová 1883-ban azért jött, hogy magát a papi pályára kiképezze. 1889-ben mutatta be első miséjét és ez idő óta Szent-Erzsébeten működik mint segédlelkész.

Már papnövendék korában élénk érdeklődést tanusított a régiségek és a történelmi tudományok iránt. Írt és dolgozataival pályadíjakat nyert. Mostanában szándékozik kiadni átdolgozott és átsimított munkáit, melyek a következők:

A regéci vár. Régiség-történeti értekezés. Maga egy könyvet tesz ki.

A gönci pálos kolostor. Régiség-történeti értekezés.

Omodé nádor és gönci vára. Rég. tört. ért.

A gönc-ruszkai pálos kolostor. Rég. tört. ért.

Sz. István király és II. Sylvester pápa. Tört. ért.

A szerzetes rendek érdeme az építés terén hazánkban. Régész. tört. ért.

A szerzetes rendek. Tört. ért. Egy könyvre való anyag.

Az Anjou magyar királyi család a pálos szerzet történetében. Tört. értek.

Óhajtjuk, hogy mielőbb nyomtatásban láthassuk az elsorolt dolgozatokat.

Foltin János.

Keressetek alkalmat a hajdanra visszanézhetni s érette melegülni. Nem költői ábrándozás ez, hanem fenmaradás, folyton emelkedés érzelme s azon egyesületnek, mely a nemzeti lét elevenítő szelleme, legbiztosabb, legszebb és legjutalmazóbb középpontja.“ Kőlcsey Ferencz szavai.

Úgy látszik magáévá tette Foltin ezen szavakat, midőn a történelem terére lépett, hogy alapos tudásával, fáradhatatlan buvárkodásával hasznára lehessen a hazai történettudománynak. Jeles munkálatai előkelő helyet biztosítottak már eddig is neki e téren és nincs okunk kételkedni, hogy még a jövőben is remélhetünk tollából az eddigiekhez hasonló jeles dolgozatokat. A kath. egyház papjai mindig égtek a tudományért és hangyaszorgalmukkal összeszedték az elfeledett események legcsekélyebb részeit is, és sokszor nagyon nevezetes dolgokat és eseményeket óvtak meg az elfeledés veszélyétől.

De szóljunk már Foltin pályájáról.

1837. január 5-ikén született Jász-Kiséren polgári, tisztcsaládból. Elemi iskoláit otthon a gondos szülők szeretetteljes vezetése alatt végezte, míg a középiskolákra Jászberénybe és Egerbe sietett. Midőn növendék-pap lett, régi vágya teljesült. Olvasott és tanult, szorgalmasan képezve magát a jövőre. 1860-ban örömkönyvek közt lépett az újszövetség oltárához, hogy első áldozatában Isten kegyelmét esdje le életére. Csak két évig volt apátfalvi káplán s azután 13 esztendeig a szihalmi parochiát adminisztrálta. Lelkéből szerette a történelmet, mely szeretet még tápot nyert, midőn a Szihalom környékén fekvő besnyő sirhalmok szakszerű ásatásához fogott. Ezekről írt magas színvonalon álló értekezéseivel meghódítá magának Ipolyit és Horváth Mihályt, hazai történetírásunk eme bámulatos két csillagát. Gazdag és szakértelemmel egybeállított régiséggyűjteményét, mely fáradtságos munkájának jutalma volt, oda ajándékozta a nemzeti múzeumnak.

1875-ben elnyerte az alsó-ábrányi parochiát és 1877-ben az esperesi veres övet, 1886. nyarán pedig főpásztora a kir. kámara patronatussága alá tartozó alsó-miskolczi javadalomra találta érdekesnek, hol valóban alkalmas tért nyert szép tehetségeinek minél szélesebb körben való érvényesítésére. Neve tisztelt Miskolczon vallás különbség nélkül, mely körülmény kétségkívül közreszolgált a kitüntetésre, mely őt akkor érte, midőn 1888-ban az apos-

tolí királyi Felség sz. Lászlóról nevezett sümeghi préposttá nevezte ki. — Élénk tevékenységet fejt ki társadalmi téren is. csak nemrégén szervezte a miskolci nőegyletet. Egyszóval ott van mindenütt, hol szellemmel és anyagi segélylyel kell munkálkodni.

Irodalmi munkássága a következőkben foglalható össze:

I. Önálló művei:

A zátyi apátság XI. századi alapító oklevelének taglalata s ismeretlen helyének meghatározása. Kútfő-tanulmány az egri főegyházmegye történetéből, vonatkozással Anonymusra. Eger. 1884. 8-r. 174. l.

A besnyők sirhalmai Szihalom mellett és a magyar pogánykori leletek Eger, 1887. 4-r. 47. l.

Az alsó-miskolci róm. kath. hitközség egyházi elnökének évi jelentése. Miskolcz 1888. 8-r. 36. l.

II. Költemények:

Új Jozue. Kath. Néplap 1865. évf. 13. sz.

A pünkösdi rózsá. Kath. Néplap. 1866. 20. sz.

Nem kell Istenre bízni. Kath. Néplap 1865. 41. sz.

A szihalmi kálvárián. Kath. Néplap.

III. Értekezések:

A szihalmi Árpádvár vagy Földvárhalom ásatásának s az ott lelt tárgyaknak ismertetése. Századok 1870. IV. füz. Külön lenyomatban is megjelent.

Néhány hely a zátyi apátság alapító-leveléből s Anonymus kora és kiléte. Századok. 1871. V. füz.

A leleszi bizottság jelentése. a Tört. Társulat Leleszen tartott kiránduló gyűlése alkalmából. Századok 1871. VIII. füz.

A szepesvár-mindszenti bizottság jelentése. A Tört. Társ. Szepesvárrallyán tartott gyűlése alkalmából. Századok 1872. VIII. füz.

Ki indítványozta a magyar tud. Akadémia felállítását? Századok 1870. X. füz.

A szihalmi új főoltárkép és a keresztény művészet a festészetben. Egri Egyh. közlöny. 1872. évf. 1—3. sz.

Kracker János Lukács egyházi festő emlékezete. Egri Egyh. közlöny 1873. 21—24. sz. Újra átdolgozva és kibővítve ismét megjelent az Eger hetilap 1879. évf. Innét átvette A képzőművészeti szemle c. folyóirat s közölte 1880-ban.

A parochialis háztörténeti naplók jelentősége és haszna a történetírás mai állásával szemben. Egri Egyh. közlöny. 1874. 16—19. sz.

Adalékok a magyar képzőművészek sorozatához. Századok 1874. évf.

Szihalom község peeséte 1706-ból. Századok 1895. I. évf.

Kirándulás egy pogánykori őstelephez. Miskolcz c. hetilap 1878. 40. sz.

Indítvány Lonovics szülőházának emléktáblával leendő megjelölése ügyében. Egri Egyh. közlöny. 1878. 14. sz.

Kracker János Lukács halálának századik évfordulójára. Egri Egyh. közlöny 1879.

A pannonthalmi apátság alapító oklevele. Irta Fejérfpataki L. Ismertetés. — Irodalmi szemle 1878. évf.

Válasz Mikor élt Anonymus? feliratu bírálat írójának. Egri Egyh. közlöny 1883. évf. 9. 10. sz.

Egy kis commentár M. úr újabb történelmi elmékedéseire. Egri Egyh. közlöny 1883. 13. sz.

Zoyty és Zázty. Délmagyarországi Tört. és Régészeti Értesítő 1884. évf. I. füz.

A zázty-i apátság. Felvilágosító válasz: A zázty i apátság helyneve és magyarsága c. cikkekre. Szabolcsi Szabadsajtó. 1885. évf. 41. 42. sz.

Az egri érsek alkotásai a népnevelés érdekében. Pesti Napló. 1887. 331. sz.

Eger főpásztora és a nevelésügy. Nepiskolai Tanügy 1888. 11. sz.

Ezen kívül több rendbeli levelezések, rövid leírások, értekezések jelentek meg tőle a Kath. Néplap-ban, Idők Tanújában, Archaeologiai Értesítő-ben, Egerben, Pesti Naplóban és az Egri Egyházmegyei közlöny különböző évfolyamiban névtelenül, vagy — n. n. — jegy alatt.

Gróf Forgách Ferencz

A 16-ik század eme nevezetesebb történetírója 1520. táján született és fiatal korában az egyházi pályára lépett. Tanulmányait Pádnában végezte, honnét visszatérvén nemsokára egri őrkannanokká neveztetett ki. I. Ferdinánd nagyon kegyelte a fiatal főpapot és azért titkárává választotta, sőt midőn a nagyváradi püspökség megürült, gr. Forgáchnak adományozta e főpapi széket. Az ellenkirályok uralma alatt azonban sohasem léphetett szellemi jegyesével egyesülésre. Számos diplomatiai küldetésben vett részt és itt tett szolgálatainak jutalmául pornói-apáti czímet nyert és pozsonyi préposttá léptettetett elő. Nem tudni egészen biztosan, hogy mi okból? de néhány év múlva elpártolt Ferdinándtól és János Zsigmondnak ajánlotta fel szolgálatait. A hasznavehető férfit örömmel látta az ellenkirály saját táborában s azonnal kinevezte tanácsosává és kolosmonostori apáttá. Úgy látszik, hogy nyugtalan szelleme itt sem találta fel azt, amit keresett és elhagyva Magyarországot, Olaszhonba ment lakni, hol a történelmi tudományok művelésének élt. Midőn János Zsigmond annyi küzdelem után őseihez tért nyugodni, Forgách gróf Báthory István meghívására Erdélybe utazott, — Innen Báthory ajánlása mellett lépéseket tett a szentszéknél házassági engedély megnyerése ügyében, a mi sikerült is. Ő azonban mégsem nősült meg, mert Báthoryt követte Lengyelországba és mindaddig udvarában működött, míg mindinkább súlyosodó mellbaja Olaszország enyhe éghajlata alá kényszerítette költözni. — De hasztalan volt minden gondosság, mert a sorvadás csakhamar felemésztette életerejét és

1577. jan. 19-én ötven éves korában a családi sírbolt benne egy új lakóra talált.

Munkái:

Historia sui temporis XXII. libris constans rerum Hungaricarum et Transylvanicarum a se concinnata, quam a morte Joannis regis, quae MDXL. evenit, orditur. Posonii 1788. Kiadta Horányi Elek kegyesrendű 8 r. 7031. Új correc. kiadását az Akadémia eszközölte 1866-ban Történelmi-Emlékei között. II. sz. XVI. k.

Descriptio claustris Szigethiensis ejusdem obsidionis. 1566.

Oratio funebris in obitum Ferdinandi I. imperatoris.

Gróf Frangepán Ferencz (Tersáth).

A hírneves Frangepán család sarja fiatal korában sz. ferenczrendjébe lépett, de mint Fraknoi megjegyzi, valószínűleg hatalmas rokonainak sürgetése kieszközölte, hogy a pápa VII. Kelemen 1568-ban szerzetesei fogadalmá daczára megengedte neki bármely főpapi szék elfogadását. Mint zápolya egyik legnagyobb párthive fontos szolgálatokat tett a versengő királynak és fényes tehetségével nem egy diplomatiái küldetésben járt el sikerrel. Csak jutalmazni akarta őt Zápolya, midőn kalocsai és bácsi érsekké nevezte ki. Egyházmegyéje jobbjára török kézben volt, de meg különben is annyira el volt foglalva messzeható politikai ügyekkel, hogy kevés időt fordíthatott egyházmegyéjének kormányzására. Ferdinánd és Zápolya között, midőn Nagyváradon 1538-ban béke kötöttetett, az ország nyugalmanak helyreállítása munkájában nem csekély része volt Frangepánnak és azért elnyerte az egri püspökséget. Zápolya halála után ő is meghódolt Ferdinandnak és általa Regensburgba küldetett a törökök ellen való segélynyújtás ügyében.

Frangepán, mint egri püspök nem nyert soha palliumot, jól lehet ezt Kalocsán birta. És épen ezen okból mindig episcopusnak írta magát és rendjének czímét, a frater szót neve előtt mindig használta. Meghalt 1543-ban Pozsonyban összes könyveit az egri egyházmegyének adományozta.

Leveli olvashatók Pray-nál Epist. ad proceres cz. művében II. p. 13. 61. 95; valamint Schmitth Miklós jezsuita Episcopi Agrienses cz. munkájában. Egy beszéde is van, nevezetesen:

Francisci Comitis de Frange-Panibus Aeppi Colocensis et Epipi Agriensis Oratoris Regni Hungariae ad Caesarem, Electores et Principes Germaniae, oratio habita Ratisbonae in Comitibus 1541. 9-a Junii. 4 r.

Fridrichovszky József.

A nemes ifjak kassai convictusának, mely régente az egri egyházmegyéhez tartozott — tanulmányi felügyelője volt. Két munkája maradt fel, úgymint:

Narratio calamitatum, quae Galliae presbyteri passi sunt in vado Insulae aquarum in oris maritimis sanctorum ad Guyanam damnati, hexametris deducta. Cassoviae 1804. 8-r. Typ. Franc. Landerer.

Illustr. ac. Rev. Dno Andreae Szabó almae dioecesis Cassoviensis antistiti, dum patroni sui diem sacrum rec-leret, nobilis juvenus regii convictus Cassoviensis obtulit. 4-r. 2 lev. Cassoviae 1802. Typ. Franc. Landerer.

Fuchs Xav. Ferencz.

Az egri egyházmegye főpásztorainak diszes alakjai között kétségtől az első között foglal helyet Fuchs Ferencz. Éles szeme, nemes szíve, fenkölt gondolkozása, tudományszeretete, lankadást nem ismerő buzgalma és főpásztori gondosságával párosult bőkezű alapítványai örökké fogják hirdetni emlékeztétét. 1744-ben született mosonvármegyei Pohnendorfon. Fényes carrierjét egyedül fényes szellemi tulajdonainak köszönheté. Midőn 1768-ban az Úr szőlőjének munkása lett. Esztergomban káplánkodott, honnan az Andrassy-családhoz ment nevelőnek. Innen nyerte el 1773-ban a szomori parochiát. De csakhamar lemondott javadalmáról s elment bölcseletet tanítani a budai akademiához. Rokonszenves alakja annyira megtetszett Batthány bíborosnak, hogy udvarába vette és 1783-ban a pozsonyi, 1784-ben pedig megszerezte neki az esztergomi stallumokat. Itt azonban még nem végződött Fuchs pályája, mert 43 éves korában mint nyitrai püspököt apostoli buzgósággal látjuk működni, hol templomokat és kórházakat épít és leszáll a nyomor kunyhóiba, hogy enyhületet és vigasztalást öntsen a kesergő szívekbe. Emellett ezrével nyomatja a jóirányú könyveket s azokat fejedelmi bőkezűséggel osztogatja szét Magyar- és Erdélyország összes egyházmegyéjében. Azt szokta mondani: könyvek által jött be az istentelenség és az erkölcsök romlása, azért könyvek által térjen vissza a hit és jámborság.

Midőn a fényes múltnak örvendő egri püspökséget érsekséggé emelte a szentszékkal egyetértő magyar kormány, ennek fejévé a nagy érdemeket szerzett nyitrai püspököt nevezte ki a Felség. Választása nem esett érdemetlenre. Azt a rövid két évet, mely idő alatt érsek volt, egyházmegyéje rendezésének munkájában töltötte el. Gyors egymásutánban adta ki erre vonatkozó sza-

bályait és rendeleteit és azok végrehajtásáról azonnal jelentést tétetett magának. Folytonos álmatlanság gyötörte, mihez a túlfeszített szellemi munka is hozzájárulván, megtört életereye s 1807. június 27-ikén, mint olyan: qui omnia bene fecit, — nyugodtan szenderült el az Úrban egyházmegyéjének nagy bánatára.

Munkái, melyek magukon hordják a jeles tehetség és szak-képzettség világos nyomait, a következőkben csoportosíthatók:

Ars longaevae vitae per medicum corporis et animae curam, quae quisque sibi debet ex lege rationis practicae, praecipiente animae et corporis culturam ita ut naturae physicae instinctus ac stimulus iuventutis, voluptatis ac tenuitatis omnique utilitatis, semper naturae moralis instinctus ex stimulo honestatis subiciat debeat vi ejusdem legis moralis; ne character dignitatis hominis laedatur velut entis rationalis. Jussu et impensis Franc. Xav. Fuchs 8-r. 623 és XIII. l. Posonii 1804. Typis Aloysii Belnay.

Institutiones episcopalis seminarii Nitriensis ad st. Ladislaum clerici studentis, deficientis et emeritorum parochorum. Tyrnaviae. 1804. Typ. Venc. Jelinek.

Compendium institutionis pastoralis pro initiantibus in cura animarum cooperatoribus, capellanis, aliisque sacerdotibus 8-r. 103 l. Tyrnaviae. 1804. Typ. Venc. Jelinek.

Visitationalia statuta generalia 8-r. 100 l. Tyrnaviae. 1804. Typ. Venc. Jelinek.

Moralis philosophiae christianae de virtutibus et vitiis tractatus pro omnibus, qui de his in christianorum sensu genuino cum nexu recentiore philosophiae rationalis principiorum sanorum scientificam cognitionem sibi comparare, aut cooperatam proutere volunt. Editio altera post Posoniensem. 8-r. VI. 7—176 l. Tyrnaviae. 1805. Typ. Venc. Jelinek.

Sensa moralia et religiosa virorum saeculi 16. in singulos anni dies distributa; similia sensa moralia et religiosa virorum saeculi 19. In compendio ut quis isthic beatos et felices dies vivere, ac tandem tranquille et cum gaudio mori valeat, cum subnexo epicedio in memoriam Pii VI. pontificis maximi 20. febr. 1802. 8-r. 595 l. Posonii 1805. Typ. Georgii Al. Belnay.

Littera encyclica de dato 1. Maji a. 1805. 8-r. 24 l. Agriae 1805.

Littera encyclica de dato 23. Novembris. 1805. 8-r. 14 l. Agriae 1805.

Statuta pecuniaria pro archidioecesi Agriensi. 18-r. 24 l. Agriae 1805.

Littera encyclica de dato 12. Febr. a. 1806. 8-r. 14 l. Agriae 1806.

Ankündigung über die Canonische Visitation 8-r. 46 l. és 3 lav. Erlau 1806. hozzácsatolva: Az isteni szolgálatról való tudósítás.

Legum decimalium regni Hungariae discussio, et combinatio brevis et succincta; signanter autem relate ad dominorum decimae jus proprietatis in decimas salvis tribus primis §§. articuli 95. 1647. et una dominorum terrestrium de jure arendalitio cum titulo praescriptionis, sive praesendationis tribus fatalibus praescriptis: qualiter haec duo jura consistere poss, ac debeant? et eatenus rite administretur justitia in causi decimalibus. 8-r. XCVIII. és 101 l.; 152. 39. l. Agriae 1807. Typis lycei-archi episcopalibus.

Statuta generalia. Agriae 1806. 8-r.

Adplausus Serenissimo Regni Hung. Palatino Archiduci Petropoli feliciter reduci concinnatus. Agriae 1803. 4-r.

Gallovich József,

volt egri egyházmegyei pap, jelenleg m. kir. pénzügyi tisztviselő.

Munkái:

A kath. egyház és ellenel. Egri Egyh. Közlöny 1883. 41.

Az eszmetan-fejlődés kiválóbb phasirai. Eger 1883. 8-r. 66 l.

Kant criticismusa az Isten létéről. Eger 1887.

Szendrői Geöcze Aladár.

Született 1840. apr. 25-ikén Sátoralja-Újhelyen, növendék-pap korában írt egy szent beszédet ily címmel:

Beszéd, melyet a nagynevű egri püspök Telekessy István, mint az egri növelde alapítója emlékére, halála évfordulóján, marc. 7-ikén 1861. a papneveldei kápolnában tartott gyászünnepek alkalmával mondott. Eger, 1861. 8-r.

Jelenleg tiszaszalóki esperes-lelkész.

Dr. Gerstocker Antal.

Született a Szepességen. Hosszú ideig működött a lelkipásztorkodás terén és itt, valamint a szónoklat, nevelés és tudományosság művelésében kifejtett tevékenységeért egri kanonokká és patai főesperessé lőn kinevezve. Mint ilyen tanította a dogmatikát a theológián.

Munkái:

Tractatus theologicus de fide, spe et charitate. Manuscriptum. 1757.

Sacrae exhortationes ad studiosam juventutem Agriensem theologicam, juridicam dietae anno 1757. 4-r. Agriae 1758. Typ. Franc. Ant. Rajev.

Sacrae exhortationes ad studiosam juventutem Agriensem theologicam, juridicam et philosophicam in collegio Foglariano juridico dietae anno 1759. 4-r. Agriae. Typ. Caroli Jos. Bauer.

Sermones sacri in festa totius anni variis in parochiis lingua vernacula dicti, quondam ab A. G. nunc latinitate donati ab eodem. . . 4-r. 16 lev. 354. l. 3. l. Agriae 1769. Typ. Caroli Jos. Bauer.

Gothard Endre.

e. e. áldozópap, ki irodalommal is foglalkozott.

Munkái:

Chateaubriand „René”-je. Eger 1865.

A szabadságért. Képek és jelenetek 1848—49-ből. Akkori feljegyzések nyomán közli . . . Eger 1869. 8-r. 134. l.

Lengyelhon vészangyala vagy a varsói szomorú játékok. Írta gróf Oginszky ford. Gothard E. és Ürményi Ferencz. Eger. 1868. n. 8-r. 914. l. Külön 19. füzet.

Gregoriancz Pál.

Fraknoi szerint egyike volt legtudósabb főpapjainknak. Előbb zágrábi kanonok, később mint pécsi püspök működött. Innen ment követségbe Rómába, honnan visszatérve, sikerrel végzett legatioja után zágrábi főpásztorra nevezte ki I. Ferdinánd. Mint győri püspök halt meg 1565. október 21-ikén. Miksa halála előtt néhány héttel megkínálta a kalocsai érsekséggel, de ezt már nem foglalhatta el, mert halála közbejött. Korának egyik legnagyobb történetírója és jogismerője volt s tudományával oly széles körű műveltséget egyesített, hogy általános feltűnést keltett Rómában. Politikai finom érzékét pedig mi sem jelzi jobban mint azon körülmény, hogy fontos diplomatai küldetésekkel bízák meg uralkodói. Kanonokja volt az egri egyházmegyének is.

Munkája:

Breviarium rerum Hungaricarum historico-geographicum. Kiadta Bál Mátyás Adparatus ad historiam Hungariae cz. munkájában, Decas II. Monument. II.

Részvett 1551-ben a „Quadripartitum Surium incliti Regni Hungariae“ szerkesztésében is.

De Mathia Rege et Gregorio Bánffy. Szinte Béla adta ki.

Mnemosynon, sive Praelati et Barones cum officiis et residentiis actate nostra.

Quorum Regum Privilegia servantur et quorum non; ac Regum Hung. nomina seriatim scripta, sive vitae Regum Hung. qui decreta vel privilegia ediderunt a Steph. I. usque ad Ferd. I.-um.

Grell Gergely.

Született 1813. april hó 21-ikén. A theológiát a bécsi Pazmaneumban végezte és 1836-ban áldozó pappá szenteltetvén. Maklár lett első állomása. 1837—1843-ig, mint udvari pap nyert alkalmazást az érseki irodában. Midőn Mező-Tárkány megüresedett, lelkipásztorkodásra vágyván, szívesen fogadta a kinevezést e javadalomra. Itt halt meg, mint kerületi esperes 1875. szept. 13-ikán.

Mint társfordító vett részt a Pesti kispapok Munkálatainak II. évf. 1835. ily című munka átültetésében: Aranyszájú szent János intése az elfajult Theodorhoz.

Gresich Miksa.

Született Rimaszombatban Gömör vármegyében 1843-ban. Jelenleg középiskolai igazgató Eszereczon.

Fordított Cantu Caesar „Világtörténet“ cz. művéből. (Az utolsó harmincz év története).

Greskovics Ignác.

Élete és pályája hatalmas bizonyítéka annak, hogy az egyházban szorgalom, tehetség és példás életmód által a legegyszerűbb ember gyermeke is magas állást nyerhet el. Greskovics Ignác 1769. okt. 18-ikán született Borsodmegyének Csépany községében, hol atyja egyházi volt. Szelid lelkülete a növendékpapok közé vezette őt s csakhamar kitűnően tehetsége által, a pesti központi papnevelőbe küldték előljárói. Első szent miséje után, melyet becsületben megőszült szüleinek jelenlétében mutatott be, Miskolcra ment káplánnak. Négy év múlva már sajozsentspéteri plebános lett, míg 1798-ban Szendrőben találjuk. E nyugalmas helyéről főpásztora felszólítására Miskolcra ment, hogy mint jegyzeteiben írja: a jólétet szegénységgel, a lelki örömök színhelyét a kopár pusztasággal cserélje fel. Mint t. barátom Babik József, kinek a Borsodmegyei Lapokban megjelent közléseit nagy hálával használtam fel, írja: Greskovics minden ízében buzgó kath. pap volt, kinek szívét azon nemes becsvágy dobogtatta, hogy Isten dicsőségének emelésével s az egyház érdekeinek előmozdításával szerezzen magának érdemeket. Csak érdemei lőnek jutalmazva, midőn 1806-ban kerületi esperes és 1808-ban ezimes kanonok lett. Tíz évvel később valóságos kanonokká nevezte ki az uralkodó és 1820-ban az angyalok királynéjáról nevezett kompolthi apátság jelvényeivel tüntette ki. De új méltóságában sem feledkezett meg annyi éven szeretettel gondozott plebániájáról, mert annak egy telek földet adományozott, mi nemes gondolkodásáról fog tanuskodni mindenha.

Nyomtatásban birjuk tőle a *Salutatio Ferdinandi Archiducis Miskolczinum advenientis c.* művet 4-r.

Irt azonfelül a miskolczi parochiáról egy történelmi adatokat tartalmazó munkát, mely azonban csak kéziratban maradt utána, de igen nagy beccsel bír.

Grofcsik János.

Mint a rózsza biborága
Minden virág legszebb virága:
Úgy a legemberibb erény
Rózsája a jótétemény.

Garay.

Ily magasztos erény dobogtatta Grofcsikunk szívét is, midőn jövedelmének megtakarított összegét alapítványokra fordította. Lőcsén született 1754. március hó 27-ikén. Ungtvártt, Rozsnyón

és Egerben végezte iskoláit, hol a hittudományi tanfolyam elvégzése után a Foglár-féle intézet aligazgatójává nevezte ki püspöke. Innét lett nagykálloi segédlelkész majd bocksói plébános, homnan az elaggott papok nyugdíj-intézetének gondnokává nevezetett ki. 1806-ban az egri káptalan örömmel fogadta kebelébe.

Munkája:

Sermo succinctus, dum Joannes B. Ladislaus Pyrker gubernium metropolitane ecclesiae capesseret. 1827. Agriae. 4-r.

Gusztinyi (Zubralovszky) János.

Árvamegyében született 1718-ban. Nagybátyja neveltette a kis tót fiút és csakhamar észrevette, hogy tehetséggel áll szemben. A jezsuiták nagyhirű intézetében nevelkedve, a bölcseleti és szónoklati cursusokat oly fényes sikerrel végezte, hogy midőn báró Fischer nevelőt kért az atyáktól gyermekei mellé, ezek egyhangúlag Zubralovszkyt ajánlatták. Neve és szláv kiejtése nem tetszett a nemes bárónak s csak akkor kezdett nyájas lenni a nevelő iránt, midőn az nevét Gusztinyi-ra változtatta. Később egyházi pályát választott és felszenteltetése után girincsi lelkész, majd miskolczi plébános és később a város úri elemeinek hosszas kérésére sátoraljaújhelyi plébános lett. Itt széleskörű tevékenységet fejtett ki és ennek jutalmául Mária Terézia egri kanonokká és a királyi tábla praelatusává nevezte ki. Midőn pedig a nyitrai püspökség megürült, elnyerte ezen ősi főpásztori széket.

Tudományszerető, munkás férfiú volt, kinek irodalmi dolgozatai messze túlszárnyalják korának szellemi alkotásait. Emellett bőkezű, a tudósakat pártoló szív volt és ha áldozni kellett, vagy könyvet letérülni, mindig ott találjuk az elsők között. 1777-ben halt meg Nyitra mellett fekvő mocsónoki nyaralójában és tetemei a nyitrai székesegyház sírboltjában várják a feltámadás reggelét.

Leghíresebb munkája, mely az akkori kor gyöngyei közé sorozható az:

Üdvösség mannája. Az az: Az Úr Jézus tulajdon szent testének és vérének sakramentoma, melylyel nem a Mózes fedele alatt üllő zsidóság, nem is az üres figurát áltató újjítás: hanem Krisztusnak igaz hive, a kegyelem törvényében, érezhető jelek, és symbolum-ok alatt el-rejteteit valósággal az örök életre tápláltatik. (2-r. 11 l. és 853 és 1 lev.) Egerben 1758 Bauer Károl Jseff könyvnyomató által. Helmecey István hely. hitv. prédikátor ellen írta.

Oratio ad clerum suum Nitriensem dictus tempore suae in Eppum Nitriensem inaugurationis. — E levélben egész lelkülete ki van fejezve, bölcsesége, szeretete, jósága.

Oratio rev. ae. clarits. Dni I. G. abbatis, dicta in episcopali schola Agricensi k. 4-r. 40 l. 1754.

Gyeness József.

Mint az egri székesegyház tiszteletbeli kanonokja, későbbregségében hunyt el Gyöngyösön, visszavonulva a világtól. Kompolthon, Heves vármegyében született 1804-ben június 18-ikán. Iskoláit Egerben végezte és már mint végzett joghallgató 1826-ban lett az egyházmegye papjává. Négy év múlva primitiázott és Tarra rendelte főpásztorra. Innen Heves-Bátorba, Kún-Szentmártonba, Jákóhalmára, Jászberénybe majd Egerbe ment segédlelkésznek és mint ilyen nyerte el 1840-ben a jász-mihálytelki plébániai javadalmat. 22 évi buzgó működés után alesperesnek választotta kerülete, 1866-ban pedig címes kanonokságot nyert a felségtől. Elbetegesedvén, 1876-ban nyugalomba lépett s Gyöngyösön vonta meg magát s itt érte utól a halál, mely becsületes munkásságú életének véget vetett 1881. december utolsó napjaiban. Negyvenezer forint értékű vagyonát az egri egyházmegyére hagyta. Hagyományából az egri főgymnasiumnak 2000 frt. a gyöngyösi nagygynasiumnak pedig 1000 frt. jutott.

Irodalmi dolgozatai:

Egyházi beszéd, nepomuki sz. János tiszteletére 1833. 8-r. 24 l. Egerben az érseki lyceum bet.

Egyházi beszéd, melyet nt. Tóth János alattyáni plébános aranymiséje alkalmával mondott. 1860. 18-r. 15 l. Ny. az érseki lyceum nyomd.

Gyenes Pál.

Született 1848-ban. Szelid természete a papi pályára vonzotta a középiskoláit végző ifjut és ő az egri seminarium növendéke lett. 1871-ben mutatta be első szent miséjét. Több helyen működött mint káplán. Jelenleg jászberényi segédlelkész, hol buzgó munkássága és papi erényei köztisztelet tárgyává tették őt. 1892-ben tarna-mérai lelkészszé neveztetett ki.

Több értekezést és cikket írt, melyek közül különösen megemlítendőnek tartom Hittani tanulmányát, mely az Egri Egyházyei Közlöny 1870-iki évfolyamának 15 és 16. számában jelent meg.

Munkái:

Hittani tanulmány. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1870. 15. 16 sz.

Györgyéni Ignác.

Aurum Ecclesia habet, non ut servet, sed ut eroget et subveniat in necessitatibus. S. Ambrosius.

Alig hangzottak még el a Circumdederunt magasztos komolyságú és szívet megindító dallamai, melyek az egri főkápta-

lan egyik jelesét, Babics Jánost sirjába kísérték; alig záródtak be a székesegyház komor sirboltjának ajtai: ugyanaz a fényes testület ismét gyászt öltött a Mindenható végzéséből és a harangok bús hangjai ismét fájdalomról beszélnek és sirnak, tudatva minden érző szívvel, de különösen Eger városával, hogy Györgyenyi Ignác prépostkanonok az Úr nevében — hosszú munkás élete után — elszenderült.

Igen elszenderült. Nyugodtan, fájdalom nélkül ment át az örökkévalóságba. Halála csöndes volt. Munkája után elment pihenni, hogy elvegye munkájának jutalmát ott a csillagos hazában.

Sokáig élt tiszteltetve és szerettetve mindenkitől. Egyenes és nyílt jelleme tükör volt. Egyszerű maradt egész életében. Igénytelen külseje, sajátos modora nem is sejtették, hogy lelkében mily érző szív dobog. Nem akart nagynak látszani és éppen azért lett nagygyá. Szíve, mely a szenvedést megértette, a a nyomort megkönyezte, telve volt irgalmassággal, segítséggel és jósággal. Ha a lélek sebeit felfedezte, nemcsak biztatólag szólt, hanem gyógyította is. Amit magától megvont, azt másoknak adta.

És mert egész életében jót tett, halálos ágyán nem félt a haláltól. Számolt a helyzettel. Nyugodtan várta végóráját. Csálódás nélkül hagyta el azt az életet, mely neki módot nyújtott arra, hogy embertársain segíthessen. Mint a bibliai Simeonnak betelt reménye, úgy nem hervadt el az ő reményvirága sem. Tenni vágyott s jó szíve vágyakozását a szerencse is segítette, mely őt nem érdemetlenül oly helyzetbe jutatta, hogy könyeket száριθatott jötevő kezével. Nem reményeinek romjain szállt sirba, mert jótetteinek látta eredményét s tanúja volt a gyámoltalanok hálakönyeinek.

És ha sokan sirnak ravatalánál és sokan könyezik elhunytát, gazdag életének egészséges gyümölcsseinek láttára némileg szűnik a fájdalom. Mert élete nem volt terméketlen fa, mely nem hoz gyümölcsöt; és szíve csak azért dobogott, hogy önmagáról gyakran megfeledkezve, másokat boldogíthasson.

Főleg az emberiség virágait: a gyermekeket szerette. Tudta, hogy elhanyagolt gyermekek sohasem lehetnek hasznos polgárai a hazának. Ezeknek sorsát tehát kezébe vette és megalapította azon intézeteket, melyek a kisdedet védik, oltalmazzák és tanítják.

De alkotásai előtt nézzük életét.

Született Nagybányán, Szatmár vármegyében e század elején 1809. július hó 15-ikén. Anyai gondos felügyelet mellett végezte iskoláinak nagy részét szülővárosának tanintézeteiben és Szatmártt. 1824-ben az egri papnevelő intézetbe lépett, hol bölcséletet és hittudományt hallgatott. Tanulmányainak befejeztével az érseki irodában nyert alkalmazást, mivel fiatal kora miatt nem volt felszentelhető. 1832-ben végre teljesült lelkének forró vágya: áldozhatni az Úr oltáránál. Felszentelése után Miskolczra ment segédlelkésznek, honnan később Rakamazra helyezte át főpásztora. És e pillanattól kezdve ötven évig lakott Szabolcsban. Annyira megszerette a homokos rónát és fehér nyírfát, hogy csak itt érezte magát otthonosnak. Fiatalon lett plebános. 1835-ben berczeli. 1843-ban tiszalöki és 1847-ben kiskvárdai lelkésznek lett kinevezve. 1859-ben kerületi esperessé, 1852-ben szabolcsi főesperessé és 1868-ban préposttá, 1875-ben pedig kanonokká neveztetett.

És ez időtől kezdve Györgyéni úgyszólván csak Egernek dt. Naponkint lehetett őt látni a legfélreesőbb utcákban kopotás öltözékében, leereszkedőleg beszélgetésbe bocsátkozva a járókelőkkel.

Azt mondja a mély elméjű Eötvös, hogy nincs boldogítóbb érzése az emberi szívnél, mint olyan boldogságot látni, melynek alkotói mi vagyunk. Ezt a boldogságot megérte Györgyéni. A szenvedők, nyomorútlak részére tett adományai végtelen sok könyvet töröltek le azok szemeiről, kik gyámolításra szorútlak.

Adományait nem rég sorolták fel a lapok: körülbelül 20 ezer forintot fordított jótékony célokra.

Eger városa, melynek ügyét mindig szíven viselé, már több diszpolgárává választotta, mint olyat, kinek minden gondolata, szíve minden dobbanása a másoké, az elhagyatottaké. 1891. október 22-ikén pedig diszközgyűlést tartott, melyen élelnagyságú arczképét leplezte le a hálás képviselőtestület.

Mednyánszky Sándor ügyvéd, képviseleti tag magvas beszében hosszasan foglalkozott Györgyéni érdemeivel és így zólt: Azon nagynevű alakok közt, kiknek képei e terem falait iszítik, méltó helyet foglal ez új kép s eszményéül és buzdító éldául fog állani a jövő nemzedékek előtt is, fenntartva és megörökítve emléke az idők végtelenségében azon férfiuinak, aki egész letét a felebaráti szeretet, az emberiség szent ügyének áldozá.

Mert minden elmulik a földön, de a jó tettek emléke örökké élni fog a szivekben.

Midőn az üdvözlő küldöttség lakásán felkereste az agg férfit, elérzékenyülve mondott köszönetet a polgármester üdvözlő szavaira ígérve, hogy tehetsége szerint ezentul is tevékeny részt kíván magának azon a téren, melyen Eger városát emelni lehet. És ő bizonynyal beváltja szavát, ha a halál meg nem irigylí évéit és ketté nem szakítja életének fonalát.

Az elhúnyt fiatalabb éveiben az irodalommal is foglalkozott. Több lapban írogatott különösen lelkipásztori és tanügyi czikkeket, melyeket összegyűjtve ki is adott ily czim alatt:

Lelkipásztori elméletek és gyakorlatok, melyekkel Gy. I. egri kanonok, mint plebános üres óráiban foglalkozott.

Valóban csöndesen és megnyugvással adta vissza lelkét teremtőjének 1891. dec. 20-ikán. Ugyszólván elaludt, fájdalom nélkül, imával reszkető ajkain bizva az Úr végtelen irgalmasságában.

Temetése fényes egyházi pompával ment végbe dec. hó 23-án.

Mikor Györgyényi meghalt, a kath. egyház egéről ugyan nem hullott le meteor, de egy nemes szív szállt sirba becsületes törekvéseivel. Nem annyira világított életében, mint inkább melegített. És a jótékony szeretet melege, mely lelkéből kiáradt, sokakat tett kibékültté az élet nyomorúságaival. Nem volt alkotó tehetség, de birt azért eszmékkal, itélettel és tett annyi jót, amennyit szíve sugalt.

Ő meghalt! Nyugodjék békével! Zárja keblére a hű szolgát a Mindenható, kiben hitt, remélt és a kit szeretett. Mi pedig ne sajnáljuk a könyveket, melyeket ravatalánál hullatunk, mert ő róla is el lehet mondani azon szavakat, melyeket egy jelesünk egy nemrég megnyílt sirnál mondott: hogy a köny, melyet neki ügyis mint papnak és mint emberek áldozunk, becsületünkre válik.

Könyeinket sirod issza . . .
S bár nem hozhatunk már vissza.
Mégis oh tekints reánk:
Kérjed Istent, hogy míg élünk,
Oly jó pásztort adjon nekünk,
Mint Te voltál jó Atyánk!

Számos czikket írt a régi hirlapokban, míg lelkipásztori tapasztalatait egy önálló munkában is egyesíté, melynek czime:

Lelkipásztori elméletek és gyakorlatok, melyekkel Gy. I. egri kanonok mint plebános üres óráiban foglalkozott és melyek a Religio és Nevelésben és más lapokban 1845-ik évtől kezdve szórványosan megjelentek. Saját élvezetére

összeszedte s kiadta a szerző. Eger 1887 n. 8-r. 221 l. II. bővített kiadás U. o. 1888. Ára nincs.

Ezenfelül jelent meg egy czikke Kis-Várda czimmal a M. Sion V. évfolyamában.

Gyurka József.

Született 1826-ban és felszenteltett 1854-ben. Detken, Erdőtelken, Püspök-Ladányban, Kúnszentmártonban és Jászberényben eltöltött káplánkodási évei után 1872. május 14-ikén a városi kegyuraság adományából és érseki megerősítésével megnyerte a jászberényi plébániai javadalmat. Tizenegy évig működött itt lelkipásztori buzgósággal, midőn súlyos betegségéből 1883. június 8-ikán megszabadította a reá nézve jótevő halál.

A Jászberény és Vidéke, mely papjainkról mindig szépen szokott megemlékezni, kegyeletes sorokat szentelt emlékének. Ugyanis így nyilatkozik: Huszonhárom év gördült le az idő gyorsforgásu kerekén ősz feje fölött s mindig Jászberényé volt elannyira, hogyha ereje el nem hagyja, Klio kölcsönözte géniuszának termékével, a bevégzetlenül maradt Jászok történetével örökitette volna meg nevét és nevünket, mely tanulmány volt legnagyobb lelki élve s törekvő lelkének legelevenebb tápláléka.

E nagy művéből következő című részletek jelentek meg az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben.

A jászberényi plébániai templom története. 1878 évf. 21. sz. 22. sz. 23. sz.

A jászberényi kápolnák, sz. szobrok, keresztek, temetők. U. o. 1879 évf. 12. 13. 16. 20 és 22. sz.

Hacker Miksa.

Született 1827. márczius 3-ikán Budapesten. Iskoláit ugyancsak itt végezte. 1844-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett. Első sz. miséjét 1850-ben mondta el és Tályára ment segédlelkésznek. Ugyanily minőségben működött még Tisza-Beőn, Erdőkövesden, Maklárón és Gyöngyösön. 1862-ben dorogházi lelkészszé nevezte ki b. e. Bartakovics érsek. Meghalt 1873. szeptember hó 27-ikén.

Jóllehet ő maga is szűk viszonyok közt éledélt dorogházi cis javadalmának jövedelméből, mégis benne a szegények egyik egnagyobb jótevőjüket vesztették el. Minden ügyefogyott ismerte s a nép csak a Mátra doktor-ának nevezte. Szakértelemmel és szenvedélylyel üzte az orvosi tudományokat és számtalan betegek visszaadta elvesztett egészségét.

De nemcsak a gyógytudomány terén, hanem az ismeretek más ágaiban is kiváló képzettségű ember volt Hacker. Ujságokba és szaklapokba is irogatott több megfigyelni való értekezés és czikket, de nevét hasztalan kerestem aláírva. Szerény volt működésében, nem kívánt feltűnni sohasem. Paptársai és népe szerették őt jó szívéért, nemes lelkéért, s midőn elhunyt, egyenlő gyászszal kísérte sirjába minden ismerőse.

Hagymássy János.

A tizennyolcadik század közepén született 1754. Abaújavárott Tanult Kassán és Egerben. Tizenkilencz éves korában kispap lett és 1779-ben pappá ordináltatott. Plébános volt több helyen nevezetesen Szuhogyon, Tardon és végül szatmármegyei Nagy-Majtényban.

Művei:

Divus Joannes apostolus, aquila elevata, sermone panegyrico laudatus. Agriae 1775. 4-r.

Synthema in diem festivum nominis Ill. ac. Rev. Dni Stephani e liberis baronibus Fischer de Nagy-Szalatnya, perpetui in Batskó, episcopi Szatmariensis etc. filiali cum gratitudine oblatum noMne totIVs Venerabilis DistriCtVs Nagy-károLlensis, Vero praesVilI Vota offerentis 4-r. 8 l. Magno- Varadini 1805. Typ Ant. Gottlieb.

Dévaványai Halassy Lőrincz.

Született 1833-ban. Fiatalon végezve tanulmányait, 1853-ban az egri érseki irodában nyert alkalmazást. 1856-ban pappá szenteltetett és egy évig Eger-Szalókon káplánkodott. 1858-tól 1867-ig a főkáptalannál volt beosztva karkáplánnak és az angol-kisasszonyok nevelő intézetében litoktatónak. Mint ilyen nyerte el a dévaványai plébániai javadalmat, hol 1883-ig lelkipásztorkodott. Ebben az évben parochiáját a rakamazival cserélte fel. Hosszas betegség után, mint a rakamazi terület alesperese hal meg 1891. május hó 27-ikén.

Művelt, szelid lelkületű férfiú volt, ki az irodalommal már ifju korában szoros barátságot kötött. Számtalan hirlapi cikkein és magvas értekezésein kívül nyomtatásban bírjuk tőle a következő két munkát:

Bibliai történetek az ó- és újszövetségből a népiskolák használatára. Eger, 1867. 8-r. 88 lap.

Bibliai történetek az ó- és újszövetségből az elemi iskolák használatára. Eger, 1867. 8-r. 152 l.

Hamar Lázár.

Erdélyország bérczes vidékén Futásfalván született 1780. december 24-ikén. Iskolába Kolozsváron járt. 1803-ban kispap lett. 1806-ban áldozópappá szenteltett. Nyolcz hónapi segédlelkészkedés után előbb domaházi, azután tarnamérai plébánossá nevezte ki érseke. Ez utóbbi javadalmat később a recskivel cserélte fel.

Munkája:

Carmen Excell. III. ac Rev. D.ºo Ladislao Pyrker de Felső-Eőr, metrop. ecclesiae Agriensis archiepiscopo etc. dum archidioecesis suae, simul ac eorumdem comitatum regimen solemniter capesseret. 4-r. 11 l. Agriae 1827. Typ. Lycei archiepiscopalis.

Hám János.

A katolikus egyház minden időben bővelkedett jeles főpapokban. Nagy elmék vezetik Krisztus egyházát, melynek hatalmas örök, mert egy Isten áll felette mindenható erejével. E nagy elmék magasztos gondolataikat előbb szívők redőin szűrlik keresztül s azért alkotásaik nyomába a hálakönyvek egész tengere fakad fel a nyomortól elfátyolozott szemekből. A kath. egyház főpapjai a szeretet szavát nemcsak ajkaikon hordják, hanem tettekben követik.

Egy ilyen nagy elme és nemes szív volt Hám János szathmári püspök is, ki 1781. vízkereszt ünnepén ébredt életre a kereszttség szent vizében Gyöngyösön. Ugyanitt végezte iskoláinak egy részét egészen 1798-ig, mely évben az egri papnevelő intézet fogadta falai közé a komoly gondolkozású és finom lelkületű ifjút. Több egyházi hivatal sikerdús betöltése után egri kánonokká és szemináriumi rektorra neveztetett ki. De a Gondviselés, ki egyesek életpályáját ép úgy intézi, mint a nemzetekét, főpásztornak szánta Hám Jánost. Úgyszólván fiatalon ült Szatmár városának püspöki székébe. Birta a sz. Jobbi apatságot és ő Felsőégének valóságos belső titkos tanácsosa volt.

Hogy mit tett Szatmáron, azt mindenki tudja, ki csak egy pillantást vett a magyarországi kath. egyház történetébe. Azért nem is sorolom fel nemes szívének alkotásait, hanem idézem sirfeliratát, mely nagy tetteiről mindig fog beszélni az utókornak. S ha netalán nagy neve és fényes érdemei márványemlékéről az idő romboló hatása alatt eltöröltetnének, maradandó alkotásai fennen fogják hirdetni a szentség hírében elhunyt nemes lelkű főpásztor dicsőségét.

Sírírata ez:

Cineres. Mortales. Immortalis. Excell. Illmi ac Rmi D. D. Joannis. Hám. Eppli. Szatmár. S. C. R. et A. M. St. Int. Cons. Abbatis de Sc. Jobb. — Obiit Anno 1857. 30. December. Anno. Aetatis 77—o. — Alter. Stator. Dioec. Szatmár. Fundator. Hospitalis. Civ. Claustri F. F. Misericord. Domus Sororum. De. Charitate. Educcand. Nobil. Et. Militar. Puellarum. Conv. F. F. Min. S. Franc. Convict. Societ. Jesu. — Exstructor. Basilicae. Cathedr. Item. Beregszász. Nagy-Szőllős. etc. Parochiarum. Scholarum. Capellar. Calvariae. Dotator. Fundi. Dioecesis. Tandem. Bona. Omnia. Sponsae Suae. Legavit.

Méltán nevezheti őt a szatmári egyházmegye második alapítójának.

A szabadságharcz napjai ott érték a szelid lelkületű Hám Jánost a szatmári főpásztori széken. Neve ismert volt az egész országban. Ismerte őt szegény és gazdag egyiránt. Valódi főpásztor volt, az alázatosságban és szerénységben páratlan, mint az apostolok utóda pedig valódi apostol. Ő csak azért élt, hogy jót tehessen. Ez volt életének egyedüli célja, összes tevékenységének rugója. — Ünnevelt lenni nem kívánt. Ő a jutalmat nem itt kereste a föld porában, hanem hívő lelke Abban remélt, kit szeretett s kinek neve dicsőítése volt ártatlan lelkének credója.

A viharos napok alatt ki lett nevezve az ország hercegprímásának, de a mozgalmas idők miatt lemondott e fényes méltóságról és hazafiúi vérző szívvél, nemzete bukását siratva. — visszament szeretett egyházmegyéjébe, hol tetteivel nagy nevének örök emléket emelt.

Örökösévé a szatmári egyházmegye alapítványi hivatalát tette kizárólagosan.

Halálakor, mely 1857. december 30-ikán következett be, gyászba borult egész egyházmegyéje. És méltán fénylő csillag aludt ki vele a kath. egyház égboltozatáról. Ritka jellemű hazafi, önzetlen emberbarát, az önmegtagadás és jótékonyság embere és példaképe tűnt le benne, midőn élete fonalát elmetszé a halál.

Nem csak fentemlitett erényei által tűnt ki a boldogult püspök, hanem azáltal is, hogy a tudományoknak nagy barátja és buzgó Maecenása volt.

Pásztorlevelei theologiai mély tudományairól tesznek tanúságot.

Harsányi József

Született 1803. február 12-ikén Jászberényben. 1822-ben az egri papnevelő intézetbe lépett és elvégezve a hittani szaktanfolyamot, 1827-ben pappá szenteltetett. Mint segédlelkész több előkelő helyen működött, míg végül pélyi, 1846-ban pedig erki plébános és alesperes halt meg 1866. július hó 27-ikén. Lelkipásztori működése mellett kiváló figyelemmel kísérte a nemzeti irodalmat, miről szép könyvtára tanúskodott; sőt midőn a körülmények kívánták, egyháza és meggyőződése mellett, sajtó útján maga is sikra szállott.

Művei:

Észrevételek a borsodi levélre, vallást es hierarchiát illetőleg. Eger 1842. 8-r. 74 l. Ny. az érseki lyceum bet.

A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak s jelesebb ünnepeinek rövid magyarázata. Eger 1866. 8-r. 122 l.

Hartmann Antal

Az egri püspöki megyének eme kiváló tudományosságú papja a XVIII. század végén Szatmármegyében lelkészkedett Fényen. Esperesi övet is viselt a nagykarolyi esperesi kerületben.

Hires munkája:

Scripturae sacrae Novum Testamentum scholastice et polemicè explicatum. Magno-Carolini 1771, 224 l. Pars prior. 678.

Hausner Károly

Született 1848. márczius 1-én Budapesten. Iskoláit ugyanitt és Egerben végezte. Mivel tanulmányainak befejezése után még nem érte el a törvényes kort, várnia kellett a felszentelésre s az érseki irodában nyert alkalmazást. Felszenteltetett 1871-ben. Káplán volt Kápolnán, Pászthón és Török-Szent-Miklóson. 1875. behívta főpásztora érseki levéltárosnak és iktatónak, majd később kinevezte másodtitkárnak és szentszéki aljegyzőnek 1882-ben Ivády halála után elnyerte a hevesi plebániái javadalmat, melyet azonban 1889-ben a felhémethivel cserélt fel. Ezen állásától 1891-ben saját kérelmére felmentetett s jelenleg mint karkáplán, egyházmegyei alkönyvtáros és hitoktató működik.

Irt több értekezést, melyek közül különösen megemlítendőnek tartom a következőket:

Az egyetemes zsinatok. Egyházmegyei közlöny. 1869. Hat közlemény.

Egy idézet Goethéből. U. o. 1860. 41 sz.

Hegyfoky Kabos.

Született 1847. július 8-ikán Szepesmegyének Új-Leszwa nevű helységében. A gymnasium négy alsó osztályát Lőcsén, a többiét és a hittudományi tanfolyamot Egerben végezte. Első szent miséjét 1871-ben mutatta be és Fegyverneken, Jákóhalmán, Tisza-Örsön, Visontán és Kunszentmártonban eltöltött káplánkodási évei után 1886-ban elnyerte a tardosi, nem sokára rá pedig a papnevelő intézet kegyurasága alá tartozó bán-horváthii plébániai javadalmat. Jelenleg türkevei plebános. Már Kunszentmártonban népkönyvtárt létesített, azonfelül ott, Tardoson és Bánhorváthon meteorológiai megfigyelő állomásokat szervezett s tudományos észleleteit jeles dolgozataiban nyilvánosságra is bocsátotta. Tagja a magyarországi Kárpátgyesületnek, természettudományi társulatnak és a bécsi meteorológiai intézetnek.

Önálló művei:

A májusi meteorológiai viszonyok Magyarországon. A kir. m. természettudományi társulat megbízásából írta . . . Magyar és német nyelven. Budapest 1886. 4-r. 204 l. Pályanyertes mű.

A környezet hatása a hőmérőkre. Kiadja a magyar tud. akadémia. Budapest 1880. 8-r. 39 l. 2 táblával.

Értekezések és cikkek:

A természettudományi közlönyben.

A hőmérséklet napokénti változása Budapesten. 1883. 307 l.

A hőmérséklet nálunk a fagyos szelek idején. 1884. 424 l.

A zivatarokról. 1885. 145. l.

A légáramlatok és a csapadék. U. o. 67 l.

A tavaszi hőesökkenésekről. 1886. 117 l.

Az élet hossza Kunszentmártonban U. o. 158.

A hőfok sülyedése a tavaszi éjjeleken. U. o. 227.

Az idej hóolvadásról 1888. 196 l.

Honnan kapjuk az esőt? U. o. 400 l.

Budapest évi hőfoka 1889. júl. füzet.

Az Österr. Meteorol. Zeitschrift-ben: Veränderlichkeit einiger meteorologischer Elemente von einem Tage zum anderen zu Budapest. 1873. 82 l. 1885. 486 l.

Veränderlichkeit der Tagestemperatur zu Budapest. 1883. 168 l.

Die gestrengen Herrn in Ungarn. 1884. 80 l.

Zur Temperatur der kismänner 15. Das Wesser 1885. 89.

Klima von Karlsburg. 1886. 459.

Zum Klima des Alföld (Kunszentmárton) 1888. 401.

Über die Temperatur von Wien, Pressburg und Budapest 1889. jun. füzet.

Kéziratban:

A zivatarokról. Birálatra van bocsátva a m. tud. akademiánál.

Hevesy József.

Született 1834-ben. Mint végzett hittudományi hallgató 1857-ben felszenteltetett. Jelenleg apci plébános.

Czikkei:

Meyerbeer Jakab. Eger. 1863. évf. 45. 46. sz.

Az apai bor Délamerikában. Eger 1886. 25 sz.

Márton údja. Népujság. 1881.

Hevesy Pajdusák Kabos.

Született 1817. június 25-ikén Babrón Árvavármegyében. Gyöngyösön és Kassán töltött tanuló évei után az egri szeminariumba lépett és 1841-ben felszenteltetett. Főpásztora előbb Sz. Erzsébetre, aztán Csányba rendelte káplánnak, mely utóbbi helyen annyira megkedvelte a nép és közbirtokosság, hogy főnöke halála után nem eresztették el őt körükből. Harminczkét évi működés után 1875-ben Szíhalomra ment plébánosnak, hol azonban már alig maradt ideje a tevékenységre, mert súlyos betegsége ágyba döntötte. A szenvedésektől és a hosszas kórtól megtörve 1880. december 21-ikén jobblétre szenderült. Kivánsága az volt, hogy a csányi temetőben pihenjenek hamvai, azért óhajtásához híven volt hívei közt tették nyugalomra.

Az István bácsi naptárában 1856-ban egy cikke jelent meg. A csányi dinnyetermelésről. Ezen kívül gazdasági lapokban számos cikke jelent meg.

Hortolányi Antal.

Született 1857. november 21-ikén Gyöngyösön. Iskoláit a gymnasium VI-od osztályáig bezárólag szülővárosában végezte és 1874-ben a jászóvári premontrei kanonokrendbe lépett. Itt azonban, mivel a tanári pályára nem érzett hivatást, csak két évig időzött és 1876-ban átjött az egri papnevelő-intézetbe, magával hozva azon édes emlékeket, melyek a nagytudományú és fényes érdemeket szerzett rend iránt még most sem mosódtak el lelkéből. Elvégezve a theologiai tanfolyamot, 1880-ban pappá szenteltetett és Heves-Báthorban, Nagy-Fügeden, Erdő-Kövesden, Sátán, Csehiben, Eger-Szalókon, Tarnaszentmiklóson, Pétervásárán, Jász-Monostoron és Jász-Fénsszarum eltöltött részint kápláni, részint kisegítői évei után 1888-ban elnyerte a zalkodi plébániát, hol jelenleg is munkálkodik.

Irt számos költeményt különböző lapokba, melyek sok nemes érzést és szép gondolatot tartalmaznak csinos formában.

Egyik igen szép Mária-költeményét önmaga szavalta el az egri növendékpapság magyar egyházirodalmi társulatának Mária-ünnepélyén.

Horváth András.

Született 1760. február hó 11-ikén Lád-Bessenyőn Borsod vármegyében. Tanult Miskolczon, Esztergomban, Váczott, Kassán és Egerben. 1779-ben kispap lett az utóbbi helyen s 1787-ben felszenteltetett. Káplánkodott Pélyen, Füzesabonyban és a káptalannál Egerben. Ez utóbbi helyről nyerte meg a tiszapalkonyai plébániát, melyről előbb Egyekre, azután 1805-ben Szirákra költözött át.

Munkája:

Divus Joannes apostolus ante Portam Latinam, Dioecesis Agriensis patronus, ab amore Magistri erga se et suo erga Magistrum in cathedrali ecclesia Agriensi dictione panegyrica celebratus, dum schola episcopalis Agriensis ejusdem divi Tutelaris sui honores annuos solenni ritu instauraret. Anno reparatae salutis 1765-o. mense Maj. die 5-a. Agriae 4-r.

Horváth-Gyurkovics Ede.

Egri egyh. áldozópap. Fiatalon húnyt el, férfikora delén.

Dolgozatai:

Egy ismeretlen életéből. Landsteiner Károly után németből fordította Karbula Emil társaságában. Eger. 1866.

Miért küzdenek a kath. lelkészek a felekezetenlküli iskolák ellen. Magyar Állam. 1876. évf. 5. sz.

1548. 12. t. cz. és az intercalaris jövedelmek. U. o. 43. 44. 48. 51. 53. 56. 56. sz.

A törvényes eljárás, ha az ókatholikusok jogai sérelme nélkül megkísérthető volna, milyen lehet? U. o. 62. sz.

Észrevételek a törvényhatóságokat rendező törvényjavaslat felett. U. o. 114, 115, 116. sz.

A törvényhatóságok rendezésének kérdéséhez. U. o. 130. sz.

Magyarország vízi ipara közgazdászati szempontból tekintve. U. o. 144. sz.

Hubert Mátyás.

1741—1770-ig egri kanonok volt. Maradott fenn egy ily című műve:

Honoribus Exc. Ill. ac. Rev. Dni Caroli e comitibus Eszterházy de Galantha, episcopi Agriensis etc., dum urbem suam divis apostolorum princeps sacro die solemni ritu ingrederetur, ut grati animi monumentum, et filialis reverentiae thesseram, populo legendum extribuit: anno rep. salutis. 1762. (2-r. 4 lev.). Agriae. typ. Car. Jos. Bauer.

Huttkay Leopold.

Született Budapesten 1868. december 1-én. Középiskoláit Kassán, Szombathelyen és Egerben végezte. 1886-ban egri papnövendék lett s jelenleg negyedéves hittanhallgató.

Tanulmányai mellett irodalommal is foglalkozik s a növény-
dékpapok magyar egyházirodalmi iskolájának elnöke. Több jeles
értekezése jelent meg már eddig is különböző lapokban, neve-
zetesen :

Káldi György. (Élete, biblia-fordítása, szónoki művei). Egeri Egyházmegyei
Közlöny. 1891. 8. sz.

Faludi vallásos énekei. Irodalmi Szemle. 1890. 4. sz.

Borúra derü (elbeszélés). Szépirodalmi Kert. 1889. 41. 42. sz.

Az egyház és állam. Kún-Szentmárton és Vidéke. 1889. 37. sz.

A keresztény szeretet, Dömjén atya, a poklosok ap. életében. Egeri Egy-
házmegyei Közlöny.

Kéziratban:

Az elbeszélésről.

Zrínyi költészetéről.

Irjunk vagy olvassunk-e ?

Mikor és hol mondatott ki a Fiú istenségének dogmája. Jutalmazott pályamű.

Az utolsó Rákóczy.

A nyomorék (elbeszélés). Jut. pályamű.

A vetélytárs (elbeszélés).

Kigyógyítva (elbeszélés).

A táblabíró kudarcza (elbeszélés).

Remes kaland (elbeszélés).

Hogyan lehetünk híressé ? (elbeszélés).

A diploma (elbeszélés).

Eddigi munkássága reményt nyújt arra a feltevésre, hogy
ha majd kilép az élet mezejére, ott is serény munkása lesz az
irodalomnak.

Ihász Gábor.

Magyarország legnagyobb nyelvészeinek egyike, az egeri fő-
egyházmegye köztiszteltelet- és szeretetben állott „Gábor bácsi“-ja
veszprémvármegyei Vaszaron született, jó módú földműves szülők
hajlékában 1805. vizkereszt ünnepén. Édes atyja, a szigorú be-
csületességű férfiú emléke előtte hosszú élete utolsó napjáig tisztelt volt és iránta való kegyeletének jeléül Marattoni által lefesz-
tette, hogy mindig szembe előtt legyen a kihült atyai szív, mely
oly szeretettel neveltette mindenha. A jeles tehetségű ifjú alsóbb
iskoláit Pápán, Veszprémben és Győrött végezte. Vonzalmat érez-
vén a papi pályára, a ciszterciták rendjébe lépett. Mint papnö-
vendék Bécsbe ment tanulni, de csak egy évig volt ott, mert a
rendfőnök visszahívta, hogy tanárkodjék. Egy év múlva ismét a
hittani szakon látjuk a budapesti papnevelőben, hol egész lélek-
kel arra törekszik, hogy az ifjú leviták körében a magyar nyelv-

művelő társaságot megalapítsa. E kis mustármagból lett később azon terebélyes fa, melynek szellemnevelő és nemesítő árnyékában a különböző egyházmegyék nagyreményű tagjai annyi nemes élvezetet találtak, s mely kis társaság a mai napig virágzó „magyar egyházirodalmi iskolá”-vá fejlődött ki.

Felszentelése után Thász Fehérvárott és Pécsen tanárkodott, hol kedvenc tárgyát, a magyar nyelvet adta elő s egyúttal mint helyettes tanár ez utóbbi helyen a jogi karnál a statistika- és hazai jogból is tartott előadásokat. 1841-ben ismét Fehérváron találjuk s egy év múlva Egerben, homann esztergári, majd teveli s 1844-ben előszállási lelkésznek nevezte ki a rend apátura.

A szabadságharc idejében kiragadta a közszellem csendes működéséből és elment tábori lelkésznek. Midőn a sokat szenvedett nemzet ügye elveszett, ő is mint annyi más hazafi fogságba került. Az Új épület kapui azonban csakhamar megnyitak előtte és Pécsre internáltatott. A rendi tanács nyolc évi fogságra ítélte őt, azzal okolva megítélését, hogy engedelem nélkül hagyta oda lelkészi állomását. E türhetetlen helyzetéből 1850-ben megszabadulva Egerbe jött tanárnak, hol azonban minden lépésére ügyeltek. E méltatlan bánásmód azon gondolatot érlelte meg lelkében, hogy oda hagyja a rendet, melynek kebelében eddig olyan édes örömmel időzött.

1851-ben csakugyan ki is lépett a rendből s Eger akkori érseke, a hazafias szellemű Bartakovics Béla átvette egyházmegyéjébe és mint főszékesegyházi hitszónokot azonnal alkalmazta, s az angolkisasszonyok intézetének hitelemzőjévé nevezte ki. Az 50-es évek végén az érseki finevelőintézet igazgatójává mozdíttatott elő, mely állásában nemes lelkületével az ifjúság vallás-erkölcsi nevelésén és a tudomány művelésében fáradozott. Egész 1870-ig viselte a tisztelet, amidőn is főpásztora saját kérelmére felmentette s tevékenységének jutalmául főszentszéki ühökké nevezte ki. Hajlott kora és folytonos gyöngélkedése végre arra bírta őt, hogy nyugdíjazását kérje, mi teljes fizetésével meg is történt. Ez időtől kezdve alig lehetett már látni a jó Gábor bácsit, mert mindinkább súlyosbodó lábbaja őt előbb szobájához, azután meg ágyához kötötte. 1880. őszén vízkór lepte meg, mely szeptember 2-ikán végeztetett életének. Impozánsul nyilvánuló közrészvét kísérte sirjába a kiváló nyelvtudóst, kedves embert és jó hazafit, kinek egész élete becsületes munkában telt el s ki különösen a nyelvtudomány terén halhatatlan érdemeket szerzett magának.

Méltó. hogy neve tiszteletben álljon mindazok előtt, kik hazájukat és nyelvüket szeretik!

Irodalmi babérait a magyar nyelvtudomány tágas mezején szerezte. Ennek élt egész életében. Már mint kispap feltűnő értekezést írt a magyar nyelv becséről. Később írt Magyar nyelvtana az egész országban kézikönyv gyanánt lett elfogadva és használhatóságát az bizonyította legeclatánsabbul, hogy ez ideig 27 kiadást ért meg. Mint nyelvész tántoríthatatlan híve volt a Magyar Nyelvőr-nek, melyben számtalan dolgozata jelent meg. A magyar nyelv szeretete ösztönözte őt arra is, hogy tevékeny részt vegyen az egri egyházmegyei irodalmi egylet megalakulásában, melynek ő volt első elnöke. Ügybuzgalmaért valóban megérdemelte azon koszorút, melyet e hálás társulat ravatalára helyezett.

Munkái.

Magyar Nyelvtan a középiskolák használatára. Már eddig 27. kiadást ért. Megjeleint legutóbb Lampel Róbertnél Budapesten. Sajtó alá rendezte Barbarics Róbert zircz-ciszterci r. tanár.

Mutatvány a magyar igeképzésből. 1851. (a ciszterciták egri tanodája Törtenelmi vázlat-ában).

Az egri megyei papság irodalmi munkássága, (Bartakovics Emlékkönyv-ében. Eger. 1856. 237—294 l.) melyet nagy hálával használt fel e sorok írója is.

A Magyar Nyelvőr évf. megjelent dolgozatai.

Ezeken kívül kiadta a következő munkákat:

Vasárnapi és ünnepi homiliák. A szentatyák nyomán készítette Májer József, néhai székesegyházi kanonok, hittudor stb. — A szerző alkalmi beszédeivel megtoldva, újonnan kiadta . . . Eger. Érseki lyceum 1856. (2 k. nr r. 401. és 485. l.)

Orosz Ádám Jézus hét szava Nagyöbji beszéd-folyam és a halhatatlanság vigasza. Eger. 1860.

Illosvay István.

A XVI-ik század eme egyik leghiresebb egyházi jogtudora, c. püspök, egri nagyprépost és nagyvárad olvasó kanonok volt. 1544-ben összeszedte a magyarországi törvényeket, mely gyűjtemény később Telegdy Miklós pécsi és Mosóczy Zakhariás nyitrai püspök kezeibe került s napvilágot látott anélkül, hogy az Illosvay neve csak fel is említett volt. Ez adatot gr. Batthány Ignác erdélyi püspök állítja Leges ecclesiasticae c. könyvének I. k. 10-ik lapján, hol így ír: Postquam haec jam scripsissemus idem Cornides significavit nobis exstare in Bibliotheca augusta Vindobonensi inter codices manuscriptos juris civilis codicem in forma folii, N-o 187-o signatum, qui contineat collectionem de-

cretorum regum Hungariae a Stephano Illosvay, praeposito majore ecclesiae Agriensis et vicario, anno 1544. concinnatam, qui codex dein ad manus Nicolai Telegdii, episcopi Quinque-ecclesiensis perlatus et ab illo Zachariae Mosóczy episcopo Nitriensi traditus, modo dictis antistitiibus laudem primorum collectorum peperit; sunt autem tam strenue illo usi, ut totum exscripserint, alicrei itaque laboris fructus decerpere. Non parum gratulor, primae collectionis gloriam a me posse ecclesiae Agriensi vindicari, cum ego quoque hanc collectionem bona ex parte ut praepositus Agriensis perfecerim, edidissemque pridem, nisi ad episcopatum vocato gravissimi fuissent labores subeundi.

Életrajza egyébként a történelem és egyház nagy alakjait mindig kegyelettel felemlítő Magyar Sion 1838. évf. I. 42. lapján jelent meg.

Illyefalvi István.

Egri kanonok, kassai plébános neve alatt két munka jelent meg, nevezetesen:

A három idvességes kérdés igazsága ellen költ Bányán-Tsákánynak tompítása, avagy Vásárhelyi Matkó István hazugságainak másodszori megtorkolása, ki-ből mind a göresös botok, mind a tzigán pallérozások mind az Igazságra vezér-lő Kalauz ellen rothadt istápok, mind a gyermekei Jáphet-kék könnyen megczáfoltat-tathatnak. 4-r. 343. l. látta. 1669. Ajánlva van Holló Zs. kamarai tanácsosnak.

Lilium sepulchrale sive Illmus ac Redsimus Dominus D. Francisus Leonardus Szegedy, Episcopus Agriensis etc. acerbissimo fato ereptus, hae lugubri die-tione celebratur, anno Domini 1675-o. die 22. Jan. Cassoviae 4-r. 8. pag.

Illyés Antal.

Az Új Magyar Sion-ban Szöllősy említi, hogy mint jászáro-k-szállási lelkész 1759. augusztus havában védelmezett tételeit Seg-neri Lelkész oktatása c. Egerben megjelent műhöz csatolta. Fent-empl. folyóirat 1888. évf. 439. l.

Imre János

Báró Eötvös József, volt vallás- és közoktatásügyi ministe-rünk gyermekkori nevelője, kiváló bölcse-lő, nagytekintélyű tudós volt az, kiről szólni akarunk. 1790-ben született Nagy-Fügeden, Hevesvármegyében, hol atyja jegyző és tanító volt egy személy-ben. 15 éves korában az egri papnevelő-intézetbe lépett hol lan-kadatlan szorgalma, fényes tehetségével egyesülve oda segítette, hogy 1808-ban a bölcseleti, 1813-ban pedig a theologiai tudomá-nyokból tudori oklevelet nyert. Ugyanezen évben első miséjét is

megtartotta és tanári állást nyert az egri lyceumban. Azonban itt nem sokáig működött, mert már 1815-ben a pesti egyetemenél megüresedett irodalmi tanszékre nyert meghívót. Nemcsak alapos tudás jellemzi Imre Jánost, hanem lángoló hazafiság is. Ő az első, ki magyar nyelven tárgyalja a bölcsélettant az egyetemen. Hogy szakmájában mily kiváló tekintély volt, az is bizonyítja, hogy báró Eötvös Ignác József fia nevelőjéül hívta meg. A szelid lelkületű s mély tudományú író és politikus késő éveiben is szeretetteljes kegyelettel gondolt volt tanárára és szívesen bevalotta, hogy bölcséleti reflexióihoz nagy mértékben hozzájárult az Imre János alapos tudása. A magyar tudós társaság 1830. nov. 17-ikén a bölcséleti osztály rendes tagjává választotta, mit a szerény tudós azzal hálált meg, hogy egész lelkével, tudományosságának összes kincseivel igyekezett a társulatot szellemileg gazdagítani. Meghalt 1832. május 12-ikén, mint fiatal ember, a hazai tudományosság és bölcsélet nagy kárára. Tóth Lőrincz a kiváló író, tudós és bíró irt halálára egy remek ódát.

A következő jeles művekkel gazdagította a bölcséleti-tudomány ezidőben meglehetősen kopár mezejét:

Amicum foedus rationis cum experientia seu philosophia crisi recentissima deducta. n. 8-r. VIII. 262 l. és 4 lev. Pestini 1818; Typ. Joan. Th. Trattner. Praeliminaria et logica.

Tom. II. n. 8-r. 553 l. és 5 l. Pestini 1821. Typ. Joan. Th. Trattner. Cosmologia et Antropologia Ph.

Tom III. n. 8-r. 317 és 7 l. Pestini 1824. Typ. nob. Math. Trattner de Pétróza. Metaphysica applicata.

Tom IV. n. 8-r. 476 l. Pestini. 1827. U. o.

Ezen munka a 30-as években más ezimen új kiadást ért.

Tentamen publicum ex metaphysica applicata ac ethica 8-r. 81. Pestini. 1823. Typ. I. Th. Trattner.

Tentamen publicum e metaphysica pura 8-r. 12 l. Pestini 1825. Typ. Math. Trattner.

Tentamen publicum ex logica. n. 8. r. 8 l. 1828. Pestini Typ. J. Trattner et St. Károlyi.

Tentamen publicum ex logica et metaphysica applicata. 8-r. 12 l. Pestini. 1822. Typ. Math. Trattner.

Tentamen publicum ex metaphysica applicata. n. 8-r. 8 l. Pestini 1828. Typ. I. M. Tratter et St. Károlyi.

A bölcselkedésnek első darabja: a gondolkodás tudománya. n. 8-r. 350 l. és 7 lev. Pesten 1829. Trattner J. M. és Károlyi István.

A bölcselkedés második darabja: az eszmérés tudománya. Pest. 1829. 8-r.

Az ifjú bölcselkedő. n. 8-r. VI. 7 — 134 l. Pesten 1830. Pétróza Trattner J. M. és Károlyi Istvánnál

Ipolyi Stummer Arnold.

Midőn Szent László városának főpapja 1886. december 2-ikán csöndesen, szent könyvével kezében átszenderült az örökkévalóságba, benne a legmagyarabb püspök halt meg. Egy tevékeny élet szállt sirba ravatalánál s e ravatal fölött egy egész ország könyezett. És e könyek annál becsesebbek voltak, mert a sziv fájalmából eredtek s nem a csillogó udvariasság hamis gyöngyei voltak, hanem egy lefutott meteor kialvásának láttára eredtek. Mert egész élete világítás volt. Erős hitével, haza- és egyházszeretetével, melyek dicsőségének előmozdítására vert nemes szívének minden dobbanása, mély és alapos tudományával, mely megnyitotta előtte, a legtudományosabb köröket, lángoló hazafiságával, mely mondhatni erős kezében folyton tett és alkotott, nagy szellemével, mely örökké azon fáradozott, hogy használjon minden téren, jótékonyágával, mely nélkül élni nem tudott, oly piedestálra helyezte magát nemzete előtt, melyet nem tudnak soha ledönteni a jövőnek bármely irányból jövő viharai sem. Magas szelleme, ritka műveltsége, finom társalgása, elegáns megjelenése, papi és hazafiúi erényei őt és nevét európai hirre emelték.

Született Hontvármegyének Ipoly-Keszi községében ősi nemes vérből, a Stummerek törzséből, 1823. október 18-ikán. Atyja főszolgabíró volt, édes anyja pedig a nagy műveltségű Szmracsányi Arzéna. Első oktatását az édes anya vonzó körében nyerte, kinek áldott jó szívét kegyeletben tartotta Ipolyi mindenha.

A gyermek jövője a legtöbb esetben az anya műve, mondja egy híres nevelő. Soha sem teljesedett igazabban ezen állítás, mint Ipolyi életében. Édes anyja mintegy átöntötte lelkét gyermekének szívébe, beleoltotta nemes érzelmeit, erényeit, finom lelkületét. A kis kör, melyben a gyermek élt s melynek tagjai szülői és nevelője voltak, kielégítették a tanulni szerető fiúcska lelkét. Ő itt, e körben érezte magát jól, az anyai őrszemek előtt, az apai szeretet közelében s a nevelő tanulságos körében.

A vallásos szellem, mely nem a föllengző indulatokban nyilvánult a szülői ház magas műveltségű tagjainak szívében, átszűrődött az ifju lelkébe egészen. És így történt, hogy még úgyszólván ifjúságának mosolygó hajnalán élénk vágyat érzett lelkében a papi pályára. Bár szülői más életutról álmodoztak, mégis örömmel beleegyeztek gyermekük kérésébe s a kis Ipolyi a pozsonyi Emericanumba került s itt, majd később a nagyszombati iskolában fényes sikerrel el is végezte a bölceleti osztályokat.

Középiskoláinak elvégzése után megnyíltak előtte a bécsi Pazmaneumnak termei. Itt, az ismeretek ragyogó világosságának behatása alatt az ifjú papnövendék egész lelke megnyílt s mohón fogadta be az ismeretek sugarait, melyek később kifejlett tehetségének koncentráló ereje következtében nappá fejlődtek, melynek melegét egy egész nemzet érezte. Tanult és folyton tanult; olvasott, hogy ismereteit gyarapítsa. És már ekkor előtűnt lelkének az az egész életén átvonuló jellemvonása, hogy sohasem akart csillogni, hanem használni szerzett ismereteivel. „Vallás és művészet” — valamint „A magyarok ősvallása” c. irodalmi zsongái, melyek a Pazmaneum irodalmi iskolájában olvastattak fel, egy nagyratörő, öntudatosan haladó tehetség nyomait viselik magukon.

Elvégezve a theológiát, szerencséje, melynek annyi szerepe van életünk megalkotásában, a magas műveltségű Mednyánszky-családba vezette az ifjú papot. Itt fogant meg lelkében később kiadott Magyar Mythológiája, mely eddig ismeretlen utakon haladott és melyre mély előtanulmányokat kellett tennie. De az akadályokat, melyek nagy tervében, buvárkodásainak közepett eléje tornyosultak, akaratának vaserejével lassankint legyőzte úgy, hogy az 1854-ben sajtó alá került a hazafias Heckenast-cég kiadásában.

1847-ben, elérve az egyházban fenálló és megkívánt törvényes kort, áldozópappá szenteltetett és Komáromvármegyének Szent-Péter községében nyert segédlelkészi alkalmazást. Innen csakhamar a Pálffy Nándor grófi házához került nevelőnek, honnan egy év múlva pozsonyi hitszónokká nevezte ki egyházmegyei kormányára.

A szabadságharc leveretése után Ipolyit újra ott látjuk a Pálffy-család körében. A szerető szívek körébe vonult, hogy némileg feledje a fájdalmat, mely édes atyjának, kihez annyi szeretet, édes emlék és hála kötötte, halálával sebezte. Ezen állásában nevezte őt ki a pápa tiszteletbeli kamarásának, miután a buzgó Pálffy-családtól értesült az ifjú pap sokoldalú érdemeiről.

Nemsokára ezután megürült a zohori plébániai javadalom, melyre a kegyuraság Ipolyit mutatta be. Csak azért hagyta oda kétséggel nélkül előbbi állását, hogy édes anyjának és családjának körében élhessen. Itt élt a tudománynak és hiveinek egész 1860-ig, amely évben b. e. Bartakovics egri érsek áthívta őt megyéjébe a török-szentmiklósi plébániára.

Mint plébános amellet, hogy úgy a társadalmi téren, mint

a megye zöld asztalánál tevékeny részt vett, egyszersmind nagyobb utazásokat tett az általa oly kedvvel, mondhatni szenvedélylyel művelt tudományhoz mentül több ismeretet szerzendő. Innen ment a többi közt Konstantinápolyba is a Corvinák ügyében.

Nemsokára egri kanonokká neveztetvén ki, az egri káptalan Borsod vármegye gyűléseire őt küldötte képviselője gyanánt. Itt sokat tett a borsodmegyei műemlékek fentartása ügyében. Ugyancsak mint egri kanonok 1867-ben oly fényes beszédet mondott az Esztergomban tartott Sz. László-társulati gyűlésen, hogy mindenki biztosra vette azt, miszerint a társulat örömmel fogja őt a közel jövőben elnökének választani.

Csakhamar a fővárosba tette át lakását, mert a budapesti központi papnevelő-intézet igazgatójává lett kinevezve. A főváros minden nevezetesebb mozgalmaiban résztvett e pillanattól kezdve s nem volt oly tér, melyen Ipolyi nagy szellemével ne munkálkodott volna.

Ennyi érdem hire nem maradhatott a Felség előtt sem titokban, ki 1872-ben beszterczébányai püspökké nevezte ki a tudós főpapot. Sokáig habozott: vajjon elfogadja-e ezen méltóságot, de végre is meghajolt az apostoli király akarata előtt s május 2-ikár bevonult székhelyére.

Nemes szívének százezrekre menő alkotásairól és hazafiságáról és jó lelkéről köteteteket lehetne írni. Templomokat restauráltatott, iskolákat építtetett, papjait segítette, buzdította az édes haza szeretetére, jutalmazta tanítóit, de legtöbbit a művészetért áldozott. A képzőművészeti társaság virágzása első sorban neki köszönhető; ugyancsak ő pendítette meg a nemzeti történelmi arcképcsarnok felállítását.

Beszterczébányai püspöki székét . . . a nagyváradival cserélte fel. Itt is a hazának, egyházának és a tudománynak élt mindaddig, míg a halál ki nem oltotta nemes életét, 1886 dec. 2-ikán.

Tettei és munkái, jól jegyezte meg egy tekintélyes napilap (Bud. Hirlap 1886. 334 sz.) a nemzet szívébe örökké be lesznek vésve. Gyászolja Magyarország. Áldja az egész magyar nemzet, mert Ipolyiban nemcsak a jó magyart és igaz hazafit, erényes papot és önzetlen embert, művelt férfit és szorgalmas munkást, hanem a kitünő tudóst, a jeles író, a hazai történet elmés buvárrát, a kiváló régészt, a nagy műértőt, a honi művészetek bőkezű pártfogóját, a nemzeti irodalom gondos művelőjét, a Sz. István-

társulat szerencsés terjesztőjét veszté el, oly férfiut, kinek sokoldalú műveltsége és fáradhatatlan munkássága valóban nagy tényező volt hazánk újabb kultúrfejlődésében.

Halála széles e hazában megdöbbenett mindenkit. Múlása gyors volt. Legszebb foglalkozásában, imája közben érte a halál. Úgy találták meg, könyvtárában, szent könyvével kezében. Talán épen azon szavaknál hívta őt magához az élet Ura, melyek életének rugóit képezték. . . . .

A nagy tudós irodalmi munkássága a következőkben foglалható össze:

Önálló munkái:

Magyar mythologia. A m. tud. akademia által a Marezibányi jutalommal koszoruzott mű. Pest 1854. 8-r. LVI. és 600 l.

Adalék Magyarország XIII. századi helyirata és földrajzához. Egy abroszszal. Pest. 1859. 8-r. 46. Kül. lenyomat az Új. M. Muz.-ból.

Csallóköz műemlékei. Egy abroszszal és 6 képtáblával. Pest. 1859. 8-r. 173 l. kül. lenyom. az Archaeologiai közleményekből.

A deákmonostori XIII. századi roman basilika. Hely- és műtörténeti monographia rajzokkal. Székfoglaló a M. T. Akadémiában. A M. T. Akademia Évkönyvei X. kötetének. 3 ik darabja. Pest. 1860. 4-r. 116 l.

A középkori emlékszerű építészet Magyarországon. Előadatott a M. T. Akademia ünnepélyes közülésében dec. 22-ikén 1861. A M. T. Akademia Évkönyvei X. köt. 8-ik darab. Pest. 1862. 4-r. 30 l. (Megjelent a Budapesti Szemle V-ik 1862.) évfolyamában is s ismét külön lenyomatban a következő címmel: Magyar műemlékek. I. A középkori emlékszerű építészet Magyarországon. Pest. 1862. 8-r. 38 l.

Magyar műemlékek. II. Tégláépítészeti műemlékek. III. Régi magyar keresztutak és Magyarország címerének monumentalis használata. Pest. 1861. 8-r. Külön leny. az Archaeologiai közleményekből.

Magyar műemlékek. IV. Magyar régészeti repertorium. Pest. 1861. 8-r. Kül. leny. az Arch. közl.-ből.

Magyar műemlékek. V. Magyar régészeti krónika. Pest. 1861. 8-r. Kül. leny. az Arch. közl.-ből.

A középkori szobrászat Magyarországon. Felolvastatott a M. T. Akademia ünnepélyes közülésében jan. 17-ikén 1863. A M. T. Akad. Évkönyvei X. köt. XIII. darab. Pest. 1863. 4-r. 80 l.

Magyar erektyék. 2 képtáblával és a szövegbe nyomott 26 fametszettel. Pest. 1863. n. 4-r. 61 l. Kül. leny. az Arch. közl.-ből.

A középkori magyar festészet emlékeiből. A szepesváraljai XIV. századi történeti falfestmény. Előadatott a M. T. Akademia XXII-ik ünnepélyes közülésén 1864. jan. 23-ikán. A M. T. Akademia Évkönyvei XI. köt. 3-ik darab. Pest. 1864. 4-r. 19 l.

Egyházi beszéd, melyet a Szent-László társulat ünnepén 1864. jul. 3-ikán az egri főegyházban mondott. Kiadta a Szent-László társulat egri osztálya. Eger. 1864. 8-r. 15 l.

Egyházi beszéd, melyet Szent István első apostoli magyar király nemzeti ünnepén Bécsben a nt. kapucinus Atyák templomában 1864. Kisasszony hava 21-ikén mondott. Bécs. 1864. 8-r. 20 l.

Az egri megye szent János apostolról és evangelistáról nevezett régi székes-egyháza az egri várban. 5 táblával. Eger. 1865. 4-r. 79 l. Kül. leny. az Emlékkönyv. 95—171. l.

A kunok bél-háromkúti, máskép apátfalvi apátsága és XIII. századi egyházának leírása. Hely- és műtörténeti monographia. 7. részbe metszett képtáblával és a szövegbe nyomott 3 fametszettel. Pest. 1865. n. 4-r. XXV. és 59 l. Kül. leny. az Arch. Közl.-ből.

Lonovics József érsek, m. akadémiai igazgató és tiszteleti tag emlékezete. Előadta a M. T. Akademiában 1868. május 18-ikán. A M. T. Akademia. Évk. XI. k. 11. dr. Pest. 1868. 4-r. 68 l.

A szilhalmi magyar pogánykoriaknak vélt leletek Foltin János értekezésével együtt. Pest. 1870. 8-r. 31 l. Kül. leny. a Századokból.

Kisebb munkái I. kötet arcképével. Magyar műtörténelmi tanulmányai. Budapest. 1873. 8-r. 576 l. II. köt. Alkalmi beszédei. Bpest. 1873. 8-r. 387 l.

Sermo pastoralis, quem Arnoldus Ipolyi Stummer Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Neosoliensis occasione canonicae in sedem episcopalem introductionis A. D. 1872. die 2. Maii ad clerum Dioecesanum habuit. Pestini 1872. 4-r. 13 l. Ugyanez németül és tótul.

Besztercebánya városa műveltségtörténeti vázlata. Előadta M. Tört. Társulatnak Besztercebányán 1874. aug. 20-ikán tartott nagygyűlésén. Budapest. 1874. 8-r. 123 l. Ugyanez német fordításban dr. Dux Adolftól. Wien. 1875. 8-r. 131. l.

Régi magyar egyházírók I. köt. Első rész: **Veresmarti Mihály élete**. Második rész: **Veresmarti Mihály megtérése** historiája. Budapest. 1875. n. 8-r. XXXII. 502 és 358 l.

Schematismus historicus. Diocesis Neosoliensis pro anno saeculari MDCCCLXXV. ab erecta sede episcopali C. Neosolii. 8-r. 455 l.

Nicolai Oláh Ludovico II-o. Regi Hungariae et Mariae Reginae a secretis, Ferdinandi I-mi Cancellarii, dein Archiepiscopi Stirgoniensi Primatis Regni Hungariae et Locumtenentis Regii **Codex epistolaris** 1526—1538. Budapestini. 1876. 8-r. XXXIX és 639 l.

A magyar nemzetegység és államnyelv történeti alakulása. Elnöki megnyitó beszéd a M. Tört. Társulatnak Rimaszombatban 1876. aug. 22-ikén tartott vidéki nagygyűlésén. Budapest. 1876. 8-r. 26 l. Kül. leny. a Századokból.

Magyar műi- és történeti emlékek kiállítása. Budapest. 1876. 8-r. 78 l. Kül. leny. a Századokból.

Emlékbeszéd Ozinár Mór magyar akadémiai levelező-tag felett. Olvasta a M. T. Akademia 1877. február 26-ikán tartott összes ülésében. Érték. a tört. tud. köréből. VI. k. 8. sz. Budapest. 1877. 8-r. 50 l.

A magyar iparélet történeti fejlődése. Elnöki megnyitó beszéd a M. Tört. Társulatnak Pozsonyban 1877. aug. 23-ikán tartott vidéki nagygyűlésén. Budapest. 1877. 8-r. 49 l. Külön leny. a Századokból. Ugyanez Dux Adolf ford. németül. Budapest. 1877. 8-r. 60 l.

A besztercebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása. 7 szín- és nyomtatott képtáblával és 54 fametszettel. Budapest. 1878. 4-r. 151 l. Ugyanez németül. Budapest. 1878. n. 4-r. 177 l.

Gróf Prokesch Olten Antal m. t. akadémiai kültag emlékezete és Mátyás király könyvtára maradványainak felfedezése. Előadta a M. T. Akademiában. 1878. febr. 25-ikén. Értekezések a tört. tud. köréből. VII. köt. VI. sz. Budapest. 1878. 8-r. 67 l.

Régi magyar egyházi írók II. k. Veresmarti Mihály munkái. Budapest. 1878. 8 r. 419 l.

A magyar műtörténelmi emlékek tanulmánya. Elnöki megnyitó beszéd a M. Tört. Társ. Kassán. 1878. aug. 23-ikán tartott vidéki nagygyűlésén. Budapest. 1878. 8-r. 84 l. Kül. leny. a Századokból.

A magyar hadtörténelem tanulmánya. Elnöki megnyitó előadás a M. Történelmi Társulatnak Marosvásárhelyen 1879. aug. 23-ikán tartott vidéki nagygyűlésén. Budapest. 1879. 8-r. 93 l. Kül. leny. a Századokból.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1880. március 14-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 1880. 8-r. 25 l.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1881. márc. 6-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 8-r. 40 l.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1882. febr. 12-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 4-r. 30 l.

Gróf Károlyi István emlékezete. Felolvastatott a M. T. Akademia 1883. május 20-ikán tartott 43-ik közgyűlésén. A M. T. Akademia Évkönyve. XVII. köt. I. drb. 4-r. 8-ad réti kiadásban is megjelent. Budapest. 1883. 41 l.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1883. ápril 8-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 1883. 4-r. 32 l.

Jelentés a honfoglalás időpontjának meghatározásának tárgyában Fraknói Vilmossal együtt. A M. Tud. Akademia Történelmi bizottságának kiadása. Budapest. 1883. 8-r. 24 l.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1884. márc. 9-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 1884. 4 r. 25 l.

Az Országos Magyar képzőművészeti Társulat 1885. márc. 8-iki közgyűlését megnyitó beszéd. Budapest. 1885. 4-r. 36 l.

A történelem s a magyar történeti szellem. Elnöki megnyitó beszéd a M. Tört. congressusnak Budapesten. 1885. júl. 3-ikán tartott ünnepélyes közgyűlésén. Budapest. 1885. 8-r. 21 l. Kül. leny. a Századokból.

A magyar szent korona és koronázási jelvények története és műtörténeti leírása A M. T. Akademia megbízásából. Budapest. 1886. 4-r. 233 l. Ivrétű kiadás. VIII. 117 l. 4 színezett táblával és a szövegbe nyomott ábrákkal.

Főpásztori szózat, melyet a váradi püspöki székhöz történt beiktatása alkalmával 1886. július 11-ikén püspöki megyéje híveire intézett. Nagyvárad. 1886. 4-r. 6 l.

Sermo pastoralis, quem Arnoldus Ipolyi sanctae Varadiensis ecclesiae episcopus occasione installationis suae die 11-a Julii anno 1886. ad clerum diocesanum habuit. Varadini. 1886. 4-r. 11 l.

Bedegi Nyáry Krisztina 1604—1641. Kilenc önálló melléklettel s 37 a szövegbe nyomott képpel. Magyar Tört. Életrajzok. 1886—87. évf. Budapest. 1886. 8-r. 132 l.

Alsó-sztrégovai és Rimai Rimay János államiratai és levelezése. A M. Tud. Akademia Történelmi bizottságának megbízásából. Budapest. 1887. 8-r. 422.

Kisebb munkái: III. köt. Magyar történelmi és egyháztörténeti tanulmányok.

Budapest. 1887. 8-r. 514 l. — IV. köt. **Műtörténelmi tanulmányok** két alaprajzzal. Budapest. 8-r. 566 l. — V. köt. **Beszédek**. Budapest. 1888. 8-r. 574. A b. e. szerző megbízásából közrebocsátja volt könyvtárnoka Bunyitay Vince.

Ipolyi Arnold irodalmi munkássága 1845—1886. Összeállította Bunyitay Vince.

II. Szerkesztései:

Archaeologiai Közlemények. A hazai műemlékek ismertetésének előmozdítására. Kiadja a M. T. Akademia archaeologiai bizottmánya. II. köt. Pest. 1861. III. köt. 1863.

Emlékkönyv Kis-Apponyi Bartakovics Béla aranymiséjének ünnepére. Eger. 1865. 4-r. 322 l.

Hazai okmánytár (Codex diplomaticus patrius) IV. V. VI. VII. kötetének egyik szerkesztője volt s ugyanazon kötetek tartalmához saját neve alatt több oklevéllel járult.

III. Tud. értekezések, cikkek, beszédek:

Magyar műveltség-történeti tanulmányok. Budapesti Szemle. XIII. 1877. 25. sz.

Megnyitó beszéde a Szent-István társulat 1880. marc. 18-ikán tartott közgyűlésén. Sz. István társulati évkönyv. 1880.

Magyar ikonographia. Magyarországi sz. Ersebet képei. Egyházművészeti Lap. II. 1881. 4. közl.

Jelentés a Bay Houa urhölgy által kitűzött pályakérdésre beérkezett művekről. Századok. XVI. 1882.

Előszó a Vaticáni Magyar Okirattár második sorozatának első kötetéhez. 1884. Ugyanazon kötetben latinul is megjelent.

Az országos magyar ötvös-műkiállítás megnyitásán 1884. febr. 17-ikén tartott üdvözlő beszéd. Egyházművészeti Lap. V. 1884.

Az állandó országház építéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor a magyar főrendiházban 1884. máj. 15-ikén tartott beszéd. Főrendi napló 1881—84. II. köt.

Tündérek a magyar ősvallásban. Uj M. Muzeum. 1851.

Adalék a zsitvatoroki béke történetéhez. U. o. 1851—52.

Papok a pogány magyaroknál. U. o.

Vázlatok a hazai egyház — archaeologiai műemlékekről. Szent János magyar egyháza a szentferencieknél Pozsonyban s a hazánkban létező katakombák. Családi Lapok. 1852. 3 közlemény.

Hely- és nemzedéktani adalék. Uj M. Muzeum. 1853.

Tudósítás Rimay János munkáiról. U. o.

Egy kolostor alapítása százados évnapján. Családi Lapok. 1853. II.

Magyar legendák. Magyarok apostolai: I. sz. Adalbert. Mutatvány egy kézülőben lévő, kimerítő magyar legendariumból. Religio. 1854. I. 2 közl.

Báró Mednyánszky Alajos emlékezete. Uj M. Muzeum. 1854.

Beiträge zur deutschen Mythologie aus Ungarn. Zeitschrift für deutsche Mythologie u. Sittenkunder. Göttingen. 1854.

Vizsgálatok a régi magyar népkönyvek felett. Salamon és Markolf. Uj M. Muzeum. 1855. I.

Egyházi férfiak esarnoka. Arben Ignác. Religio. 1855. II.

Rimay János. Pesti Napló. 1855. 48. sz.

Ipolyi Arnold Magyar Mythológiája ügyében. Religio. 1855. II. 28—35. sz. Névtelenül.

Die Milchstrasse in Ungarischen. Ungarische Sagen- und Märchenzüge. — Harka, Herka, Harka in der ungarischen Sage. — Tátoš, das Zauberpferd des ungarischen Mythos. — Zeitschrift für deutsche Mythologie 1855-iki évfolyamában.

A Pálffy-család diszserlege. Családi Lapok. 1856. I. 2 közl.

A pozsonyi káptalan XIV. századbeli könyvtára. Új. M. Muzeum 1856. I.

Szent Anna-kápolna Pozsonyban. Egyházművészeti leírás. Religio. 1856. II. k. 2. közl.

A Révay család naplója 1555—1661-ig.

Inventarium der Pressburger Domkirche vom Jahre 1425. Mittheilungen der k. k. Central Commission zur Erforschung der Baudenkmale. Wien. 1857.

Az egyházi épületek fõntartásának és javításának kötelmérõl. Religio 1858. I. 7. közl.

Csallókõzi utiképek. I. Felsõ-Csallókõz éjszaki része. II. Alsó- vagy komáromi Csallókõz. III. Felsõ-Csallókõz déli része. Vas Újság 1858. 10 közl.

Mysteriumok maradványai hazánkban. Új. M. Muzeum 1858. I.

Még egy szó egyháztörténelmi irodalmunkról. Religio 1858. I. 3 közl.

A magyar népmeseügy s különösen Gaál Gyõgy mesegyûjteménye. Új. M. Muzeum 1858. I.

Beschreibung der Baudenkmale der Insel Schûth (Csallókõz) in Ungarn. Hat közl. a bécsi Mittheilungen 1858-iki III évf.

Egy új cseh- magyar történelmi emlék. Pesti Napló 1859. 158. 175. és 176. sz.

A hazai egyházi mûvészetek. Religio. 1859. II.

Fehérhegyi utiképek I. Pozsonytól Szokolczáig fölfelé. Vas. Újság. 1859. 8 közl.

II. Szokolcától Dévényig lefelé. U. o. 1860. 10 közlemény.

Beiträge zur mitteralterlichen Siegelkunde Ungarns. Mit 14 Holzschnitten. A bécsi Mittheilungen 1859-ik évf. 3 közl.

212 kisebb-nagyobb történelmi mûfõrténelmi, egyházművészeti cikk a Sz. István-társulat által kiadott Egyetemes Magyar Encyclopaediában I. és II. jegyek alatt.

A hazai egyházi mûvészet. Religio 1860. I. k. 3 közl.

A m. tud. Akademia archeologiai bizottságának alapszabályai. Névtelenül.

A magyar Akademia palotájának tervei. Pesti Napló. 1861. 49. 51. 54. 57. és 58. sz.

Elõszó az Archaeologiai közlemények II. kötetéhez Pest. 1861.

Kubinyi Ferencz, Ipolyi Arnold és Henszlmann Imréné az Akademia megbízásából tett konstantinápoly-athenei tudományos útközl. az Akademiának benyújtott jelentések. Pesti Napló. 1862. 139. 140. sz. Századok. XI. 1877.

Magyar régészeti krónika. Arch. közlöny III. k. 1863. 4-ik füzet.

Adalékul a pálosok magyar történetíróihoz. Keleti útjából közli. . . Magyar Sion. 1863. I. 2 közl.

Péter király siremléke. A középkori magyar szobrászat emlékeirõl szóló s a M. Tud. Akademia legutóbbi körülésén felolvasott értekezés harmadik szakasza. Ország. 1863. 19—20. sz.

Nyílt válasz t. Kánitz A. Úrnak magyar mythologiai kezdésekre.

Művészeti mozzanatok Egerben Bõhm mûgyûjteménye városunkba jutott példányai. Eger festõművészete. Eger. 1865. 5 sz.

Sajóssy Alajos képmiállítás a lyceum dísztermében. Eger. 1866. 12. sz.

- Adalékok a magyar domonkosok történetéhez.** M. Sion. V. 1867. 2. közl.
- Az egyházi művészetnek emeléséről hazánkban.** Előadta a Szent-László-társulat közgyűlésén 1867. szept. 24-ikén. M. Sion V. 1867. 2. közl.
- Magyar okmány-érdekességek.** Századok I. 1867. 2. közl. II. 1868. 2. közl.
- A Kubinyiak egyik ősenek emlékszobra.** Magyarország képekben. I. 1867.
- Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesült vármegyék őskori régészeti és középkori műemlékei vázlata.** Heves és Külső-Szolnok vármegye leírása cz. 1868. megjelent műben.
- Az Árpád-korszaki megyei törvényszékek okmányai.** Nyílt kérdés. Századok. II. 1868.
- I. A. üdvözlő beszéde.** A magyar orvosok és természetvizsgálók 1868. aug. 21—29. Egerben tartott XIII. nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai. Eger. 1869.
- Emlékbeszéd Ráth Károly, a M. T. Akadémia levelező és a Történelmi tudományok választmányi tagja felett a M. Tört. Társulat 1869. május 30-ikán tartott nagygyűlésén.** Századok. III. 1869.
- Egyházautonomiai szervezkedések.** Egri Egyházmegyei Közlöny. 1869. 5. közl.
- Mily kincseket bírunk régi plébániai könyvtárainkban?** U. o.
- Gyászjelentés Schulcz Ferencz haláláról.** Századok IV. 1870.
- Magyar történelmi kütfő-tanulmányok:** I. szám. Béla névtelen jegyzője. Felolvasta a M. T. Akadémia II. osztályának 1870. ápril 4-ikén tartott ülésében.
- A Szent-István-társulat munkálkodása.** Előadta a Szent-István-társulat 1872. márczius 19-ikén tartott XIX. közgyűlésén. Sz.-István-társulati évkönyv. 1871.
- Ugyanarról ugyanott 1872.**
- Magyar ősvallás és nyelv-emlék.** Századok V. 1872. 2. közl.
- Az országnak adott ajándék.** Arch. Értesítő VI. 1872.
- Műipartörténeti tanulmányok.** Budapesti Szemle. V. 1874.

Ivány Rudolf.

Egy tevékeny élet aludt ki ravatalánál és e kialudt életet, mely még annyi szépet alkothattott volna megkönyezte mindenki. Férfikorának derekán törte ketté a halál, mintha csak megirigyelte volna a szeretetet és tiszteletet, melyekben Ivády részesült. — Munka nélkül nem birt, nem tudott élni. Ez volt eleme És mivel belátták örökös tevékenységét és e tevékenységének hasznát a közjóra, a jobbak segítették munkáiban. Csakhamar vezérszerepet vitt anélkül, hogy arra vágyódott volna. Oda emelték őt erényei. Tiszta jelleme, tapintata, mindenkit lekötölező finom modora megszereztek neki mindazt, mi után egy becsületes ember lelke vágyik: a tiszteletet és szeretetet. Főpásztora elhunytá alkalmából így irt róla papságának: Jóhírnevét megőrizte sértetlenül, de sőt az erényei által kivívott közbecsületben mindvégig s mindegyre növekedék. Nyájasságát, egyenes lelkü-

ségét, vendégszeretetét, áldozatkészségét, tisztas gazdálkodási iparkodását, ritka gyakorlati ügyességét osztatlan elismerés hirdeti. Oly odaadással szentelte magát a reá bízott ügyeknek, mintha nem idegen, hanem saját ügyét végezte volna. Ráúnas egy vállalatában sem lankasztá őt. Becsületét kötötte ahhoz, mely mindennél drágább volt előtte. A legbensőbb szeretet füzte hiveihez, különösen a szegényekhez, kikért, hogy szükségéiken segítsen s az uzsorások martalékaúl ne essenek, igen sokszor saját hitelével állott jót. A közszeretet azért méltán könnyezte őt.

Előkelő nemes családból származott 1824. ápril hó 14-ikén Ivádon, Heves vármegyében. Finom műveltségű édes anyjától nyert az elemiekben oktatást, a középiskolákat pedig Egerben végezte s ugyanitt belépve a papnevelő-intézetbe, 1847-ig a hit-tudományokat hallgatta. Ez évben Kassán Ocskay Antal püspök által felszenteltetett és Nyir-Adonyba helyeztetett kápláunnak. Innen hasonló minőségben előbb Kistályára, azután Verpeléthre költözött, mely utóbbi helyről 1849-ben elnyerte a monostori javadalmat. Tizenhárom évig működött itt érdemeket szerevezve. Ezén érdemeket szívesen méltányolta b. e. Bartakovics s a fiatal papot hevesi lelkésszé nevezte ki 1862-ben, 1866-ban pedig alesperessé. Papi és társadalmi működésének jutalmául 1881-ben veszprémi préposttá és hevesi főesperessé nevezte ki Ő Felsége.

E kitüntetéseinek azonban már alig örülhetett, mert súlyosbodó lábbaja sok keserű órát szerzett neki. Budapesten remélt gyógyulást, de ott sem tudtak segíteni. Több hasztalanul végzett műtét után 1882. május 5-ikén meghalt Budapesten és Hevesen hivei között temettetett el nagy részvét mellett.

Fiatalabb éveiben az irodalommal is foglalkozott, később azonban erre nem volt ideje, annyira elfoglalta egyházi hivatala és társadalmi szereplése. Vahot „Napkelet“ cz. lapjában Szücs Mihály érdekes alakja az ő tollából került ki. Azonkívül dolgozott az *Egerbe és a 60-as évek elején a Pesti Naplóba*.

S ha mint Szvorényi szépen mondja igaz az, hogy az emlékezet az elhúnytak élete a földön, akkor Ivády még mindig él, jóllehet nemes alakjára a sir sötét hantja ráborult.

Orbovai Báró Jakussich György.

Horvátországnak Orbova nevű városából származott családjá, mely később Magyarhonban telepedett le, hol 1606-ban magyar nemességet s bárói rangot nyert. A mi Jakussich Györ-

gyűnknek atyja András, anyja pedig a hirneves Thurzó György nádor leánya, Judith volt. 1609-ben született, s miután atyját elragadta a halál, az ág. vallásról áttért, illetve visszatért Jézus egyházának kebelére. Később személyesen ment Rómába s oly alázatosságot tanúsított, hogy az egész szentszéket megindította. Leborúlt az apostolok sírjára és könyázott szemekkel kérte a kegyelmeket új életpályájához Istentől. A pápa VIII. Orbán anynyira megszerette az ifjút, hogy házi praelatusává nevezte ki. Később hazajött az örök városból és esztergomi kanonok lett s egyúttal a sz. Istvánról nevezett esztergomi prépostságot is elnyerte. Tudománya és életszentsége megszereztek neki idővel a szerémi püspökséggel együtt a pozsonyi prépostságot és Lippay halála után az egri főpásztori széket. Mint ilyen számos legatoban vett részt és bölcseségével sikeresen működött a reábizott ügyek elintézésében. Meghalt Egerben 1647-ben 38 éves korában, élete delén és saját kívánságára a trencsénmegyei Pruszkán helyezték nyugalomra az általa épített templom sírboltjában.

Egy műve maradt ily címmel:

A szent-olvasó társulat. Németből magyaritva. Nagyszombat. 1636.

Junák István.

Született 1809-ben Gyöngyösön. Iskoláit különböző helyeken látogatta s 1826-ban az egri papnevelő-intézetbe lépett, hogy magát az Úr szolgájává képezhesse. 1832-ben szenteltetett pappá és nemsokára kis-tályai plébánossá lön. Tehetségénél és összekötetéseinél fogva később nagyváradi kanonok, majd olbai főlshentelt és driveszti vál. püspökké nevezte ki az apostoli kegyúr. Mint a nagyváradi egyházmegye nagyprépostja igen nagy érdeemeket szerzett. Tudománykedvelő, eszes és emberszerető főpap húnyt el benne, midőn 18** sirba szállt.

Maradt utána egy beszéd ily czímmel:

Egyházi beszéd, melyet méltsgs. tiszt. szt. Bedédi és Kis-Bákaai Báró Bémer Pál Úrnak . . . első szent áldozata alkalmával. Nagyváradon Boldogaszszony székestemplomában, pünkösöd hava XVI. Vasárnapon, Szent-Mihály hava 24-kén 1843 ik évben mondott. 8-r. 14. l. Nagyváradon 1843. Tichy Alajos nyomt. Petrik „Bibliographia.“ 302. l.

Kandra Kabos.

Egyike legtermékenyebb történetiróinknak, ki odaadó buzgalommal műveli a történelem és régészet talaját s a hangya szorgalmával, a méh fürgeségével gyűjt össze és alakít érdekes s

egészséges egészszé minden adatot, hogy a kutatás és buvárkodás fátylájával a multak homályát földeritse és szép nyelvével azok árnyait életre hívja.

Kandra Kabos, írói néven Felsőbányai. Szatmármegye kies vidékén Felső-bányán született 1843. april hó 29-ikén. Az elemi iskolákat szülőföldjén és Szatmártt, a gymnasiumi tanfolyamot pedig 1858-tól kezdve Egerben végezte. Majd növendékpap lett s 1869. jul. 25-ikén bemutatta első szent miséjét. Első kápláni állomása Szihalom volt, honnét Kis-Tályára, később Verpelétre rendeltetett hasonló minőségben, 1877-ben hejő-bábai lelkeszsze nevezte ki főpásztora, mely állomását a következő évben a nyir-lugosi plébániával cserélte fel. 1881-ben, hogy annál inkább a tudományoknak élhessen, lemondott javadalmáról és Egerbe költözött, hol mint karkáplán működik jelenleg. 1886-tól kezdve az egri főkáptalan országos levéltárának hites jegyző címén levéltárosa.

Bár Kandra más téren is jelesül forgatta tollát, mégis legkedveltebb tere neki a történet-írás mezeje. E téren kifejtett — igazán bámulatra méltó — munkásságával nyerte meg a „Borsodmegye monographusa“ kitüntető czimét. E téren szerzett érdemeinek elismeréséül nevezte ki Trefort Ágoston, mint vallás- és közoktatásügyi miniszter, 1878-ban a műemlékek országos bizottságának kültagjává, és választotta 1886-ban tiszteletbeli tagjai közé a tiszafüredi régészeti társulat.

Az egri főegyházmegyében nagyrészen a Kandra kezdeményezéséből egy üdvös mozgalom indult meg, nevezetesen összegyűjtése a főegyházmegye történeti adatainak. Az eszme testet öltött s az „Adatok“ szerkesztőjévé Kandrát választotta meg az egri irodalmi egyesület. Szakavatott szerkesztésében meg is jelent két kötet, melyekről a Századok — Egyetértés — Irodalmi Szemle — Nemzet — Kath. Hetilap — stb. elismeréssel szóltak. A kedvező sikerrel megindult vállalat azonban megakadt, mert Kandra az oly önzetlenül es valóban elismerésre méltó ügybuzgalommal vitt szerkesztőségről lemondott és azóta az „Adatok“-at hiába várjuk . . . az egyházmegye és a hazai történettudomány nagy kárára. Újabban Balássy Ferencz szerkesztésében már megjelent egy kötet.

Kandra írói tehetségének felébresztésében s kiművelésében sokat köszönhet Ilász Gábornak, ki mint „Foglár“ intézeti tanulót nyelvek tanulására ösztönözte s jeles olvasmányokkal ellátta, továbbá kedves emlékü tanárának Szvorényi Józsefnek, ki szép

lelkének eszmegyöngyeit s ismereteinek bámulatos gazdagságú kincstárát szívesen nyitotta meg tudományszomjas tanítványai előtt; végre Ipolyi Arnoldnak, a nagy történettudósnak, ki nagybecsű irodalmi irányával s bölcs tanácsaival hathatós befolyást gyakorolt szellemére. De lássuk már irodalmi működésének, — amennyire lehetséges volt — teljes kimutatását.

I. Tollkisérletek és kisebb fordítások:

Dr. Montodegei Albert Ferencz. Életrajz. Magyarország és Nagyvilág. 1868.

Mária hava. Idők tanúja.

Víz alatt. Skót legenda. Kath. Néplap.

A lelkész feszülete. Elbeszélés. U. o.

Zavala. Elbeszélés. U. o.

A három fogadás. Képek Lengyelországból. Franciaából. U. o.

Karácson-éj. U. o. Elbeszélés.

Párizsi világtárlat. Ismertető cikksorozat. Franciaából. Eger.

Sennora Libanora kalandja és balsorsa. ford. U. o.

Az árva gyermek. Elbeszélés Kath. Néplap.

Egy kunyhó az amerikai vadonban. Német elbeszélés után. Eger. 1869.

A mohácsi csata. Egri Naptár. 1869.

A Bold. Szűz lorettói háza. U. o.

Az egyházi színekről. Egri egyházm. közlöny. 1869.

Látogatás Fernezelyen Egri Lajosnál. Kath. Néplap. 1869.

IX. Pius pápa életrajza. Egri naptár. 1870.

Szíhalmi levelek. Eger. 1869—70.

A rémes éj. U. o. 1870.

A kiköltözött leánya. Elbeszélés németből. Kath. néplap. 1870.

A halászeleány német elbeszélés után. Eger. 1870.

Micsoda erényben kell tündökölniök a lelkipásztoroknak leginkább? Egri Egyh. közlöny. 1870.

Egy leány a tűzárban. Kath. néplap. 1870.

Szent Borbála, a haldoklók védnöke. U. o.

A pap mint lelkiatya. Egri Egyh. közlöny. 1870.

Félhet-e a lelkipásztor, hogy kifogy a beszédanyagból. U. o.

A római egyetemes zsinatról. Egri naptár 1871.

Egy pap, ki sirjában is jót tesz. U. o.

Szentírás-e minden írás? U. o.

Hazánk a török alatt. U. o.

A növények haszna. Németből. Eger. 1871.

Gyertyák használata a kath. istenitiszteleten. Egri egyházm. közlöny. 1872.

A kath. Mária-társulat jelentősége. U. o.

II. Egyházi beszédek a Kath lelkipásztor 1870 és 71-ik évfolyamában. Önállóan megjelent:

Egyházi beszéde, melyet a tiszababolnai templom megáldatásakor mondott. Eger. 1872.

III. Szépirodalmi nagyobb fordítások:

Fabolia nővére. Francziából. Pest. 1870. Kiadja a Szent-István-társulat. 8-r. IV. 330 l.

Tell Vilmos vagy a megszabadított Schveicz. Miskolcz. 1880. 16-ik és következő számokban.

IV. Régészeti és történelmi levelek és cikkek

Szihalom hitélete a múltban és jelenben. Egri Egyházm. közlöny 1870.

Mi van a föld alatt? Népies régészeti cikk. Egri Naptár. 1871.

Bábolna és környéke. Archaeologia közl. 1872.

Régészeti és történelmi levelek Borsod megyénkről. Borsod 1871.—72 XVIII. lev. E levelek a következőket tartalmazzák: Érdeklődésünk a múlt és jövő iránt. Az ősök iránti kegyelet. — A sírok és hagyományok kegyeletének vallási diosköre. — Régészeti és történelmi törekvések. — Vajha Borsodban archaeologiai bizottság alakulna. — Okmányok és történelmi feljegyzések méltatása. — Borsodban több mint 21 monostor, 25 várdá, erőd és földvár, 40 elpusztult vagy nevet eszelt hely, helység várja Klio fölkeztjét. — Borsod régészeti megye. Régiségei változatosak. — Az őskor felosztása. — A paleolith kovakori jellemzése. — Vannak-e régiségeink e korból? — A bronzkornak jellemzése, leletei. — Vaskorszaki tárgyak. — Egy régiségbarát. — Melyik korból valók a mohi edények? — Középkori régiségeink fajtái. — Népvándorlás. Kunhalmok. — Kunok, várkunok. — Hún és avar emlékek megyénkben. — Pénzek Emőd, Bács és Dorogma táján, Kuntelepek. — Várkunok kör- vagy gyűrűvárak. Csaszánk. Rege a Csörszárkáról. — Mi volt? — Kirándulás Ároktőre. — Tatár-emlékek. Testhalom Mohin, Balahalom. Gonoszhalom Papin. Bárdoshalom a nemes-bükki határban. Emléket a mohi hősöknek! — Emlékszerű építményekben szegények vagyunk, ennek oka. — Az apátfalvi monostortemplom. A szentléleki rom; szomolyai, atkácsi, cserépfalusi régi egyházak. Zárdák és szerzetesek. — Várak. Várromjaink a történet világánál. Várrendszerünk és árnyoldala. Borsod és Győr. Királyi vadászvárdák a Bánvölgyén. Udvarházak. IV. Béla intézkedése a várak körül. Pártos urak és esch rablók. Emlékezetesebb romjaink. — Helynevek. Fontosságuk a történelemben. Okmányok s okmányi nehézségek. Hagyomány s méltatása. Elpusztult helyeink. Régi pecsét-nyomok. — Őstörténetírási nehézségek. Megyénk özönvizelőtti állat és növényvilága. Ős ember. Tenger az alföldön. Tüzhányó hegyek megyénk közelében. — Érvek az alföldi tenger mellett. Múcsanyi, alacska kövületek. Kurittányi kőszén között szenesedett halak és kagylók a Bükkben. Hajómaradvány. — Bábonyi és diósgyőri kövületek. Lápok és cölöp-építészet. Őslakók nyomai a kövekben. A régészet a történelem szolgálatában. Ó-lakos celták. Jellemzésök. Szihalmi őstüzelő hely. Celta telepek Miskolcz vidékén. Senyén, Pálfalván és Muhin, Hangácsen. Felső-Borsod. Hová lettek a celták? — Történetelőtti kor. A Tiszamellék és a népvándorlás. A germán fajnak hazánk területén nem sikerül a meghonosodás. Szarmata géták vagy dákok. Kóbor jászok. Őshalmaik a Tisza mellett. Hunok és avarok. Tótok. — Szalán szlárjai. Átengedi a Sajóig fekvő területet. Bors vezér és Borsod. 891-ben a magyar sereg és Árpád Borsodban. Ennek hordereje. — A honalkotás utáni népeség. Benszülőtt tótok. Ezek a hegyesebb részekre vonódnak. Ennek nyoma a helységek neveiben. Kunpalócok. Borsod palóc megye. A kún nyelv nem veszett ki. Palócország fővárosa. Palóc helyiségek. Az úzok és kozá-

rok nyoma. A kun főemberek nevei megőrizte egyes helynevekben. Bessenyők. Neveik. Létezésük megyénkben. Beszármazásukat homály fedi. Bessenyők kútja és temetője szomszédságunkban. A kemeji részekre telepített bessenyők. Bessenyőink a honalapításkor jöttek be. Számuk.

Borchgrave Emil Történelmi tanulmányának, — mely a XI. XII. XIII. századbeli magyar- és erdélyországi belga gyarmatokat tárgyalja, — ismertetése *Essai historique sur les Colonie Belges, qui s'établirent en Hongrie et en Transylvanie pendant les onsieme, dousieme et treisieme siècles.* Bruxelles 1871. Századok. 1872. 402 l.

K. K. jelentése a gr. Csáky-féle missilis levelekről, különös tekintettel a borsodi végházak történetére a XVII. században. U. o. 695. l.

Adalékok egyházmegyénk történelméhez I-XVIII. Egri egyházm. közlöny 1872—78 évfolyamaiban.

Régészeti és történeti levelek Borsod megyénkről. Borsod. 1873 74-75-ik évfolyamaiban.

Böngészet az egri káptalan levéltárában. Századok. 1874. VII. — U. o. IX. Eger. 1875. — Századok. 1875. II. — *Archaeologiai Ért.* 1876. 46 l. — *Miskolc.* 1876. U. o. 90. sz. — *Egri Egyh. közl.* 1882. — Századok. 1883. VI. — U. o. V. VI.

A kath. Máriatisztelet jelentősége. Német után. Egri Egyházm. közl. 1872. 33. 41. 49.

Heves-Ujvár Főispánjai. I—IX. ezikkben. Eger 1873. évfolyamában.

Borsod vármegye főispánjai 1060-tól 1578-ig. Századok. 1874. évf. 657. l.

Borsod az őskorban s újabb kőkori leletei. *Archaeologiai Ért.* 1876. 46. l.

Hevesmegye székhelyei. Eger cz. lap.

Borsod örömnappjai. Királyjárások Borsodban. Cikksorozat a *Miskolc* cz. lap. 1876-ik évf.

Borsod romjainak királynéja: Diósgyőr várának fentartása ügyében. „*Miskolc.*“ 1876. 90. sz.

Borsod az őstörténelmi congressuson. *Miskolc* 1876. évf.

Bakacs Tamás saját vallomása eredetéről. Századok. 1875. évf. 136 l.

Sayons E. A. „Magyarok eredetéről” cz. művének ismertetése. „Századok.” 1875. 334. l.

Régészeti és történeti levelek megyénkről. Egy 1104-iki okirat taglalata VII. ezikkben. *Miskolc.* 1878. évf.

Bunyitay Vincze plébános Újabb történeti dolgozatai a Magyar Korona 1886. márc. 13. 14-iki sz. Ismertetés.

B. és a zombori főesperesség Egri Egyh. közl. 1882. évf. jan.

A borsodi vagy székesegyházi főesperesség. Egri Egyházmegyei közlöny. 1885. évf.

Az egri jogakadémia ifjú kora. Eger és Vidéke 1885. évf.

Történelmi kalázasok. Paraszt és nemes vármegye. „Eger.” 1885. évf. 43—44. sz.

Néhány adat Bessenyőről. Eger.

Az egerszalóki plébánia történeti vázlata. Adatok. I. 35. l.

A beéli apátságot illető oklevél 1245-ből. U. o. 152. l.

Szendről Regesták a XVI—XVII-ik századból. U. o. 152. l.

A kállói egyházak és plébánosok 1328—1483 között. U. o. 156. l.

Városi állapotok Egerben 1697. U. o. 160. l.

Adatok a kisvárdai sz. László építette egyház történetéhez. U. o. 273. l.

A kácsi apátságra vonatkozó okmány 1291-ből U. o. 366. l.

Skenderbég az árokszállási eljáróságot bizonyos tolvajok megkerítésére szorítja. U. o. 377. l.

Mehemet aga a Kövesdre futott árokszállásiak visszatérését sürgeti. U. o. 378 l.

Mamhát egri aga a mala-polomiarak behódolását sürgető levele 1670-ik évből U. o. 379 l.

Az egri Spahi elrabolt gyermek ügyében 1673-ból. U. o. 380 l.

Felhívás a nyelvészeti történeti adatok gyűjtése tárgyában. U. o. 388 l.

Tájékozódás a Liber s. Johannis körül. U. o. 395 l.

Liber s. Johannis (Egész füzet) u. o. 404 lap.

A segedelevölgyi karthauziak Tárkány mellett. Adatok. II. köt.

A borsodvármegyei Szemere egyháztörténeti adatai. U. o. 65 l.

Pótlék Tarna Szent-miklós hitközség történetéhez. U. o. 73 l.

A veresmarti pálos monostorra vonatkozó néhány okirat 1400-ból. U. o. 213 l.

A siroki várnagynak adott utasítások 1576-ból magyar nyelven. U. o. 216 l.

Mi állott hajdan Egerben a török mecset helyén? U. o. 225 l.

Adatok középkori egyházaink némelyikéről. U. o. 227 l.

A hevesmegyei nádori gyűlések a XIV. és XV-ik században U. o. 230 l.

A régi káptalanszer vagy utca. 1688-ban. U. 233 l.

Száz évvel ezelőtt a város falain belül hány ház állott. U. o. 234 l.

Bakócs Codex (egész füzet) U. o. 313 l.

Az egri nagyprépostok és káptalan az Árpádok korában. U. o. 489 l.

Tájékozódás egyházi pecséteink körül. U. o. 512 l.

A Perényi Gábor által elfoglalt monostorok és egyházi javak jegyzéke 1567-ből. U. o. 549 l.

Az egri alapítványi női kórház és ápoló-intézet vázlatos története. A kórházi új épület felavatásának emlékeül kiadták Dr. Akantisz Jusztin és . . . . .
Eger. 1888. 8-r. 45 l.

V. Értekezések és tanulmányok:

Barkóczy Ferencz. gróf és egri püspök. Élet- és korrajzi vázlat. Magyar korona 1879. 100—128 és 130 sz.

Diósgyőr vára. Régészet- történelmi tanulmány. Illustrációkkal. 1879.

A somboly-pankotai főesperesség. „Századok“ 1883. évf. 582. l.

Erne bán és fiai. Századok. 1884. évf. 114. l.

Eszterházi Károly gróf és egri püspök egri iskolái. Egri Egyházmegyei közlöny 1885. évf. 14, 26, 43, 59, 73. stb. l.

A sárvári főispánság. 1884. Budapest. Külön lenyomat a Századok 1884. évi folyamából 4-r. 21. l

Volt-e Szerencs vármegye? Lenyomat a Századokból 1885. 8-r. 32. l.

A schlangenmundi prépostság. Dr. Kozma Károly prépost által 15. dr. arannyal jutalmazott tanulmány. Egri Egyházmegyei közlöny 1885-ik évf.

Szabolcsvármegye alakulása. Olvastatott a m. tud. Akademia II. oszt. ülésén 1884. febr. 11-ikén. Megjelent, Értekezések a tört. tud. köréből. cz. mű XII. köt. 2-ik sz. Budapest. 1885.

Az örs nemzetség és kácsi apátság. Adatok I. 169. l.

Hevesvármegye ezer év előtt. Adatok. II. 247. l.

A Mátraalji síkság illustratiókkal. Az Osztrák-magyar Monarchia irásában és képmén ez. vállalat részére. Ugyanez kibővítve megjelent az Eger és Vidéke 1888-iki évf.

Az Abaíak csobánkai. Törödék Bene vára történetéből. Eger és Vidéke 1890. 2. sz.

Aba király. Eger. 1891.

Lurdi Lelki Manna. Azaz a Lurdi Nagy-Boldog Asszony tiszteletével bővített imádságos és énekes könyv, a kath. hívek használatára szerkesztette egy egri főmegyei áldozópap. Eger. 1890. 489. l. Szolcsányi Gy. kiadása.

VI. Kiadatlanok:

Szent Imre herceg, Ifjúsági olvasmány. 1869.

Hol volt a mohi esata 1241-ben, A M. Tört. Társulat hadügyi bizottsága előtt Muhin tartott értekezés. 1878.

A várad Regestrum ismertetése. A magyar tud. Akadémia II. osztályának ülésén. Értekezők Bunyitay Vineze és . . .

A karthauziak története Magyarországon. A magy. tud. Akadémia által dícséretre méltatott pályamű.

VII. Szerkesztése:

Szerkesztette az Adatok az egri egyházmegye történetéhez ez. folyóirat két kötetét.

Kanizsay Károly (Kanyuscsák).

Született 1821-ben. A papi pályára lépése után a hittudományi tanfolyamot a pesti egyetemen végezte. Felszenteltetése után Tisza- és Keresztes-Püspökiben káplánkodott, míg 1850-ben tiszta-eörsi lelkész lett. Itt kapta 1873-ban az esperesi veres övet és 1875-ben czimes apátsággal ékesítette fel a Felség. Tevékeny életének szívszélhűdés vetett végett 1886 szeptember 16-ikán. A tiszta-eörsi temető halmon temettetett el az általa nagy költséggel épített sirboltjába.

Mint pesti növendékpap a „Munkálatok-ban egy cikket írt ily czimen:

Szent Ágoston értekezése az apostoli hitvallásról a keresztelemlőkhöz. 1842.

Karbula Emil.

Született 1845-ben május 16-ikán Zeybuson Galicziában. Szülei 1851-ben Debreczenbe költöztvén át, itt végezte elemi iskoláit. Majd Nagyváradon tanult mindaddig, míg 1860-ban belépett az egri papnevelőintézet növendékei közé. Minthogy a hittudományi tanfolyam végeztével nem volt meg még törvényes kora, az egyházmegyei hivatalnál nyert alkalmazást. 1868-ban

mutatta be legelőször a sz. miscéldozatot és Kápolnán megkezdte segédlelkészi működését, melyet Mezőkövesden folytatott egész 1876-ig, amely évben ónodi lelkészszé nevezte ki főpásztora. Itt kapta meg az esperességet is. 1889 óta hevesvármegyei recski plébános.

Szellemes és kedves ember, ki irodalommal is foglalkozik. A többi közt megjelentek tőle:

Egy ismeretlen életéből. Landsteiner Károly után németből fordították . . . . . és Horváth Ede. Eger. 1866. 334 l.

A gyertyák használata isteni tiszteletünknek. Egri Egyházmegyei közlöny. 1871. 3—4. sz.

A kath papság vallási befolyásának tényezői U. o. 1872. 8—13 sz.

A gyermekek gyóntatásáról. U. o. 1876. Három közl.

Kassay Lózset.

Zemplénnvármegyei Bodrog-Kisfaludon látott napvilágot 1767. márczius Idusán. Az egyházi pályára lépve szerencsi plébános lett és az egri megye feloszlatása után a kassai egyházmegyében maradt. A M. T. Akadémia méltányolta érdemeit, melyeket az irodalom terén szerzett és tagjává választotta. Meghalt 1842-ben születése napján Noszvajon, hová utolsó éveiben nyugalomba vonúlt.

Munkái, melyek jobbara a nyelvtudomány körébe tartoznak. a következők:

Magyar nyelvtanító könyv, mely a magyar beszédnek és írásnak szabásait meg-ítélve, gántsolva és meg-választja adja elé. 8-r. 468. l. és 1. lev. S.-Patakon 1817. Nyomt. Nádaskay András.

Barátságos és ügyes felelet azon barátságos szemügyre, melyet M skol- azon ezen esztendőnek 2-ik havában Jobberezer minorita ellen adott ki Kassán n. 8-r. 68 l. és 1. lev. Ny. Ellinger.

Származtató és gyökerésző magyar-diák szókönyv, amely a magyar szokat gyökeröknél fogva nyelv-tanítólag s ítéletessen adja elé 5 tsomó. Tsomónként két rész, vagyis rész. n. 8-r. Pesten 1833—36. Nyomt. Pétervári Trattner J. M. és Károlyi István. Toldy szerint az 5-ik tsomó elveszett.

Dr. Kerekes Arvéd (kiskereki).

Született Kassán 1844. január 19-ikén. Tanulmányait szülő- földjén, s miután 1860-ban az egri papnevelő-intézet növendéke lett, — Egerben végezte. A hittudományi tanfolyam hallgatása után egy évig, mint nevelő Huszár István házában működött. 1867-ben áldozópappá szenteltetett és Pétervásárára ment segéd- lelkésznek, honnan 1868. október 1-jén Blaskovics Miklóshoz sie-

tett, ki két fia mellé nevelőnek hívta meg. A nemes család körében 15 évet töltött Kerekes s miután 1883-ban befejezte a két ifjú nevelését, elnyerte a dévaványai plébániai javadalmat, mely helyen egyháza érdekeit szíven hordva és azokat sikerrel előmozdítva két évig működött. 1885-ben Egerbe tette át lakását hol mint a jogakadémia tanára a nemzetgazdaságból, pénzügytanból és pénzügyi törvény-ismeretből tart előadásokat. Ezze kapcsolatban lyceumi hitszónok is egyuttal.

Nemcsak nevelt, hanem maga is tanult nevelő-éveiben és 1880. ápril hó 28-ikán a budapesti tudomány-egyetemen kánon-jog-tudorrrá avattatott. Széleskörű műveltségű salon ember, az egri magasabb társadalmi körök mindig szívesen látott vendége.

Irodalmi működését tanúsítja következő önálló műve:

Az apostoli szentszék — nevezetnek régisége és jelentménye. Történelmi értekezés. Budapest. 1880. 8-r. 111. l.

Ezen kívül Angolország s Amerikai egyházi viszonyait érintő közlemények — angolból fordítva — jelentek meg tőle Breznay „Religio”-jában mindig névtelenül, csakis egy ezikk alatt volt kitéve: egy alföldi plébános.

Az Egri Egyházmegyei közlöny-ben a következő ezikkek jelentek meg egyes tollából:

Az ir egyház hitvallása és istenitisztelének ismertetése. 1891. évf. 1. 2. 4. 6. sz.

A szent kereszt egyesület. U. o. 9. 10. sz.

Mi az katolikus? U. o. 1890.

A szent kereszt egyesület Angliában 1880. 2. 22. sz.

A szent kereszt egyesület Irhonban. 1890. 8. 9. sz.

Ágoston atya a munkáskérdésről. 1890. 11. 12. sz.

Az irhoni püspökök levele a mértékletességről. 1890.

Bismarck és Caprivi 1890. 19. sz.

Kisdi Benedek.

A XVII-ik század eme egyik legkitünőbb főpapja, Kassa városának fenkölt gondolkozású jötevője, a tudományok művelését szíven hordozó férfiú, 1598-ban született középsorsú szülők-től Szécsényben. Már gyermekkorában legkedvesebb helye volt az Isten háza és jámbor lelkülete amint ifjúvá lett, a papi pályára vonzotta. Az esztergomi ősmegye levitái közé lépett tehát, hol éberszemű előljárói azonnal felismerték tehetségét és Rómába küldték a theologia hallgatására. Az ifjú meg is felelt a jövő-jéhez kötött várakozásoknak és bő ismeretekkel hazatérve a bitoros Ciceronok: Pázmánynak udvarába került. Hogy a lekipásztorkodás gyakorlati ágaiban is jártas legyen, Püspökiben és

Selyén plébániákat vezetett. Működésével főpásztora annyira meg volt elégedve, hogy néhány év múlva esztergomi kanonokká nevezte ki. Itt nemsokára annyira megkedveltette magát, hogy 1644-ben szerémi, 1646-ban nagyvárad, 1648-ban végre az egri püspöki székre jutott. Az uralkodó kegyét nagy mértékben birta, mit arra használt fel, hogy reábirta a királyt egy kollégium felállítására Kassán. Örömeben, hogy javaslata kedvező elintézkést nyert, 1657-ben 60.000 forintot tett le ezen kollegium fenntartására, melyben a magyarországi kulturtörténelemben oly sok érdemeket szerzett jezsuita atyák hittudományt, bölcséletet és jogot adtak elő. Még végrendeletében sem feledkezett meg Kassáról, melyet jótékony lelke egész melegével ölelt szívéhez és ott levő házát, gyönyörű birtokát és 30.000 forintot hagyott egy papnevelő intézet felállítására. Nagy összeg volt ez abban az időben és azért méltó, hogy Kassa évkönyvei kegyelettel őrizték meg Kisdi Benedek dicső nevét. A tudományszerető és kiváló műveltségű főpap, 1660. június 22-ikén hunyta le szemeit Jászón s tetemei a kassai székesegyház sirboltjában várják a feltámadás reggelét.

Költségén jelent meg a következő című s vallásos költszetünkben korszakot-alkotó mű:

Cantus catholici: Régi és új, deák és magyar ajtatos énekek és litániák, kikkel a keresztények esztendő által való templomi solennitásokban, processiókban és egyéb ájtatosságokban szoktak élni; most ujjonnan egybe szedettek és a keresztényeknek lelki épületekre és vigasztalásokra kibocsátattak . . . A. P. R. Anno-1651—0. Nagyszombat 4-r. 269 l. E könyvnek jelenleg csak négy példánya van meg.

Kiss János.

Született 1821. január 10-ikén Baróton, Erdélyben, nemes székely családból, hol elemi iskoláit végzé. További kiképeztetését Takó György premontrei rendű kanonok, rozsnyói tanár, anyai részről nagybátyja vállalta magára, ki az élénk eszű gyermek tehetségeit felismervén, 1833-ban magával vitte Rozsnyóra, hol mindjárt a gymnasium második osztályába adta fel a szép előismeretekkel bíró gyermeket. Nagybátyjának teljes volt öröme, midőn látta, hogy nem érdemetlenre pazarolta szeretetét. 1838-ban az egri pap nevelő-intézet növendéke lett és a bécsi Pazmaneumba küldetett, hol azonkívül, hogy a bibliai tanulmányokból szigorlatot állott ki, munkás tagja volt a Pazmaneumban ez időtájt — a nemzeti irodalom újjászületésének korszakában — alakult

irodalmi társulatnak s különösen egy francziából fordított dolgozatával vonta magára társai figyelmét. 1844-ben mutatta be első szent miséjét és keresztes-püspöki káplán lett, mely időben szigorlatot tett a dogmaticából. Tizenháromhavi káplánkodása után érseki szertartónak s egyúttal szentszéki aljegyzőnek vitte be főpásztora. 1846-ban a papnevelő intézet tanulmányi felügyelőjévé nevezte ki a főegyházmegyei kormány. Ugyanezen évben az érseki lyceum hittani karánál megüresedett tanári állást nyerte el, majd szentszéki ügyésszé mozdította elő érseke. Huszonkét évi tanárkodása után 1868-ban saját kérelmére az egyeki plebániát kapta meg és egyúttal alesperessé nevezte ki b. e. Bartakovics. Széleskörű tudományos készséggel megkezdett irodalmi működésének folytatásáról súlyos szembaja miatt le kellett mondania, azonban szakértelemmel s nagy anyagi áldozatok árán összeállított gazdag könyvtára tanú reá, hogy a tudomány az ő leghivebb barátja. 1892-ben cz. préposttá neveztetett ki.

Mint papot buzgóság, mint embert jóság és szelidség, mint tudóst alaposság és széleskörű olvasottság jellemzik Kiss Jánost, kit az egyházmegye és ismerősei tiszteletteljes szeretettel szeretnek.

Önálló művei:

Commentarius in loca intellectu difficiliora quatuor evangeliorum. Agriae. 1858. 8-r. 450. l. és VIII. l.

Szent Pál apostol leveleinek értelmezése. A lelkipásztorok használatára. Eger. 1866. n. 8-r. 736. l.

Kiss László (nagy-sítkei).

Született 1862-ben Olaszország enyhe éghajlata alatt, hol abban az időben jelenleg nyugalmazott honvédőrnagy édes atyja táborozott. A középiskola hat osztályát mint az egri Foglár-intézet növendéke végezte; honnan 1878-ban a papnevelő-intézet falai fogadták maguk közé a tehetséges ifjút. Bölcséleti és hit-tudományi tanulmányainak befejeztével 1884-ben áldozó-pappá szenteltetett és Szurdok-Püspökiben megkezdte az Úr szóllójének munkálását. Innen 1887-ben a nyiregyháza ág. ev. főgymnasium-hoz neveztetett ki hitoktatónak s mint ilyen sikerrel állotta ki a középiskolákhoz megkívánt hittanári vizsgálatot.

Jelenleg miskolci hitelemző és ugyanott a ref. gymnasiumba s polgári iskolába járó rk. tanulók hittanára.

Több ismertetése, közleménye és szépen irt fordítása jelent

meg nevezetesebb kath. mozgalmainkról a kath. napilapok hasábjain. Néhány értekezése is dicséri tollát, mint a következőkből kitűnik :

A vallásoktatásról a középiskolában. 4 cz. a Magyar Állam-ban.

A szónoki beszéd előadásáról. 2 cz. Az Egri Egyházmegyei közlöny-ben. 1890. 3 sz. 4 sz.

A vallásoktatásról, különösen az ipariskolákban. Szabolesi Szabadsajtó-ban.

A lelkigyakorlatokról. Borsodmegyei Lapok.

Kiszelák Sándor.

Született 1842. ápril hó 2-ikán Jász-Fénszaru községben. Tanulói pályáját Budapesten kezdte s mintán négy reálosztályt elvégzett, a gymnasiumban ment, majd az egri egyházmegyébe vétetvén fel, a bölcséleti és theologiai tanfolyamot itt hallgatta. 1868-ban, felszenteltetése után viszneki, később püspökladányi végül törökszentmiklósi segédlelkész lett. Kilencz évi káplánkodás után a megye főpásztora Nádudvarra nevezte ki, mely javadalmat 1889-ben a vallásalap kegyurasága alá tartozó püspökladányi plebániával cserélt fel, hol jelenleg is működik. Szerény anyagi viszonyai daczára többrendbeli alapítványt tett s nemes czélokra mindig kész áldozni. Hogy mily köztiszteletben áll, eléggé bizonyítja azon körülmény, hogy a jobbára ev. ref. vallású nádudvariak Hajdúmegye bizottsági tagjává választották 1883-ban.

Irodalmi működése a következőkből látható.

Szent- Ágota csárda története. Külön lenyomat a Kerezag és Vidéke cz. lap 1878-ik év folyamának 12. és 13. számából. Debreczen 1879. 8-r. 8-l.

A nádudvari csata. Külön lenyomat a Debreczeni Ellenőr cz. lap 137. és 139-ik számából. Debreczen. 1878. 8-r. 8 l.

A falu leánya. Beszély. Kath. Néplap 1868 évf. 139-ik lap.

Az iskolai takarékpénztárokról. Népiskola. 1873.

Adatok egyházmegyénk múltjából. Egri egyházm. közlöny. 1877. évf. 21. sz.

Adatok a jász és nagykún községeknek egyházi történetéhez a XVII-ik század végéről. U. o. 1881. 14. 16.

• **A nádudvari plébánosok névsora.** U. o. 1889. I. *

Volt-e szerzetház- zárda Kerezacon? Nagykutság. 1888. évf. és Egri Egyházm közlöny. 1884. 4. sz.

Balmaz-Újváros régi neve. Adatok az egri egyházmegye történetéhez. II. k. 1888.

Ezekon kívül a magyar orvosok és természetvizsgálók 1882. Debreczenben tartott XXII. nagy gyűlése alkalmából a Varga Géza által kiadott, Hajdú-megye leírása cz. műben 12 hajdúmegyei község történetét közölte.

Klompaczky Alajos.

Hevesvármegyei Domoszló községben született 1820-ban. A hittudományi tanfolyam elvégzése után egy ideig az egyházmegyei irodában mint tollnok működött. 1842-ben szenteltetett áldozópappá, és Bodonyba, majd Gyöngyösre küldte egyházmegyei kormányára. Innen a főszékesegyház hitszónoki tiszte lón rábizva. E minőségben a negyvennyolczas idők lázas mozgalmaitól fellelkesülve, hazafias beszédekkel inté hallgatóit a hon védelmére. Jutalma Kufstein lett, hol mint politikai fogoly szűk börtönbe volt zárva. Innét kiszabadulván siroki plébános, később pedig alesperes lett. Jelenleg szihalmi plébános e derék, nyílt, őszinte jellemű, — s örök vidorságánál fogva köztisztelet — és szeretetben álló férfiú.

Az egyházmegye legjelesebb szónokai közé tartozik. Templomi beszédei könnyen érthetők s a hallgatókat elragadják, míg politikai szónoklataiból az átérzett, mély hazafiság csillámlik ki.

Irodalmi dolgozatai ezek:

Egyházi beszéd Kövály János aranymiséjére. Eger. 1867.

Irányszemek az egyházi szónoklathoz. Jutalmazott pályamű. Kiadta az egri egyházmegyei irodalmi egyesület. Eger. 1879. VIII. 91. l.

Czikkok a Religio-ban és Eger-ben: Az igazság tükre. Allegoria. Egyházi szónokok Pesten — Orosz viszonyok. — A Kaukázus népei. — Emlékbeszéd Kiss János sírkövének felállítási ünnepélyén. — Emlékbeszéd a kápolnai honvéd emlék felszentelése ünnepélyén.

Koncz Pál.

Született Zemplénnvármegyei Nagy-Toronyán 1862. április 19-ikén. Iskoláit szülőhelyén, Sátoralja-Újhelyben és később mint Foglár-intézeti növendék Egerben végezte. 1878-ben papnövendék lett s mint ilyen hallgatta a bölcseletet és hittudományokat. 1884-ben szentelte főpásztora áldozópappá. Káplánkodott Kis-Tályaán, Harsányban, Mező-Tárkányban, Gyöngyös-Tarjánban, jelenleg pedig püspök-ladányi segédlelkész.

Tollforgató fiatal ember, ki leginkább lyrai költészettel foglalkozik. Verseit csín, erőteljes sorok és ügyesen választott formák jellemzik. Megjelentek tollából az Eger-ben a következő cz. költemények:

„Október 6-ikán.“

A honáruló.

Ősszel.

Aphorismák.

**A Hortobágy télen.
Szilveszter estéjén.
Kórágyon.
Szellő és harangszó.**

Az Eger és Vidéké-ben:

**Márczius 15-ikén.
A vértanúk sirjánál.
Nyári este.
Udvarunkban.
A lányka bűje.
Egy szenvedőhöz.
Majd.
Egy édes álom.
Az özvegy stb.**

Ezekon kívül irt a M. Államban Leveleket a papi nőtlenségről és több társadalmi czikket Toronyi álnév alatt a zsidók veszedelmes befolyásáról. Az Eger és Vidéké-ben is jelent meg két értekezése: A párbaj-ról és A nyári gyermekmenhelyek-ről.

Kontra Vazul László.

Született Szabolcs vármegyének Karász nevű községében 1851. február hó 20-ikán. Iskoláit Ungvártt és Egerben végezte, hol 1869-ben a papnevelő-intézet növendékei közé lépett. Első sz. miséjét 1876-ban mutatta be a Mindenhatónak. Ettől az időtől kezdve több helyen segédlelkészkedett, nevezetesen Mező-Tárkányban, Recsken, Sz.-Erzsébethen és Nyíregyházán, mely utóbbi állomásán egyszersmind mint hitelemző és az ottani ág. ev. főgymnasiumba járó rk. vallású tanulók hittanára működött. Midőn Nyíregyházáról Egerbe távozott, hogy főpásztora magas rendelkezéséből a belvárosi elemi iskolák hitelemzői hivatalát átvegye, valláskülönség nélkül nagy sajnálattal vették eltávozását. Jelenleg a tanítóképző-intézetben működik s paedagogiai tudományokat adja elő, nemkülönben a hittudományi tanfolyamon a hitelemzési módszer — és tanítástant. Munkás férfiú, ki tanárkodása mellett az egri főegyházmegye segédtanfelügyelője a növendékpapok rk. gyóntatója, az egyházmegyei tanító egyesület főjegyzője, a lyceum gondnoka és az egri kath. legényegylet alelnöke, mely hasznos egyesület tapintatos vezetése alatt már is sokra haladt.

Irodalmi dolgozatai:

Levelek politikai tartalommal. Amicus néven.

Kritikák és ismertetések az Irodalmi Szemlé-ben és az Egri Egyházmegyei közlöny-ben.

Mívelődéstörténeti tanulmány az alsó és felső népiskola eredete és kifejlődéséről. Az egri főegyh. rk. tanító-egyesület negyedik (az újjászervezés után) 1888. sept. 25—26. tartott képviselői közgyűlésének jegyzőkönyv-ének 83—122-ik lapj. — Ugyanez szakaszonkint megjelent a Népiskolai Tanügy. 1888-iki évf. — Bő tanulmányról tanuskodó értekezés.

Dr. Korének József.

A római Arkadiai társulat tagja, bölcslelettudor, tulajdonképen nem megyénkben kezdte meg lelkészi pályáját, hanem csak később lett annak tagjává. — Született 1817-ben trencsénmegyei Illaván és iskoláinak bevégezése után 1836-ban a nyitrai papnövendékek sorába lépett. Felsőbb tanulmányait Nagyszombatban végezte kitűnő sikerrel. Áldozópappá 1842-ben szenteltetett. Mint. bélai és kisutcza-újhelyi káplán szorgalmasan tanult és letette a bölcslelettudori vizsgálatokat. 1847-ben tábori lelkészi hivatalt viselt s a függetlenségi harc után odahagyva egyházmegyéjét, átjött az egri fődioecesisbe. Nyiregyházán eltöltött káplánkodása után az egri gymnasiumban helyettes tanári állomást kapott, s a latin nyelvet tanította. E nyelvet valóban mesterileg kezelte, mit különben számos költeménye is bizonyít. 1855-ben lelkészi hivatalra vágyván, előbb tarna-szentmiklósi, azután 1857-ben szomolyai plébánossá nevezte ki b. e. Bartakovics érsek. Lelkipásztori működését itt szakította meg 1883. július 29-ikén bekövetkezett halála.

Irodalmi téren a következő munkásságot fejtett ki:

Ode honoribus Illmi ac Rdsmi D. Augustini Roskoványi Episcopi Vaciensis, dum ritu solemni in Eppum consecraretur et ex gremio archidioecesis Agriensis ad sedem suam episcopalem discederet, nomine eleri ejusdem archidioecesis oblata. Agriae 1851. 4-r.

Wisemann Nicolai Cardinalis Hymnus in honorem summi Pontificis concinatus. In linguam ecclesiae Romano-catholicae libere translatus. Juxta metrum melodiae textus Hungarici. Agriae. 1851.

Carmen in honorem Exc. Illustr. ac. Rev. D. Archiepiscopi Adalberti Bartakovics, de Kis-Appony, occasione inthronisationis ejusdem oblatum.

Ode honoribus Illustr. ac Rev. D. Gabrielis Máriássy etc. dum in metropolitana basilica Agriensi ritu solemni in episcopum consecraretur, oblata. Agriae. 1865. 4-r.

Ode pro festo s. Pii, in honorem Ssmi. Dom. nostri Papae-regis Pii IX. ecclesiam christofidelem gloriose gubernantis in tesseram profundissimae venerationis exarata. — Agriae. 1865. 4-r.

A kertész és a fák. Egri Népkönyvtár 1. füz.

A magyar nép mérge az iszákosság és pálinkaivás. Egri Népkönyvtár 6. füz. Eger.

A felnőttek oktatása. Népszerű vigjáték a magyar népnek a könyvtanulásra való buzdítására. Eger. 1873.

Hymnus in honorem Pii Noni. Agriae. 1869.

Ode Hymenaea. Agriae. 1873.

Elegia super obitu Adalberti Bartakovics etc. Agriae 1873.

Ode honoribus Josephi Samassa etc. Agriae. 1873.

Elegia super obitu Francisci Deák. Agriae. 1876.

Nyilatkozatok nyugdíj-intézetünk érdekében. Egyházm. Közl. 1873.

Ezekon kívül még több klasszikus alkalmi óda jelent meg tőle az Egri egyházmegyei közlöny-ben s a Magyar Állam-ban. Végül az Egri Egyházm. közlöny 1872. évf. 1. és 3. sz. ily című cikk jelent meg tollából: Hozzászólás a Papnyug. intézetünk c. cikkhez. 1873. 14. stb. sz.

Kósa István.

A Religio ban írt néhány czikkén kívül tőle birjuk fordításban Hirscher Homiliái-t. 1810. aug. 21-ikén született a zemplénnvármegyei Szilvás-Ujfaluban. Alsóbb iskoláit Nagyváradon, a theológiát Egerben végezte. Felszenteltetése után, 1834-től kezdve Saáron, Fénsszarun és Pásztón segédlelkészkedett, mely utóbbi helyről elnyerte az aszalói plébániát. 27 évi buzgó lelkipásztori működése után 1873. ápril hó 10-ikén hűnyt el és hívei között aluszsza álmát az aszalói sirkertben.

Kovacsóczy István.

Született 1818. deczember 25-ikén Hatvanban, hol édes atyja herczeg Grassalkovich Antal uradalmi gazdatisztje volt. Első kiképeztetését Budán és Gyöngyösön nyerte, majd Egerbe kerülvén, ott a papi pályára lépett. Jeles sikerrel bevégzett tanulmányai után 1842-ben pappá szenteltetett és első kápláni állomásául Nyíregyháza jelöltetett ki. Innen Nagykállóba ment át. Itt érte papnevelő-intézeti tanulmányi felügyelővé történt kinevezése. Ez állásában csak három évet töltött, mert 1849-ben a tiszapüspöki plébániai javadalmat nyerte el, hol húsz évig működött lakadatlan buzgósággal hirdetve Isten igéjét és tanítva hiveit. Az oculus archiepiscopi czimet is itt nyerte. — Érdemeinek jutalmául 1869-ben egri főszékesegyházi kanonoknak nevezte ki a Felség, 1872-ben pedig a sz. Lászlóról nevezett sümeghi prépostságot nyerte. Díszes állásának jövedelmét javarészből jótékony czélokra fordította. Javaimat az egyháztól vettem, az egyháznak adom vissza, szokta volt mondani. És ez nem pusztán mondás volt Kovacsóczy nál. Nemes áldozatkészségét lehangosabban hirdeti az általa alapított szajoli parochia, melyre 1885-ben körülbelül 31 ezer forintot fordított. A görény-szentimrei kápolnát, családja származási helyén — tetemes költséggel helyreállította.

Számos templomi felszerelés, kőkeresztek hirdetik bőkezűségét. Jelentékeny összeggel járult az egri főszékesegyházban levő két gyönyörű kandeláber költségeihez is. Ezeken kívül bőkezű pártolója volt az irodalomnak is, melynek érdekében évről-évre több pályadíjt tűzött ki a papnövendékek irodalmi iskolájában és a főgymnasium önképző körében. Végre megemlítjük, hogy 120 szegénynek volt állandó segélyzője hónapról- hónapra. 1886-ban, — tudva azt, hogy a leánynevelés mennyire fontos napjainkban, — az angolkisasszonyok egri intézetében alapítványt tett egy leányka neveltetésére. Szóval a jótékonyság embere volt minden téren s csak akkor érezte magát boldognak, ha jót tehetett, ha segíthetett, ha könyeket törülhetett. Áldásos életét 1888. június 26-ikán fejezte be, példás türelemmel viselve az aggságával és huzamos betegségével együtt járó szenvedéseket.

Irodalmilag is működött; nevezetesen megírta:

Tisza Szajol. Adatok az egri egyházmegye történelméhez. I. k. II. füz.

Ezekon kívül több zamatos magyarsággal irt lelkipásztorkodási cikk jelent meg tollából a Religio-ban, többnyire névtelenül. — Neve alatt jelent meg ugyan-ezen folyóirat hasábjain: Kivonatok Stollberg Zsófia grófnőnek gróf Stollberg Leopold nejének egy schweiczi paphoz intézett leveléből. 1847. 12 sz. 89 l. és 13 sz. 97 l.

Kovách Flórián (Nagydaróczi).

Midőn br. Fischernek, a szatmári ujonnan alakított egyházmegye első püspökének nagyprépostra volt szüksége, a kinevezésre illetékes helyen Kovách Floriánt ajánlotta, a kit szavai szerint alapos és nem közönséges tudománya, a nyilvános ügyek vezetésében tanúsított jártassága, megnyerő modora és kitűnő ékesszólása kiválóan képesítenek e diszes állásra.

Egyébként született 1754. május 4-ikén Diósgyőrött, Borsod vármegyében. A Jézustársaság eltörlése után, melynek tagja volt, az egri egyházmegye kötelékébe lépett s 1778-ban áldozópappá szenteltetett. A következő évben jászberényi káplán volt. honnan gr. Eszterházy Károly az egyházjog tanásává nevezte ki. Kitűnő szónok volt, 1784-ben a kormány által behozott új tanítási-rendszer miatt leköszönt kathedrájáról és elfogadta a novaji plébániát, honnan később a Kállay-család kegyurasága alá tartozó nagykállói javadalomra költözött át. Itt érte szabolcsmegyei főesperesi kinevezése, mely hivatalát oly buzgósággal vitte, hogy senki sem csodálkozott, midőn szatmári nagyprépostnak lőn kinevezve. Sokoldalú tevékenysége végre megszerezte neki 1821-ben

a szatmári püspökséget, hol 1825. dec. 4-éig, bekövetkezett haláláig bölcsen kormányzott.

Irodalmi művei:

Szent Orsolya társaságának örömnépén, midőn szabad és kir. Kassa városában bevezetése és lakása századik esztendejét jeles isteni tisztelettel tartaná Mindszent havának 21-ik napján 1798. esztendőben ugyanazon szerzetes társaságának templomában mondott prédikáció. Kassa. 1798. 4-r.

Oratio funebris etc. in exequiis solemnibus Exc. illustr. ac rev. D. Caroli e comitibus Eszterházy etc. Agriae. 1799.

Szent Donát tiszteletére az ungvári szállók közt épült kápolna búcsus ünnepén tartott beszéd. 1784. kéziratban.

Beszéd melyet az egri ciszterciák templomában 1793 keresztjáró napok egyikén tartott.

Kovács József.

A XVIII-ik században élt, mint sátoralja-újhelyi plébános és czimes kanonok. Jeles egyházi szónok volt és mint ilyen több jeles szónoklati darabbal tette nevét emlékezetessé.

Munkái:

Josephi Hungari Gemmeopolitanl. . . . ad dni. Horati Tournellii tractatum de gratia christi in binas dissertationes contractum supplementum. In subsidium florentissimi in apostolico Hungariae regno seminarii Agriensis ad virginem assumptam alumnorum concinnatum (8-r. 3 lev. 466 l. és 3 lev.) Agriae. 1761. Typ. Car. Jos. Bauer.

Halotti oratio, melyben néh. Méltgs. Gróf Hidvégi Nemes Ádám Ur Ő Excellenciájának . . . utolsó tiszteességet tett és a haláltól való félelmet megkisebbiteni igyekezte. 1765. eszt. k. 4-r. 19. l.

Emlékezet köve. Mellyre egy győzelmes vitéznek néh. t. báró Vargyasi Dániel István Úrri Ő Nagyságának . . . vitézül folytatott életét és virtusait felírta és azt kedves emlékezésének oszlopául felemelte. 8-r. 4. 116. és 1 fam tsz. Kolozsvárott. Nyom. a ref. Coll. bet.

Gyászos koporsóban fekvő hideg test felett való prédikáció, melyben néh. . . öregbik Szirmay Szirmay László. . . Zemplén vármegye sok esztendőig volt nevezetes vice-ispánja . . . a természetűl belénk öntött, az Istentől megirattatott, és az egyházi, s világi fejedelmektől köz jóra fel talált törvényeknek, szoros megtartójává, mutattatik, s próbáltatik, és az élőknek példájúl adatik. Midőn . . . utolsó tisztelet tételére számossan megjelentek volna . . . kis-karátsony havának 16. napján 1776. eszt. illy renddel fel tett czéllját, élő nyelvével folytatta. 4 r. 69 l. Egerben 1776. A püspöki fűiskola bet.

Kovács Mátyás.

Abauj-vármegyei Enyiczken született 1759. febr. hó 27-ikén. Greskovics feljegyzése szerint rövid ideig segédlelkészkedett s azután Almássy Mihályhoz ment udvari papnak. Később törté-

nelmet tanított az egri lyceumban. Tanárkodásban töltve néhány évet, Szent-Erzsébetre ment ki plébánosnak és esperesnek. Itt nagy betegségbe esett s hogy magát könnyebben gyógyíttathassa, lemondott javadalmáról. Szerencsésen kihevert baja után Szatmáron nyert ismét tanári alkalmazást. Mint az egri papnevelő intézet kormányzója és székesegyházi apátkanonok halt meg 1808-ban.

Nyomtatásban birjuk tőle a következő cz. beszédet:

Oratio honoris et meritis Francisci Miklóssy etc. e sui consecratione reducis dicata. Agriae. 1801. 4-r.

Dr. Kovács Mátyás.

Nagy elme bő tudományossággal, örökös tevékenységgel párosulva azok a vonások, melyek a már husz éves korában bölcsellettudori koszorúval ékesített ifjút jellemzik. Nagymérvű irodalmi munkásságának fényes bizonyítéka az általa alapított: Egyházi Folyóírás cz. lap, melynek hasábjain a hittudományokat akarta az őket megillető niveaura emelni. Ne csodáljuk azért, ha már 42 éves korában ott látjuk az egri főkáptalan aranykeresztesei között.

E tudós férfiú 1790. február hó 24-ikén született Polgáron, a szőke Tisza vize mellett. Kitűnően végzett tanulmányai után felszenteltetvén, mint bölcsélet- és hittudor elnyerte a pesti papnevelő intézet tanulmányi felügyelő hivatalát, homán ugyan később az egri történelmi tanuszékre tért vissza, de csak azért, hogy a tanításban tehetsége izmosodjék. Az itt eltöltött évek jutalmául és tudományos érdemeinek elismeréséül a pesti egyetem dogmatikai tanszékére neveztetett ki 1820-ban.

Mint egri kanonok és egervári prépost fejezte be érdemes életét 1861-ben.

Munkái:

Carmen Excellentissimo Illmo ac Rdsmo D. Stephano L. B. Fischer etc. Aeppo Agriensi, oblatum. Agriae. 1808.

Biographia Joannis Hunyadi, quondam Regni Hungariae Gubernatoris, Vajvodae Transylvaniae, Temesiensis et Severiensis Bani, Perpetui Comitiss Bistriciensis et Capitanei Belgradensis, ex probatis auctoribus in hocce Compendium redacta. Agriae 1818. 8-r. 125 l.

Egyházi beszéd sz. Péter és Pál napjára. Mondotta Ó-Budán 1820. Szalay gyűjteményének 1-ső évi foly. 4-ik kötetében

Barátságos értekezés a vallási egyesülés ideájának szerzőjével. Pest. 1823. 8-r.

Észrevételek ily czimű prédikációk iránt: Az evangeliumi tolerantia két prédikációban előadva. Pest 1824. 8-r.

A keresztény katolika anyaszentegyház hit- és erkölesbeli szabásainak foglalata, melyet Nt. Strauch Benedek német nyelven kiadott munkája után szabad fordítás képében közrebocsátott. Pest 1825. 8-r.

A hitetlenségről bizonyos ifjuhoz intézett levél. Pest 1829. 8-r.

Nexus fundamentorum Religionis Christianae, Regiae scientiarum Universitatis Pestientis, dum 50-um a sui instauratione annum pie ac solenniter ageret, e singulari et devinetissimo erga illum studio reverenter oblatus. Budae. 1830. 8-r.

Sermo funebris, quo Excellentissimo et Rdsmo Josepho Belánszky Episcopo Neosoliensi parentabat. Neosolii. 1843. 4-r.

Egyházi beszéd nagyontisztelendő Verestói Imre felszázados papságának második zsonge áldozata alkalmával Egerben. 1845. 8-r.

A vegyes házasságról. Eger. 8 r.

Ezen kívül, mint fentebb említettük, ő alapította pesti egyetemi tanár korában az Egyházi Folyóirat ez. lapot, melyet egy évi szerkesztés után átadott Ósváld Ferencznek.

Kovács Mátyás.

Született 1854-ben Árokszálláson. 1871-ben az egri papnevelő intézetbe lépett s 1877-ben áldozópappá szenteltetett. Több helyen volt káplán, míg 1889-ben elnyerte a napkori plebániái javadalmat.

Irt a többek között egy igen tartalmas cikket. Az észvalás-ról az Egri Egyh. közlöny 1877-ik évfolyamának 11. 12. sz.

Kovács Mihály.

Még fiatal embe, ralig rázta le magáról az iskola porát, de tehetséges és törekvő. Született 1867. szeptember 29-ikén Jász-kiséren szegény szülőktől. Hat gymnasiumi osztályt Jász-Berényben végzett, a többi kettőt pedig Egerben, hol 1884-ben a papnevelő intézetbe lépett. Első szentmiséjét 1890. június hó 27-ikén tartotta s ettől az időtől fogva sátaí, jelenleg fénsszaruí segédlelkész.

Előszeretettel foglalkozik a festő-művészettel, mely nemes foglalkozását úgy akarja még élvezetesebbé tenni, hogy tanulmányozza a festészet történetét és annak nagy alakjait. Tanulmányai jeles eredményei gyanánt tekinthetők azon alapos értekezések, melyek az Egri Egyházmegyei közlönyben láttak napvilágot:

Mária a festészetben. Egri Egyh. közl. 1890. 1. 5. 9. 10. 12. 13. 14.

A festői szép. 1890. Egri egyh. közlöny. 21. 23. 24. sz.

A művészetek hivatása. Egri Egyh. közl. 1891. 15. sz.

E három értekezésén kívül a rövid életű Jászsági Híradó-ban is jelent meg egy cikke, Ferdeségek ezim alatt, melyben a női divatról szól különböző szempontokból tekintve.

Kovácsik József.

Az egri főegyházmegyében alig vett valakit körül oly általános nagy szeretet, igaz becsülés és őszinte tisztelet, mint Kovácsik Józsefet. Elhunytát megkönyezte a tudomány, melynek avatott művelője volt, megsírátták barátai, kik nála mindig meleg szívre találtak, gyászba borultak a szegények, kiknek atyjok szállt sirba személyében, legjobb barátjai pedig: a haza és egyház elmondhatták ravatalánál, hogy egyik legbecsületesebb törekvésű, legnemesebb lelkű, legtisztább kedélyű és jellemű emberüket veszítették el az elhúnytban.

Született 1812. márczius 10-ikén sárosmegyei Décsőn szegény sorsú iparos szülőktől. Iskoláit Sátoralja-Újhelyen kezdte meg, hol mások tanításával kereste meg szegényes kenyerét. Gond és nélkülözés közt végezve be a hatodik gymnasiumi osztályt, 1828-ban b. e. Pyrker érsek bevette növendékpapjai közé. A bölcséleti és hittudományi tanulmányok elvégzése után az érsekmegyei hivatalnál nyert alkalmazást, majd miután 1835-ben első szent miséjét elmondotta, Pétervásárára ment káplánnak. Még ugyanazon év őszén Egerbe helyezte át főpásztora tanulmányi felügyelőnek, mely állomását négy év múlva a lyceumi tanársággal cserélte fel. 1843-ban ismét a papnevelő-intézetben találjuk, hol mint helyettes kormányzó működik.

A kitört szabadságharcz is ezen állásában találta Kovácsikot. A papnevelő-intézet lelkesülő fiatalsága ott hagyta a csendes falakat, hogy a haza szabadságáért, küzdjön a csatatéren. Kovácsik nem állta útját a lelkesülésnek, hanem a távozókat el látta a gyakorlati élet tanácsaival.

Később 1853-ban a seminarium kormányzásával bízta meg b. e. Bartakovics. Atyai szeretet, humánus bánásmód és az ifjú szívek bizalmának megnyerése voltak elvei, melyek mind igen alkalmasok arra, hogy őszinte, kötelességtudó, nyílt szívű és egyenes lelkű generationak legyenek létrehozói.

Valóságos családfeje volt a papnevelő-intézetben. Szerették és tisztelték még azok is, kikkel igazságos szigorát éreztette. Megbántani meg épen senki sem merte, mert akkor számolnia kellett azzal, hogy társai bizalmát is elveszti. A növendékpap

szívébe belátott, ismerte a fiatalság gyöngéit és hibáit. Ember ismerő volt a szó legteljesebb értelmében. De ez ember ismeretét nem használta fel arra, hogy üldözze az egyént kisebb botlásaiért, hanem az volt mindig a célja, hogy a tévedőt megjavítsa s visszavezesse az egyenes útra. Igazságtalan nem volt senki irányában s ha elnézett is egyetmást olykor olykor, ez azért történt, mert rosszakaratot nem tételezett fel addig tanítványaiban, míg erre nézve konkrét adatokkal nem rendelkezett.

A tisztelet és irányában érzett szeretet azonban nemcsak a papnevelő-intézet falai közt lobogott a szívekben, hanem a külső papság is meleg érzéssel gondolt mindenha Kovácsikra. És ki csodálkoznék ezen, ha elgondolja, hogy a megye nagy része az ő tanítványa volt? Ismereteinek roppant készlete, határozott ítéletei, eszes következtetései és hatalmas előadási modora élénk emlékezetükbe vésődtek hallgatóinak.

Azért midőn 1857-ben Kovácsikot a Felség kegye kano-nokká nevezte ki, a becsületes törekvések megjutalmazása alkalmából egy szívvel és lélekkel üdvözölte őt az egész megye „Ad multos annos“-szal.

Nemsokára ezután typulthai apát, majd székesegyházi főesperes lett, végül pedig a lyceum hittani és jogi fakultásainak igazgatójává neveztetett ki.

Meghalt 1873. szeptember 15-ikén szélhűdés következtében néhány órai szenvedés után.

Jól mondja Vincze Alajos meleg hangon írt necrologjában a boldogultról, hogy: Áldás kísérte őt lépteiben, fájdalom tévé sirjába, a hála és kegyelet örködnék emléke felett; fenn fog maradni neve, mert a szeretet viraszt fölötte.

Studiumait maga írta, de ezek kéziratban maradtak.

Kozma János.

Jeles latin ódaköltő amellet, hogy sok ismeretről tanuskodó egyházpolitikai czikkeivel sűrűen találkozunk kath. szellemű napi lapjaink hasábjain. 1839. október 6-ikán született Tolcsván, Zemplén vármegyében, vallásos lelkületű iparos szülőktől. Az 1848-iki magyar függetlenségi harcz akadályozta egy ideig a nyilvános iskolák látogatásában, de ennek lezajlása után, elvégezve magán uton az 1-ső gymnasialis osztályt, 1855-ben a sátoralja-újhelyi középiskolába került, hol főleg Prámer Alajos akkori tolcsvai, jelenleg sátoralja-újhelyi plebános, zempléni főesperes, topissai

prépost közbenjárására Egerbe ment, hol b. e. Kovaicsik József pártfogolta. Szíve sugallatát követve, 1860-ban az egri papnevelő-intézetbe lépett s 1866-ban felszenteltetett. Első állomása Szent-Erzsébet volt, innét pedig Rakamazra ment, hol nyolcz évig káplánkodott, míg végre 1874-ben elnyerte a tadosi plébániai javadalmat. Jelenleg — 1886 óta az egri főkáptalan kegyurasága alá tartozó tiszta-palkonyai plébániának lelkésze. 1885-ben veres övet nyert, mint a rakamazi kerület rendszerinti alesperese.

Egész lelkipásztori működése alatt tevékeny részt vett az iskolai ügyekben, melyek előmozdítása mindig kedves foglalkozását képezte. Emellett az irodalommal is foglalkozott s különösen klasszikus latinságu ódáival vonta magára a közfigyelmet. Irt ezeken kívül értekezéseket, kisebb-nagyobb czikkeket, elmefuttatásokat, de mindig álnév alatt. Ki ne ismerné Vágási cikkeit a Magyar Állam-ban? A kath. meggyőződés ő s erejével vannak írva ezek egytől-egyig. Álnevei K. V. K. J. Kovács János — a—s. —

A Breviarium Hymnus-aiból is többet fordított, mintegy 68-at, melyek mind megjelentek a kath. lapokban.

Örökké mozgó, tevékeny munkás ember, ki a lelkipásztorkodás fáradaimai mellett a Muzsák oltárán is áldozgat.

Dr. Kozma Károly (Papi).

Született 1824. márczius 12-ikén Mező-keresztesen, Borsod vármegyében. A középiskolákat, mint a Foglár-féle intézet növendéke Egerben végezte. Egyházi pályára lépve, a hittudományi tanfolyam hallgatására a bécsi egyetemre küldte főpásztora Pappá Lonovics József érsek szentelte 1848-ban Budapesten. — Füzes-Abonyban, Hevesen és Pásztón eltöltött káplán évei után felsőbb kiképzés végett a bécsi Augustineumba küldetett, honnan 1853-ban mint hittudor tért vissza. Ez időtől kezdve folyton mint seminariumi előljáró és theologiai tanár működött. Jelenleg a theologiai s jogi facultásnak prodirectora. Az egyházmegye egész újabb nemzedéke nevelésében kifejtett lelkiismeretes buzgóságának elismerése mellett főpásztorától felmentést nyert 1880-ban egri kanonokká és 1885-ben shlangenmundi prépostt. nevezte ki a Felség.

Önálló művei:

Liturgica Sacra Catholica, exhibens sacrorum Ecclesiae Romano-catholicae rituum origines, causas, significationes. Agriae. 1861. 4-r. Ugyanez második kiadásban is megjelent Regensburgban 1863.

Széles körben használt tankönyv a hittudományi tanintézetekben, még külföldön is.

Májusi virágok Szűz Mária életéből s néhány alkalmi beszéd. Eger. 1873. k. 8-r. 222 l.

Szűz Mária élete. Májusi szent beszédek. Eger. 1873.

Az aranyrózsa. Az Egri Emlékkönyv-ben. 1865. 297—314 l.

Örvendetes lelki életjelek a politikai zaj között. M. Állam. 1860 évf. 121 sz. 482. l.

Kőváry János.

Született Mádon, Zemplén vármegyében 1793. augusztus hó 31-ikén. A gymnasialis osztályokat a kassai és miskolczi tanintézetekben, a bölcséleti és hittani folyamokat pedig, miután 1812-ben pappá lett, az egri lyceumban végezte. Felszenteltetvén 1817-ben bodonyi káplán volt két évig és mint ilyen nyerte meg a tiszalöki plébániát. Innen 1832-ben Tisza-Szalókra, 1847-ben pedig hevesmegyei Tarra ment át plébánosnak. Esperesi veres övet 1857-ben nyert, melyet követett 1860-ban a czimes kanonokság, 1871-ben pedig az apostoli király az agg férfinak a pécsváradi apátságot adományozta. Ugyanakkor a pécsi püspök szentszéki ülhökké nevezte ki. Kettős kitüntetésének azonban nem sokáig örülhetett, mert 1873-ban elméje elhomályosult és mint ilyen 1876. január 8-ikán jobblétre szenderült.

Munkája:

Három alkalmi sz. beszéd a tári leégettek javára. Eger. 1861. 8-r.

Králik Ferencz.

Született 1863. október hó 1-én Gyöngyösön, közbeccsülésben lévő polgári családból. Elemi iskoláit szülőhelyén végezte valamint a gymnasium első osztályát is és innen Egerbe ment, hol 1881-ben a papnevelő-intézetbe lépett. Theologiai tanulmányainak befejezése után 1888-ban kegyelmes főpásztora áldozópappá szentelte és részére Nagy- Ivánt jelölte ki munkálkodási tér gyanánt. Jelenleg nagykálloi hitoktató.

A Magyar Állam-ban több szép költeménye jelent meg, melyek arról tanúskodnak, hogy szerzőjük a szent lant húrjait ügyesen tudja pengetni.

Az Egri Egyházmegyei közlöny-ben a következő cz. értekezéseivel találkoztam:

Mérges növények a lelkipásztorkodás mezejéről. 1890.

Bacillus-vadászat. Cikksorozat ugyanott Veridicus álnév alatt.

Végül megemlítem, hogy most rendezí sajtó alá a *Memoriale vitae sacerdotalis* ez. munkát a nagy közönség használatára, melynek magyar fordítása 26 íven 69 fejezetet fog magába foglalni.

Krassy Felix.

Széles olvasottságú, alapos műveltségű férfiú, ki az irodalom terén, különösen Stolz Albán munkáinak átültetésével szerzett érdemeket. Ezek mellett számtalan czikke jelent meg a különböző irányú lapokban, melyek mind szép ismeretekről tanuskodnak.

1842-ben született Gyöngyösön. Miután középiskoláit jeles előmenetellel végezte, az egri seminárium növendékei közé lépett. A theologiai tanfolyam elvégzése után 1864-ben felszenteltetett és Hegyverneken, majd később Kápolnán és Egerben káplánkodott. Ez utóbbi helyről 1872-ben a jászberényi kath. főgymnasiumhoz neveztetett ki, hol négy évig mint hittanár működött. Midőn pedig 1876-ban az egri papnevelő intézet lelkiigazgatói állása megüresedett, a főpásztor Krassyt bízta meg e fontos és nagy lelkiismeret és buzgóságot igénylő hivatal vezetésével. Itt hat évet töltve, 1882-ben Gyöngyös város lelkészévé választotta. Mint ilyen kapta 1886-ban a Szent Péter- és Pálról nevezett tatai apátságot, míg 1891-ben Ö Felsége hevesi főesperessé nevezte ki.

Munkái:

Száz jó tanács egy baj ellen. Képekkel a magyar nép számára. Stolz Albán után. Eger. 1877. 8-r. 154 l.

Átok-e vagy áldás? Egy-két esőpp méz a munkás nép keserű kenyerére. Eger. 1880. 8-r. 35 l. Egeri Népkönyvtár V. füz.

A bölcsőtől az élig. Kis kalauz a magyar nép számára. Stolz Albán után írta . . . Eger 1880. 8-r. 144 l. Egeri népkönyvtár VII. füz.

Az állami szegény-ápolás Angliában. Egeri Egyházm. Közlöny 1872. évf. 18—20. sz.

Miért sikeres az állami szegényápolás? U. o. 1873. 2. sz.

Igaz-e, hogy az északamerikai egyesült államokban a szabad egyház állam-ban-féle elv gyakorlatilag meg van valósítva? U. o. 1873. 9. sz.

Manzoni. U. o. 12 sz.

Egáncsok a lelkipásztorkodás mezejéről. U. o. 1879. 2. 4. 7. sz.

Egyletek és társulatok Franciaországban. U. o. 1869. 7. sz.

Dupanloup. U. o. 1870. 14. sz.

Az orosz egyház. U. o. 1870. 14. sz.

Egyházi beszéd, melyet Szent István első apostoli királyunk országos ünnepén mondott Budán, a helyőrségi templomban, 1891. augusztus hó 20-án . . . n. 8 r. 13 lap. Eger. Nyomtatott az érseki lyceumi könyvnyomdában 1891.

Irt ezeken kívül 1863-ban az Eger-ben több humoros levelet, dolgozott az egri Tanodai Lapok-ban és több más folyóiratban

Krispach József.

Mint Szőlőssy „Az eger-főmegyei papság irodalmi munkássága“ cz. s általam nagy hálával felhasznált munkájában állítja, Krispach mint papnövendék Fuchs Ferencz nyitrai püspöknek egri érsekké történt kineveztetése alkalmából egy latin költeményt írt Egerben 1804-ben.

Azonkívül Ihász emliti, hogy ily czimű ódát is írt növendékpártársai nevében: *Sponsae Dioecesis Szatmariensis in applausus conversae Vera effigies inaugurato fausus avitus antistiti Illmo ac Rd. D. Petro Klobusitzky episcopo Szatmariensi etc. a clero juniore Szatmariensi oblatus. Agriae. 4-r.*

Dr. Kroust János Mihály.

Egri főegyházmegyei áldozópap, hittudor és theologiai tanár volt a mult század végén.

Két munkáját birjuk, nevezetesen:

Meditationes de praecipuis fidei mysteriis ad usum clericorum accomodatae. Agriae. 1790—91. III. Tom. Az első kötet annyira kapós volt, hogy egymásután három kiadást ért I. Tom. 410 l. II. 474 l. 179 l.

Exercitia spiritualia juxta mentem et methodum S. Ignatii ad usum clericorum. Agriae. 1792.

Kubicza Lajos.

Született 1853. augusztus hó 25-ikén Udvarnokon, Nyitra vármegyében. Középiskoláit Nyitrán végezte s a theológiát Egerben hallgatta. 1876-ban mutatta be első szent miséjét, káplánkodott Geszterédn, Diós-Győrött és Nyiregyházán. 1885 óta köpcs-apáthii lelkész.

Irt iránycikkeket, ismertetéseket különböző katolikus lapokba. Kiválóan ügyes tolla van a humoreszkekben. Salamoni ítélet-e, — Vadász kaland-ja, — Élethalál harc-a, — Sikerült fogadás-a, — Uradalmi korhely-e, — Új nap a baczellászat terén, — Sikerült recipé-je egészséges humorral vannak megírva.

Irt ezen kívül „kép“-eket: A neopresbíter-ről, Parochian-dus homo-ról, továbbá két igen jeles cikke van A nőkről és az Irodalmi orvvadászokról.

Mindezeket álnév (Lesipuskás) alatt írta.

Kulcsár János.

Született 1839. márczius hó 13-ikán Váczon. Atyja a váci püspöki uradalom gazdatisztje volt. Iskoláit szülőhelyén, Budapesten és Egerben végezte, ahol 1854-ben a növendékpapok közé vétetett fel. A hittudományi tenfolyamot már 21 éves korában elvégezvén, egy évet az egyházmegyei irodában töltött. 1861. okt. 18-ikán pápai dispensációval pappá szenteltetett s kápláni minőségben a borsodvármegyei Várkonyban nyert alkalmazást. Itt, hogy az egyház nyelvében magát kiképezze és mindjobban tökéletesitse, a latin klasszikusokkal foglalkozott és Seneca leg-szebb darabjait magyarra fordította. Várkonyból 1864-ben Török-szent-miklósra küldte érseke, hol a költészet mezején tett Gyulai Pál biztatására kísérleteket. Versei a budapesti szépirodalmi lapokban és az Eger-ben jelentek meg. — 1867-ben Egerbe költözött, hol mint székesegyházi karkáplán, hitelemző és képzőinté-zeti tanár nyert alkalmazást. 1883-ban az egri főkáptalan kegy-urasága alá tartozó szomolyai plébániát nyerte el, hol jelenleg is működik.

Mint említettük a költészet iránt nagy vonzalommal viseltetett. Egyik ismeretlen bírálója így ír költeményeiről: Kedély-világa sajátos. Bizonyos szomorú resignatio árad szét költemé-nyeiben; nem fakad azonban hangos eget-földet ostromló panaszra; vérző szívét eltakarja és egy-egy önkénytelen sóhaj sejteti vé-lünk, hogy a nyugodt arcz, mosolygó ajkak nem a boldogság je-lei, hanem a szelid, bölcs megadásé, mely a keresztfán is moso-lyogni és megbocsátani tudott. Merem állítani, hogy — Mind-szenty óta a keresztény vallás eszméi oly bensőséggel, annyi eredeti-séggel nem voltak kifejezve mint Kulcsárnál. Egyszerű nemes gon-dolkozás vonúl át minden költeményén és kiérzik azokból a hu-morista, a könnyezve mosolygó, a nagyban a kicsiséget meglátó, sok rosszat kis jóért megbocsátó humorista.

Foglalkozott a komoly irányú vallási irodalommal is. Az első vatikáni zsinat cz. füzetke kiadása után számos cikk

jelent meg tollából az Egri Egyházmegyei közlöny-ben. Nevezetesen :

Az iskola és a lelkész. 1870. évf. 14. sz.

Hozzászólás a polgári házasság kérdéséhez, U. o. 19. sz.

A pápa függetlensége és aggodalmaink. U. o. 1871. 1. 2. sz.

Az álliberalizmus és positivizmus. U. o. 18. sz. 1871.

Kalászatok az egyházi szónoklat mezejéről. U. o. 1973. 8. 10. sz.

Lévay Sándor. Necrológ. U. o. 23. sz. 1873.

Az egyházi beszéd tartalmáról. U. o. 1878. 2. sz.

Non praevalébunt. 1883. 9. 12. sz.

Ezekon kívül irt a Népiskolai Tanügybeszélő lapok hasábjain örszesítette kedvözöttlen lírálatban a Nogáll-féle kátékat. — Továbbá hitelt érdemlő német források után az Eger lap számaiban egy hosszabb tanulmányt tett közzé az Internationale-ről vagyis a nemzetközi munkás szövetségéről. Fordított végre két nagyobb munkát is, melyek azonban kéziratban maradtok nevezetesen Nicolasnak Az Isten nélküli állam-át és Balmes Etica ez. bölseleti erkölöstanát.

Gyászénekei a Zsasskovszky-féle Temetőkönyv-ben jelentek meg.

Kutsera Ferencz.

Nagyváradon született 1865-ban az apostol-fejedelmek ünnepeén. Középsiskoláinak hat osztályát Vácztott és Gyöngyösön végezte, mely után 15 éves korában belépett az egri papnevelő intézetbe. Hittanulmányait ugyancsak Egerben hallgatta. Majdnem egy évig az egyházmegyei hivatalban nyert alkalmazást, mert nem volt még meg a felszenteléshez szükséges törvényes kora. Első sz. miséjét 1888-ban mutatta be Isteunek. Előbb jászapáthii, azután jákóhalmai káplán lett, jelenleg pedig rakamazi segédlelkész.

Mint növendékpap igen sokat dolgozott az irodalmi társulatban. Szép, nemes fordításaival és Uj pogányság ez. értekezésével dicséretet nyert. Káplán korában megírta A rakamazi búcsúk történetét az Egri Egyházmegyei közlöny-ben; a Magyar Állam 1889. évf. márczius 18-iki számában Az angol és britt bibliaterjesztő társulatok működését adta elő. Szép elmélkedést irt ugyancsak e lapban Borus napok ezimen, nemrégiben pedig egy ily című füzetkéje hagyta el a sajtót!

Oltárbeszéd, melyet S. F. és H. B. buzgó rakamazi hivek aranymenyegzője alkalmából 1891. május hó 24-ikén Szentháromság ünnepén mondott . . . Nyiregyháza. 4-r. 8 l. Nyomatott Píringér János nyomdájában. 1891.

Lakatos György.

Született 1831. december 20-ikán. Egyházi pályára lépve. iskoláinak elvégzése után tanári alkalmazást nyert és mint a Foglár-intézet igazgatója működött. Később felnémeti plébános lett, mely javadalmáról azonban idegbaja következtében lemondott és nyugalomba vonult. Eddig Unghváron élt, jelenleg pedig Kőszegen lakik.

Munkái:

Felix atya 1863-ik évi nagybőjti értekezései.

Felix atya 1864-ik évi nagybőjti értekezései.

XVI. Lajos francia király templei imája. Megjelent a Kath. regényegylet olvasótárának I. füz.

Tevékeny részt vett, Cantu Caesar Az utolsó harmincz év történetének fordításában.

A vierwaldstätti Schweizban. Eger. 1863.

Lapsinszky János.

Zemplénmegyei Tályán született 1817. november 17-ikén. Iskoláit Kassán kezdte, Eperjesen és Váczon folytatta s 1838-ban az egri kispapok közé felvétetvén, Egerben végezte s 1843. július hó 23-ikán pappá szenteltetett. Már a seminariumban jelét adta irodalmi hajlamainak azzal, hogy kitűzött pályakérdések megfektetéséért háromszor nyert jutalmat. Ezen dolgozataiból több részlet jelent meg az ötvenes évek felé a Danielik által szerkesztett Religio-ban. Kápláni működését Kis-Tályán kezdte meg s ez időben munkatársa volt a Nemzeti Újság-nak, melyben jobbára álnévek alatt a nevelésről, iskolák hiányairól és politikáról írogatott. Ezek közül kiválóak voltak a Hevesmegyei események és Az ártatlanság védelme címűek. Kis-Tályáról Pásztóra helyeztetett át, hol folytatta irodalmi működését a Budapesti Híradó-ban s Nemzeti Újság-ban czikkezzve a tervezett emanczipáció s a zsidók betolakodása ellen, hevesen megtámadva Pulszky Ferenczet s éles hangon vitázva Kossuth lapjával. A szabadságharcz irtalmas napjai már Mezőkövesden találták Lapsinszkyt, ki innen nemsokára Jász-Alsó-Szentgyörgyre tétetett át s hol tapintatos fellépésével megmentette a várost a muszkák pusztításaitól. E miatt háromszor haditörvényszék elé állíttatott, de ártatlansága kiderülvén felmentést nyert. Utolsó kápláni állomása Kúnszentmárton volt, honnan pélyi plébánosnak nevezte ki főpásztora 1853-ban. Itt rendbe hozva a parochiát, ismét hozzálátott az irodalmi munkássághoz. Imakönyvet írt a csángók javára s az Anyátlanok élet-harczai cz. regényének tiszta jövedelmét pedig a honvédek özve-

gyeinek és árváinak felsegélyezésére ajánlotta fel. Nemes tettek ezek, melyek nem szorúlnak dicséretre! Pélyről, hol Németh Bertalannak az egyházi javak saecularizációjára irányuló beszédei ellen küzdött, Novajra költözött át, hol új küzdelmek vára koztak reá. De ezek nem törték meg Lapsinszkyt, hanem annál erősebbé tették. Ez időben megjelent politikai cikkei oly hatással voltak még a külföldre is, hogy egy berlini tekintélyes lap 3000 forint tiszteletdíjjal kínálta meg, ha Magyarország belviszonyairól cikkeket küld részére; ő azonban nem fogadta el azt az ajánlatot.

Lapsinszky buzgó pap és jótékonyágáról messze vidéken ismeretes. Az egri egyházmegyei papi nyugdíjintézet javára, kórházi betegek ápolására itthon és Lourdes-ban, kórházból kibocsátott betegek segélyezésére, a sz. gyermekség társulatának részére és árva leánykák neveltetésére tett adományai meghaladják a 10.000 forintot. Végre megemlítjük, hogy a koronás arany-éremkereszt tulajdonosa volt. Meghalt 1891. decz. 31-ikén.

De térjünk már át irodalmi működésére.

Önálló munkái:

Az anyátlanok életharcai. Történelmi regény IV. Béla idejéből. Eger. 1862. 4. kötet. Szöllőssy szerint: Lángoló képzelemmel, érdekes bonyolódással, a történet ügyes alkalmazásával és eredeti megjegyzésekkel írt mű.

Mezei csillag. Hit, élet és erények vezére imákban. Eger. 1858. 8-r. IV. és 350 l.

Nagy rózsáskert. Imádságos könyv, mely válogatott mindennapi, hétköz- és esztendőbeli imákat és énekeket tartalmaz a jámbor hivek lelki üdve javára. Buda és Vintenberg. 1880. 8-r. 416 l.

A már említett lapok és folyóiratokon kívül megjelentek tőle cikkek a Magyar Újságban: A káplánok anyagi viszonyainak javítása érdekében. Az Idők Tanúja-ban: Az adókezelésről, sikkasztásokról, belkormányzatról, iskolákról és polgári házasságról írt cikkek. Továbbá: Visszhang a mezőről a pénzügyminiszter törvényjavaslataira. — Válasz Horváth Mihály programbeszédére, melyben a polgári házassággal kaczérkodik. — Az adó behajtás körüli visszaélésekről. — Szíves válasz a katolikusokat leszamarazó officiosus Ellenőr-nek.

Kéziratban van nála a novaji egyház története, egyéni vonatkozásokkal átszőve.

Szakállosfalvi Dr. Lengyel Miklós.

Midőn 1889. október 10-ikén elhunyt, jól írta róla egyik életirója, hogy a boldogultban nemesszívű emberbarátot gyászol az egri közönség, gyászkoszorút tesz ravatalára az egyházi tudományosság, a veszteség fájó érzete dobban át az egyházmegyei

papság szíven, mely a boldogultban egyik kimagasló alakját tisztelte, s a főkáptalan tagjai megilletődött szívvel tekintenek a gyászszal bevont gazdátalan stallumra, melyből sir mélyébe dönté nagyprépostjukat a kérlelhetetlen halál. Babik J. Lengyel Miklós Necrologia az Egri Egyh. Közlöny 169 l.

Isten kegyelméből magas kort ért meg az Úr eme érdemes főpapja. Midőn kidőlt, Nestora volt a főegyházmegyének. A század elején született 1802. deczember 5-ikén Szabolcsmegyének Bököny nevű községében, hol atyja g. szert. kath. pap volt. A mély választásos nevelést nyert ifjú 1819-ben az egri papnevelőintézetbe lépett és a hittudományi tanfolyam végzésére a bécsi egyetemre küldte egyházmegyéjének kormányja. Midőn innen hazatért Frimm János káptalani követ magával vitte a tehetséges ifjút az 1825-iki pozsonyi országgyűlésre.

1826-ban pappá szentelte az akkori kassai püspök és Maklárra küldetett káplánnak. Egy év múlva Foglár-intézeti aligazgató, majd tanulmányi felügyelő és theologiai tanár lett. Rövid ideig érseki titkár is volt, de újra visszatért a kathedrához. 1834-ben elnyerte a hittudori koszorút és két év múlva a budapesti tudományegyetem bekebelezett tagjává választotta. Az egyházjogi és egyháztörténeti tanszéket 1843-ban a tari plébániával cserélte fel, melyről 1847-ben a nagykálloi javadalomra költözött át. A szabadságharcz lezajlása után 1851-ben egri kanonokságot nyert, de már előbb mint szabolcsi főesperes tevékeny munkásságot fejtett ki. Egerben több hivatalt viselt, melyekben oly sok szolgálatot tett egyházmegyéjének, hogy mindenki igazán örült, mikor az agilis férfiút 1856-ban orodi préposttá nevezte ki a Felség. 1863-ban pankotai, — 1866-ban székes egyházi főesperessé, 1870-ben kispréposttá, 1873-ban érseki helyettesé és 1873-ban nagypréposttá léptettetett elő. Végre 1879-ben tagjává vált a főrendiháznak azáltal, hogy megkapta a ducignoi vál. püspökséget.

Fényes állásának jövedelméből sokat fordított jótékony czélokra, több alapítványt tett, számos egyházi felszerelést vásárolt és az egri székesegyház Mária-kápolná-ját pazar fénnyel ujja alkotta. Emléke áldásos emlékezetben lesz mindenha azok előtt, kik mélyen érző, nemes szívének melegét érezték.

Mint Budapest főváros — melynek a kerepesi uton fenálló Zengő szobrát adományozta, — diszpolgára halt meg. Bár halála

nem volt váratlan, mégis megilletődéssel vette mindenki elhunytának híré.

Nemcsak anyagilag támogatta az irodalmat 3000 forintnál többet adva egyházi-irodalmi alapítványúl, hanem maga is művelte azt, különösen fiatalabb éveiben.

Íme művei:

Oratio, quam pro dedicatione et consecratione novae Basilicae Agriensis concelebravit. Agriae. 1837. 4-r.

Zengzet a Bold. Szűz Mária szepőlötelen fogantatása kihirdetése ünnepére. Eger. 1855.

Isten iránti szeretet példája Sz. István, ki által nagygyá lön mint fejedelem, szenté mint keresztény. Fejtegeté a diesült ünnepén aug. 20. 1858. A budai vártemplonban. Pest. 1858.

Jézus valóságos Isten. Fejtegeté és hirdeté az 1864-iki nagybőjt alatt az egri főszentegyházban. . . . Eger. 1864. 8-r.

Szózat a 48-ik honvédszászlóalj zászlójának felszentelési alkalmára. Eger. 1872.

Leskó József.

Született 1871. február 13-ikán Unglivártt. A gymnasiumot ugyanott végezte, mely után 1890-ben az egri papnevelő intézetbe lépett, hol most a II-od évi hittudományi osztályt hallgatja. Nyomatásban eddig következő dolgozatai jelentek meg:

Dr. Juhász Norbert emlékezete. Magyar Állam. 1889.

Unghmege monographiája. Ungvári közlöny. 1890. 34. sz.

Ugyanczen lapban közölt könyvismertetések.

Szaitz Leo Mária élete és működése és Unghmege irodalmának bibliographus áttekintése cz. munkái legközelebb fognak megjelenni.

Lévay Sándor.

Abauj vármegyének Biste községében született 1808. aug. 13-ikán nemes hely. hitvallásu szülőktől. Sátoralja-Újhelyen végezte iskoláit és mintán szülői beleegyeztek kath. neveltetésébe. 1827-ben az egri papmővendékek sorába lépett. A böleseleti tanfolyamot az egri lyceumban, a theologiát pedig a bécsi egyetemen végezte. 1833-ban örvendező szíve először áldozott az Úr titokteljes oltáránál. Az első állomás, melyre főpásztora küldötte, Kaál volt, honnan egy év múlva Egerbe költözött, hogy finevelő-intézeti aligazgatói állomását elfoglalja. 1835-ben érseki levéltáros, majd titkár, végül 1841-ben irodaigazgató lett. Az egri főkáptalan tagjai közé, mint oldalkanonok 1843-ban lépett és Pyrker halála után káptalani helyettes gyanánt működött. A szabad-

ságharcz hajnalán az egri főkáptalan nagyprépostjává nevezte-tett ki és e diszes állásában tanúsított buzgó munkássága jutalmául 1872-ben diszes pásztorbottal ajándékozta meg vezérét az előkelő testület.

A szabadságharcz mozgalmái őt sem hagyták érintetlenül s szónoklataiért először halálra ítéltetett, de később kegyelmet nyert s 1850-ben az Új épület-ből kiszabadult. 1861-ben püspöki címmel tüntette ki a király és egyszersmind a hétszemélyes tábla birájává nevezte ki.

Érdemeinek jutalmául, melyeket egyházi és világi téren szerzett, 1869-ben ő Felsége a Lipótrend középkeresztjével díszítette fel, 1872-ben pedig az elaggott Bartakovics helyett segéd-püspökké szenteltetett. Tevékeny, munkás életének szivbaj vetett véget 1873. nov. 9-ikén s vele az egri főegyházmegye egyik legrokonszenvesebb alakja szállt sirba.

Munkái:

Üdvözlő óda, mellyel f. ls. Urunknak, első Ferecznek, ausztriai császárnak, Magyar, Cseh sat. országok királyának uralkodása 40-ik ünnepén éneklett. . . 4-r. 4. lev. Bécsben. 1832. N. Haykul Antal bet.

Professor Imre János emléke. Sokféle. 1832. 8. s.

Beszéd, melyet a pest-jászszági 50-ik honvédszázalaj zászlójának felszentelése alkalmával mondott Jászberényben. 1871.

1844-ben kiadta Faigel Pál. Nep. sz. János tisztelete cz. könyvecséjét

Lipovniczky János.

Heves vármegyei Verpeléth községben született 1782. január hó 3-ikán. A gymnasiumot Jászberényben végezte, honnan 1799-az egri kispapok közé lépván, az egri lyceumban theologiai tanulmányt hallgatott. 1805. január 6-ikán az Úr oltárához lépett, hogy bemutassa áldozata első zsengéjét. Mint káplán Kápolnán és Jászberényben működött, mely utóbbi helyről Jász- Dósa község lelkészéül választotta. Később egri kanonokká nevezte ki a Felség s ugyanekkor átvette a praeparandia igazgatását is Meghalt . . .

Munkája:

Egyházi beszéd, melyet ama gyász-emlékü 1831-ik évben dühöngő epemirigy (cholera) kiméletlen pusztító ereje ellen Jász- Mihálytelke szabad közönsége buzgó népe által védasszonyának választott havi boldog szűz Mária tiszteletére ugyanazon szabad közönség ajtatos költségén újdán- épült kápolna felszentelése alkalmával mondott nyárutó 11-ikén 1839. 8-r. 32 l. Egerben. 1842. Az egri érseki lyceum bet.

Lippay György.

A katholicismus megszilárdítása körül nagy érdemeket szerzett Lippaynak 1600 vagy 1604-ben született Pozsonyban. Mint az esztergomi növendékpapság egyik legtehetségesebb tagját az éles szemű Pázmány kiképzés végett Bécsbe küldötte. Tanulmányainak végeztével szempczi plébános és csakhamar esztergomi kanonok lett. A biboros Cícero azonban püspöknek szánta kedvencz papját és hatalmas befolyásával egyrészt, másrészt Lippay jeles tulajdonainak a korona és szentszék előtt való feltüntetésével — megszerezte neki 1631-ben a pécsi, 1633-ban a veszprémi püspökséget. — 1635-ben végül cancellárrá 1637-ben egri püspökké és végül Lósy után esztergomi érsekké neveztetett ki.

Az 1648-ban tartott nemzeti zsinaton föllállította az országos papnevelő-intézeteket és több az egyházra nézve, — igen üdvös határozatokat hozott.

Midőn 1666 január 3-ikán meghalt, a tudományok barátjukat, a jezsuiták hatalmas pártfogójukat s a szegények bőkezű adakozójukat siratták az elhunytban.

Munkái:

De dignitate et puritate sacerdotum. Péterffy Concilia cz. m. olvasható.

Kiad a a Pázmány féle Rituale Strigoniense — a Synodi Provincialis Decretis anno 1611-o Tyrnaviae celebratae cz. munkákat saját költségén.

Lippay Lajos.

Született 1840. aug. 20-ikán Miskolczon. Iskoláit ugyanott és Egerben végezte. A papi pályára lépven, 1864-ben áldozópappá szenteltetett. Négy évig segédlelkészkedett, míg 1869-ben a kiskvárdai közbirtokosság által fentartott népiskola tanítója lett érseki beleegyezéssel. Itt egész 1876-ig működött. Az 1873-ban tartott nemzetközi tárlatra őt küldte ki a miniszterium a tanügy tanulmányozására, mely alkalommal egyuttal hosszabb külföldi utat is tett. 1876-ban a jászberényi főgymnasium hittanári székét nyerte el. A hittanon kívül még a német nyelvet és irodalmat is tanította. Midőn pedig ugyanazon évben az igazgatói állás megüresedett, a főgymnasiumi tanács először helyettes, — később rendes igazgatóvá választotta meg, mely kiváló állásában egész 1884-ig működött. Kegyzüri kijelölés alapján 1884-ben jász-alsó-szentgyörgyi lelkészszé neveztetett ki, hol jelenleg is munkálkodik.

Nagy érdemei vannak a népnevelés körül s a jászberényi kath. legényegylet alapítóját tiszteli személyében. Nagy elfoglaltsága mellett az írásra is jutott ideje, mit következő — bár hézagosan felsorolt cikkei bizonyítanak:

A család és iskola összehangzó működésének szükségességéről. — Jászberényi főgymn. értesítő, 1877.

A jászberényi kath. főgymnasium százados történeti vázlata. U. o. 1880.

Tanügyi tanulmányok a bécsi nemzetközi tárlaton. A Szabolcsmegyei Lapokban.

Külföldi tanulmányaim. A Jászberényi Lapokban.

Néhány szó egy Jászberényben rendezendő iparkiallítás érdekében. U. o. 1882

Ezekon felül számos egyéb tanügyi és társadalmi cikik jelent meg tollából

Krivinai Lonovics József.

Egyike volt a magyar clerus legkitünőbb főpapjainak. Nagy tudomány, széles tapasztalás, mély bölcsesség, atyai szívjóság, bőkezűség és lángoló hazaszeretet jártak nyomában. Szónoklatainak fenséges erejével magával ragadta hallgatóit, lelkének nemessége pedig meghódította részére a sziveket. Jól mondja Eötvös, hogy a szerencse mezőt ad, de győzedelmet rajta csak erény vívhat ki. Lonovicsnak is volt tere, de halhatatlanná erényei tévék. Lángoló hazafiság, mely a bölcs férfiú egész életén keresztül vonúl, mint fénysugár, magasztos elvek tántoríthatlan híve, gyermekded lelkület egy igazi főpap minden nemes tulajdonaival, ezek tették nagygyá Lonovicsot. Méltó, hogy emlékezete az idők végéig égjen általa annyira szeretett nemzete szívében.

Lonovics József 1793. jan. 31-ikén született Miskolczon jómódú polgári családból. Elvégezve iskoláit, Egerbe sietett, hogy a papnevelő-intézetbe lépjen. 1817-ben zengte el első miséjét és b. Fischer István egri érsek maga mellé vette az ifjú áldozópapot. Itt működött egész 1825-ig, amely évben sajóvárkonyi plébánossá neveztetett ki. Falusi magányában könyveivel társalgott és a klasszikusok remekműveinek olvasásában keresett szórakozást.

Történt ekközben, hogy Borsod vármegyének egyik legnagyobb fia, Klobusiczky József főispán a megye bánatára elhunyt. A sötét ravatal, mely a nemes szívet eltakarta, Lonovics előmenetelének hatalmas emeltyűjéül szolgált. Itt mondta el ugyanis azon remek, szónoki szépségeiben és eszmékben gazdag beszédét, mely midőn megindította a jelenvoltakat, egyszersemind nevet szerzett a falusi lelkésznek. Nem csekélyebb hatást gyakorolt

azon beszéde, melyet Reviczky Ádám főispáni beigtatásakor mondott, 1829-ben egri kanonokká nevezte ki a felség s mint ilyen az erkölcs- és lekipásztorkodástant adia elő. Ugyankor lett papnevelő igazgató is. Széleskörű elfoglaltsága mellett, mint káptalani követ résztvevett az 1830—33-iki országgyűléseken. A választási sérelem ügyében mondott fényes beszédeiről egy ország beszélt. Ne csodáljuk tehát, ha 1834-ben már ott látjuk sz. Gelért örökén, az ősrégi csanádi megye püspöki székén.

Fáradhatlan szelleme itt alkotásokba merült. Bölcséleti és jogi lyceumot alapított székhelyén és fejedelmi bőkezűséggel istápolta az iskola- és szegényügyet. Bámulatos bölcsesége, tenni mindig kész lelke, bő tapasztalatai azt eredményezték, hogy a magyarországi püspöki kar őt küldte Rómába 1844-ben a vegyes házassági ügyek elintézésére. Majdnem egy évi ott időzése alatt a pápa mindig különös figyelmet tanusított az elegáns magyar főpap iránt. Küldetésének szerencsés megoldása után 1848-ban Ferdinánd egri érsekké nevezte ki, de állását nem foglalhatta el az akkori zivataros idők közepett.

Lonovics, mint a békés megoldás híve, aggódva nézte azon sötét fellegeket, melyek hazánk felett tornyosultak. Szerette nemzetét, tehát féltette is. Ragyogó ékesszólása meghallgatásra talált még a fegyverek zaja között is, főleg midőn 1848-ban kijelentette a haza előtt, hogy a magyarországi püspöki kar a tizedjogról örökre lemond a nemzet javára.

Hazafias fellépésének jutalma a magyar nemzet leveretése után fogság volt. Lemondatták mind a csanádi püspökségről, mind az egri érsekségről és először a mülki benczések kolostorába, azután Bécsbe internáltatott, hol tanulmányainak élt. Csak 1860-ban léphetett hazája földjére a sokat szenvedett férfi, amely évben amasiai cz. érsekséget nyert a Felségtől és a hét-személyes táblánál üluői hivatalt viselt.

Végre is a kormány belátta, hogy a láng elméjű Lonovicsnak sokkal tartozik. A vele éreztetett keserűséget már el nem oszlathatta ugyan, de némi elégtételt nyújtott neki az által, hogy 1866. végén kalocsai érsekké nevezte ki az apostoli legfőbb kegyúr által. Az elismerés azonban későn érkezett, mert Lonovics súlyos torokbaja következtében nem foglalhatta el főpapi székét és megerősítése után néhány óra 1867. márczius 13-ikán elhunyt. A fényes csillag kialvása gyászba borította a

nemzet jobbait és ravatalánál zokogva sirt a hazafiság, vallásosság és tudomány géniusza.

A m. tud. akademia b. e. Ipolyi Arnoldot bizta meg a Lonovics felett tartandó emlékbeszéd megtartásával. Sz. László ősi városának ékesenszóló püspöke 1868. május 18-ikán remek beszédben rőtta le a fényes testület halálját az elköltözött iránt. Emlékbeszédében így jellemzi az elhmytat: Róla — ugymond — a történet mindig úgy fog emlékezni, mint a ki keresztény vallásos hazafiúi érzetével s elfogulatlan elméjével itthon úgy, mint Bécsben és Rómában főtényező volt abban, hogy a hazát zaklatott viszályok méltányos alapon kiegyenlítettessenek. E magas küldetésre azon kettős jellemvonása képesíté, mely nála egész életén karöltve járt, hogy ép oly hű papja legyen egyházának, amily hű fia volt egyházának. Ő gyermekded tiszta szívével, atyai jóságával, az emberek iránt résztvevő szeretetével s adjuk még hozzá, hitével, szent erényeivel, nagy tudományával, széles tapasztalásával és mély bölcseségével eszmenyképe volt a kath. főpapnak.

Művei:

Halotti oratio. Mellyet azen alkalmatossággal, midőn Borsod vármegyének státusai és rendei néh. Nagy Méltgú Klobu-iczí Klobusiczky úr halotti exequiáit tartották, a miskolezi parochia'is templomban 1826. eszt. pünkösöd lavának 10. napján elmondott. . . . . 4-r. 32 l. Miskolezon. 1825. Ny. Szigethy Mihály betűivel.

Sermo pastoralis occasione canonicae suae ad sedem episcopalem introductionis die 23-a mensis Septembris 1834-i ad clerum populumque dioecesanum habitus. Posonii. 1834. 4-r.

A protestans reformatio historiája Angliában és Irlandban. Cobbet után angolból magyarra fordítva. Nagyvárad. 1832.

Egyházi beszéd, mellyet az aradi kórház kápolnájának felszentelése alkalmával tartott. 4-r. 14 l. Aradon 1835. Beichel József bet.

Egyházi beszéd, mellyet az ujdón épült egri főtemplom ünnepélyes felszentelése alkalmával az 1837. május hava 7-ikén mondott. . . 4-r. 24 l. Egerben az érseki lyc. bet.

A josephinismus és az egyházat illető legújabb császári rendelvény. n. 8-r VIII. és 118 l. Bécs. 1851. Jasper, Hügel és Manz.

Az angol türelem. 8-r. 84 l. Bécs 1851. Jaspes, Hügel és Manz.

Die englische Toleranz. Aus dem Ungarischen übersetzt. 8-r. VI. és 93 l. Wien. 1851. Sattmayer u. Comp.

Népszerű egyházi archaeologia vagyis a kath. ünnepek, szentségek, ünnepélyek és szertartások értelmezése és különféle rendes s rendkívüli szószéki jelentések részint sz. beszédekben, részint hirdetményalakú oktatásokban. Kiadta Hop János. 3 kötet. n. 8-r-r. Pest. 1857. Hartleben K. A.

Ugyanaz németül. Lincez. 1858. bei H. Danner.

Emlébeszéd idősebb székhelyi Majláth György magyar akadémiai igazgató tag felett. A m. tud. Akadémia XXI. ünnepélyes közülésében jan. 17. 1863-ban tartotta. . . . Pest. 1863. 4-r.

A Szentírás átdolgozása alkalmával, mint a püspöki kar által felkért bíráló 60 ívnyi bírálatot írt.

Néhány szó a *La vie de Jesus* cz. könyv fölött, Levél T. Mertián atyához. Ford. Kalocsa.

Lósy Imre.

A pozsonyi papnevelő-intézet (Emericanum) nagynevű megalapítója, a könyvnyomtatásnak buzgó terjesztője a XVI. század végén született Lóson, Sopron vármegyében. Családja protestáns volt, mely vallásról azonban Lamormain Vilmos jezsuita a kath. egyház karjaiba vezette. Az egyházi pályára lépve, egyideig lelkeskedett, később azonban Forgách Ferencz primás pozsonyi, majd esztergomi kanonokká nevezte ki. 1623-ban lett csanádi, 1625-ben nagyvárad, 1633-ban egri püspökké, míg végre Pázmány Péter halála után Magyarország első főpapi állása nyílt meg előtte. Meghalt 1641. nov. 9-ikén.

Jótekonny, áldozatra mindig kész és tudományszerető főpap volt Lósy, ki maga is irogatott és több műve látott nyomtatást; nevezetesen *Excerpta historica ex visitationibus duabus praepositurae Capituli et Paraeciarum Scepusiensium ab Emerico Lósy et Joan. Sigray concinnatis et per C. Wagner in unum corpus contractis* cz. munkája, míg az 1635-ben Jászón és 1638-ban Nagyszombatban tartott remek beszédei Péterffy Concilia cz. könyvében olvashatók.

Loykó Mihály.

Élte virágában tüdőbaj vetett véget életének, mielőtt egészen kifejthette volna szellemi tehetségeit. Szellemdús, tanult pap volt, kifogyhatlan humorral megáldva.

Született Gyöngyösön 1833-ban szeptember 10-ikén s ugyan- csak szülővárosában elvégezte középiskoláit. A theológiát Egerben hallgatta s midőn felszenteltetett 1856-ban, Erdőkövesd lett első állomása. Két év múlva már képzőintézeti tanárrá és a Foglár-féle intézet aligazgatójává nevezte ki b. e. Bartakovics. Később jogakadémiai tanárrá és hitszónokká mozdíttatott elő. 1874-ben a lelkipásztorság után vágyakozott és elnyerte a bessenszöghi plébániát. Itt kezdődött tüdőbaja, melynek enyhítésére azt hitte, hogy jó hatással lesz a Mátra üde levegője és azért örömmel

fogadta Gyöngyösre történt kinevezését 1881-ben. De csalódott! A kevéssel azelőtt még erős férfit romba döntötte emésztő betegsége és 1882. február 1-én magához vette a gondviselés.

Munkái:

A japáni vértanúk története. Írták Loykó Mihály és Sebők László. Eger. 1863.
Zöldág, melyet a levegőben épített egri közösiskola tetejére ajándékozott. Eger. 1869.

Felvilágosító röpirat azon falragaszok ellen, melynek czime: Nyílt szó Eger városa népéhez s melynek aláírása ez volt: több egri lakos. Eger. 1866. S.r. 8 l.
Hetvenkét kérdés a polgári házasságról. Eger. 1868.

Ezen kívül dolgozott az egri Népujság-ba, az Egri Népkönyvtárba és több más katolikus lapba.

Az Egri Népkönyvtár III. füz. 1865-ben jelent meg egy Párbeszéde. Az Úr és a szegény ember czimen, mely külön lenyomatban is megjelent.

Ludányi Antal.

Gyöngyösön született 1810. május hó 24-ikén. Jelenleg tünyei apát, egri kanonok, nemes szívé és közbecsülésben álló emberbarát.

Munkái:

Szózat a népnevelés és néptanítók érdekében. Magyar Sajtó. 1856.

A népnevelés érdekében teendők körüli nézetek. Tanodai Lapok. 1856.

Szózat a kántortanítók gyám és nyugdíjintézete ügyében. U. o. 1857.

A kántortanítók gyám- és nyugdíjintézetének alaprajza. U. o.

Válasz az ellenvetésekre és kérdésekre a kántortanítói nyugdíj-intézet ügyében. U. o.

A kántortanítói nyugdíjintézet ügye az egri érseki megyében és statisztikai adatok a harsányi egyházkerületben a tanoncok létszámáról és a kántortanítók iskolai bevallás alkalmával javított jövedelméről. U. o.

Öröm- és hálaanylvánítás a borsodmegyei kántortanítók javára nmlgú Bartakovics Béla egri érsek és egyesek által történt alapítványozás alkalmával. U. o. 1856.

A Tanodai Lapok érdekében. U. o. 1857.

Hitéleti rajz. Religio. 1856.

Borsodmegye inséges állapota 1863-ban. Idők tanúja. 1863.

Van kéziratban egy katekizmusa és több hasznos ajtatossági füzetkéje.

Lőrincz Ferencz (Geczeli.)

Született 1795. július 26-ikán Tisza-Beőn. Összes tanulmányait Egerben végezte; ordináltatása után több helyen káplánkodott és később mályi plébános lett.

Két vereszetet birunk a poétikus lelkű Lőrincztől, melyek a következők:

Nemzeti ünnepnapunk tiszteletére, mellyen az uralkodó felséges ausztriai ház magyar hazánkban való országlása 300-ik esztendőjének be-telése háladatosan

ünnepeztetik, ama jeles 3-ik novemberi nap után következő vasárnapon az egri érseki megyében L. F. versei 4-r. 6. l. Pesten. Fűskúti Landerer Lajos bet.

Honoribus Rev. Dni Ignatii Greskovits, elegia gratulatorio-adprecatoria, ad diem ejusdem onomasticum. 4-r. 2. lev. Agriae. 1827. Typ. lycei archiepiscopalis.

Luga László.

Nemcsak az irodalmi téren szerzett érdemeket buzgó működésével, hanem a társadalom-minden rétegében általános tisztelet és szeretet környezi. Folytonos tevékenysége, a közügyekhez történő alapos hozzászólása, mindenkinek leereszkedő nyájas modora, széles irodalmi olvasottsága és általános műveltsége biztosítják részére a rokonszenvet a jövőre is.

Született abaújszarmegyei Fonyban 1840. július hó 24-ikén. Alsóbb iskoláit Kassán végezvén, a gymnasium 6-ik osztályára Egerbe ment. hol 1856-ban a papnevelőbe lépett. A theologiai tudományok elvégzése után 1862-ben áldozópappá szentelte érseke. Egerszalókon káplánkodott a széplelkű Orosz Ádám mellett, homnan Diósgyőrrre, majd Hevesre költözött. A lelkipásztorkodás teréről azonban csakhamar le kellett lépnie súlyos torokbaja miatt. Azóta jeles tehetségének minden erejét az irodalomnak szenteli. Több közhasznú mű közrebocsátásán kívül 1869-ben megalapította a széles elterjedtségnek örvendő s mesteri kézzel szerkesztett Népújság-ot, míg 1875-ben az Irodalmi Szemlé-nek adott létet, mely 16 évi fenállása óta a kath. művek ismertetésének terén alapos és részrehajlatlan kritikáival tekintélylyé nőtte ki magát.

Megjegyezzük még, hogy Luga jelenleg az egri érseki könyvsajtónak igazgatója s az egri kereskedelmi iskola igazgatóságának elnöke.

I. Önálló művei:

Egyháziakat érdeklő újabb törvények kézikönyve. Kivonat az 1868. 73-ik évi t.-cikkektől. Jegyzetekkel ellátta és kiadta. . . Eger 1873. II. kiadás. Eger 1874. 8-r. 87. l.

A választási törvény kérdésekben és feleletekben. Eger.

Róma. Ismeretterjesztő olvasmány az örök városról. Az Egri Népkönyvtár II. füzeté. Eger 1878. 8-r. 88. l.

Téli esték. Olvasmányok a magyar nép számára. Az Egri Népkönyvtár I. füzeté. Eger. 1878. 8-r. 112. l.

Téli olvasmányok. Összeállítá a Népújság szerkesztősége.

II. Szerkesztései:

Népújság. Politikai és vegyes tartalmú hetliap. 1869-től a jelen napig.

Irodalmi Szemle. Havi folyóirat. 1875-től mostanig.

Egri Népkönyvtár. Kiadja az egri egyházmegyei irodalmi egyesület. 1878-tól változó időközökben.

Egri nagy és kis képes Naptár.

III. Kiadványa:

Kiadta Kolozsváry Sándor egyházi beszédeit.

Magyar Ferencz

Nincs semmi, mi nemcsak a vallás, de egész civilisatióunk kifejlődésére nagyobb hatást gyakorolt volna, mint az egyházi szónoklat, mondja Eötvös. A tapasztalás ezen állítást elismeri, a történelem pedig utolsó soráig igazolja. A rábeszélés művészetével szíveket lehet hódítani s a vallás igéi szép formában, az átérzés hevével előadva csodákat teremthetnek.

Nincs fenségesebb, olvasóm Soarius Cyprianusnál, mint az emberek szívét igéinkkel meghódítani. E fenséges tisztet gyakorolta Magyar Ferencz, midőn fényes egyházi szónoklataival nevet vívott ki magának e téren. Egyszerű és mégis szép nyelvezetével, gondolatainak tömörségével, az eszmék bőségével találkozunk szent beszédeiben úgy, hogy el kell ismernünk Szóllóssy állításának helyességét, midőn Magyar Ferenczet az egri főegyházmegye aranyuszájú szónokának nevezi.

Született az Alföld metropolisában, Szegeden 1809. február 5-ikén szegény szülőktől, kiknek talán módjuk sem volt volna neveltetni az eszes fiúcskát, ha az isteni gondviselés nem küld Bodó Menyhért minorita r. atya személyében egy jólelkű férfit, ki kész örömmel segítette tanulmányaiban a tehetséges gyermeket. 1829-ben szíve a papi pályára vonzotta, melyen elvégzett hittani iskolái után 1833-ban pappá is szenteltetett. Kaal, Arló Verpeléth, Apátfalva és Jászberény szószékein fejlett ki szónoki tehetsége, mely őt 1839-ben az egri főszékesegyház hitszónokává emelte, hol e fonséges tisztet hatalmasan betöltötte. 1843-ban az egri lyceum mennyiségtan- tanárává, 1845-ben pedig a természet- és közjog előadójává nevezte ki egyházmegyei kormánya. Mint lyceumi hitszónok is működött több éven át, 1858-ban pedig szentszéki ülnökké mozdíttatott elő.

Miután különböző hivatalokban soknemű hasznos szolgálatokat tett egyházmegyéjének, hajlott korára való tekiutetből — mint kispréposti káplán — nyugalomba vonúlt. Mindenki ismerte a hófehér hajú, jóságos arcú öreg urat, midőn törődötten lépegetett az utcákon mindaddig, míg hirtelen bekövetkezett halála

1884. július 31-ikén kiszólitotta az életből. Az ajkairól oly szépen hangzó szavak elfogytak, beszédes szemeinek fénye kialudt, elment fáradalmaít pihenni a feltámadás reggeléig.

A lankadatlan munkásságban megöszült aggastyán irodalmi működését a következőkben vázoljuk:

Egyházi beszéd, melyet a szegedi sz. dömötöri egyházban Torma József kalocsai főmegyei pap első áldozatára mondott. Szeged. 1837. 3-r. 12 l. Szegeden. Nyom. Grün J.

Egyházi beszéd, melyet dicsőséges Kalazantius sz. József, a kegyes iskolák rendje védszentjének ünnepén mondott. Szeged 1845. 8-r. 9. l. Grün J.

Victorine vagy a hit ereje. Pádarab dr. Bretschneider Clementiné-je mellé. Dr. Götz S. György wüzburgi kanonok után. Németből névtelenül. Eger. 1845.

Dalkoszorú Pyrker János László aranymiséjére. 1846. Eger.

Ő szentsége XI. Pius által 1847-ben engedélyezett jubileum emléke s a ker. szeretet és könyörületesség hangjai. 4 sz. beszéd. 8-r. 66 l. Egerben 1847. Az érseki főtanoda bet.

A Jézus Krisztus, Isten Fia története. Hirsch ker. János u. németből. 1848. 8-r. 336 l.

Egyházi szózat, melyet a magyar haza s a nemzet békés átalakulásának örömmünnepe alkalmával az egri főegyházban mondott 1848. márcz. 25-ikén. Eger 1848. 8-r. 15 l.

Egyházi beszéd, melyet az egri főtemplomban mondott. 1849. 8-r.

Természetjog vagy jogphilosophia. Ahrens brüsseli tanár után. Eger. 1850. 358. l. és XII. l.

Kath. keresztény hittan rendszeresen szerkesztve Németből. átdolgozva. Eger. 1852. Kiadta Tárkányi Béla.

Kath. keresztény erkölcsan rendszeresen szerkesztve Németből átdolgozva. Eger 1852. Kiadta Tárkányi Béla.

Egyházi beszéd, melyet t. Debreczeni János újon szentelt egri megyei pap zsenge áldozatának bemutatása alkalmával mondott. Szeged. 1858. 8-r. 15 l. Szeged. Nyom. Burger Zs.

Szent István, Magyarország első apostoli királyának áldott emlékezete. Az egri főtemplomban két rendbeli egyházi beszédben hirdette. Eger. 1859. 8-r. 23 l.

Menyekzői repkény vagy a boldog házasság alapja és feltételi. Két rendbeli egyházi beszéd. Eger. 1860. 8-r. 16 l.

Egyházi beszéd, melyet t. Kovács Miklós, zircz-ezisztencei áldor zsenge áldozatának bemutatása alkalmával, Mária neve napján mondott Egerben. 1860. 8. r.

B. Pecador János életrajza. Olaszból. Eger. 1861.

Dicsőséges sz. Bernát apát emlékezete Egyházi beszéd Eger 1868.

Egyházi beszéd, melyet sz. István ünnepén az egri főtemplomban mondott 1869-ben. Eger. 1869. 8-r. 15. l.

Regék 16-r. 5 l. és 220 lap. Pest 1858. Müller Emil.

O virgo vagy a század tükre. Mulattató szinmű. 3 felv.

Az életből. n. 8-r. Pest 1858. Müller Emil.

Új Somló-vár. Rege a jelen századból. 12-r. 214 l. Pest. Ny. Emich G.-nál.

Ezekon kívül fiatal korában több csinos verse jelent meg az Athaeneum-ban, Életképek-ben. Dolgoztatott az Encyclopaedia-ba és a Kath. Lelkipásztor-ba is.

Több évfolyamra terjedő egyházi beszédeinek kéziratát halála után Zsendovics József kanonok, az egri egyházmegyei irodalmi egylet elnöke vette meg s így remélhető, hogy azok nemsokára nyilvánosságra fognak kerülni.

Az egri növendékpapság Magyar egyházirodalmi társulata.

Az egri papnevelő-intézet kebelében 1835. december 19-ikén több lelkes ifjú kezdeményezésére egy Olvasó-társaság alakult, mely célul tűzte ki közközltségen vett könyvek által a honi nyelv és literatura tanulását, s mindennemű ismeretek megszerzését. E naptól kezdve mindinkább jobban és jobban növekedett az alapítók száma. A negyven közül, kik szeretetöknek melegével és buzgóságuknak harmatával ápolták és öntözték az elvetett magból fakadt kis csemetét: ma már csak négyen, illetve öten élnek. A nagytudományú Szvorényi József, a történelmi ismeretekben gazdag Lalahay Pál, a jóságukról ismert két patriarcha Kőszeghy Mihály s Nagyfejeő Ignác és Sántha János nyug. karkáplán.

A társulat első elnökévé Stöesszel Ferenczet választotta meg. Két évig csak olvastak a tagok, de már 1837-ben kimondták egy gyűlésen, hogy minden tag köteles a jövőben dolgozni. E határozat azonban különböző nehézségek miatt nem volt keresztül vihető csak évek múlva. Ugyanis 1841-ben Perger János, később kassai püspök ült az elnöki székbe. Nemes ambícióval fogott a társulat ügyeinek vezetéséhez és fáradozásainak meg is volt a sikere, mert ugyanezen év február havában kimondta a társulat, hogy dolgozó iskola lesz az egyesületnek neve.

A tisztikar a következő ifjaktól alakult meg: Perger János, Kristofcsák Ferencz, Mosoray Antal, Angyal Imre és Buriássy László.

De az egység hiányzott. Sokan sérelmesnek találták a kötelező munkát s megmaradtak az olvasó társaság tagjai, de nem iratkoztak be a dolgozók közé. Majd egy szavaló társulat is alakult, melynek ismét elütő célja volt a Perger által kezdeméztelt reformtól. Végre is a Benőfy-Brujmann Soma tapintata egyesítette e három társulatot. Így alakult meg 1845-ben Az egri hittanhallgatók magyar társulata. „Isten és Haza“ jeligével.

És most átadom a szót Ambrus László t. barátomnak, ki a társulat ötvenéves jébileuma alkalmával így írja le az akkori időket: A társulat rohamos fejlődésnek indult s a lelkes tagok már-már közel voltak ahhoz az időhöz, midőn kitartó fáradozásaik édes gyümölcsét szedhetni reménylék, de ekkor oly napok

jöttek közbe, melyek szeretett hazánkra gyászt, a társulatra pedig végenyészetet hoztanak. Értem a 48-iki magyar szabadságharcz napjait. 1848! Kinek szívét ne hozná hangosabb dobogásba e fájdalmas emlékü év említése, mely feltűnt mint fényesen ragyogó hajnalcsillag a magyar szabadság egén s nemsokára aláhullott? A kiszenvedett hazával elhúnyt a kis társulat is. De végvonaglásában is nemes sóhajjal múlt ki. Összes vagyonát, 100 forintot, a szükségben levő édes haza oltárára áldozák. Tagjai nagyobbrészt a csatatérre mentek; a lant elhallgatott és a tudományok muzsái elhagyatottságukat gyászolták.

A nemzeti újjáébredéssel megindult a mozgalom a társulat visszaállítására. Ebben legnagyobb érdeme van Stephanovszky Sándor egri kanonoknak, akkori aligazgatónak. Méltó, hogy neve ott ragyogjon a társulat történetében.

1661. nov. 10-ikén csakugyan megnyílt újra a társulat. Régi nevét újjal cserélte fel. Az egri növendékpapság magyar egyház-irodalmi társulata cz. indult meg s első elnöke az irodalmi téren már akkor is működő Luga László lett. És azóta működik e társulat zajtalanul, de áldásosan. Tagjai mindig hálával emlékeznek erre a kis körre, hol kedvet és kitartást tanultak a tudományok műveléséhez.

Jelszavainak: Isten és a Haza — Edzzük erőnket — mindig megfelelt. Tagjai közül sokan fényes nevet vívtak ki maguknak az életben s e név megszerzésében talán volt egy kis része ennek a szerény társulatnak is.

Valamelyik egyházi férfiú mondja: hogy ha tűz előtt áll valaki, felolvad, ha vasból van is. Ha ragyogó példákot látunk, természetünknel fogva mi is teszünk egy-két lépést a fény után. Ha a munkás méheket látjuk, mi is édesnek találjuk a munkát. S így történt e társulatnál is. Ki talán nem szeretett dolgozni, az megtanult munkálkodni itt e kis körben, hol annyi példát és okos szót látott és hallott.

Hogy mily eredménnyel munkálkodtak e társulat tagjai, arra nézve szolgáljanak felvilágosításul a következő statisztikai adatok:

A társulat rendes működő és pártoló tagjainak száma 1835-től 1891-ig felül volt az 1900-on.

1838-tól 1891-ig beadatott körülbelül 800 dolgozat, melyek a jegyzőkönyvekben cimenként meg vannak említve.

Az 1861—1891. években felolvasott dolgozatok száma bizonytalan.

A társulati könyvtár mintegy 3000 kötetből áll. Vagyona pedig megközelíti az 1000 forintot.

A tagok időnkint egyes munkákat is adtak ki. Nevezetesen:

Az igazság győzelme. Vick után. 1865.

A szervezetek kezdetei és az ember őstörténelme. Balzer után. 1870.

Mária tisztelete a tíz első században. Hergenröther. 1871.

Szabadelvű szólások. Laicus Fülöp. 1873.

Államveszélyesek. Bolanden. 1873.

A vallás politikai és jogi szempontból. Bohl. 1876.

Engedje a Mindenható, hogy e kedves kör ezután úgy haladjon, mint eddig. Örködjék felette védőasszonya: a b. Szűz Mária. Lengje át ezentúl is a vallásos és hazafiúi érzés a társulat tagjait.

Kegyeletes emlékek fűzik e sorok szerény íróját is e körhöz, melyet egy időben vezetni szerencsés volt és azért lelkéből óhajttja, hogy azon szellem legyen uralkodó tagjai közt, mely szellemről oly szépen írt egykor t. barátom, Végh Kálmán a társulat 50 éves jubileuma alkalmából:

Mint forráshoz szarvas szomjan inni vágyik,
Ugy vágy, ide lelkünk enyhíteni szomját,
Mint kimerült elmét erdő, bércz, gyp, pázsit.
Ugy vidítja lelkünk e kör s pihenőt ad.
Ha pedig szívünkől öröm dala csordul
Lant, szem és dalos ajk szűz Anyánkhoz fordul.

Dr. Mahovszky József.

Született 1795. március 14-ikén Miskolcon. Iskoláinak végeztével a papi pályára lépett. Fényes szellemi tehetségével nagyokat alkothatott volna, ha szenvedélyeit jobban tudja fékezni. Hit- és bölcsellettudori koszorú övezte homlokát, melyről értelem sugárzott le. Nyelvtudománya bámulatos gazdagságú volt, mi kitűnik tervbe vett etymologiai szótárának futó megvizsgálásából. Mint diósgyőri plebános lemondott javadalmáról s 1862-ben elhúnyt, meghasonulva az egész világgal, melyet megérteni nem tudott soha.

Munkái:

A felsőges austriai házból származott dicső királyok magyar honunkon való országlásának harmadik százados örömmünepén tartott beszéd, mellyel a bölcs kormány halhatatlan érdemeit és a magyar haza hála-érzéseit élő nyelven hirdette... a miskolci sz. Péter és Pál apostolok templomában szent-András hava 4-ikén 1827. 8-r. 51 l. Kassán. 1828. Ny. Werfer Károly.

Eger várának dűledékei között felemelt meg-váltónk koporsóemlékének felszentelésén mondott szent beszéd, melyben imádott mesterünk koporsójától a halálra tanúságot és az igaz életre reménységet hirdetett. . . nagy pénteken április 9-én 1830. n. 8-r. 27 l. Egerben, nyomt. az érseki lyceum bet.

Mutatványok egy etymologiai nagy szótárból. A magyar akadémia által kiadott Tudománytár 9-ik kötetében.

Major József.

Munkái:

Quaestiones selectae, Prolegumenum scripturae sacrae in gratiam cleri junioris almae dioecesis Agriensis, ex probatis auctoribus in compendium redactae. 8-r. 3 lev. és 226 l. Agriae 1767. Typ. scholae episcopalis.

Selecta SS. Patrum opuscula de sacerorum ministrorum officiis cum praefationibus et notis. 8-r. 1777.

Elucidationes quaedam Biblicae. Agriae.

Makkai és geleji Makkay Antal.

Született Rozsnyón 1756. február hó 24-ikén. Mint tanár működött Egerben és később udvari pap lett gr. Eszterházy mellett. Egy ebédnél ezen szavakkal: Kendet kanonoknak neveztem, Isten éltesse! — átnyújtá Makkaynak a veres övet. Ezután nem sokára gágyi apátnak, besztercebányai főpásztornak, később veszprémi püspöknek nevezte ki a Felség. Meghalt 1825. január 28-ikán.

Püspöki rendeletei összegyűjtve ily czim alatt jelentek meg:

Constructiones dioecesanae. Neosolii. 1822.

Makkay Imre.

Maradt fel egy munkája ily címmel:

Divus Joannes ante Portam Latinam Dioecesis Agriensis Patronus, innocentia et humilitate meritis, ut apostolus, evangelista et propheta fieret, apostolus, evangelista et propheta factus innocentiam et humilitatem colens, in cathedrali ecclesia Agriensi dictione panegyrica celebratus, dum schola episcopalis ejusdem divi Tutelaris sui honores annuos solemniter ritu instauraret. Anno reparatae salutis 1763-o, mense Majo, die 5-a. Agriae. 4-r.

Dr. Marán János.

Szüil. 1819. fsz. 1844. jelenleg kistályai plebános..

Munkái:

A mennyiségtan elemei. I. rész. Számtan. Eger. 1850. 8-r. II. rész. Mértan. 1851. 8-r. III. rész. Háromszögtan. Eger. 1852. 8-r.

Ötjegyű sorszámok a feltanodai ifjúság használatára. Eger. 1852. 8-r.

Máriássy Sándor.

Ősrégi családból származott és az egyházi pályára lépven, 1716—1745. mint egri kanonok működött, később egervári prépost és tinnini ezimes püspök lett, míg végre 1750-ben a szepesi nagypréposti székbe ült. Meghalt 1755-ben.

Munkái:

Microscopium pseudo-Izaiae e tertia coelo infausto casu lapsum et absolutis quibusdam oculariis conflatum. Sed a quodam rom. cath. sacerdote una cum oculariis excussum et confractum, ne posthac rudioribus, imo etiam semidoctis ex musca faciat elephantem et . . . dominis acatholicis in Hungaria pro rubro ovo paschali oblatum, anno 1724. 12-r. 27 l. Tyrnaviae, typ. academicis, per Frid. Hall.

Dr. Maskovics Mihály.

Született Miskolcon 1803. szeptember 28-ikán. Iskoláit szülővárosában és Egerben végezte, hol belépve az Úr szőlőjének leendő munkásai közé, fényes sikerrel hallgatta végig a theologiai tanfolyamot. Amint 1826-ban felszenteltetett, Szentiványra küldetett munkálkodni. Innen Pyrker László Nagy-Kállóba helyezte át, hol a megyei élet még hatalmasan nyilvánult s hol Maskovics tehetségének tág tér nyílt. A minden nemesért lelkesülő ifjut 1830-ban már Egerben találjuk, hol mint tanulmányi felügyelő tanul és képezi magát szorgalmasan. Végre ami után annyira vágyódott, elérte, mert tanár lett a lyceumban. Előadásai melyeket a történelemből tartott csakhamar híressé lettek elannyira, hogy a tanterem nem volt képes befogadni az ifjuságot. Ez időben tudorságot is szerzett a bölcelet és egyházjogból. A tanári pályán szerzett érdemeinek méltó jutalmául 1849-ben a sajó-várkonyi plébániára nevezte ki főpásztora, mit 1853-ban az esperesi veres öv követett, 1872-ben pedig a címes kanonokság. De nem sokáig örülhetett az elismerésnek, mert a törődött agastyán meghűlvén, ágyba dőlt s néhány napi szenvedés után oct. 10-ikén meghalt. — Bőkezűségét hirdeti a bolyki népiskola és az ózdi templom- és iskolára hagyott alapítványai. Vincze Alajos így emlékezik meg róla: Ifjuságát a tudománynak szentelvé, a tudomány tere volt az, mely benne mindenkor szorgalmas napszámosra számíthatott; késő öregségének napjait a tudomány világa ragyogta be, melyre oly szépen illett a vallásos sziv gyönyörködtető zománca. Egész kincstár volt elméje . . . állításaiban határozott, bizonyításaiban correct s mégsem annyira merev, hogy magát meggyőzetni ne hagyja.

Művei:

Adserta e jure naturae et ecclesiasticae, n. 8-r. Pestini. 1832. Typ. J. M. Trattner et St. Károlyi.

Egyetemes történetek. A bölesészet tanuló ifjúság használatára. n. 8-r. XII. 1 lev. és 334 l. és 1 lev. Egerben 1848. Az érseki könyvnyomdában.

Dr. Mátsár István.

Mint Maskovics úgy ő is tekintélyes történettanár volt az egri lyceumban. Hevesmegyei Patán született 1763. július 13-ikán. Kassán, Bártfán és Székesfehérvárott végzett iskolái után az egri seminarium ifjú papjelöltjei közé lépett. Káplánkodott 1787-ben történt felszentelésétől kezdve néhány évig, azután lyceumi tanár lett, mely állásában böleselettudori koszorút nyert. Mint egerszáloki plebános halt meg. . . .

Munkája:

Hét magyarok azaz néhai Béla király névtelen iródiákjának az első hét magyar vezérekről irt historiája, melyet magyarra fordított hat lábmértékű bajnoki versekbe szedett, más auctorokból sok részekben megbővített, elmés költeményekkel felékesített. Kéziratban birja az egri lyceumi könyvtár. Eger. 4-r. 437 l. 57 részben. A könyv elején egy 9 lapra terjedő értekezés található a verstan szabályairól.

Dissertatio de fontium et fluviorum origine. Manuscriptum. 4-r.

Mátyus István.

Már mint az egri seminarium növendéke három izben nyert szép előtanulmányról tanuskodó értekezéseivel pályadíjat. Született zemplénvármegyei Kakon 1852. május 6-ikán. Tanult Miskolczon és Egerben jeles eredménnyel. 1876-ban mondta első szent miséjét, mely után több helyen káplánkodott s 1886-ban domházai lelkészszé nevezte ki a főegyházmegye metropolitája, honnan 1892-ben Tybold-Daróczra költözött.

Munkái:

Az Egri Egyházmegyei Közlönyben:

Tolerantia és tolerantismus.

A baglyokról.

Charitas fraterna.

Egyházi festészet.

Hitkétely. 1881. 12—13. sz.

Vallás és babona. 1882. 16. sz.

Az ember eredetének kérdéséhez. 1883. 3. sz.

A természet theológiája. U. o. 6. sz.

A kereszténység és a művelődés. U. o. 17—19. sz.

Bibliiai képek. 1884.

- A pap a szószéken.**
A pap a gyóntatószékben.
A pap az iskolában.
A bélyegjegyek használata. 1885.
Korunk erkölcsi súlyedése. U. o.
A házasságtörésből születtek anyakönyvezése. 1 86.
Az avatásról. U. o.
Buzaszentelő. U. o. 16.
A halál és az erkölcsiég. 1887.
Lelkipásztori esetek és kérdések. 1889. 1. sz.
Házassági erőszak. U. o. 2. sz.
Haeresis externa.
Hitoktatás. U. o.
A Gyöngyösi Lapokban: A párbaj.
A Gyöngyösben. A népkörökről. — Pálinskás Uraimék. . . stb.
Egyházi beszédei a Havi Szónok 1889-iki évfolyama hozta.

Matuska János.

Mint az egri egyházmegye papja 1728—1753-ig gyöngyös-tarjáni plébános volt, mely állomását, mintán ott buzgóságával a jelenleg is fenálló szép templomnak létet adott, felcserélte a kiskvárdai javadalommal, honnan később a tolcsvai parochiára ment át. Lelkipásztori gondjai között a tudományokkal is foglalkozott, mit bizonyítanak könyvei, melyek utána fenmaradtak. S hogy nemcsak szekrényében pihenteté azokat, hanem olvassatta, tanulmányozta is, kitűnik azon megjegyzéseiből, melyeket könyvei szélére írt. Latin verseire is akadtam a gyöngyös-tarjáni plébánia könyvtárában, melyeket lehet ugyan, hogy csak szellemének fel-frissítése végett vetett oda, de az is lehet, hogy mélyebben foglalkozott a költészettel. A meglévő sorok közt sok érdekesre találtam és nem tagadhatom, hogy e pár sorból is előtör a buzgó szív lángja s kicsillámlik a nem mindennapi tehetség sugara.

Műveiből következőket birjuk:

A gyengének néhay tekintetes Magyar Krutsóy és Nád-Főy Krutsay Borbálának . . . Ramocsabázy Istvány úr özvegyének erőss és tökéletes pályafutása melly iránt atyay sirjában való tételének szomorú alkalmatosságával az említett úri asszonyságot okképen tisztelte . . . 4-r. 66 l. Egerben. 1755. Nyomt. a püspöki iskola bet.

A régi hív gondolatoknak hármaz ditsősége, melyet a fényes lykei új templomról minekutánna . . . Németh Szögyényi Józsa Istvány úr . . . és kedves élete párja Csitseri Orosz Julianna asszony el-oszolhatatlan tellyes sz. háromság-nak dicsőségére és tiszteletére építették volna, a fel-szentelésnek alkalmatosságával . . . szeptembernek 6. napján 1788. eszteud. élő nyelvel hirdetett 4-r. 35 l. Egerben. 1787. A püspöki könyvtomtató bet.

Halotti szomorúságot enyhítő rövid beszéd, mellyel a Noe zöld ágát viselő galambjának példázattya alatt néhai Ibrányi és Vajai Ibrányi Miklós Urat . . . nemzeti sirjába bevezette sz. Mihály havának 15. napján 1782. eszt. 4-r. 29 l. Egerben. 1783. Nyomt. a püspöki iskola bet.

Az Úr Jézus oltári szent teste valóságának dötsössége ellen hengerítetett figurális értelem köve el-fordításának kised próbája, mellyet az el-múlt urunk szent testének ünnepe napján azon végre mondott . . . 4-r. 32. l. Egerben. 1784. Nyomt. a püspöki iskola betüivel.

Kellemesi Melczer György.

Egy munkája maradt fel ily cimmel:

Panegyricus divo Joanni dictus, dum in basilica S. Michaelis archangeli collegium juridicum Foglarianum eidem divo tutelari suo cultum annuum solemnī ritu persolveret. Deferente spectabili, ac generoso Dno Beniamino Csukás, inelytor. comitatum Heves et Exterioris Szolnok assessore etc. K. 4-r. 6 lev. Cassoviae. 1752. Typ. academicis Soc. Jesu.

Mester István.

Az irodalommal szívesen foglalkozó, tevékeny, munkás férfin volt, ki 1815-ben született Gyöngyösön. Egerben végzett tanulmányai után 1838-ban Scitovszky rozsnói püspök kezeiből vette át a lelki hatalmat. Patán, Szilhalmon, Egyeken volt káplán, mely utóbbi helyről tanulmányi felügyelőnek nevezte ki főpásztora 1841-ben. Itt három évet töltött, mert a miskolci tanítóképzőhöz neveztetett tanárnak. A miskolci megyeteremben a conservativ párt védelmére jeles beszédeivel feltűnést keltett, különösen 1848-ban; a lapokban pedig hatalmas cikkeket irt. Ez év végén sajóvamosi plébános; 1856-ban sziráki plébános lett, hol 1862-ben elhalt.

Művei:

Nézetek a káptalanok, apátok és prépostok országgyűlési szavazatjogáról. Eger. 1847. Név nélkül.

A katolikus religio tankönyve. Martin Konrád után német eredetiből fordítva. 2 köt. Eger. 1854. 8-r. 371. l.

Az óta mint iskolai könyv több kiadást ért. Ezeken kívül irt számos nevelést és tanítást tárgyazó cikket a Hirnök melléklapjában, a Századunkban, Nemzeti Újságban és könyvbírálatokat a Religio és Nevelésben.

Mészáros Ferencz.

Született 1798. január 27-ikén Maróthon. A gymnasiumi osztályokat Budán elvégezvén, Egerbe ment, hol 1813-ban a papnevelő-intézetbe lépett. A hittudományi tanfolyamról nevelőnek

mént Halasy Károly hevesmegyei alispán családjához. 1821-ben szentelte fel főpásztora áldozópappá és Kápolnára nevezte ki káplánnak. Innen az aulába került, hol titkári minőségben működött és a főszentszéknél aljegyzői hivatalt viselt. Mint egri plébános, székesegyházi kanonok és hevesi főesperes halt meg 1850-ben.

Egy szentbeszéde maradt fel ily czimmel:

Egyházi beszéd, melyet az irgalmas szerzet egri új szentegyházának felszentelése alkalmával mondott... 8-r. 40 l. Egerben. 1844. Az érseki lyceum bet.

Mészáros György.

Az egri lyceum hittudományi karának eme érdemes tanára 1755. april 13-ikán született Thasson Szabolcs vármegyében. Az egyházi pályára vágyván szíve, belépett az egri seminariumba, hol 1780-ban az Úr szolgájává szentelte főpásztora és Nagykállóba rendelte. A képzett fiatal ember annyira megtetszett Almássy Mihálynak, hogy meghívta udvari papjának. A dúsgazdag magyar nemes előkelő körében négy évig működött Mészáros, melyek eltöltése után az egri papnevelőben tanulmányi-felügyelőnek neveztetett ki. Két év múlva megizmosodott tehetsége a pesti seminarium praefectusává emelte, honnan 1790-ben az egri hittudományi intézethez nevezte ki főpásztora az erkölestani székre. Mint egri kanonok halt meg 1817-ben.

Művei:

Halotti dicséret, melyben mmlgú és ft. Fuchs Xav. Ferencznek, egri első érseknek stb. nagy érdemeit hirdette. . . Eger. 1807.

Allocutio, qua Illnum ac Rdssimum D. Ladislaum Eszterházy de Galantha, Eppum Rosnaviensem, dum sedem eppalem die 26-a Julii 1815. solemmiter capesseret, salutavit. Cassoviae. 1815. 4-r.

Mérhelyi Lajos.

Született 1836. január 17-ikén Gönczön, Abaúj vármegyében polgári szülőktől. A gymnasium hat osztályát Egerben elvégezvén, 1859-ben az egri papnövendékek sorába lépett s az érseki lyceumban végezte bölcséleti és theologiai tanulmányait. Első szent miséjét 1859-ben mutatta be Istennek s ezután tizenöt évig mint segédlelkész működött. 1874-ben gyöngyös-tarjáni ideiglenes helyettes lelkészszé, 1881-ben plebánossá és alesperessé nevezte ki főpásztora, mely utóbbi állásáról betegségére való tekintetből 1890-ben lemondott.

Mérhelyi az egri főegyházmegye legképzettebb papjainak egyike és oly széles ismerettel bír a német, franczia, angol és magyar irodalom terén, hogy párját megyénkben alig találjuk. A mellett finom salon-pap, kinek társasága kellemes szellemi szórakozást nyújt és mindig tanulságos. Ő nem keres eszméket, mert ő neki magának vannak eszméi, melyek szorgalmas tanulmányának, alapos olvasottságának gyümölcsei. Humora, ha viszsza-
szaságokat kell ostorozni, kérlelhetetlen, míg tudása nem felületes, hanem mély és biztos mindenha. Nemes kedély, gyöngéd szív jellemzik s ki egyszer élvezte szellemének üdeségét, vágyva vágyik társasága után.

Már fiatal korában feltűnt csinos, érzelemdús verseivel a Kath. Néplap hasábjain, míg tartalmas és magvas egyházbölcseleti értekezéseivel megmutatta, hogy amit tanult és olvasott, azt értékesíteni is tudja ragyogó irányának segélyével. Kár, nagyon kár, hogy fájdalmas idegbaja következtében most már nem foglalkozhatik az irodalommal!

Eddig irt nevezetesebb értekezéseit a következőkben adhatom:

A magyar kath. egyházi népekekről. Három közlemény. Egri Egyházmegyei Közlöny.

A művészet és religio viszonya. (Tekintettel kath. templomainkra s azok diszitményei-, különösen festményeire. U. o. 1870. 11. sz.

Egyház és irodalom. U. o. 1871. 17. sz.

A gyöngyösi oktatásügy számokban az 1870—71. tanévben. U. o. 1872.

Erkölciség és tudomány, mint az emberiség haladásának tényezői. U. o. 1872. 15. 16. 17. sz.

A kereszténység újjászületése az emberiségben és az ember újjászületése a kereszténységben U. o. 1874. 6—8. sz.

A papság mint kulturai és közgazdászati elem. U. o. 1874. 13—14.

Jelentek meg ezeken kívül tollából elbeszélések és költemények különböző lapokban. — Halotti énekei, melyeket Zsaskovszky Temetőkönyvében irt, míg egy részt meghatók, addig másrészt felemelik az elhunytakért kesergő lelkeket: a vigasztalás legfőbb forrásához: Istenhez.

Michalek Emmanuel (Bugaczi).

Azon komoly tudósok közé tartozik, kiknek úgyszólván nemes szenvedélyökké válik a tudomány szeretete. Különösen nyelvtudása ragadja meg csodálatunkat, mert az európai nyelveken kívül még a szanszkritot is olvassa és magyarázza. Folyton dolgozik és nem pihenteti tollát, mely már eddig is oly sok, mely tanulmányra való munkával és értekezéssel tette nevét tiszteltté.

Született 1838. december 29-ikén Jánosiban, Gömörmegyében, régi nemes családból. Iskoláit Rimaszombatban, Rozsnyón és Egerben végezte. 1862-ben felszenteltetvén, Erdőkövesden, Diósgyőrött, Jákóhalmán, Szendrőben és Mezőkövesden káplánkodott; 1870-ben Egerbe jött, hogy elfoglalja székesegyházi karkápláni, főegyházi gyóntatói, és hitelemzői tisztét. 1878-ban a lyceum alkönyvtárosa lett. 1881-ben előbb felmentést nyerve a hitoktatástól, a tanítónőképző intézet tanárává neveztetett ki. 1884. óta az egri jogakademián a világtörténelem tanításával van megbízva. Jelenleg rendes könyvtáros, kispéposti káplán és a joglyceumban a művelődéstörténelem előadója.

Irodalmi működését a következőkben adjuk:

I. Önálló művek:

Az ember származása. Sidney Herbert Laing A megáfolt darvinismus. Darwinism refuted c. tanulmánya után fordítva. Névtelenül. Pest, 1872. 9-r. 72 l. Kiadta a Sz.-István-Társulat Ifjai Könyvtára-nak VIII. füzetében.

Tanulmányok aquinói szent Tamás bölcsezetéről. Gonzales Zephirin spanyol eredetije után fordítva. Kiadja a Sz.-István-Társulat. 8 r. I. köt. 1883. 675 l. — II. köt. 1884. 580 l. — III. köt. 1885. 681 l.

Nala, a Mahá-Bhráta cz. szanszkrit költemény epizódja. Az eredeti után átdolgozta.... Eger. 1886. 245 l.

II. Értekezések, czikkek:

A hatvanas évek végén az országos és autonomikus képviselői mozgalmakat, a mezőkövesdi templom ügyét stb. tárgyaló levelek jelentek meg tőle a Pesti Naplóban, Magyar Állam-ban stb.

Az Elemi Tanügy-ben:

A földrajzi ismeretek állása napjainkban. 1875. 34. sz.

Egy eltévedt léghajó. Elbeszélés franciából. 1876. 2—3. sz.

Egy sötét kép, az amerikai életből. Correns The country maraculous c. utóírása után. U. o. 4—6.

Vallásos mondák és szokások a Pomotu szigeteken. Montison Albert atya közleménye után. U. o. 9—10 sz.

Ősztől és ész. Értek. a Kath. Bewegung után. U. o. 13. 15. sz.

A tenger. Köllner F. után németből. U. o. 24. sz.

A Népiskolai Tanügy-ben:

Szükséges-e a hitelemző. 1881. 18. sz.

Felelet a szelid viszonzásra. az előbbi tárgyban. U. o. 20. sz.

Az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben:

A porosz püspöki kar emlékirata a pápai családcozhatlanságot illetőleg. Németből. 1871.

Bismark és Napoleon. Politikai párhuzam a Historisch-politische Blätter után. 1872. 7. 8. sz.

Alapítsunk parochialis könyvtárakat. U. o. 12. sz.

Az 1873-iki évfolyam 3–16. számaiban a Vegyesek rovatában * jegy alatt egyházpolitikai és másnemű szemlék.

A quebeki egyháztartomány püspökeinek főpásztori levele néhány közkérdés felől. U. o. 1876. 1–3. sz.

AZ emberi nem egységéről. Németből.

Mi az igaz? Hozzászólás az áttérésre vonatkozó 53-ik §-hoz. 1881. 8. sz.

Utóljára az előbbi tárgyban. U. o. 10. sz.

Sz. Tamás és Descartes. Mutatvány Gonzalesből. U. o. 22–24. sz.

Mikor élt Anonymus? 1883. 7. 8. sz.

Lacessitus nihil ego reponam? Polemikus ezikk az előbbi tárgyban. U. o. 10. 12. sz.

Finn-ugor-e vagy török-tatár? Összehasonlító nyelvészeti értekezés. U. o. 14. 15. sz.

Mezőkövesd ünnepe. Kálvária-szentelés. 1887. 18. sz.

Jubileum. Kőszeghy Mihály apátplébános aranymiséjének leírása. 1888. 20. sz.

Az Eger-ben:

Kalidána szanszkrit költő Rumása Sambhava c. eposzának első éneke. A többi kéziratban.

A Függetlenség-ben:

Nyilatkozat a Nala érdekében. 1886. 323. sz.

Az Irodalmi Szemlé-ben:

Parce pater virgis! 1887. 2. sz.

Részbányai. Az ókori népek művelődési története c. munkájának ismertetése.

Továbbá lefordított Cantu Caesar Világtörténelméből 187 ívet és pedig: VI. k. 290–518 l. — XI. k. 1–729 l. — XIII. k. 671–1008 l. — XIV. k. 568–996 l. — XV. k. 170–1088. l. — Az utolsó harminc év történetéből 1–338 l.

Miklóssy Ferencz.

Született 1767-ben Fehérvármegyében. Tanulmányai végeztével nevelő volt az Almássy családnál és egyúttal gyöngyösi káplán. Innen Ecsédre költözött, mely plebániát később a nagy-kállóival cserélte fel s egyszersmind alesperesnek is kineveztetett. 1796-ban elnyerte a miskolci plebániát, mely egyike volt az időben a legjavadalmasabb parochiáknak, mert tulajdona volt a tapolczai apátság és Jenke puszta. Később megtartván a miskolczi javadalmat, egri papnevelő-intézeti előljárónak ment, de azt csakhamar elhagyva, visszatért Miskolcra. Előbb czimes, azután valóságos kanonok lett, majd nagyprépost, titopoloszi cz. püspök, végre 1803-ban a nagyváradai főpásztori székbe ült, hol 1811-ben meghalt.

A következő czímű beszédet birjuk tőle:

Oratio, qua suam Celsitudinem Regiam Josephum Regni Hungariae Palatinum ad Vörösvár, Iamitaneam I. Cottus Pestiensis possessionem die 19-a Sept. 1795. salutavit.

Mindszenty Gedeon.

A vallásos költészet elsőrangú, legfényesebb csillaga aludt ki Mindszenty ravatalánál, míg az egyházi szónoklat egyik legnagyobb művelőjét és mesterét vesztette el az elhúnytban. Férfikora delén metszé el életének fonalát a rideg halál s kiesett kezéből a lant, melynek húrjai az emberi szív legnemesebb érzelmeiről szóltak. Korán halt el pótolhatatlan veszteségére a nemzetnek és egyháznak, mert ne feledjük, hogy századok szülnek csak egy Mindszentyt s a vallásos költészetnek sokáig kell sírni, zokogni, epedni és bűba merülve várakozni, míg egy második Mindszentyt ad neki az ég.

Jól mondja róla egyik necrológirója, hogy született költő volt, milliók közül kimagasodva; gondviselésszerű férfú volt, arra hivatva, hogy a szép összhang s eszmegazdagságban gyönyörködő lelkeket magának meghódítva, azokban a vallás-erköcsi és hazafiúi érzelmeket meggyökereztesse.

Született Jolsván, Gömör vármegyében 1829-ben. Iskoláit Miskolcon és a nagyváradai főgymnáziumban végezte. Mint növendékpap Egerben hallgatta a theológiát s 1852-ben áldozópappá szenteltetett. Első kápláni állomása Árokszállás volt. Egy év múlva egri káplán lett s 1855-től kezdve főegyházi hitszónok.

Ragyogó, de mégis könnyen érthető nyelvezetű, magasröptű, mély eszmékben gazdag beszédei, melyeket a rokonszenves arcán átsugárzó meleg átérzés tett még becsesebbekké, csakhamar hírt és nevet szereztek az ifjú szónoknak. Szent beszédeire seregestől tödült a nép a legelőkelőbb köröktől kezdve le egészen az utolsó földművesig. Csevegő hangja behatott a szívekbe, megrezegtetta azok húrjait, az ő szavára megnyílt a hívő kebel s mélyére hullottak az Isten ígéjének magvai. Hallgatóit magával ragadta, lekötötte, meghódította és a föld porához tapadt emberi lelket fényes szónoklataival felvezette Isten közelébe.

1859-ben az érseki tanítóképző-intézet igazgató-tanárává nevezte ki b. e. Bartakovics, de főegyházi hitszónoki hivatalát megtartotta egész 1864-ig, amidőn is gyakori szédülései miatt ezen tisztről lemondott. Mint tanárt alaposság, mélység, jó szív jellemezték.

Mintegy 5 év múlva megüresedvén a szent-erzsébethi plébánia, oda vágyakozott. Főpásztora méltányolva eddigi fényes érdemeit, elismerő szavak kíséretében ki is nevezte plébánosnak. A nagy szellem csendesség után vágyott. Nem mintha gyűlölte volna a világot, hanem azért, mert kevesen értették őt meg. És ez a nagy lelkek átká, melyet ott látunk lebegni a világtörténelem szellemi Titánjainak dicsőségkoszorúza felett.

1874-ben esperessé lón kinevezve az érdemes férfiú, de kitüntetéssel járó hivatalát nem sokáig vihette, mert 1877. derekán súlyos betegséggel látogatta meg az Úr, de ő még mindig remélt. Egerbe jött gyógyulást keresni az itteni irgalmasokhoz. Ismerősei, tisztelői, barátai felkeresték a beteg költő-szónokot és végöráit megédesítette a főpásztori részvételtjes figyelem, mely meglátogatta betegágyában.

Daczára az odaadó és keresztényi szeretet szülte ápolásnak, a drága életet nem lehetett megmenteni s június 5-ikén 1877-ben a nemes lélek itt hagyta porhüvelyét, hol elvegye dicsőségét Attól, kinek nevét oly ragyogóan magasztalta itt a földön szónoklataiban és költészetének remekműveiben.

Sirja fölé a hálás egri egyházmegyei irodalmi egyesület diszes emléket emelt. A büszke márványt semmivé teszi az idő, megviseli a zivatar, de neve örökké ragyogni fog a hazai és vallásos költészet és egyházi szónoklat egén.

Nevét alkotásaival és műveivel önmaga irta be a katolikus egyháznak és az egri főegyházmegyének történetébe.

A magyar Lamartine, mint Mindszentyt joggal nevezhetjük, lantjának bámulatos szépségű és tökéletességű termékeivel és mindenkit magával ragadó szónoklatával az elsők között a legelső helyet biztosította magának egyházköltészeti és egyházszónoklati irodalmunkban. Nagy volt mint költő, ellenállhatatlan mint szónok, kedves és mindenkinek leereszkedő, mindenkit megbecsülő, biztató, bátorító, jó szívé, gyöngéd kedélyű és nemes lelkű mint ember. Szerette Istent, hazáját, sokat szenvedett és a jobbak által megsíratott nemzetét, szívéből. Együtt érzett velök részt vett örömeikben és borus napjaik szomorúságaiban egyiránt. Szerette az embert, szerette erényeivel, gyarlóságaival, amazokat, hogy megerősitse, emezeket, hogy gyámolítsa.

Mikor Istenről zeng, így szól:

Minden csöpp vérem hő imádság,
Mint egy piros kis olvasó

Minden hajszálamon egy-egy dal
Lin-leng Hozzád fohászkodó.
Gyémántbetű minden könyvem
Mely írja szent szerelmed,
És nem bírom elzengeni,
Hogy téged, mint szeretlek
Oh Isten, mint szeretlek. Szerelmem.

Vagy midőn a b. Szüzzől szól:

Csak ha téged zenglek, szerelmem, Szűz Anyám,
Az Isten szent lelke akkor borúl reám,
S mint a forró arany, úgy megolvad lelkem
A szivemre hulló tüzes kegyelemben;
Lángolok, hervadok, érzem tied vagyok
Előttem a képed, ah! mindig előttem
A nap sugarában, a kék levegőben
Téged látlak ülni a rózsalevelen
Csillagul fényleni a zúgó tengeren,
És a szellő ajka nevedet sóhajtja. Egy kép szivemből.

Egyházáról így dalol:

Ne bántsatok, ha egyházamért
Szivem dobog,
Nevével fölkelhettek akkor is,
Ha meghalok. A katolikus egyház.

Édes anyjára, kit gyakran említett a kegyeletes megemlékezés hangján, így zeng keserve:

Isten veled!
S legyen fekvésed ottan enyhe, lágy
Hol lelkem nyugta a fölvetett ágy.
Isten veled!
Álmodj örökre édes álmokat,
Álmodd jövődő boldogságodat,
Isten veled!
Boldogságodnak édesebbikét,
Hogy újra látod szived gyermekét. . .
Isten veled! Isten veled! Az anya sírján.

Ki így gondolkozott, ki így érzett, az csak nemes szív és fenkölt lélek lehetett.

Munkáit, szellemi termékeinek legbecsesebbjeit a következőkben mutatjuk be olvasóinknak:

A bold. Szűz Mária hava. Imakönyv a májusi ajtatoszkodók számára. Görres G. Mária dalaival. Eger. 16-r. 220 l.

Költeményei. Eger. 1859. n. 8-r. 368 l.

Újabb költeményei. Pest. 1868. Kiadja Lonkay A.

Legújabb költeményei. Pest. 1877. Kiadja a Szent-István-társulat. 12-r. 279 l. A költő életrajzával.

Veuillot L. IX. Pius. Kath. jellemrajz. Magyarra átdolgozta.

Ünnepi és alkalmi egyházi beszédek. Függelékül hat Mária-beszéddel. Eger. 1872. n. 8-r.

Vasárnapi egyh. beszédek. Összeállította Ujlaky Dezső volt egri papnövendék, jelenleg zsézezi jegyző. Kiadta Szolcsányi Gyula. Eger. n. 8-r. 368 l.

A kath. meggyőződés ereje sz. István első magyar királyban. Egyházi beszéd, melyet 1862. aug. 20-ikán az egri főtemplomban mondott. Eger. 1862 n. 8-r. 15 l. Benne van Ünnepi beszédeiben is.

Nm. és ft. Kisapponyi Bartakovics Béla egri Érsek aranymiséje. Kath. legényegyleti Olvasótár. II. füzet. 1866. Eger.

Hódolat . . . Eger, 1866. Bartakovics Emlékkönyv. 315. l.

Pálmalomb, melyet főt. Lipovniczky N. János Bold. Szűzről nev. gágyi apát, egri főegyházi örkanonok, érseki helyettes stb. aranyáldozata ünnepére máj. 13-ikán 1855. hódoló tisztelettel nyújt . . . Eger. lye. ny. 1855. ivrét 7 l.

Arafohász az áldáshoz, mielőtt nm. és. főt. Kisapponyi Bartakovics Béla egri Érsek Ő kegyelmessége az egri angolszűzek kápolniját 1855. év június 19-ikén ünnepélyesen megáldaná. Eger. érs. lye. ivrét 6 l.

Nyilatkozat papnyugintézetünk érdekében. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1873. 3. sz.

Nyílt levél. Nsg. és főt. Pánthy Endre kanonok urhoz. Ugyanazon ügyben. U. o. 7. sz.

Zengő tavasz. Ngos és ft. Lengyel Miklós nagyprépost kinevezési ünnepélyére. Eger. 1875.

Szerkesztette az Egri Népkönyvet; és irt számtalan költeményt, czikket és értekezést különböző Emlékkönyvekbe, Almanachokba és Lapokba.

Mosoray Antal.

1816-ban született és 1842-ben felszenteltetett áldozópappá. Sajó-Ládról, hol mint plebános működött, Keresztes-Püspökibe ment át, hol jelenleg apostoli buzgalommal munkálja hiveinek lelki üdvét.

Az oly szép jövővel kecsegtető Adatok az egri egyházmegye története cz. folyóiratnak 1887-iki évfolyamán közölte plébániájának és fiókegyházainak történetét.

Nagy Antal.

A regényes fekvésű Diósgyőrben született 1837-ben, hol atyja kántortanító volt. Miskolczon és Egerben tanult, mely utóbbi helyen 1860-ban pappá szenteltetett. Több évi káplánkodás után dédesi, majd satai, apátfalvai, 1892. februárban végül várkonyi plébánossá nevezte ki érseke, mely állásában általános köz-

tisztelet és szeretet veszi körül az alaposan képzett, szellemes férfit.

Önálló műve:

Nagybőjti szent beszédek. Külön lenyomat az Isten Igéjének III. évfolyamából. Esztergom, 1878. 8-r. 58 l.

Nagy Ferencz.

Mint törökszent-miklósi plébános két munkát irt:

Duplex honos collegii Pazmanaei auditoribus occasione festivitatis divorum Petri et Pauli ejusdem tutelarium. Viennae. 1763.

Az egy igaz és boldogító hitnek elei, melyeket ft. és nm. galantai gr. Eszterházy Károly egri püspöknek stb. kegyelmes parancsolatjából egybe szedgetett és kinyomattatott. Eger. 1771. 8-r. 268. l. Újabb kiadásokban 1790; 1796, 8-r. 272. l.

Nagy Géza.

Született 1865-ben Apczon, Heves vármegyében. Iskoláit Selmechányán és Egerben végezte, hová akkor költözött, midőn 1879-ben a papnevelő intézetbe lépett. Első sz. miséjét 1885-ben mutatta be a pásztorok isteni fejedelmének. Káplán volt Tarna-Szentmiklóson, Rakamazon, Jákóhalmán, jelenleg pedig mező-kövesdi segédlelkész.

Eszes fiatal ember, megnyerő modorral melyet a szerénység tesz kellemessé. Elfoglaltsága mellett irodalommal is foglalkozik s több magvas vezércikket irt és ír egyes fővárosi és vidéki, jó nevű lapokban. Önálló munkálkodásából álljanak itt a következők:

Jász-Jákóhalma kincsszekrénye és a Jász-Hircsarnok. 8-r. 2. kiadás. 1891.

Tarna Sz. Miklós története. Megjelent az Adatok az egri egyházmegye történetéhez cz. vállalatban.

A regék ködös világából. Jászberény és Vidéke cz. lapban.

Egy készülő fogadalmi remek. Egri E. közlöny. Tanultsága és munkakedve feljogosít bennünket azon reményre, hogy a jövőben még fokozottabb munkásságot várhat tőle meggyénk és irodalmunk. Legközelebb elbeszéléseit fogja kiadni.

Nagy Zsigmond (kisfaludi.)

Született 1809-ben. Egyike volt az egyházmegye legtudósabb és legképzettebb papjainak. A történetírás terén szerzett különösen magának nevet. Eszmélkedő és buvárkodó lélek volt, a történetíráshoz feltétlenül szükséges tárgyilagossággal. Mélysége mellett szépen irt és a megtörtént eseményeket saját megfigyelő lelkének következtetéseivel kötötte össze.

Munkái:

Ábrahám. Igéret. Patriarchai szent eposz egy énekben. Mutatvány a Szent hajdan gyöngyeiből. Németből fordítva. Pest. 1839. m. 8-r.

A szent hajdan gyöngyei. Pyrker J. László után németből fordítva. Pest 1842. 8-r.

Egyetemes egyházi történelem. Dr. Alzog János után németből fordítva. 3. k. Eger. 1857—1861.

Pálffy Miklós az országgyűlés által megajánlott magyar hadak egyik főkapitányától Somorja város előjáróságához intézett levelet a M. Tud. Ert. 1862. évf. I. 453. l. és Somogyi Mátyás, Farkas György leveleit ugyanott a 454, 455. l. közölte.

Adatok a Paulinusok magyarhoni történetéhez. M. Sion. II. 1864. 261. l.

Napragy Demeter.

Gömör vármegyei nemes család ivadéka. Született 1556-ban. Egyházi pályáján, melyre lépett, gyorsan haladt. Felszenteltetése után fényes tehetségeinek és befolyásos rokonainak segítségével csakhamar esztergomi kanonok lett, majd később egri, aradi, pozsonyi prépost. Négy megyéje volt egymásután, u. m. a szerémi, veszprémi, győri és kalocsai, mely utóbbinak azonban csak címét bírta. Meghalt 1619. március 25-ikén.

Mint Szőlősy mondja az Új Magyar Sion 1889-ik évf. 778-ik lapján: Napragy Demeter, midőn III. Zsigmond királynál követ-ségben járt, egy beszédet mondott, melyet ki is adott.

Náray József.

Egri kanonok sz. Györgyi-apát és székesegyházi főesperes volt a 18-ik században. 1804-ben halt meg. Két munkáját ismer-jük és pedig:

Epithalamion Serenissimo Hungariae et Bohemiae Regio haereditario Prin-cipi et Archiduci Austriae Domino Josepho, Regni Hungariae palatino et locumten-enti etc. et Alexandrae, augusti caesaris Russorum filiae Principi, in perennem venerationis cultum neosponsis devotissime dicatum. Agrariae. 1799. 4-r. Név nélkül.

Applausus Illmi ac Redsmi Domini Nicolai Konde de Póka-Telek honori-bus, dum Magno-Varadinensem episcopatum suum prima vice solemniter ingrede-retur. dicatus. Agrariae. 1801. 4-r.

Nemes József.

Mikor legjobb erejében volt, akkor törte ki a halál szele az élők sorából. Benne egy tehetséges tagja húnyt el az egri főegyházmegyének, ki mint buzgó pap is nemes igyekezettel tett eleget magasztos hivatalának.

1835. deczember 19-ikén született Zemplénvármegyei Tőke-Terebesen nemes szülöktől. Sátoralja-Újhelyen, Kassán és Egerben végezte iskoláit. Mint hittudományi hallgatót főpásztora a bécsi Pazmaneumba küldte, honnét 1859-ben hazatérvén, az Úr szolgáljává avatztatott fel. Tizenkét évi káplánkodás után sajószögedi plébános lett, és 1878-ban alesperes. Az érseki kegy a törökszentmiklósi plébániával jutalmazta meg érdemeit, mely helyen egész 1891-ig lelkészkedett, midőn hirtelen halál vetett véget életének.

Irodalmi működése a következőkből ítélhető meg:

Tapolczai sz. Péter és Pál apostolokról nevezett apátsg története. M. Sion I. 1863. 593 l.

A miskolci plébánia történe. U. o. II. 1864. 345 l.

Miklóssy Ferencz néhai nagyváradi latin szertartású püspök végrendelete. U. o. VI. 1868. 283 l.

Az irgalmas néne. Beszély francziából. Eger.

Rothsild Jakab. Élet- és jellemrajz fr. U. o.

Szibéria. Beszély francziából. U. o.

A sakkjátszó önmozgony. Kempelen sakkjátszó automatjának keletkezése s további története. U. o.

Kéziratban: Rose Leblanc, franczia regény magyarítva. — A pápák népszerű története, francziából. Comendone bibornok korrajza.

Munkatársa volt a Religiónak is.

Neszveda Tamás.

Mint harmadéves hittanhallgató egy munkácskát irt ily czimen: Monumentum pietatis honoribus etc. Joannis Hám, almae dioecesis Szathmariensis episcopi a clero juniore Agriensi positum. Agriae. 1828. 4-r.

Nováky József.

Született 1753. október 10-ikén Aszalón. A középiskolákat Kassán, a hittudományiakat Egerben végezte. 1776-ban felszentetvén, Sárospatakon segédlelkészkedett, honnan Egerbe jött tanárnak a gymnasiumhoz, később az aulába került és irodaigazgatói minőségben működött. 1790-ben elhagyta a kömlői plébániát, honnan 18 év múlva Pásztóra, majd Gyöngyösre ment. Az egri székesegyház tagja 1808-ban lett s mint ilyen halt meg 1827-ben. A nádudvari templom neki köszöni létét.

M u n k á i:

Halotti ditséret. melyet galaútai s fraknoi gr. Eszterházy Károly egri püspöknek utolsó gyászos tiszteletére mondott sz. Iván havának 18. napján. 1799. czst. 2-r. 33 l. Egerben a püspöki iskola bet.

Applausus seren. regni Hungariae palatino, archiduci Petropoli feliciter reduci concinnatus. 4-r. 1 lev. Agriae. 1803. Typ. lycei Agriensis.

Ött nagybőjti szent beszédek, melyeket ezelőtt öt esztendőkből hiv hallgatóihoz mondott. n. 8-r. 555 és 11 l. Egerben. 1810. Az érseki iskola bot.

Memoria dignitatum et canonicorum cathedralis ecclesiae Agriensis Kézirat az érseki levéltárban; a megyei névkönyvben is megjelent.

Nyilas Mihály.

Hevesvármegyei Solymoson született 1828. szeptember 8-ikán. Egerben képezte magát a papságra éppen akkor, midőn az 1848-iki események felvillanyozták az ifjúságot. Odahagyva tehát a seminariumot, a magyar táborba ment ő is társaival és vitézül harczolt a honvédek soraiban. A magyar nemzet leveretése után visszatért a seminariumba és 1854-ben a fegyver helyett az evangéliumos könyvet vette kezeibe. — 16 évi káplánkodás után 1870-ben kenderesi plébános lett. Itt végezte be életét 1889. october 27-ikén.

Megjelent tőle:

Oktató ima- és énekkönyv a ker. kath. nép ajtatos használatára. Pest. 1863.

Oláh Miklós.

A magyarországi kath. egyház eme elsőrangú csillaga 1493. január 10-ikén gyűlt, ki Nagy-Szebenben. Mint a hatalmas és a Hunyadiakkal rokonságban vagy legalább benső barátságban lévő Oláh család ivadéka, a királyi udvarban nyerte első neveltetését. Már ifjú korában kitűnt komolysága, fegyelmezettsége és tudomány szeretete által. Nem szerette a léha társaságokat, hanem felkereste az eszmék embereit, kiknek ajkain csüggött egész lélekkel. Midőn II. Ulászló elhunyt, Szakmáry György pécsi püspök maga mellé vette a szép képzettségű embert titkárnak, mert felismerte, hogy az ifjú pap valami magasabbra született. Csakhamar pécsi, majd esztergomi kanonok és komáromi főesperes lett Oláh, II. Lajos király pedig udvari titkárájának nevezte ki. E tisztét Mária királyné alatt is viselte. Később elkísérte a királynét Flandriába, hol megismerkedve az akkori világ leghíresebb tudósaival és művészeivel, még inkább nőtt lelkében a tudomány szeretete. Elvégezve küldetését, visszatért Magyarországra, hol már zágrábi püspökség és korlátnokság várt reá. Ferdinánd király kegye immen az egri egyházmegyének adományozta 1548-ban a bámulatos szellemű férfiút, honnan öt évi nyomokat hagyó műkö-

dés után 1553-ban az ország első főpapi székére Esztergomba neveztetett ki. Egyideig királyi helytartó is volt és midőn 1568. jan. 10-ikén meghalt, a nemzet királyával meghatottan állt a nagyszombati egyház kriptájának ajtajánál, mely elzárta az ország egyik legjobbját. Oláh Miklós halhatatlan érdemeket szerzett a katolicismus megszilárdítása körül Magyarországon abban az időben, midőn ennek küzdenie kellett a protestáns vallás térfoglalásával szemben. Egy apostol erejével szállott síkra Oláh egyháza védelmére s mivel jól tudta, hogy harcot csak képzett hadvezérekkel lehet nyerni, felállította az első papnevelő-intézetet, hogy abban az Úr szőlőjének leendő munkásai az ellennel vivandó szellemi harcra fegyverét, a tudományt megszerezzhessék. Papjaival szemben az igazságos szigorúság szabályai szerint járt el s valamint nagy lelke nem ismert megalkuvást egy téren sem, úgy keményen ostromozott egyházmegyéiben minden visszasságot. A népnevelésre is sokat áldozott, míg bölcs tanácsaival a korona bizalmas embere volt mindenha. Mint történetíró nevet szerzett magának az utókor előtt, levelezései pedig, melyeket b. e. Ipolyi Arnold adott ki, arról győzik meg az olvasót, hogy nála tudomány erélylyel, élettapasztalat mély erkölcsi érzékkel egyesültek. Jelmondata volt: Tu es spes refugium et Protector meus, Domine Deus. Méltó, hogy nevét megőrizze a történelem, mert:

Csak törpe nép felejtí őš nagyságát,
Csak elfajúlt kor hős elődöket;
A lelkes eljár ősei sírlakához.
S gyűjt régi fénynél új szövétneket,
S ha a jelennek halványúl sugára,
A régi láng ragyogjon fel honára. Garay.

Azután meg ne feledjük, hogy bár a Gondviselés egyházát nem hagyja szellemi óriások nélkül egy pillanatra sem, mégis meg kell őriznünk a múlt nagy alakjait, mert az ő életük könyv, melyből vallás- és hazaszeretetet tanulunk.

Művei:

Nicolai Oláh, Ludovico II. Regi Hungariae et Mariae Reginae a secretis, Ferdinandi I.-ni cancellarii, dein archiepiscopi Strigoniensis, primatis regni Hungariae et locumtenentis regii Codex epistolaris 1526—1538. Budapestini. 1878. 8-r. XXXIX. 639 pag.

Továbbá számos alkalmi költeményén kívül említendő.

Attila cz. munkája, mely Bonfin Decadeseinek régibb kiadásaihoz mellékelve jelent meg. Kiadott 1528-ban.

Nicolai Oláhi archiepiscopi Strigoniensis Hungaria, sive de originibus gentis,

regionis situ, divisione, habitu atque opportunitatibus Liber singularis. Kiadta Bél Mátyás Pozsonyban 1735-ben. Ehhez van csatolva:

Compendiarium aetatis suae chronicon. ab. a. 1454. ad. a. 1558.

Nicolai Oláhi, metropolitae Strigoniensis Hungaria et Attila, sive de originibus gentis, regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus et rebus bello paceque ab Attila gestis libri duo nunc primum ex codice caesareo Olahi manu emendato conjunctim editi. Vindobonae. 1763. 8-r. 258 l. Kiadta Kollár Ádám a bécsi es. és kir. könyvtár őre.

Breviarium secundum usum almae et metropolitanae ecclesiae Strigoniensis in promotionem divini cultus et ministerii, denuo impensis Rdsmi Domini Nicolai Olahi, ejusdem ecclesiae archiepisc. impressum. Viennae 1568. Ennek öt első levélén van a fentemlitett Chronicon breve.

Genesis filiorum Ser. Reg. Ferdinandi Hung. et Boh. etc Domini mei elementissimi ex Ser. Anna Regina natarum. 1549. Eredeti kézírata Bécsben a csász. könyvtárban.

Ephemerides, quas N. Olahus in ephemeridibus astronomicis Petri Pitati Veronensis a. 1552. impressis suamet manu adnotavit. Az előbbivel együtt Kovachich adta ki.

Catholiae et christianae religionis praecepta quaedam capita de sacramentis, fide ac operibus, de ecclesia, de utraque justificatione in synodo Tyrnaviensi 1560. explicata. Viennae. 1560. Editio secunda 1561.

Ezeken kívül kiadott több jeles művet, nevezetesen Fábri János domonkos rendű szerzetesnek két munkáját.

Orosz Ádám.

A rábeszélés művészetének, a szónoklatnak egyik legnagyobb mestere volt Orosz Ádám, ki e téren oly babérokat szerzett nevének, melyek soha el nem hervadnak s a melyek mindig megőrzik az egyszerű eger-szalóki plébános nevét a szónoklati irodalom történetében. Nála, mint még több életben lévő ismerősötől hallottam, az előadás művészi tökéletessége teljes összhangzásban volt az eszmékben gazdag tartalommal. Ő a művészetet az egyszerűségben kereste és épen azért, mikor erre törekedett, diadalt aratott.

Mint embert szívjóóság, szerénység, mint az Úr papiját buzgóság és a hívek iránt való aggódó szeretet jellemezte. Az irodalommal már ifjú éveiben szoros barátságot kötött és nem is hagyták el egymást mindaddig, míg az egerszalóki csöndes temetőbe nem kísérték gyászoló hívei azt a nemeslelkű férfit, kinek jelszava volt: „Isten, hit és haza“ és ki egész életében nem kért az elismerés koszorújából egy levélkét sem, hanem megelégedett azon boldogító öntudattal, melyet a jól teljesített munka érzete szül.

Született 1802. november 23-ikán Miskolczon, hol atyja huszárszázados, édes anyja, pedig egy francia hölgy volt. A pápi pályára vágyódó lelkének óhaja teljesült, midőn 1822-ben megnyílt előtte az egri papnevelő kapuja. Szülei azonban nem élték meg azon örömdetes napot, mely őt az Úrral eljegyzé. Felszenteltése után négy évig káplánkodott és ennek elteltével főegyházi hitszónoknak nevezte ki főpásztora. Ez volt az ő tere, melyen egyszerre téle marokkal szedhette a babérokat. Egerszalók hívei 1837-ben elvesztvén lelkészüket, Orosz Ádámot óhajtották plebániájukra. Reményükben nem csalódtak, mert Orosz csakugyan elnyerte Eger-Szalókot. Itt működött ez időtől kezdve egészen 1872. ápril hó 13-ikáig, bekövetkezett halálának napjáig.

Önálló művei:

Homeopathia a házassági áldás megtagálása ügyében P. L. méltatlankodó rőpirata ellen. Eger. 1841. 8-r.

Falusi Múzsza éneke nmélt. Pyrker J. László patriarcha egri érsek áldozata félszázados örömnépére. Eger. 1846. 8. r. lev. Az érseki főt. bet.

Szent szózat az Isten háza ügyében. Egernek Emlékül. Eger. 1847. 8-r. 21 l.

Tiltott könyv vagy: Visszafigyelmeztetés a Hevesmegye új választóihoz intézett országgyűlési követek választása iránti figyelmeztetésre. Egri egyházi terület nevében. n. 8-r. 34 l. és 1 lev. Egerben. 1848. Az érseki könyvnyomdában.

Egyházi beszédek vasárnapokra. I. és II. k. n. 8-r. 5 l. és 208 l. — 4 lev. és 313 l. Egerben. 1841—45. Az érseki lyceum betüivel. II. jav. kiadás. I—II. rész. n. 8-r. 4 lev. és 336 l. Egerben. 1854. Joó János tulajdona.

Ugyanezen beszédeknek III. része. n. 8-r. 2 lev. és 217 l. Egerben. 1855. Joó János tulajd.

Ugyanezen szerzőtől IV. és V. köt. Beszédek Máriáról 2 köt. n. 8 r. 2 lev. és 182 l. 2 lev. és 194. l. Egerben. 1855. U. o.

VI. köt. Egyházi beszédek az év rendes ünnepeire n. 8-r. 2 lev. és 235 l. Toldalek 82 l. Egerben. 1853. Az érseki lyceum bet.

Emlékvers nmélt. Bartakovics Béla egri érsek úr beigtatása alkalomával. Eger. 1851. n. 8 r. 2 lev. Egerben. 1851. Az érseki főtanoda bet.

Ida vagy a pusztai sir. Beszély ige nélkül. Eger. 1853. 12. r. 29. l. II. kiad. 1865.

Jézus hét szava a kereszten. Nagyböjti beszéd-folyam és a halhatatlanság vigasza egy alkalmi halotti beszédben. Kiadta Ihász Gábor. Eger. 1860. 8-r. 70 l. II. kiadás. Szolcsányi Gyulától. Eger. 1887. 8-r.

Öröm és búhangok a múltból. 1843—1860. Eger. 1869.

Öt változatú lant. Eger. 1871.

Az árva zsidó leány. Füssy Csal. Olvasmányaiában.

Egyházi beszédek a Kath. Lelkipásztorban és Pázmány-füzetekben. 1832-ben munkatársa volt Kulcsár István Magyar Ujság-ának.

Pájer Antal.

Kath. vallásos költészetünk egy időben az egri főegyházme-
gyében hivatott művelőkre talált. Ezek között az igazi költők
közé soroljuk Pájer Antalt, ki dalaival tekintélyes nevet vívott
ki magának. Született 1814. május hó 20-ikán Maklár-on, Heves-
vármegyében. Gymnasiumi tanulmányait Egerben, Gyöngyösön
végezte és 1835-ben belépett az egri papnevelő-intézetbe. 1842-ben
pappá szenteltetvén. Brezovay József hevesmegyei első alispán
házához ment nevelőnek, de néhány hó múlva már Füzes-Abony-
ban találjuk, hol csakhamar megkedveli az általa eddig mindig
kicsinyelt falusi életet. Ezen állomásától 1844-ben egri főszékes-
egyházi hitszónokká neveztetett ki. Négy évig a tanítóképzőben
is tanított, míg végre tiszabábolnai lelkészszé választatott. Innen
Tisza-Füredre, 1862-ben pedig Jász-Apáthiba költözött, hol élete
végéig buzgón működött. Már 1855-ben veres övet küldött neki a
főpásztori kegy, míg a Felség 1865-ben apáttá nevezte ki. Meg-
halt 1881. június 4-ikén Budapesten. Hült tetemei Jászapáthira
szállítatván, az ottani temetőben porlanak. Ravatalánál Justus
József alattyáni plébános tartott emelkedett szellemű gyászbeszé-
det, a Lehel kürtje pedig a következő sorokban emlékezett meg
az elköltözöttről: Mi benne a jeles lelkipásztort, a kegyes ember-
barátot, a megyei törvényhatósági bizottság lelkes tagját, kitűnő
szónokot és emelkedett szellemű lánglelkű költőt vesztettük el.
Mint lelkipásztor atyja volt hiveinek, mint emberbarát jótékony
a szegényekhez s bőkezű üdvös intézmények létesítésénél az ada-
kozásban, mint megyei bizottsági tag élénk részt vett közügye-
inkben, múlt évi május hó 30-ikán új főispánunk fogadtatása al-
kalmával a megye határánál megyénk közönsége nevében ő üd-
vözölte a főiopánt s ez alkalommal tartott beszéde a szónoklat
egyik remeke. Mint költő költeményeiben lánglelke melegével
felhevítette az érzelmeket s magával ragadta az érzelmeket. El-
vesztettük. Megsírattuk. De emléke élni fog közöttünk nemcsak
itt e megyében, hanem az egész magyar hazában.

Pájer az irodalmi téren 1836-tól kedve folyton működött.
Első munkája a Kovacsóczy által szerkesztett Szemlélő-ben jelent
meg. E folyóirat megszűntével Munkácsy Rajzolatai-ban, Kunoss
Részvétgyöngyei-ben, az Athaeneum-ban, Regélő-ben, Pesti Divatlap-
ban és a Honderű-ben lépett fel szebbnél szebb verseivel. Jeles darab-
jai vannak az Emlény, Órangyal, Pécsi Auróra, Nemzeti Alma-

nach és Szivárvány c. irodalmi vállalatokban. Önálló kötetten 1847-ben köszöntött a közönség elé. Vallásos lelkének legszebb termékei a Szent Lant- és Orgonavirágok-ban vannak letéve és ezekkel nevét beírta az egyházi költészek történetébe.

Utóljára a Hattyu-dalokban zengett, melyek a kitünően szerkesztett Új Magyar Sion 1877-ik évi folyamában jelentek meg, melyek egyikében így szól:

Nem ritkán az éjet nappá tettem,
S munkálkodtam, mint ember szokott;
De azért nem vártam, nem kerestem
Jutalomra soha indokot.
Most azonban, hogy szívem célt ére,
S vágyam: a sir teljesedve lőn,
Egyet kérek tőletek végtére,
Egy helyecskét künn a temetőn.

Munkái:

Költemények. Pest. 1847.

Villámok. Kiadta Futó János. Pest. 1854.

Szent Lant. Kiadta Sujánszky Antal. Pest. 1857.

Orgonavirágok. Kiadta Mindszenty Gedeon. Eger. 1858.

Továbbá megjelentek tollából:

Ádám. Új M. Sion. 1877.

Hattyudalok. I—VII. U. o.

Sok költeménye jelent meg a Kath. Néplap-ban és Vasárn. Ujs.-ban is.

A Kath. Leikipásztor-ban van két nevezetes beszéde: u. m. Lelkészi-iktató beszéd Ficzek Károly jákóhalmi plébános beiktatására. — Halotti beszéd Farkas Péter prépost, jászberényi plébános halálára.

Palczer Kálmán.

Nagy és széles körű olvasottsággal bir, ki különösen fiatalabb éveiben szép sikerrel forgatta a tollat. Finom modora, éles esze, lekipásztori buzgósága pedig az egri főegyházmegye egyik legtiszteltebb és legrokonszenvesebb alakjává tették és teszik őt. Született 1839. jun. 13-ikán. Iskoláit Egerben kitűnő érettségivel végezte. 1858-ban kispap lett és 1862-ben főpásztora ordinálta. Káplánkodott Bodonyban, Recskén, Kápolnán és Gyöngyösön. 1875-ben csányi plébános lett, hol jelenleg is működik és 1887. óta esperesi tisztet is visel.

Írt értekezéseket és gyönyörű, magas színvoalon álló elbeszéléseket az Idők Tanúja-ban, Kath. Néplap-ban, Eger-ben, Gyöngyös-ben és a Mindszenty és Luga népies füzetekben.

Terhes lelkipásztori állásán most nincs ideje az irodalommal foglalkozni, mely körülményt bizonyára nagy sajnálattal vesznek tudomásul mindazok, akik ismerik ragyogó stylusát. Eszmék embere lévén, maga alkot munkáiban gondolatokat, melyeket azután a nyelv szépségeivel tár az olvasó elé.

Erdödi gr. Pálffy Nándor.

Született 1626-ban Bécsben. 1672—1678-ig csanádi püspök volt; az utóbbi évben egri püspökké neveztetett ki. Meghalt 1681-ben Kassán.

Egy munkája maradt felily címmel:
Directorium ecclesiasticum perpetuum.

Erdödi gr. Pálffy Tamás.

Hirneves szónok volt és Lipót királynak elannyira kedves cancellárja, hogy a jó tanácsok angyalának nevezte. Mint a hires Pálffy-család tehetséges tagja már fiatal korában esztergomi kanonokká neveztetett ki. Később báttai apát, örkanonok, honti főesperes, csanádi, váci, egri, nyitrai püspök volt. Meghalt Bécsben 1679. május 7-ikén.

Irodalmi művei:

Thesaurus perditus seu oratio in exequiis Illmi comitis ac domini Francisci Forgacz de Gimes etc. Habita. . . Tyrnaviae in ecclesia majori s. Nicolai die 17-a Decembris anno 1648. Trenesinii. 8 p.

A Vezekénynél elesett négy Eszterházy felett latin nyelven Nagyszombatban 1652. nov. 26-ikán mondott beszédje, mely két levélen jelent meg.

Rituale Agriense, seu formula agendorum in administratione sacramentorum etc. Cassovia. 1666.

Dr. Pálma Pál.

Született 1789. január 25-ikén Szűgyön, Nógrád vármegyében. A gymnasiumi osztályokat Vácott, a bölcséletieket, hittudományiakat mint papnövendék Egerben végezte. 1810-ben bölcsélet-tudor lett. 1812-ben felszenteltetvén az aulába került és itt fokozatosan haladva, végre irodaigazgatónak nevezte ki főpásztora. Ezen állásában nagy érdemeket szerzett s a hazai jogtudományban való jártasságának annyi jelét adta, hogy méltán mondható akkori hivataloskodása szerencsének az egri főegyházmegyére. 18 évi működés után elnyerte a füzes-abonyi parochiát és

a középhevesi esperességet. 1832-ben patai főesperes, 1837-ben maklári plébánossá nevezte ki érseke, hol meghalt 1866. szeptember 10-ikén.

Egyike volt főegyházmegyénk legképzettebb papjainak. Széles ismeret, az előadásban világosság, a jogi kérdések gyors fel fogása egyesültek benne. Jeles egyházi beszédei, melyek, mint hallottam, Mattyasovszky Kálmán tarna-szentmiklósi lelkész birtokában vannak, azon időnek legkiválóbb termékei közé sorozhatók.

Önálló műve is maradt fenn ily címmel:

A ker. kath. anyaszentegyház hit- és erkölcs-szabályainak rövid kivonata elmélkedésekbe és fohászokba foglalva. Strauch Benedek után német eredetiből magyarosítva. — Második, Kovács Mátyás után újra átdolgozott és bővített kiadás. Eger. 1859. 8-r.

Pánthy Endre.

Született 1820-ban Tályán Zempl. m. Mint érseki titkár török-szentmiklósi plébános lett, majd egri kanonok. Jelenleg az egri főszékesegyház nagyprépostja, olchini vál. püspök, monostori apát.

Jótekonysága kifogyhatatlan. A török-szentmiklósi leánynevelő intézet és templom felépítésével, illetve átalakításával beírta nevét azon könyvbe, melyből az Úr egykoron a jó cselekedeteket megjutalmazza. — Nem tudjuk felsorolni egyéb alkotásait és jótetteit, mert titkon törli le a könyveket és nem szereti az ünnepeletetést.

Épen emiatt nem lehet adni irodalmi munkásságának sem teljes képét. Írt sokat, de álnevek alatt. Bámulatosan rendezett eszes fő eszmékkal, és erélylyel ez eszmék megvalósítására.

Önálló művek:

Hét sz. beszéd a töredelmességről és káromkodásról, melyeket hűveinek elmondott és lelki épületökre közzétett P. E. Eger. 1856.

Szózat Eger város összes lakóihoz. Eger. 1856.

Pap a világban, vagyis azon modorról, melyet a papnak a világgal való érintkezéseiben követnie kell. Francia eredeti után szabadon fordítva s hazai viszonyainkhoz alkalmazva. Eger. 1878. 8-r. 285. l.

A dinnyész munkaköre. Írta az öreg dinnyész. Kiadja dr. Frantz Alajos. Eger. 1880.

Cikkek, értekezések. A szent atya nevezetről. Pesti növendékpapság munkálataiban. 1841. — Gróf Eszterházy Károly egri püspök élete. U. o. 1841. — A sz. miseáldozat u. o. 1843. — Az egri egyházmegyei papnyugdíjintézet és a felső jászkerület. M. Állam 1871. 287.

Párvy Alajos.

Született Gyöngyösön 1830. február hó 4-ikén. Elemi iskoláit és a gymnasium egy részét szülővárosában, a többi Budán végezte. Egri kispap lett. 1849-ben előljárói a tehetséges fiatal növendéket a pesti központi papnevelőbe küldték, hol tevékeny részt vett az irodalmi társulatban. Első sz. áldozatát 1853-ban mutatta be és Szendrőbe ment munkálkodni. Nyolc havi itt időzés után kápláni minőségben Egerbe költözött, hol szorgalmasan tanult és elsajátította a német, olasz és francia nyelvet. 1862-ben zsérci. 1872-ben pedig felső-miskolci lelkésznek neveztetett ki, hol jelenleg is működik.

Különböző lapokban írt. Nevezetesen a Religio-ban, a magyar egyházi-irodalmi iskola feladatáról — a Magyar Sajtó-ban a követválasztások alkalmával előforduló visszaélésekről — továbbá az Eger-ben Gazdászatról, borászatról, a szőlők szakszerű műveléséről. Autonomikus cikkeket az Autonomiá-ban. Iránycikkeket a miskolci lapokban.

Nagybőjtői beszédfolyama Mendlik Ágoston Falusi prédikációi-ban jelent meg.

Dr. Párvy Sándor.

Az egri főegyházmegyei hivatal ez időszereint való irodagazgatója. cs. és kir. udvari káplán, székesegyházi kanonok, zsinati vizsgáló, született 1848. october 2-ikán Gyöngyösön, polgári nemes szülőktől. Elemi iskoláit és a gymnasium hat osztályát szülővárosában végezte, mely után az egri papnevelő-intézetbe lépett. Befejezett bölcsellettanulmányai után előljárói felismerve tehetségét, a bécsi Pazmanenumba küldték a hittudományok hallgatására. 1871-ben hazajövéen az osztrák fővárosból, áldozópappá szentelte főpásztora s Ballára helyezte segédlelkézi minőségben. Ezen a környéken ismerkedett meg a lánglelkű Mindszentyvel, ki a szomszédos községben lakott s ki a törekvő és tanulni vágyó ifjú papnak szíves örömet volt társaságában. Alig egy év múlva a seminariumban találjuk Párvyt, mint tanulmányi felügyelőt, honnan csakhamar az Augustineumba megy felsőbb tanulmányokra. Onnan hazatérve, 1873-ban szentszéki aljegyzővé és levéltárossá. 1875 érseki másod — s 1881-ben első titkárrá nevezte ki érseke. A hittudományok tudori koszorúját 1875-ben nyerte el, mely alkalommal a humanisták-ról írt jeles dissertatiót. Jelenleg a budapesti egyetem theologiai karának bekebelezett és a Sz.-István társulat tud. és irod. osztályának tagja.

Irodalmi hajlamai már korán jelentkeztek. Már mint gymnasiumi tanulóknak néhány igen csinos költeménye jelent meg a Kath. Néplapban, Az Iskolai Kis Tükörben és az Iskola-barátban. Később írt az Új. M. Sionban, Egerben, Magyarország és Nagyvilágban és a Magyar Államban. Növendékpap korában szónoklati és irodalmi gyakorló iskolát állított fel Egerben, a Pazmaneum életre ébredt magyar társulatának pedig első jegyzője lett, mely alkalommal Haladjunk cz. költeményével köszöntött be. Mély érzésű szép nyelven írt és eszmedús költeményeivel többször nyert pályadíjat. Karácsonyi Dal, Jephthe lánya, Tavaszi út, Testvérem ravatalánál cz. költeményeit az Eger szerkesztősége 5—5 arannyal jutalmazta. Egyházi szónoklatai pedig, melyeket az angolkisasszonyok egri templomában négy éven át tartott a májusi ajtatosságok alkalmából és egyéb Mária-ünnepken, s a melyekre még most is lelki örömmel emlékezik vissza az egri műveltebb közönség, — nyereség számba mennének, ha szerzőjük azokat kiadná.

Tevékeny részt vett az egri egyházmegyei irodalmi egyesület létrehozásában s kezdettől fogva annak buzgó tagja.

Mint irodaigazgató fontos állásában sokkal inkább el van foglalva, hogy sem sok időt szentelhetne az irodalmi munkásságra. Előkelő, finom modora, sokoldalú, különösen széleskörű jogi ismeretei lettek megjutalmazva azon fényes állással, melyre őt az érdemeket mindig szívesen elismerő és jutalmazó főpásztori kegy emelte. 1892. jan. óta egri v. kanonok.

Értekezései, cikkei, egyszóval irodalmi munkássága a fent említettekben kívül a következőkben foglalható össze:

A magyarországiak és külföldiek közötti házasság, tekintettel a lekipásztorkodásra. Egri Egyh. közl. 1879 évf. 3, 11, 19. 35 és 43 lapjan.

Jegyzetek Radvánszky A. br. főfelügyelőnek az ágostai vallásuak egyetemes gyűlésén tartott beszéde egy némely pontjaihoz. U. o. 1879. 143. 153 l.

Komoly idők, komoly igazságok. U. o. 1882. 169 l.

Boreas cikkére. U. o. 1884. 177 l.

Egyház és állam U. o.

XIII. Leo pápa és a munkás ügy. Kath. Szemle.

A szent István-társulatról. Irodalmi Szemle.

A papneveldei iskolákról. U. o.

Néhány szó a kongrua ügyről.

Fentemlített költeményein kívül a következő szép verseket birjuk tollából: Szájl le áldás, — Gizella főhercegnő esküvőjére; — Örömdal. Perger János püspökké szentelésekor. — Aranytoll Zalárnak. Emlékvirágok Szvorényi jubileumára. — melyek mind hű kifejezői érzelemvilágának és szép termékei élénk képzelőtehetségének.

Ugyanezek az ő avatott keze fordítja magyarra az érseki beszédeket és körleveleket.

Itt feltüntetett munkássága nem foglalja magában összes irodalmi tevékenységét, de a felsoroltakból is láthatjuk, hogy ha ír, érdemes munkát végez.

Pázmán Alajos

Borsodvármegyének fővárosában született 1816. június hó 13-ikán és alsóbb iskoláit ugyanitt végezte, míg a felsőbbeket, mintán 1832-ben az egri papnövéndékek közé lépett, az egri érseki lyceumban hallgatta. 1840-ben Ócskay Antal kassai püspök aldozópappá ordinálta. Három évi káplánkodás után főegyházi hitszónok- és karkáplánnak nevezte ki egyházmegyei kormány. 1844-ben kineveztetett képzőintézeti tanárnak és a Foglár-féle intézet aligazgatójának. Midőn 22 év múlva 1866-ban a macklári plébánia megürült, az egri érsek, mint kegyúr ezen javadalmat Pázmánnak adományozta, hol 1881. okt. 24-ikén elhunyt. Teme-rése óriási közönség jelenlétében ment végbe s az egri növéndék-papság énekkara utolsó kívánságához képest koporsójánál gyászdalokat énekelt.

Számos cikket írt a Jelenkor, Budapest, Híradó, Sajtó, Pesti Napló és Képes Ujság-ba; továbbá megjelen-tek tőle:

Az artézi kutakról. Egyetemes M. Encyel.

Alaktalan. amorph. U. o.

A gyémántokról. Egri Irók albuma.

A hydraulikai mész- s vakolatokról. 3 czikk, Eger.

A vihar elleni harangozás. U. o.

Az erdők hatása a légkörre és környezetre. U. o.

Az egri felsőbb iskolák története. U. o.

Sz. László király. Történeti rajz. Az Egri Népkönyv.

Babylon és Ninive romjai. Eger.

A csalásról. Eger.

Telekessy István. Eletrajz. Az egri papnevelő történeti kifejlése. Emlék-könyv Bartakovics aranymiséjére.

Eger város története a legújabb időkig cz. munkája kéziratban maradt.

Felsőbb tanintézeteink. Eger. 1863.

Legújabb világító szereink. U. o. 1864.

A suezi csatorna. Eger. 1866.

A photographia vegytani folyama.

Az érzékek csalódásai. U. o.

1862—63-ban kiadója volt az Egri Postá-nak.

Vallási állapotok Egerben és környékén a török foglalás előtt. Egri Egyh. Közölny 1876. 15—17. l.

Peátni András.

Mint egri egyházmegyei növendékpap ily című szent beszédet íra : *Divi Joannis apostoli et evangelistae, dioecesis Agriensis patroni, gloriosa ad Portam Latinam victoria et mira Dei in d. Joanne tormentorum inter fluctus illaese conservato providentia, sermone panegyrico celebratae, dum episcopalis schola Agriensis annuos honores divi tutelaris sui solemni ritu recoleret. Anno a parta salute 1769-o. Agriae 4-r.*

Perger János.

A kath. egyház emez egyik legkiválóbb főpapja 1819. március 5-ikén született Csertészen, Zemplénnvármegyében. Ungvárt tanult és 1836-tól mint egri papnövendék a lyceumban hallgatta a theológiát. 1842-ben lett áldozópap és Nagykállóba rendelte főpásztora segédlelkésznek. Imét másfél év múlva tanulmányi felügyelőnek neveztetett ki s egyúttal az egyházjog tanításával is meg lón bizva. 1845-ben nyíregyházai plebánossá, 1852-ben szabolcsi főesperessé neveztetett ki. 1858-ban a királyi kegy hunfalvi préposttá. 1859. egri kanonokká s végre 1868. jan. 10-én kassai püspökké tette. El rideg adatok csak röviden jelzik működését, mely áldásos volt a hazára ép úgy mint az egyházra. Már mint nagykállói segédlelkész tevékeny részt vett az akkori heves politikai vitákban s a megyegyűléseken az egyházi ügyek érdekében tett felszólalásaival általános elismerést vívott ki magának. Mint szabolcsi főesperes buzgó apostola volt a rengeteg területen szétszórva élő maroknyi katolikusságnak. S midőn érdemeinek jutalmául az egri kanonokságot elnyerte, nemcsak díszére vált a testületnek, melynek tagjává lett, hanem anyagi jólétének előmozdításában is jelentékeny tényező gyanánt szerepelt. Mint püspök atyja volt papjainak és hiveinek egyiránt. Jótékonyságának áldásos sugaraival árasztotta el egyházmegyéjét. Jó szívének legfényesebb bizonyítéka 1875-ben tett 175.000 forintos alapítványa. De nemcsak nemesszívű emberbarát, hanem jeles író s kitűnő szónok is volt a megboldogult.

Élete utolsó évét gyógyíthatatlan szív- és tüdőbaj tette nehezzé, ő azonban apostoli türelemmel viselte Isten látogatásait. Nemes életének aranyfonalát 1876. ápril 5-ikén szakítá ketté a kérlelhetetlen halál.

Nevezetesebb munkái:

Kérdés és felelet a vegyes házasságok ügyébeni intézkedésekre. Társalkodó 1841. és Religio és Nevelés. 1841. évf.

Az Üdvözítő s egyiptomi József. Religio és Nevelés 1843. I.

Isten és ember közötti viszony. U. o. 1844. II.

Mellképek korunk vallásos életéből. 20. cikk. Religio és Nevelés. 1844—47.

A protestantismus egyházkormányzati rendszeréről. 5 cikk. Religio és Nevelés. 1847. II.

Tuba concordiae. U. o. 1848. 6. sz.

A magyar katolika egyház és a cultus-minister. U. o. 1848. II. 41, 42, 43, 44. sz.

In hoc signo vinees. U. o. 1849. 1. sz. Elmélkedés az ó évnék végén és az újnak elején.

Theodosius császár és az antiochiai forradalma. U. o. 1849. I. 34. sz.

Világcsalódások. U. o. 1849. I.

Immaculata. U. o. 1850. I. 11, 12, 13, 14. sz.

Az európai országok jelen állapota politica-egyházi szempontból. U. o. 1851. I.

Európai rém. U. o. 1851. I.

Röpeszmék a kath. egyház tekintélyéről. 2. cikk. Danielik emlékkönyv.

A látnok gyermek. Családi Lapok. 1852. II.

A miskoczi kálvária ünnepélyes felszentelése. Egyházi beszéd. Eger. 1863. 4-r.

Társadalmi kérdések. 7. cikk. Eger. 1863.

A szabad iparról. 5. számban. Egri Posta. 1863.

Az aszály okairól. Eger. 1863.

A sz. László társulat egri osztályának alakító gyűlésén 1861. dec. 29-ikén tartott megnyitó beszéd. Eger. 1862. 8-r. 11 lap.

Kis-Apponyi Bartakovics Béla. Az egri Emlékkönyv 1—51. l. és külön lenyomatban.

Az egyház reformjairól. Religio és Nevelés. 1848.

Beszéd, melylyel a kassai népnevelési és közoktatási ügyben egybehívott vegyes értekezletet megnyitotta. Egri Egyházm. Közlöny. 1876. 9—10. sz.

Irt ezeken kívül könyvbírálatokat, levelezéseket különböző lapokban, tevékeny részt vett az Egyetemes M. Encyclopedia szerkesztésében, míg jeles egyházi beszédei a Pázmány-füzetekben és különféle hitszónoklati vállalatokban láttak napvilágot.

Petheő József.

Tehetséges fiatal ember; nagyon kár, hogy mostanában lelkipásztori elfoglaltsága miatt jobbra pihenteti tollát. Született 1851. július 23-ikán Jékén, Szabolcs vármegyében. Iskoláit Egerben végezte. 1875-ben pappá szenteltetvén, több helyen káplánkodott. Mint egri hitoktatót 1887. máj. 11-ikén főpásztora kinevezte mándoki plébánosnak, hol köztisztviselőben és szeretetben munkálkodik.

Önálló művei:

- Kis pásztorjáték** az elemi ifjuság számára. Eger 1880. I. kiadás. U. o. 1882.
Eldorádó avagy a boldogság országa. Tanulságos mese a magyar nép számára. Kiadja a sz. István-társulat. 1889. k. 8-r. 59. l.
Czikkék. A vallás és a moral viszonya. Egri Egyh. Közlöny. 1875. 1—3. sz. Néhány észrevétel Büchner Istenfogalom cz. munkájára. U. o. 1876. 9—12. sz.

Petrovics Gyula.

Rokonszenves és tehetséges fiatal ember; kedves, megnyerő modorával és papi erényeivel közkedveltséget vív ki magának mindazon körben, ahol megjelenik. Született 1852. october 28-ikán Erdő-Bényén Zemplén vármegyében. Elemi iskolát szülőhelyén végezte, a középiskolákat pedig Sátoralja-Újhelyen, Kassán és Egerben, mely utóbbi helyen 1876-ben a kispapok közé lépett. Első sz. miséjét 1876-ban mutatta be az Úrnak és ez időtől kezdve Rakamazon, Bessenyőn és Nagykállóban káplánkodott, mely utóbbi helyen egyszersmind főrealiskolai hitoktató is volt. 1882-ben a Kállay-családnak mint kegyúrnak felterjesztésére orosi lelkésznek neveztetett ki s ugyanezen évben a kultuszminiszter miniszteri iskolalátogatással bizta meg.

Munkái:

- Minek harczolunk a felekezetnélküliség ellen?**
A keresztség nélkül elhalt kisdetek sorsa.
Kovácsok József emlékezete.
Az amerikai rendszer.
A pápaság a történelemben.
 Ezen öt értekezésével mint kispap pályadíjat nyert.
Hit és ész. Egri Egyházm. közlöny. 1876. 4—6. sz.
A papság egy újabb feladata. U. o. 1878. 20—24. sz.
Társadalmi életünk egy mély sebe. U. o. 1880. 3—4. sz.
A cooperatióról szóló tan gyakorlati alkalmazása. U. o. 1880. 19.
A 3-ik korosztályból kilépett egyének nősülése s a honvédelmi miniszter legújabb törvénytárgyazata. U. o. 1879. 6. sz.
Valami a tabernaculumról. U. o. 1881. 6. sz.
A mária-pócsi kegyelemkép. U. o. 1886.
Egy kis liturgia. U. o. 1881. 19. 20. sz.
Ki az oka? U. o. 1882. 1. sz.
Társadalmunk és a nevelés. U. o. 1882. 16.
Az illetékegyenértéki bevalláshoz. M. Állam 1888. 56. sz.
Marillavölgy ismertetése. U. o. 1869. 180. sz.
Miképen lehetne népiskoláinkban a hit- és erkölestani tanításának sikerét a jelenlegi tanerők mellett emelni és biztosítani? Pályamunka dícsérettel elfogadva. Itt ezen kívül egyéb apró cikkeket különböző lapokba.

Dr. Porubszky József (Porubai.).

Az egyházjog terén országos tekintélynek örvendő tudósunk 1811. február hó 3-ikán született Eperjesen. Alsóbb iskoláit szülővárosában a rhetorikát Debrecenben, a többit részint Eperjesen, részint Kassán és Egerben hallgatta. 1872-ben lépett be az egri seminarium növendékei közé, hol elvégezve a theologiai tanfolyamot, mivel még igen fiatal volt, felszentelése törvényes idejéig előbb Czóbel László szabolcsi földbirtokosnál, azután Br. Szepessy Jánosnál nevelősködött. 1832-ben pappá szenteltetvén, Pásztón, Tisza-Füreden, Verpeléthen és Jászberényben káplán volt. 1837-ben nyerte el a szépművészetek és bölcselet tudori koszorúját. 1839-ben már mint tanulmányi felügyelőt látjuk Egerben működni és bölcseletet tanítani. Két év múlva az egyházjogból letette a doctoratust és 1843-ban lyceumi tanári széket nyert, melyet később a theologiaival váltott fel és 1845-ben az egyházjogi és egyháztörténeti tanszékre neveztetett. Mint ilyen 1850-ben kispréposti káplán lett, 1854-ben főszentszéki ülhök és házasságvédő. Tudományos érdemeinek jutalmául Ő Felsége 1870-ben egri kanonokká nevezte ki és 1878-ban a sz. Egyedről nevezett kaproncai apát-ság keresztjével tüntette ki.

A jogi irodalom téren mozgó munkái az önálló felfogás kitűnő alkotásai. Nevezetesebbek:

Dissertatio de Independentia potestatis ecclesiasticae ab imperio civili. Agriae. 1841. n. 8-r. 3. lev. 119 l. Typis lycei archiepiscopalis.

Jus ecclesiasticum Catholicorum singulari ad Imperium et cumprimis Hungariam attentione. Agriae. 1853. 8-r.

Ugyanaz. Editio secunda, locupletata. 2. tom. 3. lev. 1—408. l. 409—876. l. Agriae. 1858—1859. Typis lyc. archiep.

Katholikus Egyházjogtan, főleg a jogakadémiai ifjuság számára. 1863. 8-r.

Az egri megye főpásztorainak különös jogairól, kiváltságairól és különféle kitüntetéseiről. A Bartakovics-féle Emlékkönyvben. 173—199. l.

Értekezés a polgári házasságról. Eger. 1868.

A királyi tetszvény. Eger. 1869. 55. l.

Eltörleendő-k-e a zárdák és ezekhez hasonló intézetek? Külön lenyomat az Egri Egyházmegyei közlöny-ből. Eger. 1876. 50. l.

A magyarországi kath. püspökségek, káptalanok, plébániák, zárdák s egyházi intézetek javainak jogi jellege és alanya. Eger. 1871.

Ezekon kívül az Egri Egyházmegyei közlöny-ben következő cikkei jelentek meg:

Kiváltságos oltár. Altare privilegium. 1869. 1. sz.

Szent keresztút. U. o.

A szombati böjt története. 1870. 13. sz.

Az anyaszentegyház öt parancsa. U. o. 18. sz. — Apróbb közleményei. M. Sion. VI. 234.

Posonyi József.

Született Andornakon, Borsodvármegyében 1820. október havában szegény iparos szülőktől. Iskoláit Egerben végezte, hol később papnövendék lett. A theológiát oly kitűnően végezte, hogy az egyházból szigorlatot tett a pesti egyetemen. 1844-ben felszenteltetett és több helyen káplánkodott egész addig, míg a szemerei plébániát megkapta. Innen írta nagyérdekű valláserkölcsei leveleit a Kath. Néplap-ba Jakab szomszéd és Szemerei harangozó álnévek alatt jóízű humorral, enyelgő tréfával kötekedve Hamari János kistályai káplánnal, ki P. Ipacs, és Kistályai bíró név alatt írta népies zamatú válaszait. Szemeréről Diós-Győrbe, majd 1862-ben a boczonádi plébániára ment át, hol máig is viseli a lelkipásztori élet terheit, mely élet az ő nemes felfogása szerint: telve van tövisekkel, de ha egy rózsza akad is benne, a tövisek összes szúrásait elfeledteti és megédesíti.

Irodalmi működését általánosságban a következőkben ismeretjük:

Szemerei levelek. Kath. Néplap. 1857. 7, 17, 21, 32, 33, 41, 42, 45. 1858. 2, 5, 7, 9, 17, 18, 26, 32, 43, 44, 49. sz. Több cikk jelent meg tőle az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben. Mervai János mezőkövesdi plébános életrajza az Egri Posta-ban. Írt az Eger és Egri Népijság ez. lapokban részint polemikus, részint ismertető cikkeket és humoros verseket. Az Autonomiába az autonomikus mozgalmakról közleményeket.

Kiváló előszeretettel művelte az egyházzónoklati tért. Mint füzes-abouyi káplán székesegyházi hitszónoknak is kineveztetett, de e diszes állásról körülményeinél fogva leköszönt. Jeles beszédeiből több, különböző hitszónoklati folyóiratban jelent meg.

Kéziratban meg van nála az Officium Rakoczianum fordítása, melyet azonban szemeeinek gyöngesége miatt nem fejezhetett be.

Pyrker László (Felső-eőri).

A vallásos költészet egyik legkitűnőbb képviselőjét, a művészetek és tudományok nagylelkű pártfogójukat, a szegények legnagyobb jótévőjüket és a kath. egyház egyik legkitűnőbb főpapját veszttette el, midőn 1847. december 2-ikán Pyrker László jobblétre szenderült Bécsben, hol betegségében enyhületet hitt találni. Ravatalánál a tudományok nemtője a költészet Múzsájára hajolva könyezett. Nem csoda! mindketten sokat veszttettek Pyrkerben, ki egész életén keresztül körükben időzött.

E nagy egyházfejedelem 1772. november 2-ikán született Nagy-Lánghon Fehérmegyében, hol atyja uradalmi tisztartó volt.

Tehetségét korán felismerték tanárai, kik közt őtt találjuk a szelid lelkületű Ányos Pált és a szilárd jellemű Virág Benedeket. Székesfehérvárról Pécsre ment tanulni, majd Budára, hol államszolgálatot keresett. Itt nemsokára titkári állást vállalt egy szicíliai gróf mellett, ki a rokonszenves és különféle nyelveket folyékonyan beszélő fiatal embert magával vitte Olaszországba. Pyrker lelke felmagasztosult a keresztény tudományok és művészetek klasszikus földjén s romlatlan szívét egy égi vágy fogta el és abbahagyván utazását, Lilienfeldbe tért, hol a cisterciták rendjébe lépett. A tudomány és nevelés terén hazánkban is hervadhatatlan érdemeket szerzett rend örömmel üdvözölte a képzett ifjút körében s tanulmányainak végeztével, amint első sz. miséjét elmondta, dünnici lelkészszé nevezte ki előljárója. Már 5 év múlva annyira megszerették rendtársai, hogy 1812-ben apáttá választották meg. Ottani működése áldásos nyomokat hagyott hátra minden téren. Ferencz király 1818-ban szepesi püspökké nevezte ki, hol azonnal egy tanítóképző intézetet alapított. 1820-ban velenzei patriarchává és Dalmácia primásává lőn előléptetve. Velenzében oly nagy tiszteletben részesült, hogy 1827-ben érdempénzt vertek érdemeinek elismerésére. Ugyanekkor nyerte el az egri érsekséget, mely állásában tanítóképző intézetet alapított, iskolákat szervezett és felépíttette a főszékesegyházat, mely örök érdeme marad. Százezrekre megy adakozásainak összege, melyeket felsorolni nem áll kötelességünkben, de a melyek mind az ő fenkölt gondolkozásának és nemes lelkének bizonyítványai.

Pyrker munkáit német nyelven írta és e miatt sokan őt nem tartották jó magyarnak. De ő megmutatta, hogy szereti hazáját, mert áldozataival hozzájárult kulturális intézményeink fejlődéséhez. Mindenesetre azok közé tartozott, kik szívükből szeretik a hazát és nemcsak ajkaikon hordozzák annak szent nevét. Az Akadémia is elismerte a haza körül szerzett tudományos és művészeti érdemeit s 1844-ben tiszteletbeli tagjainak sorába ig-tatta. A nagy nevű főpap nevezetesebb művei a következők:

Perlen der heiligen Vorzeit. Ofen. 1821. 8-r. 148 l. 1 lev. 1 címkép. Gedr. in der k. ung. Universitäts-Buchdruckerei. Magyarra ford. Kazinczy Ferenc 1830-ban és 1842-ben kisfaludi Nagy Zsigmond.

Vollständige Ausgabe 8-r. 255 l. Wien. 1826. Gedr. b. Anton Strauss. U. o. n. 8-r. Stuttgart u. Tübingen 1841. Cotta'sche Buchh.

Tunisias. Ein Heldengedicht in zwölf Gesängen n. 8-r. 3 lev. és 342 l' Wien. 1820. Ferd. Beck.

Matilde e Toledo. Episodio trattodato poema eroico La Tunisiade. 12-r. 72 l. és 2 lev. Milano. 1826. Per Giov. Silvestri.

Rudolph von Habsburg. Ein Heldengedicht in 12 Gesängen.

Sämmtliche Werke in einem Band. Stuttgart et München.

Oesterreich. Eine Volkshymne. Salzburg. 1842. 8-r.

An die Harfe.

Bilder aus dem Leben Jesu und der Apostel, mit 24 ausgewählten Stahlstichen. Leipzig. 1842. 4-r.

Lieder der Sehnsucht nach den Alpen. Stuttgart. 1846. 8-r.

Epistola pastoralis Ecclesiae suae regimen auspicantis. Viennae. 1821. 4-r.

Littera past. al Venerabili Fratelli, e figli diletteissimi in Christo, al Clero ed al Popolo della Diocesi de Venesia. — Venesia. 1822. fol.

Epistola pastoralis ad Vener. Clerum Dioecesis Agriensis. Agriae. 1828. fol.

Collectio Pastoralium et Circularium litterarum vacante sede ab anno 1822. usque 1827. item ab Exc. Illmo ac Rdsmo D. Patriarcha AEppo ad Venerabilem Clerum suae Dioecesis Agriensis ab anno 1827. usque 1830. dimissarum. Agriae. 1830. 8-o.

Sermo AEppi Agriensis, die 29-a Septembris 1843. in negotio mixtorum matrimoniorum habitus. Ex hungarico idiomate in latinum tractus. Agriae. 1843. 4-r.

Legenden der Heiligen auf alle Sonn- und Feiertage des Jahres. In metrischer form. Mit 70 Vignetten und 11 Randverzierungen. n. 8-r. 296 l. Wien. 1842. Ign. Klang.

Jézus dicsőseges feltámadása és feltámadásunk. Két egyházi beszéd a Pázmány-Füzetekben.

Sermo in solemnibus canonicae suae introductionis ad clerum populumque dioecesis Agriensis, die XVII. Sept. 1827. habitus. 4-r. 12. l.

Beszédek, melyek Nmlgu és főtiszt. Pyrker János László Úr patriarcha egri érseknek stb. előlülése alatt a most említett tekintetes Nms. vármegyékben MDCCCXXVIII-ik esztendőben Sz. György hava XV. és XVI. napjain Egerben folytatva tartott tisztí útító szék alkalmatosságával mondattak. Egerben 4-r.

Kéziratban maradt utána az egri érseki könyvtárban:

a) Aesthetik. 4-r.

b) Alkalmi és Szentbeszédek; összesen 173. Ezek közül 1 latin, 26 magyar, 15 olasz, és 137 német.

Rajner Károly

Igen szépen mondja Mindszenti:

„Tégy, munkálj éjjel-nappal és ne szánd
Verejtékednek forró harmatát,
Hol a földre ily gyöngyök hullanak,
Az üdv s jólét vetése ott fakad.”

Ilyen gyöngyökből állt Rajner Károlynak egész élete. Azért látszott élni csak, hogy mentül több jót tehessen s mikor lehunyta szemeit, hogy nemes tetteinek jutalmát elvegye az örök Birótól,

végrendeletében mesés vagyont hagyott hátra a szegényeknek, a nevelés- és tanításügynek, az egyháznak és humánus intézeteknek egyiránt. Nevét most is áldás közt emlegeti számtalan szenvedő, ki alapítványából évenként részesül s hálás szívek küldenek imát érte Istenhez, hogy vegye szívére annak lelkét, ki életében és halálában az emberi szenvedések enyhítésére gondolt s kinek nagyszerű alapítványai örök emlékek mellette és beszélő tanui nagy lelkének, fenkölt gondolkozásának. Emlékezete teteteiben él, roppant hagyományából kisugárzik lelkének melege, melyet embertársaira árasztott. Az utókor nem álitott neki ugyan szobrot és nem véste gránitba nevét, de emlékezete szüntelen él azok szívében, kik a hálakönyök használatával öntözzetik a reával emlékezés örököldjét.

Rajner Károly 1762. január 28-ikén született Stomfán, Pozsonyvármegyében egyszerű polgári szülőktől, kik neveltetéséről szegénységök daczára is odaadó szeretettel gondoskodtak. Gymnasiumi tanulmányainak befejezése után az esztergomi papnevelő intézetbe lépett s mint theologus a pozsonyi várban végezte a hittudományi tanfolyamot. Úgy látszik, hogy már mint növendékpap nagy mértékben birta előjáróinak szeretetét, mert a neveléstan tanításával bízták meg, mely megtisztelő állás mellett egyszersmind könyvtáros is volt. Midőn 1790-ben a köziskolák megszűntek, ő is pályát cserélt részben, amennyiben gróf Forgách József fiához hívta meg nevelőül. Tizennégy évi fárasztó munka után, mely alatt azonban megérte azon örömet, hogy a vezetésére bízott grófi sarjából képzett fiatal emberek váltak — az újonnan felállított kassai káptalan kanonoki stallumába ült és sem. rektor lett. Itt sem szűnt meg egy pillanatra sem munkálkodni. Mint finom modorú, tapasztalt nevelő átvette a kassai papnevelő-intézet igazgatását és az ájtatos alapítványi hivatal vezetését. Amott és itt elért sikerei, melyeket ügyessége és buzgalma eredményeztek, arra indította báró Fischer egri érseket, hogy 1818-ben egri kanonoknak nevezette ki az érdemes főpapot. Pénzügyi ismeretei, lelkiismeretes buzgalma, fáradságot nem ismerő tevékenysége itt is az alapítványi hivatal gondozására és vezetésére jelölték ki. 1827-ben érseki helyettes lett s az 1828-ban megnyitott érseki mesteriskolának ő nevezetett ki első igazgatójává.

Itt azonban még nem értek véget érdemeinek jutalmai, mert 1829-ben nagypréposttá 1830-ban vovradi v. püspökké nevezte

ki a Felség, míg végre 1846. július hó 25-ikén az egri főtemplomban amori püspökké lőn fölszentelve. Meghalt 1846-ban, őszintén megsiratva a jobbakról, kik méltányolni tudják a nagy alkotásokat.

Jól mondja Tariczky Endre jeles régészünk Örök-zöldek Rajner Károly püspök sírján ez. meleg érzéssel és tiszteletreméltó kegyelettel írott cikkében, hogy ha Rajner egy felkapott eszmére, vagy divatos vállalatra hagyja megtakarított vagyonát, nevét egekig emelték volna a hírlapok, de ő nem a világ előtt akart fényleni, hanem másokkal jót tenni, s önkeblében keresni jótette jutalmát.

Rajner Károly a huszas években tevékeny irodalmi munkásságot fejtett ki az akkori lapokban, de mindig álnevek alatt írt, nem akarva feltűnni, csak használni eszméivel, melyeket papírra vetett. A tollából megjelent cikkeket bajos volna most már majdnem egy század után összeszedni, de ez nem is szükséges. A nagynevű főpap nagyobb érdeme az írottaknál az, hogy a tudományt, irodalmat, művészetet, oktatást, nevelést fejdelmi bőkezűséggel pártfogolta. Az egri lyceum, tanítóképző, kassai iskola, egri iskolák, tanítók, kántorok, szegényebb javadalmazású lelkészek, káplánok, iparosok, földmívelők mind részesülnek jelenben is nagy alapítványainak kamataiból. Az angol-kisasszonyok virágzó nevelőintézetének is ő veté meg alapját, 15.000 forinttal, mi az akkori időkben nagy összeg volt. Emberismerő lelke nagyon jól tudta, hogy csak a vallás keblén nevelt leányokból lehetnek kötelességeiket felfogni tudó honleányok és nemes szívű anyák.

Az emberszeretet eme nagylelkű és buzgó apostola jóvedelmét megtakarítva, a haza és egyház oltárára tette vissza. Ez a szeretet élte fogytaig kísérte és alkotásokra készítette. S valamint a virág kelyhe hálásan fogja fel a reszkető harmatgyöngyöt s az őt csókdaló napsugarat, úgy Rajner is megőrizte mindenha lelkében, szíve mélyén azt a vonást, melyről reá lehetett ismerni.

Igazán elmondhatjuk felőle, hogy a haza jótévedője volt s kevés gyermeke szerette tetteiben jobban ezt a szent földet, mint ő; elmondhatjuk felőle, hogy az egyháznak, melynek hűséges szolgálója volt, egyszersmind csillagává is lőn; végre elmondhatjuk felőle, hogy az összes emberiségnek barátja, jóakarója és szerető, gondos atyja volt.

Reá illenek sirkövére a költő szavai:

„Fáradt valál, pihenni hitt az ég;
Megnyílt a sír, letettük hamvaid,
De jelt fölé emeltél tenmagad,
Nem porhadót — a szívek mélyiben“

Rapaics Rajmund.

Borromaei sz. Károlynak egykori püspöki székhelyén született, Milanóban 1845. január 1-én, Olasz származású, de a magyar szabadságharcban páratlan vitézséggel küzdő édes atyja később mint Hevesvármegye főpénztárosa Egerbe tette át lakását. Itt végezte szépreményű fia a középiskolát mint Foglár-intézeti növendék s 1859-ben a papnevelő-intézetbe lépett, hogy magát azon magasztos pályára készítse elő, melyre az isteni kegyelem benső munkálása folytán hivatást érzett. A bölcséleti osztályok elvégzése után b. e. Bartakovics a budapesti központi semináriumba küldte a széptehetségű ifjút 1862-ben, honnan a négy év elvégzése után a bécsi sz. Ágostonról nevezett magasabb papképző-intézetbe ment. Pappá 1868-ban szenteltetett s egy évre reá hittudori koszorút nyert.

Első állomása Nyiregyháza volt, melynek intelligens közönsege most is szeretettel emlékezik vissza a szerény fellépésű, művelt modorú hitoktatóra. Innen Egerbe ment, hol 1870-ben az egri érseki lyceumban az egyháztörténelem és egyházjog tanszékére lőn kinevezve, hol tizedfél évig működött. Tanárkodása mellett 1872-től 1880-ig az Egri Egyházmegyei közlönyt is szerkesztette, amellett Lévay Sándor káptalani helyettes 1873-ban rendszerinti házasságvédővé, 1875-ben pedig jelenlegi főpásztora papnevelő-intézeti aligazgatóvá és zsinati vizsgálóvá nevezte ki.

1879-ben Ő császári és királyi apostoli Felsége udvari káplánná kegyeskedett kinevezni az ifjú tanárt, míg a budapesti tud. egyetem hittani kara a bekebelezett tudorok sorába igtatta.

1880. óta a budapesti egyetemen az egyháztörténelmet adja elő, mely állásában az 1884—85, 1885—86, valamint az 1889—90-es 1889—91-iki években dékáni, illetve prodekáni tisztet viselt.

Tagja a Vatikáni Magyar okirattár szerkesztő-bizottságának, a Szent István társulat tud. és irodalmi osztályánál pedig mint szakosztályi másod-előadó működik.

Rapaics, ki egyike legműveltebb és legszebb lelkű papjainknak — irodalmi munkásságával szép nevet vivott ki magának.

Önálló nagy munkája és alapos cikkei a következőkben foglalhatók össze:

Egyetemes egyháztörténelem. Kútfők és jelesebb szerzők nyomán. Eger I. kötet. keresztény ó-kor. 1879. n. 8-r. XIV. 465. l. — II. kötet középkor. 1881. VIII. 375. l. — III. kötet. Új-kor. I. rész. A reformációtól a francia forradalomig. 1886. XII. 516. l. — II. rész. A francia forradalomtól napjainkig. 1889. 516—851. l.

A thessalonikai vérfürdő. Egri Népkönyvtár. III. füzet.

Keresztény tekintély- elv és a népfűlség elve. U. o. 1872.

Kinek kell a kárt megtérítenünk? Egri Egyh. közlőny. 1870. 3. közl.

A keletiek és a zsinat. U. o. 8. sz.

Egy kis reflexio. U. o. 1873. 5. sz.

Erköls és politika. U. o. 1873. 8. sz.

Vallásszabadság. U. o. 16. 19. sz.

A szentségi alakok gyakori megújításáról. U. o. 13. 14. sz.

Az egyház vagyonszerzési és birtoklási joga. U. o. 14—17.

A műveltség mint modern szolam és a valódi műveltség. Pachtler után. U. o. 21—24.

Igénytelen megjegyzések Hevesmegye legújabb feliratára. U. o. 19. sz.

Liberalismus és socialdemokratia. U. o. 1874. 9—11.

Az öntudatlan bölesészete. U. o. 1875. 9. 10. sz.

Jézus sz. szíve. iránti ájtatosságról. U. o. 12.

Beszéd, melyet az 1884—85. tanév ünnepies megnyitásakor a kir. m. tudomány-egyetem ifjúságához intézett. Religio. 1884. II. 23.

Buzdító. Költemény. Egri Népűjság. 1872. 7.

Répássy János.

Zemplénmegye Hernád-Némethi községében született 1844. február hó 2-ikán. Iskolai tanulmányait a szomszédos miskolczi algymnasiumban és érseki lyceumban fejezé be, mint növendékpap. Irodalmi hajlamai már ekkor feltűnést keltettek. Az egri papnevelő-intézet egyházirodalmi társulatában nagy tevékenységet fejtett ki. Felszenteltetése után mint poroszlói káplánt a Magyar Állam szerkesztői felhívták a fővárosba, hogy ott az egyház képviselője és a lap belmunkatársa legyen. 14 hó múlva azonban szíve visszavonzotta őt a lelkipásztorkodás terére. Érseke Jász-Apáthiba nevezte ki káplánnak, honnan Egerbe jött főegyházi hitszónoknak és tanítóképző-intézeti tanárnak és e kettős minőségben működött egész 1886. október végéig, amidőn is saját kérelmére alsó-ábrányi lelkészszé neveztetvén ki, azóta lelkipásztori gondjainak él s csak néha-néha ír egy-egy cikket a kath. lapok egyikében vagy másikában. Azóta lantja is elhallgatott. Pedig költészete

színes világ, mely gazdag érzésekben. A költővel szólok azért a költőhöz:

Fogd lantodat; vesd s egyesítsd
Igédde hangjait.
S öntsöd új dalokba felhevült
Érzésid árjait.
Zeng, énekelj, mint a madár,
Mely hegyre, völgyre száll,
S csak szíve biztos üsztönét
Követve hangicsál.

Bacsányi.

Munkái a következők:

Önálló művek:

Örömhangok. Bartakovics Béla egri érsek aranymiséjére. Az egri növendékpapság nevében zengi . . . Eger. 1866.

Hymnus mélt. és ft. Léway Sándor főszentelt püspök tiszteletére. Eger. 1872.

A jegyes öröme. Allegorikai költemény. Eger. 1872.

Költeményei. Eger. 1872. 12-r. 276 l.

A népiskolai hitoktatás módszertana. Kath. képezdek, növendékpapok, tanítók és hitelmező lelkészek használatára. Eger. 1873. 8-r. 98 l. Második bővített kiadásban. Eger. 1880.

Kis magyar nyelvtan. Szarvas Gábornak a m. tud. Akadémia által koszorúzott ígeidővel. A népiskolák III. és IV. osztályának használatára. Eger. 1873.

Irály-, költészet- és szavalástan a képezdei ifjúság használatára, egyszersmind magán-segédkönyvül a szépirodalom és szónoklat kedvelőinek. Eger. 1873. Második kiadás. Eger. 1880.

Katholikus egyháztörténelem a Szentlélek eljövételétől korunkig. Középtanodák használatára. Eger. 1874. 8-r. Második kiadás. Eger. 1879. 8-r. 87 l.

Egyházi beszédek a r. kath. egyházi év ünnepeire és vasárnapjaira. A szónoki előadásra vonatkozó gyakorlati szabályokkal s függelékül hét Májusi beszéddel a Magnificat fölött. Budapest. 1877. n. 8-r. 577 l.

Csevegő habok. Locsogása egy bús kedélynek vidám modern furcsaságok felett. I. gyűtet. Budapest. 1879. 8 r. V. 403. l. Kiadta Aigner Lajos. II. gyűtet. Budapest. 1881. 8-r. 477 l.

Egyházi beszédek a r. kath. szent ünnepekre és vasárnapokra. Eger. 1881. n. 8-r. XII. 591 l.

Olvasókönyv a r. kath. városi elemi leányiskolák III. és IV. osztályai számára. Tárkányi Béla által 60 dr. arannyal jutalmazott munka. Budapest. 1879. 8-r. 119. l. Athaeneum kiadása.

Olvasókönyv a r. kath. városi elemi leányiskolák V. és VI. osztályai számára. Tárkányi Béla által 60 drb. arannyal jutalmazott munka. Budapest. 1879. 8-r. 234 l. Athaeneum kiadása.

A bűnbánat szentsége. Az egri egyházirodalmi egyesület által jutalmazott pályamunka. Eger. 1883. n. 8-r. 74. l.

Szellemi körutazás a nyári szünidő alkalmából. Itthon maradt lelkészek és tanügybarátok számára ötven krajeurért igazítja. Eger. 1882. n. 8-r. 79 l.

Az iskola porából. Paedagogiai karcolatok. Rendkívüli melléklet a Vallás-

bölcseleti Füzetekhez. Országos kiállítási emlékül közreboesátja . . . Eger. 1885. n. 8-r. 150 l.

Szent beszédek a r. kath. egyházi év ünnepeire és vasárnapjaira. III. javított és bővített kiadás. Két évfolyam három kötetben. n. 8-r. I. Eger. 1886. 425 l. — II. U. o. 1886. 437 l. — III. U. o. 1887. 408 l.

Rövid fogalmazás-, irány-, költészet- és szavaltan. Fi- és nőtanítóképezdek használatára szemléltető példákkal II. kiadás. Eger. 1880. 8-r. 176 l. III. kiadás. Eger. 1885. 239 l.

Fordított művek:

Az egély. Költői hitvédírat hat énekben. Racine Lajos után francziából magyarítá. . . Eger. 1870. 8-r. 155 l.

A bölcselet tankönyve aquinói sz. Tamás nyomán. Dr. Stöckl Albert után németből.

A széptan alapvonalai. A Bölcseleti füzetek. XX. XXI. füz. Irta Dr. Stöckl Albert. A második kiadás után fordította. Eger. 1882. n. 8-r. 151 l.

A szónoklattan alapvonalai. Bölcseleti füzetek XXII. füz. Irta Dr. Stöckl Albert kanonok és tanár. Eger. 1882. n. 8-r.

A vallás bölcselete. Irta Dr. Stöckl Albert. A második kiadás után fordította. . . Eger 1882. n. 8-r. 160 l.

Korunk nagy kérdései és a kereszténység szellemi, erkölcsi és társadalmi téren. Apologetico-philosophiai és socialpolitikai tanulmányok. Irta Dr. Stöckl Albert székesegyházi kanonok és tanár az eichstätti püspöki lyceumban. Fordította. . 3 kötet. Eger. 1883. n. 8-r. 450, 423, 440 lap.

A bölcselet története. Irta Dr. Stöckl Albert. Az eredeti második kiadás után fordítá. . . 3 köt. Eger. 1882. n. 8-r. 1159 l.

A kereszténység védelme. Dr. Hettinger Ferenc wüzburgi egyetemi tanártól. Az ötödik javított és bővített kiadás után fordítá. . . Eger. 1882-84. 5. köt. n. 8-r. 482, 452, 525, 530, 493.

A római katolikus káté alapos és könnyen felfogható értelmezése válogatott történeti példákkal. Segédkönyv az iskolai és templomi hitelemzéshez. Irta Deharbe József Jézus-társasági pap. Az eredeti német negyedik kiadás után fordítá . . . 5. köt. Eger. 1885-86. n. 8-r. 528. 455. 507. 480. 491.

Szerkesztés.

Szerkesztette a Népiskolát 1875-1878 és ez időtől a Népiskolai Tanügygyé átalakult lapnak főmunkatársa volt. Irt továbbá megszámlálhatatlan cikket, értekezést, tanulmányt, bírálatot a különböző katolikus lapokba részint saját, részint Ribizke álnév alatt.

Vajha a páratlan munkásságú, európai nyelveket ismerő és mély gondolkozású férfiú még több munkával gazdagítaná irodalmunkat. Eddigi működésével már megmutatta, hogy a munkát élete legnemesebb feladatának tekinti, az olvasók pedig meggyőződhetnek arról, hogy kevés ember kezeli a tollat hivatottabb lélekkel, mint Répássy.

Répászký Lajos.

Született 1823. január hó 27-ikén Miskolczon. 1840-ben a kispapok közé lépve és elvégezve a hittudományokat, 1846-ban áldozópappá szenteltetett és Nagy-Kállóba küldetett. Harmincz éves korában leveleki, 1857-ben hajdú-doroghi, 1864-ben pedig karczagi plebános és esperes lett s mint ilyen halt meg 1872. május 12-ikén Miskolczon, hová testvérét ment meglátogatni.

Munkái:

Alkalmi beszédek. Szaitz Antal tiszteletére. Eger. 1843. 10 l.

A Kath. Lelkipásztor 1867-iki évfolyama is hozott tőle egy alkalmi beszédet.

Richwaldszky Máté.

Mint pazmaneumi növendékpap egy alkalmi beszédet adott ki latin nyelven, 1775-ben ily czímmel: Oratio in Collegio Pazm. die Divis Petro et Paulo ejusdem tutelaribus salva dieta a Matthaeo R. ejusdem collegii alumno, Szöllőssy. Új M. Sion. 1888. 784 l.

Rimanóczy Ferencz.

Zemplénnvármegyének fővárosában született 1749-ben. 1765-ben az egri seminariumba lépett és 1772-ben ordináltatott. Kápláni minőségben működött Apáthin és Szántón. Később egri tanár volt három évig, honnan főpásztora a kassai akadémiához nevezte ki hitszónoknak. Majd fénsszarui, utóbb kassai plebános lett, s mint ilyen kolbai apátságot nyert. Mint kassai kanonok halt meg.

Munkája:

Divus Joannes apostolus et evangelista, diocesis Agriensis patronus ut theologus, jurisprudentiae aequique cultor et auctor, sanae philosophiae doctor et magister, sermone panegyrico celebratus, dum episcopalis schola Agriensis ejusdem divi tutelaribus sui ad Portam Latinam martyrio coronati honores annuos solenni ritu instauraret. Anno reparaatae salutis 1771-o, mense Majo die 5-a. Agriae. 4-r.

Dr. Roskoványi Ágoston.

A katholikus főpapság egyik legkiválóbb alakja volt az a csendes elvonultságban élő nyitrai püspök, kinek mély tudománya, fejedelmi bőkezősége, erényekben tündöklő élete, szeplőtlen papi jelleme, tetteiben nyilvánuló hazafisága nemcsak az ország szűk határai között, hanem az egész keresztény világban ismeretesek. El lehet felőle mondani, hogy benne a kath. egyház egy állását

minden oldaláról felfogni tudó eszményi főpapot tisztelt; ilyet látott érdemes személyében megtestesítve.

Született 1807. deczember 7-ikén Szennán Ungvármegyében. Középiskoláit Kis-Szebenben a kegyesrendűek collegiumában, a böleseletieket, mint papnövendék, Egerben, a hittudományi tanfolyamot a pesti papnevelőben végezte, hol 1827-ben böleselettudori koszorút nyert. 1828—1832-ig a bécsi sz. Ágoston intézetben képezte magát és megszerezte a hittudori oklevelet. Első sz. miséjét 1831-ben mondta el s három havi káplánkodás után az egri papnevelő- intézet tanulmányi felügyelőjévé, majd aligazgatójává neveztetett ki. Ez időben szentszéki aljegyző is volt. 1835-ben udvari káplánná, érseki titkárrá, irodaigazgatóvá, szentszéki ülnökké léptették elő. 1836-ban a pesti egyetem hittudományi kara bekebelezett tagjává választotta. Ugyanezen évben egri kanonokságot kapott. 1839-ben apát lett s mint a káptalan küldötte a követek tábláján megjelent. 1841-ben seminariumi rectorrá és 1848-ben Pyrker érsek által segédpüspökké terjesztetett fel. 1850-ben káptalani helyettes lett. 1851-ben váci püspökké nevezte ki a Felség, honnan 1859-ben Nyitrára költözött 1880-ban királyi kegyes leirattal a vaskorona rend I. osztályát kapta. Meghalt 1892. febr. 25.

Azon példátlan szorgalomért, melylyel az egyházi-irodalmi téren dűsgazdag babérokat aratott, a fentebb említetteken kívül Róma tudományos intézetei taggá választották, a pápa pedig római gróffá, házi praelatusává és trónállóvá nevezte ki. Azonban nemcsak fáradszorgalommal gyűjtő, irodalmi működése örökíti meg nagy nevét hanem a jótékonyság terén gyakorolt áldozatkészsége is feledhetetlenné teszi emlékezetét. Száz- ezrekre mennek alapítványai. Hogy egyebet ne említsek, csak arra utalok, hogy 1885-ben, püspökségének 25-ik évfordulóján 200.000 forintot adott egyházmegyéje stolaris jövedelmének megváltására és ugyanakkor 2000 dr. arannyal növelte a Fundatio Mariana tőkéjét s jegyesének, a nyitrai székesegyháznak tízezer forintot érő ajándékkal kedveskedett. Ezeken kívül végtelen sokat áldozott társadalmi, polgári és katonai célokra. Nagybecsű irodalmi működése mellett szóljanak a következők:

De primatu Romani Pontificis, ejusque juribus. Augustae Vindelicorum. 1834. 8-r. Editio novis curis elaborata et multis accessionibus locupletata. Agriae. 1841.

Katekizmus vagy oktatás a ker. kath. religio tudományában az egri megye hívei számára. Eger. 1836. 8-r.

Ugyanez németül. Erlau 1836. 8-r.

De matrimonio in ecclesia catholica. Tomus I. De potestate ecclesiae legislativa circa matrimonium. Tomus II. De indissolubilitate matrimonii. Augustae Vindelicorum. 1837—1840. 8-r.

De matrimoniis mixtis inter catholicos et protestantes. Tom. I. Historiam matrimoniorum mixtorum tam universalem, quam particularem Hungariae, Transylvaniae et Austriae complectens. Quinque-Ecclesiis. 1842. XXIII. 592. — Tom. II. Monumenta ad historiam matrimonium mixtorum spectantia complectens. Ibidem. 1842. VIII. 837. — Tom. III. Supplementa ad tomum I. et II. item continuationem historiae usque annum 1853. complectens. Pestini. 1854. XCV. 623. — Tom. IV. Supplementa et continuationem historiae matr. mixtorum usque annum 1868. complectens. Pestini. 1870. XXXVIII. 835. — Tom. V. Supplementa et continuationem doctrinae matr. mixtorum in Hungaria, Transylvania et Austria, item litteraturam universalem usque annum 1868. complectens. Pestini. 1871. XXXV. 656.

Monumenta catholica pro independentia potestatis ecclesiasticae ab imperio civili. Tom. I. Monumenta a saeculo IV. usque saec. XVIII. complectens. Quinque-Ecclesiis. 1847. LVI. 593. l. — Tom. II. Monumenta saeculi XIX. usque 1845. complectens. Ibidem. 1847. XXXVIII. 720. l. — Tom. III. Supplementa ad tomum I. et II. complectens. Pestini. 1856. LII. 928. l. — Tom. IV. Monumenta Pontificatus Pii IX. ab anno 1846—1855 complectens. Pestini. 1856. LXVIII. 963. — Tom. V. Supplementa a saeculo IV—XVIII. complectens. Pestini. 1865. VII. 934. l. — Tom. VII. Supplementa ad tom. I—VI. complectens. Pestini. 1870. LVI. 912. l. — Tom. VIII. Monumenta ex Pontificatu Pii IX. inde ab anno 1864—1868. complectens. Pestini. 1871. XLIX. 954. l. Tomus IX. XLVIII. 838. l. Tomus. X. XCIII. 1132. l. Tomus. XI. CV. 1032. l. Tomus. XII. LXX. 788. l. Tomus. XIII. XIV. 828. l.

Epistola pastoralis ad clerum archidioecesis Agriensis. Agriae. 1858. fol.

Coelibatus et Breviarium, duo gravissima clericorum officia e monumentis omnium saeculorum demonstrata. Tom. I. Monumenta de coelibatu e saeculo I—XIII. Pestini. 1861. 42. CXLIV. 502. l. — Tom. II. Monumenta e saeculo XIV—XVII. Pestini. 1861. 32. CXXVIII. 697. l. — Tom. III. Monumenta e saeculo XVIII. XIX. Pestini. 1861. 18. X. CII. 699. — Tom. IV. Litteratura de coelibatu. Pestini. 1861. XLII. 708. — Tom. V. Monumenta et litteraturam de breviario complectens. Pestini. 1861. 40. CXLVI. 1269. l. — Tomus VI. Monumenta de coelibatu tam supplementaria ad tomos I—III. quam ulteriora usque annum 1875. LXXX. 697. l. — Tomus VII. Litteratura de Coelibatu tam supplementaria ad tom. V. usque annum 1859. quam ulteriora usque annum 1875. complectens. LXVI. 951.

Mind nagy nyolczadret.

Romanus Pontifex tanquam Primas Ecclesiae et Princeps Civilis e monumentis omnium saeculorum demonstratus. Addita amplissima litteratura. 5. Tom. quart. Nitriae et Comaromii. 1867. Typis Fratrum Siegler. — Tom. I. Monumenta et litteraturam de primatu e primis XV. saeculis complectens. XXII. 704. l. Tom. II. Monumenta et litteraturam de primatu e saec. XVI. XVII. complectens. 1043. — Tom. III. Monumenta et litteraturam de primatu e saec. XVIII. complectens. 178. l. — Tom. IV. Monumenta et litteraturam de primatu e saec. XIX. usque annum 1865. complectens. IX. 1038. l. — Tom. V. Monumenta et litteraturam de civili principatu inde a. saec. IV. usque XIX. annum 1865. complectens. XIII. 228. l. Tom. VI. Supplementa ad tom. I.—IV. et continuatio monumentorum lit-

teratura aequae usque a. 1871. 1—XXVIII. 4554. — Tomus 7. Monumenta de primatu et infallibili magisterio et Concilio Oecum. Vaticano 1865—1871. LXXXV és 1227. l. Tomus XIII. Monumenta Conc. Vaticanii relatione ad statum civilem item litteratura conc. ab a. 1866—1871. 1—XLV. és 975. l. — Tomus IX. Supplementa ad tom. V. de civili principatu R. P. et continuatio monumentorum et litterat. usque 1871. LVIII. 881. l. — Tom. X. Supplementa usque 1874. de primatu. l. XXX. 728. l. — Tom. XI. Supplementa et ulteriora monumenta ac litterat. usque 1874. de Conc. Vatic. et civ. princip. item de societate Jesu. XXIII. 901. l. — Tom. XII. Supplementa et continuatio de primatu usque 1878. XXXIV. 831. l. — Tomus XIII. Monumenta de Conc. Vatic. et civ. princip. R. P. item litteratura usque 1878. XXXIV. 75. l. — Tomus XIX. Supplementa monum. et litterat. usque 1878. XXI. 843. l. — Tomus XV. Monum. et litteratura item Repertorium ad XV. tomos. X. 700. l. — Tomus XVI. — Tractatus de primatu R. P. ejusque juribus cum nonnullis additamentis. 616. l.

Matrimonium in ecclesia catholica potestati ecclesiasticae subiectum — Tomus I. Monumenta doct. et monumenta 19. saeculorum usque a. 1868. complectens. Pestini. 1870. XI. 865. l. Tomus II. Monumenta saec. XIX. ex Hungaria item litterat. usque a. 1868. Pestini. 1871. X. 624. l. Tomus III. Supplement ad tom. I. et II. item alteriora monumenta et litterat. usque a. 1875. Nitriae. XXII. 746. l.

Beata Virgo Maria in suo conceptu immaculata. Tomus I. Monumenta et litteratura priorum XVI. saeculorum. Budapestini. 1873. LXIII. 452. l. — Tomus II. Monumenta saec. XVII. et XVIII. Budapestini. 1873. L. II. 559. l. — Tomus III. Litteratura saec. XVII. et XVIII. Budapestini. 1873. X. 737. l. — Tomus IV. Monumenta saec. XIX. signanter responsa Praelatorum ad encycl. P. M. a. 1848. ex Italia et Gallia. Budapestini. 1874. LXXXVIII. 972. — Tomus V. Monumenta saec. XIX. signanter responsa ad encycl. P. M. a. 1849. e variis regnis et provinciis. Budapestini. 1874. LXXXVI. 733. l. — Tomus VI. Monumenta saec. XIX. signanter inde a definitione dogmatica a. 1854. et litteratura saec. XIX. usque a. 1871. Budapestini. 1874. LIV. 923. l. Tomus XII. Litteraturam supplementarem usque a. 1871. et ulteriorem usque. a. 1875. complectens. Nitriae. 1877. XIX. 699. l.

Szivünköl aláírjuk mi is egyik életírójának, Dr. Csősz Imre lovag főgymn. igazgató következő szavait: Adja a jó Isten, hogy a nagyméltóságú szerző úr, ki de superioribus vagyis minden századok tekintélyével rigat montes, azaz azon elméket, melyek az örök igazok védelmére hivatvák, gyönyörködve lássa, az által elfáradni nem tudó bányásként, kiaknázott, igazság-kincs üdvö hatását a társadalmi és erkölcsi regeneratióban.

Rosztóczy Imre.

Született 1804. november hó 5-ikén Darócon, Ungvármegyében. Négy gymnasiumi osztályt Unghvárott, kettőt Sátoralja Újhelyen, a bölcsészet Szathmáron, a theológiát pedig Egerbe végezte. Tanulmányainak befejezése után 1829-ben áldozópapp.

szenteltetett. Mint segédlelkész Sz.-Erzsébethen, Kápolnán és Egerben működött egész 1836-ig, midőn Grassalkovich Antal herczég felterjesztésére aldebrői plébános lett, mely állomását 1840-ben a kaali parochiával cserélte fel. 1871-ben kerületi alesperesnek választotta a kerület, mely hivatalt lelkiismeretes pontossággal töltött be egész 1875-ig, midőn betegeskedése miatt lemondott. A még aggkorában is kedélyes férfiú 1876. július 16-ikán hunyt el és hivei őszinte könyek közt kísérték végső nyughelyére.

Rostóczy mint író különösen az egyházi szónoklat népies irányának művelésében szerzett magának irodalmi érdemeket. Bár beszédeinek értékére nézve elágazók is a vélemények, mégis ennek daczára senki sem tagadhatja, hogy azon a téren, melyen szenvedélylyel dolgozott, becsületes munkát végzett. A leggondosabban ápolt diszkertekben is megakad helyütt-helyütt egy fűszál, de azért a kert szép marad. Így van ő is. Annyi sok szépet írt, hogy ha találunk is műveiben selejteset, azt neki elnézhetjük. Öt év folyamra terjedő beszédgyűjteményt adott ki.

Ruttner Ferencz.

Született 1772. december hó 14-ikén Sarudon, Heves vármegyében. Mint jász-alsó-szentgyörgyi plébános a főszékesegyház tagjai közé jutott és 1846-ban nagyprépost lett. Meghalt 1847-ben. Kéziratban egy munka maradt utána ily címmel:

Conscriptio parochiae Jász-Alsó-Szentgyörgyiensis anno 1808. et 1813. peracta. 4-r.

Sajóssy János.

Csak igen kevesen tudják a megboldogult Sajóssy Jánosról, hogy mily alaposan értett mindahhoz, ami művészi. Különösen a festészetben volt otthonos. Utazásaiban szerzett szép festményeiről azonnal meglehetett látni, hogy nem csekély képzettségű emberrel állunk szemközt e téren. Tapasztalatait, különösen a régi festészetre vonatkozólag le is írta s bizonyos, megfigyelni való irányt ajánlott az újabb művészetnek.

Gyöngyösön született 1824-ben. Iskoláinak végzése után 1842-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett és 1848-ban áldozópappá szenteltetett. Káplán volt Arlóban és Várkonyban, mely utóbbi helyről 1852-ben a szatmári püspökség kegyurasága alá tartozó kömlői plébániára neveztetett ki lelkésznek. Huszonöt évig működött itt az Úr szőlőjében, szeretetben és tiszteletben. Meghalt 1877. szeptember 8-ikán agyszélhűdés következtében.

Dr. Samassa József.

Az egri főegyházmegye jelenlegi főpásztora Aranyos-Maróthon, Bars vármegyében született 1828. szeptember 30-ikán vallásos kedélyű szülőktől. Iskoláit Nyitrán, Léván és Esztergomban végezte, míg a bölcséletet mint papnövendék Nagyszombatban hallgatta. A theologiai tanfolyamra előjárói a bécsi Pazmaneumba küldték a szépreményű, tehetséges ifjút, hol fényes eredménynyel végezte tanulmányait. Első szent miséjét 1852-ben mutatta be az Úrnak, mely után főpásztora a nagyszombati főgymnasium tanárává nevezte ki. Időközben letéven a szigorlatokat, a hittudományok tudorává avattattott. Két évi tanári működése után, mely alatt a görög nyelvet és irodalmat tanította, 1854-ben a budapesti központi papnevelő-intézet tanulmányi felügyelője lett, honnan 1859-ben az esztergomi theologia bibliai tanszékére léptettetett elő. De itt se soká működött, mert tehetsége és szorgalma megnyitották előtte a budapesti Alma Mater tantermeit s 1861-től a tud. egyetemen adta elő a szentirási tudományokat.

1860-ben megnyílt előtte a politikai pálya, midőn szülővárosa egyhangúlag országgyűlési képviselővé választotta. A parlamentben csakhamar feltűnt első magvas beszédével és e pillanattól kezdve feszült figyelemmel kísérte a ház minden egyes felszólalását. Széles politikai ismeret, államférfiai előrelátás, a szónoki előadás heve jellemzik minden beszédét.

Deák Ferencznek, a haza bölcsének, kinek legszebb jellemvonásai közé tartozott: emelni az eszmék embereit, pályát készíteni azoknak, kik gondolkozni tudnak — csakhamar feltűnt a vaslogikájú képviselő s befolyásával, egyetértve az akkori miniszteriummal, kivitte, hogy Samassa osztálytanácsossá neveztetett ki a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban, mit követett csakhamar apáttá és esztergomi kanonokká való kineveztetése. Hivatalát függetlenül, mindig csak belső meggyőződésére hallgatva viselte egész 1871-ig, midőn Ő Felsége legfőbb kegyuri jogánál fogva a szepesi egyházmegye élére állította. — Ezen egyházmegyében tett alapítványai és adakozásai eltörülhetetlen betűkkel vannak beírva magának a megyének évkönyveiben és az egyeseknek, még most is élőknek szívében.

Mikor 1873-ban a nagynevű Bartakovis mögött bezárultak az alsó-elefánti családi sirbolt ajtai, feszült figyelemmel tekintett az egész ország a jövődő érsek személye elé. A várakozás nem

sokáig tartott, mert Ő Felsége 1873. június hó 18-ikán kelt legfelsőbb kéziratával a szepesi püspököt nevezte ki az elárvult főegyházmegye főpásztorává, mely alkalommal egyszersmind a belső titkos tanácsosságot is megkapta.

De átadom immár a szót Hock Jánosnak, ki a Magyar főpapság cz. könyvében így ír az egri érsekről: A komoly érvek, a széles alapon nyugvó bölesészeti eszmék oly bámulatos tömörséggel vannak beszédében egymásra halmozva, mint a pyramisok terméskövei; s oly logikai vas következetességgel tapadnak beszédének alapgondolatához, mint a kúszó növény indái a sziklafalhoz. Egy darab energiává forrott férfi akarat, egy újabb Mark Aurél keresztény kiadásban. Klasszikus műveltségű ember s a legkitünőbb hellenista az egész püspöki karban. Irodalmi munkássága kis körben mozog, de mindenik alkotása valóságos műremek. Mint szónok nyugodt és érdekes. Nem az érzelmekre hat, de az észszel foglalkozik. Nem motivumokkal, de érvekkel dolgozik. Beszéde nem hatást kelt, de meggyőződést. Őt elvek és nem érzelmek vezetik s a politikában nem ismeri el a remények jogosultságát.

Képviselői és főrendiházi beszédei, melyeket a büntető-codex, a középiskolai és a keresztény-zsidó házassági törvényjavaslatok tárgyalásai alkalmából mondott, politikai mély tudományáról és készségéről tanuskodnak és lángoló hazafiságának örök emlékei. — Ujévi és nagybőjti körlevelei pedig a theologiai ismeretek bámulatos gazdagságáról tesznek bizonyosságot.

Alapítványai, segélyei, melyeket ezrével tesz és osztogat s melyek fejében nem kér elismerést — jó szívéből tanuskodnak. Szeged, Eger, Miskolcz és a papi nyugdíj-intézet hálások lesznek iránta mindenha.

Mint főpásztor megkívánja a becsületes munkát papjaitól. Eljárásában szigorú, de igazságos. Könyezve talán már lépték át küszöbét, de eldobatva, elfelejtve még senki sem távozott onnan.

Irodalmi munkássága, mely nem tölt be lapokat, de az eszmék mintagyűjteménye, a következőkben foglalható össze:

De stultitia quorundam, qui se Ciceronianos vocant. E munkájában hatalmas dialecticájával a szó teljes értelmében tönkre verte a német tanárok latin tudományát.

Votum ad synodum provincialem Strigonii celebrandum. 1858.

Palestina, quam in usum auditorum suorum Strigonii descripsit. Strigonii. 1860.

Oratio, quam Josephus Samassa Dei miseratione Aeppus Agriensis, ss. Theologiae Doctor ad Scientiarum universitatem Pestanam collegiatus, quum re-

gimen suae Dioeceseos ritu solemniter capesseret, habuit Agriae in Metropolitana Ecclesia, die 26-a mensis Octobris 1873. n. 4-r. Typis Athaenici. 1863. 16 l. Ugyanaz magyarul. 4-r. 14. l.

A lelépett Nagyságos Rectorhoz intézett beszéd. Buda. 1865. 8-r.

Epistola Pastoralis Josephi Samassa, Episcopi Scepusiensis de institutione aerarii ad sublevandos corpore deficientes e voluntariis oblationibus conflanda. Scepusii. 1871. Ivrét.

Epistola Pastoralis, in qua oblatos annue 10 000. florenos pro meliore Cleri sustentatione normat. Scepusii. 1871. Ivrét.

De Prolium in scholis institutione. Scepusii. 1871.

Epistola, in qua Clerum ad impigre operandum in vinea Domini cohortatur. Scepusii. 1872. Ivrét.

Epistola Pastoralis, in qua ut Aeppus Agriensis de civili R. Pontificis principatu disserit, et de celebrando Pii IX. Papae episcopali Jubilaeo congrue disponit. Agriae. 1877. 4-r. E. E. Közl. 1877. 8. sz.

S. J. levele az egri egyházmegyei irod. egylet elnökéhez az Egri Népkönyvtár ügyében. M. Állam. 1877. 253. sz. E. E. Közl. 1877. 21. sz.

S. J. levele a kultuszminiszterhez Eszterházy egri püspök életrajzának megírása ügyében. M. Állam. 1875. 165. sz. és Egri Egyh. Közlöny. 1875.

Beszéde a növ. papság m. egyházirodalmi iskolájának tagjaihoz. Religio 1886. II. 49. és Egri Egyh. Közlöny. 1886.

Epistola, qua instructionem pro Congregationibus pastoralibus exhibet Scepusii. 1872. 4-r.

Körlevele a házasságról. E. E. Közlöny. 1876. 5. sz.

Főpásztori szózat az egri növendékpapsághoz 1876. sept. 4. E. E. Közl. 1878. 18. sz.

Bezáró beszéd az egri papnyugdíjintézet tanácskozása alkalmából. 1882. október 25. E. E. közl. 1882. 21. sz.

Az uralkodó pár házassága 25-ik évének megünneplése alkalmából kiadott érseki körlevél. E. E. Közlöny.

Ujévi szózat az egri egyh. m. papságához. 1879. 1. sz.

Nagybőjti körlevél. 1879. 4. sz.

Ujévi szózat papságához. 1877. 2. sz.

Zárbeszéd, melyet az egri egyházm. papság nyugdíj-intézet ügyében 1885. október hó 27-ikén Egerben tartott közgyűlésén mondott E. E. Közl. 1888. 51. sz.

Főrendiházi beszéd, 1884. decz. 10-ikén a vegyes házasság ügyében. E. E. Közl. 1884. 1. sz.

Ujévévi szözata papságához. . . E. E. Közl. 1878. 2. 3. sz.

Főrendiházi beszéde 1883. apr. 10-ikén. A középiskolai vallásoktatás ügyében. E. E. Közl. 1883. 10. sz.

Főrendiházi beszéde 1883. máj. 2-ikén. Ugyanezen ügyben. E. Egyh. Közl. 1883. 11. sz.

Ujévi szózat papságához 1888. 1. sz.

Főrendiházi beszéde 1889. jun. 12-ikén a katolikus autonomia és a Rudolfinum ügyében. E. E. Közlöny. 1889. 13. sz. és Eger. 1889. 25. sz.

Nyílt levele Trefort Á. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az egri jogakademia ügyében, amelyben a meggyőző argumentumok oly bámulatos sokaságát egyesítette, hogy hetekig beszélt e mesterműről az ország.

Körlevele Simor János hercegprimás aranymiséje alkalmából: Revolutio quinquaginta annorum orbe. . .

Scheminszky László.

Született 1826-ban márczius hó 20-ikán Poprádon. Előbb a székesi egyházmegyének volt tagja, honnan 1862-ben átlépett az egri egyházmegye kötelékébe. Tanár volt a jászberényi főgymnasiunál. Hosszas betegsége miatt kénytelen volt nyugalomba vonulni, s mint nyugdíjas tanár halt meg 1874. október 9-ikén Jászberényben.

Értekezése:

A magyar nyelv rövidsége összehasonlítva a német nyelvvel. Jászberényi gymn. értesítőben. 1868.

Schmeltzer Lipót.

Született 1761-ben Egerben s ugyanitt végzé tanulmányait is. 1778-ban az egyházi pályára lépven, 1783-ban felszenteltetett. Előbb az egri papnevelő-intézetben tanulmányi felügyelővé, félév múlva udvari pappá neveztetett ki. Hét évi szolgálat után az ndvart odahagyva, kápolnai plébános és esperes lett.

Van egy sz. beszéde ily címmel:

Divus Joannes apostolus et evangelista, dioecesis Agriensis patronus, dictione panegyrica celebratus. Agriae. 1784. 4-r.

Ethei Sebők László.

Született 1840. június 25-ikén Gyöngyösön. A papi pályára lépven 1859-ben előjárói a budapesti központi papnevelőbe küldték s ez alkalommal tehetséges, ügybuzgó tagja, később lelkes elnöke volt a növendékpapság kebelén virágzó magyar egyház-irodalmi iskolának, melynek gyűlésein sok szép eredeti és fordított költemény felolvasásával gyönyörködteté társait s már ekkor több sikerült cikket küldözgetett az akkori kath. irányú lapokba és folyóiratokba. Tanulmányainak végeztével, még mielőtt felszenteltetett volna, a papnevelő tanulmányi felügyelőül alkalmazta a sokoldalú képzettségű férfit. 1862-ben elzengte első sz. miséjét és különböző helyeken működött egész 1864-ig, midőn főegyházi helyettes hitszónokká és képzőintézeti tanárrá s egyúttal hitoktatóvá nevezte ki főpásztora. Később rendes hitszónok lett. míg 1868-ban a theológián a szentirási értelmezéstan és héber nyelv, a böleseleti osztályokban pedig a görög nyelv tanításával lön megbizva. 1875. június 22-ikén búcsúzott el nagy szakértelemmel betöltött tanári állomásáról, hogy szülővárosának óhajára elfog-

lalja a felajánlott gyöngyösi plebániát. 1877-ben középpatai alesperessé nevezte ki kegyelmes érseke, mely hivatalt nemes munkakedvvel végzett mindaddig, míg az emésztő kór, melyet hivatalos kötelességeinek teljesítése alkalmával szerzett, életerejét felemészté. A buzgó papot, kit a gyöngyösi nép rajongó szeretettel környezett, 1881. július 20-ikán szőlítá ki az isteni végzés az élők sorából, hogy megoszsa vele égi dicsőségét mint olyannal, qui omnia bene fecit. — Sirjánál Tapossy Márton tanácsos tartott gyászbeszédet, melynek következő részlete szép világításban tünteti fel az élete derekán sirba hanyatlott férfiú életét: Meghatottan állunk mindannyian itt, — meghatottan, mert egy nagy lélek költözött el körünkől. . . . Nagy halottunk van, nagy halottja a nemzet szellemi munkásainak, nagy halottja különösen e sokat sújtott város szegényeinek, nagy halottja a méltán szomorkodó és siró kath. szíveknek. Sebők László, az ifjú, munkás szenvedélytől ment, mindig és mindenkinek jó példával előljáró, szeretett plebános nincs többé. Meghalt, hogy emléünkben, e város emlékében örökké éljen. A balkéz nála sohasem tudta, hogy mit tesz a jobb; de városunk szegényei, nyomorultjai, betegek sirva mutatják nekünk nagy veszteségüket. Életének azon idejét, melyet fáradalmi kipihenésére fordíthatott volna, a kisdedek között az iskolában töltötte el, fáradva, hatva, cselekedve itt is minden irányban. Ki ne ismerte volna őt az utcán, kedves, megnyerő modorával, hol a vele találkozó mindenike részére volt nyájas, szükség esetén vigasz-szava? És e nagy lélek, e csupa szívjóság, a földi tökély e kerete itt fekszik e koporsóba zártan, ifjan, letarolva, csupán emlékét hagyva hátra. Sokat, nagyon sokat veszítettünk! De vigasztaljon a tudat, hogy ez a Mindenható akarata volt. Legyen az áldva s kérjük, hogy adjon kedves halottunknak örök nyugodalmat.

Sebők terjedt irodalmi működésének nevezetesebb mozzanatai a következőkből láthatók.

A japáni szent vértanúk története, kik huszonhatan 1594-ben Naugásaki városában keresztre feszítettetek. Eger. 1863.

A legbiztosabb hét menüei zár.

A Sz. László-társulat Egerben.

Örömvirág Máriássy Gábor püspökké való felszentelése alkalmából. Eger. 1865.

Jézus Krisztus élettörténete, tekintettel a régibb és újabb tévelyekre. Veuilot Lajos után francziából. Eger. 1865.

A polgári házasság. Különös figyelemmel a tárgy jogi részére. Eger. 1868.

Emlékvirág a m. kir. 49-ik honvédszászlóalj zászlajának felszentelésére. Eger. 1872.

A nótáros levelei, vagy miért nem boldogul a magyar? Harmincegy tréfás levélben és tizenegy versben a magyar népnek elmondja a nótáros. Eger. 1872.

Gyászhangok Bartakovics Béla egri érsek halálára. Eger. 1873.

Bús visszhang Bartakovics Béla egri érsek elhunytá felett. Eger. 1873.

Téli olvasmányok vegyes tartalommal. Eger. 1873.

A nagyvilág csodái az égen. Népszerű csillagtan különös figyelemmel a néptünk közt uralkodó babonákra. Eger. 1873. 8-r. 64 l.

Kis világ. A gyermekkor minden életkörülményéhez s felfogási képességéhez mért versecskék gyűjteménye. Eger. 1874.

Madeleine. Regény francziából Sandeau Gy. után. Pest. 1874.

Emlékvirág a karcagi rk. egyház százados fennállásának ünnepélyére. Eger. 1875.

Gyöngyös és vidéke története. Gyöngyös. 1881. n. 8-r. VIII. 304 l.

Rege és való a Mátravidék múltjából.

Hogyan törekszik az egri nótáros a népet a pálinkaivásról leszoktatni? István b. napt.

Hogyan búsul az egri nótáros a mesterlegények sorsa fölött?

A pápák birtokáról. Népujság. 1871.

A papság részvéte a képviselői szervezetben. Egeri Egyh. Közlöny. 1871. 11, 12, 13. sz.

Úti jegyzetek. Papnöveldék s tanintézetek köréből. U. o. 20—24. sz.

A közsínatok és az államok kormányai U. o. 1869. 11. sz.

Az anya ékszere. — Jenő herceg. Elbeszélések.

A hierarchia és az autonomia. M. Állam. 1869.

Az egyház és állam jogviszonya. U. o. 1869.

Az egyház és állam jogai a házasság körül. Idők Tanúja. 1868.

Concordatum és revisio. U. o.

Ezekon kívül írt a hírlapokban százakra menő vezér-, társadalmi, politikai, szépirodalmi stb. cikket és költeményt. Tanodai Lapok. — Gyöngyös. — Egeri Népujság stb.

Sigismundi Márton.

A még fel nem oszlott egri püspöki megyének volt nagytudományú papja, hol mint tállyai plébános működött a XVIII. század közepe táján. Ő maga is irogatott, különösen szentbeszédekot és kiadta Dubniczai Istvánnak következő című jeles munkáját:

Metamorphosis fidei orthodoxae in Comitatu Trenchin ab. anno 1600. Cassoviae. 1737.

Sivampel József.

Álnéven Almagyari. Született 1830. január hó 20-ikán Egerben. Tanulmányait ugyanitt végezte. 1856-ban a papnevelő-intézetbe lépett. A theologiai tantolyam bevégezése után egy ideig az érseki irodában actuarius volt, míg nem 1862-ben felszenteltetvén, előbb Hevesen, azután Arlóban káplánkodott. Itt működött

1868-ig, amidőn káptalani karkáplánná és főegyházi gyóntatóvá nevezte ki főpásztora. Később a tanítóképző intézetnél tanári állást nyert és egyszersmind lyceumi gondnokká neveztetett ki. E hivatalokat egészen 1890-ig viselte, midőn gyöngélkedése folytán nyugdíjba vonult.

Tanári pályáján élénk munkásságot fejtett ki, főleg a természettudományok terén. Számos cikke jelent meg az Elemi Tanügyben, Népujságban és az Irodalmi Szemlében, melyek közül néhányat ide jegyzek:

Szabad élet. Elemi Tanügy. 1873. 4. 5. sz.

Hóvirág. Galanthus nivalis. U. o. 8—10. sz.

A természetrajzi gyűjteményekről. U. o. 11. sz.

A szemléltetésről. U. o. 13. sz.

Természetrajzi kirándulások. Kép. Értesítő.

A mérges növények. U. o.

Az egri tanítóképző története. U. o.

Irt még ezeken kívül számos cikket Krónikás név alatt is.

Sisvay Márton.

Megjelentek tőle:

A halálnak rémítéseitől csak szent és erkölcsös élet által lehetünk mentek. Egyházi beszéd Pünkösöd után 15-ik Vasárnapra. Szalay Egyházi beszédek gyűjteménye. Újabb évfolyam III. kötet.

A megtért. Elbeszélés németből fordítva. Eger 1840. 8-r.

Skody József.

Született 1830. március 15-ikén Sáros-Patakon. A gymnasiumot Sátoralja-Újhelyben, felsőbb iskoláit Egerben végezte kitünő eredménnyel. Felszenteltetése után káplánkodott Saáron, Sarudon, J.-Dósán, Mezőkövesden és Egerben. 1867-ben vámosgyörki lelkészszé neveztetett ki, 1879-ben veres övet nyert. 1887-ben plébániáját Recskkel, ezt pedig 1889-ben Tardossal cserélte fel.

Dolgozott a Religió-ba, Eger-be, a Mindszenty által szerkesztett Egri Népkönyvtár-ba, megírta Kolping életrajzát. Több cikke jelent meg az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben is, főleg a pap nyugdíj-intézet ügyében. Irt azonfelül a párber-ügyben egy felhívást, mely nyomtatásban is megjelent. A Kath. Lelkipásztor-ban találunk szentbeszédeket is tőle. A Luga Irodalmi Szemlé-jében néhány új könyvet ismertetett kritikai szempontból. — Egy jó öreg ur, elbeszélés. Eger. 1863. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. sz.

Sullay István.

Született 1841. március 1-én Berencsen, Nyitravármegyében előkelő szülőktől. Atyja, ki kath. bölcészhez illő szigorral vezette nevelését, kiváló gondot fordított arra, hogy értelmét fejlessze, s önelhatározási képességét felhasználva önálló gondolkozásra és cselekvésre képezze. Ily kedvező körülmények között elvégezvén a gymnasium VI. osztályát, 1857-ben felvétetett az egri egyházmegye növendékpapjai közé. Első sz. áldozatát 1863-ban mutatta be az Urnak és ez időtől kezdve mint káplán és hitelemző működött egész 1872-ig, mely évben domaházi lelkésszé, 1881-ben pedig bogácsi plébánossá nevezte ki főpásztora. 1886. óta a harsányi kerület alesperese. 1892. márcz. 27-ikén szívszélhűdés oltotta ki a nemes és munkás életet.

Munkái:

Szabadság, egyenlőség, testvériség, vagy mi a szabadkőművesség alapelve, célja, kiviteli eszközei, eredménye és veszélye az államra és egyházra. Eger. 1877. érs. lye. ny. n. 8-r. XII. 283 l. II. kiadás. U. o. 1879. n. 8-r. IV. 226 l. III. kiadás. U. o. 1881. n. 8-r. VII. 255 l.

Szabadelvűség, szabadság és vallás, vagy mi az oka az állam és egyház közötti viszálynak. Pályanyertes mű. Eger. 1879. érs. lye. ny. n. 8-r. XII. 340 l. II. kiadás. Miskolc. 1880. Forster Rezsőnél. n. 8-r. 334 l.

A kulturharc és a római pápa tévmentessége a lelkiismeret és állam szempontjából. Pályanyertes mű. Eger 1880. n. 8-r. XX. 504.

A boldogságos szűz Mária tisztelete a kath. anyaszentegyházban. Hittani, jogi, történeti és erkölcsi szempontból. A budapesti m. kir. tud. egyetem hittani kara által 800 forinttal jutalmazott pályamű. Eger. 1882. érs. lye. ny. n. 8-r. 512 lap.

Ezekon a mély tanulmányokon alapuló könyveken kívül írt még számos értekezést az Eger-be; Egri Egyházmegyei Közlöny-be; az Irodalmi Szemlé-be és Tájékoztató-ba.

Szaicz Antal.

Született Kecskeméten 1799. március 30-ikán polgári szülőktől. Tanulmányait Pesten, Kecskeméten s 1816-ban az egri papnövendékek közé vétetvén fel. Egerben végezte. 1822. máj. 5-én áldozárrá szenteltetett és Szihalomra. Apátfalvára lőn kinevezve, mely utóbbi helyről 1829-ben káptalani karkáplánná és főszékes-egyházi hitszónokká lett. E hivatalában három évet töltött s ezután lyceumi hittanárrá, hitszónokká, 1847-ben kisrőposti káplánná, 1850-ben egri plébánossá nevezte ki érseke. Kiváló szeretettel működött az egyházszónoklati téren, s nagyon kedvelte a latin remekírókat. Mint címes kanonok, szentszéki ülnök és prépost halt meg életének 75-ik évében 1874. november 3-ikán.

Tollából a következő munkák jelentek meg:

L. Annaeus Seneca két könyve, egyik a Vigasztalás-ról, anyjához Helviához, másik a Gondvi-e'csről, vagyis: miért történnek a jó férfiakkal rosszak, ha nagyon gondviselés. Eger. 12-r. 1871. 104. l.

L. Annaeus Seneca öt könyve. Eger. 1873. K. 4-r. 265. l.

Egyházi beszéd, melyet nagytsízt. Vidasics Eduard első szent miseje alkalmával Egerben, húsvét másodnapján, böjtmás havának 31-ikén 1834. eszt. tartott. n. 8-r. 40 l. Egerben. 1834. Nyomt. az érseki lyceum bet.

Oratio funebris, in exequiis aug. et potent. Austriae imperatoris et regis Hungariae apost. etc. Francisci I. Ad Moderatores et Juventus lycei archiep. Agriensis. kal, April 1835. parentaverunt oratore A. Sz. 8-r. 24 l. Agriae. 1835. Typ. lycei archiepise.

Gyászbeszéd, melyet József Antal János csász. s kir. főherceg, Magyarország felejtethetlen nagy nádora üdözölt lelkéért az egri érseki lyceumban tartott gyászmise alkalmakor mondott. 4-r. 10 l. Egerben. 1847. Az érseki lyceum bet.

Nagyböjti szent beszédek, melyeket monlott és Nulgu stb. Bartakovics Béla Úrnak stb. 1865-ik év május hó 28-ikán ünnepelt aranymiséjének örök emlékére kiadott. Eger. 1865. 8-r. 392 l.

Ezekon kívül különböző kath. lapokba is irt cikkeket.

Száz János.

Született 1773. február 18-ikán Tisza-Nánán, Heves vármegyében. Budán járt iskolába s mint kispap később Egerben végezte a theológiát. 1806-ban felszenteltetvén, több helyen mint káplán és lelkészhelyettes működött egészen 1807-ig, amidőn is alsóábrányi. 1811-ben pedig pétervásári plébánossá lett.

Munkái:

Augurium musae edoctae de gaudio, venerabilis Cler. populique Agriensis, dum Exc. Ill. ac Rómus Dominius Joannes B. Ladislaus Pyrker de Felső-Eőr etc. in archiepiscopum Agriensem inauguraretur, in tesseram filialis gratitudinis oblatum. Pestini. 1827. 4-r. 7 l. Typ. nob. Matth. Trattner de Petróza.

Négyhangú versezet. Sméltgú patriarcha egri érsek Felső-Eőri Pyrker János László emlékoszlopánál, midőn általa 1831-dik évben építtetni kezdett székes-templomot 1837-ik eszt. Május 6-ik napján felszentelné. 4 r. 22 l. és 1 lev. Pesten esztergomi K. Beimel J. betűi.

Az 1839. évre. Esztendő és az ősz vitéz. 8-r. 2 lev. Budán, a magyar kir. egyetem bet.

Szedlmajer György (Buzithai).

Címes kanonok, debalchi apát, sátoralja-újhelyi alesperes-plébános. Az egri megye felosztása után kassai nagyprépost lett és a püspöki lyceum prodirectora. Két művet bírnak tőle, nevezetesen:

Divus Ioannes apostolus et evangelista, dioecesis Agriensis patronus, ex charitatis reciprocae praerogativa sermone panegyrico celebratus, dum episcopalis schola Agriensis, ejusdem divi tutelaris sui ad Portam Latinam martyrio coronati honores annuos solempni ritu instauraret. Anno a partu Virginis 1770. Mense Majo, die 5-a. Agriae. 4-r.

Bonus usus Logicae in materia Religionis. Quarta editio italica cum adjunctis ejusdem authoris, Murarelli Alphonsi canonici. Subinde in linguam latinam translatus. Cassoviae. 1815. 8-o.

Szegedi Ferenc Lénárt.

A XVIII-ik században született vegyes házasságból. Édes anyja a kath. egyháznak buzgó leánya lévén, kedves gyermekének fogékony lelkébe már kisdéd korában belecsepegteté az Ur Jézus igaz egyháza iránt való szeretetet. Szülővárosában, a nagyszombati Jézus társasági atyák nevelték, kik a tehetséges ifjút, mivel a papi pályára érzett hivatást előbb a Pazmaneumba, aztán Rómába küldötték a hittudományok hallgatására. Hazajöve tele után mint plébános működött egyideig, majd később zsámbéki préposttá, kanonokká neveztetett ki. Tevékeny részt vett az 1659-iki pozsonyi országgyűlésen. Érdemei jatalmául vaczi püspökké és kancellárrá léptette elő a király, 1689-ben pedig neki ajándékozta az egri egyházmegye főpásztori székét. Meghalt 1675-ben Kassán. Gyászbeszédet kihült tetemei felett Sámbar Mátyás jezsuita tartott. ékesszólással emlékezve meg Szegedi érdemeiről.

Mint az énekköltés nagylelkű Maecenása és a tudományok művelője a következő munkákat adta ki:

Rituale Strigoniense, seu formula agendorum in administratione sacramentorum ac ceteris ecclesiae publicis functionibus. . . denuo recensum auctoritate et sumptibus Ill. ac Rev. D. Francisci Leonardi Chzegeli, Episcopi Agriensis. . . pro succursu multiplicandarum sub ejusdem illustrissimi auspiciis, singulari Dei gratia, parochiarum sacrae Romanae ecclesiae in Hungaria superiori. Anno Christi 1672 o. Cassoviae. 4-r. 246 l.

Cantus catholici Latino-Hungari. In lucem dati auctoritate et liberalitate Ill. ac Rev. D. D. Francisci Leonardi Szegedi, Episcopi Agriensis. Az méltóságos egri püspök Úrnak Ó Nagysága akarattából és bőkezű adakozásából kibocsátott Magyar és Deák Keresztyéni Katholikus Énekek, Istennek nagyobb dicsőségére es Magyarországnak lelki vigasztalására. Cassoviae. 1674. 4-r. 560 l.

Concha divae Margaritae, seu carmen de sancta Margaretha, Belae IV-i Hungarorum regis filia, Ord. Praedicatorum a D. Francisco Leonardo nobili Hungaro Tyrnaviensi AA. LL. et Phil. Magistro M. S. vitae ejusdem S. V. ex Hungarico in latinum interprete decantatum.

Ihász G. szerint **P. Vitfelt** hitelemzését is magyarra fordította.

Szentmariay Dénes (Szentmarlai és erdőtelki).

Született 1837. ápril 2-ikán Egerben. Iskoláit ugyanitt végezte s a papi pályára lépven, 1860. aug. 6-ikán áldozópappá szenteltetett. Szent-Erzsébeten, Rakamazon és Hevesen eltöltött káplán évei után 1868-ban vencesellői lelkészszé nevezte ki főpásztora kegyuri előterjesztésre, mely állomását 1891-ben a rako-mazi javadalommal csérelte fel. 1889. óta helyettes esperes.

Már növendékpap korában szép munkásságot fejtett ki az irodalmi társulatokban. Költői működésének nem csekély termékeivel gazdagította a társulat levéltárait, később tartalmas értekezéseket írt a Magyar Államba és más kath. lapokba, melyeknek czimeit nem tudtam egybeállítani, mert írójuk szerénysége nem akarta azokat tudomásomra adni.

Mint egyházi szónok jeles, okos beszédeinek tartalmát és mélységét, okos előadási módját tekintjük.

Buzgó munkásság, élénk társadalmi tevékenység jellemzik, ki épen oly otthonosnak érzi magát a salonok megszokott farquettein, mint a megyei zöld asztalnál, vagy becsületes lelkű hivei között.

Szentmihályi Mihály.

Egri címes kanonok, alesperes, boconádi plébános volt a múlt század végén. Irodalommal is foglalkozott a lelkipásztorkodás mellett, mit bizonyít-fennmaradt két munkája :

Egyházi Énekeskönyv, mely magában foglalja az Istennek dicséretéhez, és szenteknek tiszteletéhez alkalmaztatott, s a római közönséges anya szent egyháznak rendtartása — szerint egész esztendő — által közönséges, és különös ajtatósságok alatt ünnep és köz-napokon a keresztényektől gyakoroltatni szokott deák, és magyar zsoltárokat s énekeket. Ezeket . . . az hiveknek lelki-javokra régi és újabb könyvekből, különös irásokból, maga készített munkáiból is egybe szedte, gondos vigyázással irásban tette s öt részre felosztotta . . . 4-r. XI. I. 422. 42 l. és 9 lev. 253 l. és 7 l. Egerben. 1797—98. Nyomt. a püspöki betükkel.

Folyó vizzé nevekedett kis kút. Az az: Mátra-verbélyi vagyis Tóth-Verébi T. Neográd vármegyében . . . levő sz. kútnak eredetéről, ottan több történetekről, és a boldog, mindenkor szűz Máriának e szenthelyen való tiszteletéről írt könyvecske, melyet különb-féle régi irásokból, hallásokból, tudósításokból, és tapasztalásokból, némely hiveknek ösztönzésére, különösen magától is indítván hosszas munkával egybeszedett és világosságra bocsátott . . . n. 8-r. 144 l. 2 lev. és 1. címkép. Pesten. 1797. Fűskúti Landerer Mihály bet.

Házi orvosságok. Vác. 1791.

Négyesi Báró Szepessy Ignác.

A katolikus anyaszentegyháznak minden időben voltak nagy főpapjai. Az isteni gondviselés mindig gondoskodott arról, hogy Jézus szíve szerint élő és cselekvő egyháznagyokban ne legyen hiány. Ész, tekintély, tudomány, megragadó szónoki képesség, határt nem ismerő bőkezűség, szenny nélküli életpálya, kidomborodott jellem, nagy szív, jóságos lélek azok a nemes tulajdonok, melyek a kath. egyház főpapjainak legtöbbikében megvannak.

Ilyen nevezetes és főpapi érényekben tündöklő főpásztor volt Pécs nagynevű püspöke. Született 1780. aug. 13-ikán Egerben, mely város már annyi jelest adott az egyháznak és hazának. Vágyódó lelke bevezette az egri seminariumba, hol elvégezvén tanulmányait pappá szenteltetett és tanulmányi felügyelőnek lett kinevezve. Innen érseki szertartóvá és 1805-ben, tehát 25 éves korában, egri plébánossá tette érseke. Páratlan buzgósága, lelkipásztori tevékenysége, nemes szíve annyira ismeretes volt a megyében, hogy senki sem ütközött meg azon, midőn a 28 éves ifjú plebános a káptalani stallumok tiszteletreméltó ősz tagjai közé került. De őt még ennél magasabb állásra jelölte ki a gondviselés. Ugyanis a felség 1820-ban erdélyi püspökké nevezte ki a közkedveltségű egri kanonokot, egyúttal megajándékozta a kormánytanácsosi és val. b. t. tanácsosi méltósággal. Az erdélyi egyházmegye történetében aranybetűkkel vannak felírva ama hét év eseményei, melyek Szepessy nevéhez fűződnek. 1828-ban átmént a pécsi püspöki székre, hol úgyszólván összes jövedelmét a jótékonyság és tudomány oltáraitra helyezte. Százezreket meghaladó adakozásai és alapítványai mellett a szentírásnak általa eszközölt fordíttatása legékezebbül hirdeti nagy lelkének a nép szellemi előhaladását célzó áldozatkészségét. Érdemei elismerésre találtak a tud. Akademiánál, mely 1830-ban igazgató, s 1831-ben tiszteletbeli agjává választotta a tudományokat lelke mélyéből szerető főpapot, ki nagyszerű alkotásai közepett 1838. júl. 16-ikán hirtelen halállal húnyt el. Ravatalánál gyászba borult az egyház, sirt a faza, könyezett a tudomány, zokogott a művészet és lelke megremlett boldogságáért imádkozott a szegények megszomorított szíve.

Szepessy nemcsak lelkes barátja, hanem buzgó művelője is olt az egyházi irodalomnak, melyet különösen tartalmas beszé-

deivel gazdagított. E téren kifejtett tevékenységét a következőkben soroljuk fel:

Memoria Illustr. ac. Rev. Dni Ladislai Kámánházy, dioecesis Vacienſis episcopi Vacii in sacra aede cathedrali, dum desideratissimi praesulis piis manibus ven. clerus Vacienſis justa exequiarum solemniter persolveret anno r. s. 1817. decimo Calendas Majas celebrata. 4-r. 34 l. Vacii typ. Ant. Gottlieb Maramarosienſis.

Jegyzetek azon feleletre, mely a protestánsoknak 3-ik százados ünneplések, s némely tartományokban történt egyesülésök felől kiadott elmélkedésekre a szelidség országában készítettet. 1818. N. és h. nélkül.

Sermo, quo Venerabilem Clerum Trasylvaniensem Albae Carolinae salutavit, dum almae dioecesis Transylvaniae Gubernium solemniter auspicaretur. Claudiopoli. 1820. 4-r.

Egyházi törvénykönyv, melyet Erdélyben 1822-ben tartott egyházi gyűlekezet következtetésében megyéje részére irt.

Az Istent imádó keresztény. Imakönyv.

Statuta Almae Dioecesis Trasylvaniae anno 1822. die 17-ma Aprilis in Synodo Dioecetano publicata et concordibus votis approbata. Claudiopoli. 1822. n-r.

A keresztény tudomány rövideden, mellyel a magyar növendékeknek a pécsi megyének püspöke kedveskedik. n. 8-r. 4 lev. 446 l. és 1 lev. Pesten. 1832. Nyomt. Petrózai Trattner I. M. és Károlyi Ist.

Szentírás vagyis az ó-szövetségnek s ent könyvei magyarul Káldi után a közönséges deák fordításból az eredeti betűre figyelmezve. Pozsony. 1831—55. 8-r. Ugyanennek újszövetségi része. 1834—5.

Egyházi beszédek, mellyeket különféle alkalommal mondott s kiadni készült. . . Kiadja Peitler Antal. 4. köt. n. 8-r. Pécsen. 1839—40. A lyceum betűivel. I. köt. XLII. 43—333 l. 1839. — II. köt. 355 l. és 1 lev. 1839. — III. köt. 320 l. és 1 lev. 1840. — IV. köt. 351 és 2 lev. 1840. Bevezetésül Négyesi báró Szepessy Ignác néhai pécsi püspök életrajza.

Könyörgések és énekek. Magyar, német és illyr nyelven.

Ezeken kívül irt még a Tud. Gyűjteménybe több cikket.

Szmla Viktor.

Született Nyitrán 1851. szeptember 26-ikán. Atyja klasszikai képzettségű férfiú volt, nagy latinista és verselő, körében felnőtt fia örökölte tőle a tudományszeretetet. Elvégezvén a VI. gymnasiumi osztályt, az egri papnevelő intézetbe lépett és a lyceumban tanulta a philosophiát. 1868-ban, mint tehetséges ifjút a pesti központi papnevelőbe küldte főpásztora a theologiai tudományok hallgatására. Itt tanulmányai mellett nyelveket tanult, kritikai és irodalomtörténeti műveket olvasott. Megbarátkozott Herderrel és az egyháziak közül különösen Bossuett szerette. Az egyházirodalmi iskolának előbb elnöke, később jegyzője lévén, itt széleskörű munkásságot fejtett ki. Ő kezdeményezte az iskola történe-

tének megírását is, melyet azután a nagytudományú Sédai Ernő fejezett be. Midőn Budapestről hazajött, az egyházmegyei hivatalban nyert alkalmazást, mert fiatalosága miatt nem volt felszentelhető. Ez idő alatt, mint actuarius hallgatta a jogot és letette az összes e szakba vágó vizsgálatokat. 1874-ben mutatta be első szent miséjét, mely után nemsokára mezőtárkányi káplánnak nevezte ki főpásztora. Itt azonban csak fél évet töltött, mert jelenlegi főpásztorunk az egri lyceumba jogtanárnak nevezte ki, mely díszes állásában 10 évig tanította a nemzetgazdaság- és pénzügytant. Ez idő alatt, különösen 1873—76-ban főmunkatársa volt az Egri Egyházmegyei Közlönynek, 1875-ben pedig Luga László és Párty Sándor társaságában megalapította a magas színvonalon álló és pártatlan kritikát gyakorló Irodalmi Szemlét, melynek jelenleg is állandó munkatársa. Mint az egri egyházmegyei irodalmi egyesület titkára kilenc évig működött a társulat anyagi és szellemi előnyére.

1885-ben lemondva jogtanári állásáról, nevelőnek ment gr. Károlyi Alajos londoni nagykövet fia mellé. Három évet töltött e hivatalában Londonban, élénken tanulmányozva az angol irodalmat és különösen a kath. egyház angol jeleseit. 1888-ban tért vissza Albion földéről, amikor is horthi lelkeszsze neveztetett ki. 1889-ben pedig innen a szőke Tisza mellé — a kömlői javadalomra költözött át, hol kedvenc angol íróit olvasva, tanulva és buzgón lekipásztorkodva áldásosan él és működik.

Kölcsey azt mondja, hogy: alapos s egyszersmind sokoldalú tudományt szerezni fölötte nehéz. Sok olvasás, még több gondolkozás, sok egybeazonosítás, még több gyakorlás s fogyhatatlan béketűrés és állandóság az, ami kívántatik. E kellékek mind megvannak Szmidában, melyekhez még hozzá járul szerénysége, kedves és mindenkit megnyerő modora és munkáiban az előadás világossága.

Irodalmi téren már ifjú korától nagytevékenységet fejt ki, különösen alapos és mélyreható kritikái, melyeknek tanítás és bátorítás a céljuk, nevének tekintélyt szereztek.

Szókő Mihály.

Született 1786. november 4-ikén Egerben. Ugyanitt végezte tanulmányait. 1804-ben kispap lett és 1809. november 5-ikén áldozópappá szenteltetett. Patán, Pétervásáron, Füzes-Abonyban, majd

Mező-Tárkányban, Jászberényben, Mező-Kövesden, Kis-Tályán, Kunszentmártonban és végül Egerben eltöltött káplánkodása után zalkodi plébános lett, hol 1860-ban meghalt.

Maradt fel egy:

Egyházi beszéd-e, melyet nagyméltóságú Pyrker László patriarcha-érsek stb. törvényes egyházi látogatása alkalmával a zalkodi anyaegyházban 1828. pünköst hava 27-ikén hazai nyelven mondott. Sárospatak. 1828. n-r. 8 l. Nyom. Nádas-kay András által.

Szuhányi Ferencz.

A bölcelet és hittudományok tudora, pankotai apát, kir. tanácsos és a kassai tankerület főigazgatója született 1742. november 29-ikén Egerben. Miután szülőhelyén alsóbb iskoláit elvégezte, 1759-ben, tehát 17 éves korában a jezsuita rend növendékei közé lépett s ezek körében később mint buzgó tanár s jeles hitszónok szerze magának hírnevet. Szerzetének eltöröltetése után világi pappá lett s az 1794-ben felállított gymnasiumhoz igazgatónak neveztetett ki, míg 1799-ben a tanítás- és nevelésügy terén szerzett érdemei elismeréseül a kassai akademiához prodirectornak, majd később főigazgatónak nevezte ki a felsőbb hatóság. E fontos állásában ernyedetlenül munkálkodott egész haláláig, mely 1824. jan. 18-ikán, 82 éves korában bekövetkezett. Tudós férfiú volt s egész életében a tudományokkal és a tanügy-gyel foglalkozott.

Nagy tudományáról következő művei tanuskodnak:

Munkái:

Notitia orbis e variis peregrinationibus ab illustribus viris susceptis deprompta, ac in meliorem ordinem redacta. 4-r. 2 lev. 185 l. és 3 l. Cassoviae 1788. Typis Joan. Mich. Landerer, perpetui in Fűskút.

Dialogi, quibus naturalistarum seu fortium spirituum virorum opiniones de rebus, iisque oppositae sententiae referuntur. 8-r. 340 l. és 4 lev. Cassoviae. 1789. Typis Joan. Mich. Landerer, perpetui in Fűskút.

Thomas Morus, olim Angliae cancellarius, juvenem Principem docet, quid actus opus, ut sceptro admoventus sibi gloriam, salutem, regno subditis felicitatem pariat. 8-r. 336 l. és 7 lev. Cassoviae. 1790. Typis Joan. Mich. Landerer.

Considerationes probi ac sinceri patriae civis super causis, quae juvenum mores corruptunt eosque communi societati noxios reddunt depromptae. 8-r. 3 lev. 7—174 l. és 3 lev. Cassoviae. 1793. Typis Joan. Mich. Landerer.

Szuhányi János.

Született 1763. october 28-ikán Zemplén vármegyében. Egerben, Váczott és Pesten járt iskolába. 1783-ban belépett a seminariumba és 1789-ben felszenteltetett. Káplán volt nyolc évig

Alsó-Szentgyörgyön, honnan 1797-ben megválasztották kúnszentmártoni plébánosnak.

Van egy munkája ily címmel:

A szorgalmas méhészt, azaz a méhekkel való bánásról. Pest. 1795. 8-r. 204 l.

Támár Imre.

Kortársai úgy említik, mint kiváló szónokot, ki nagy feltűnést keltett itt-ott elmondott egyházi és politikai beszédeivel. Született 1822. március 22-ikén Török-Szentmiklóson. Az egyházi pályát választván, 1845-ben felszenteltetett és Egyekre lőn helyezve. Innen mint lelkészhelyettes Nagykállóba, majd Miskolcra küldte főpáosztora segédlelkésznek, honnan 1848-ban az egri székes-egyházhoz hitszónoknak neveztetett ki. Ámde a szabadságharc mozgalmai Támárt is magukkal ragadták és 1849-ben tábori káplánságot vállalt, melyért a leveretés után 5 hónapig fogságot szenvedett. Visszatérvén egyházmegyéjébe, egyideig kúnhegyesi lelkészhelyettes gyanánt működött, míg 1850-ben ugyanott lelkészszé lőn. 1859-ben átköltözött a pócs-petrii, majd 1861-ben a nagykállói plebániára, hol 1873. április hó 7-ikén szívbjában elhunyt. Volt hívei a nagykállói temetőben közkölségen díszes emléket állítottak sirja fölé.

Munkái:

A Religióban. Anglia újból egyesülése a kath. egyházzal. 12. közl. 1860. — Fridrik és a kath. egyház Szileziában. U. o. 1861. 14 közl. — Lelkipáosztori tárgyalások. U. o. 1858—59.

A Tanodai Lapokban. Miként tanúltak és tanítottak ezer év előtt. 1860. — A gyermekek korai szoktatása a vallásos életre. U. o. 1860. 12 közl.

A Magyar Sionban. A nagykállói plebánia története. II. 275 l.

Az Idők Tanújában. P. Dechamps conferentiai beszédeiből. 1863. — Reményeink Oroszország egyesüléséhez. 18 3. — Egy orosz katekizmus. — Visszapillantás a Jézus-társaság magyar származású tagjainak irodalmi működése és érdemeire. A-tól K-ig. 1864.

A Kath. Lelkipáosztorban. Több egyházi beszéd. A Bartakovics anyamiséje alkalmából kiadott emlékkönyv 288-ik lapján megvan említve, hogy Támár megírta Jézus társaságának történetét, de ennek kéziratát egy tüzvész megsemmisítette. Ezen állítás téves, mert először ezen már késznek állított munkát senki sem látta, másodsor a nagykállói tüzvész alkalmával a parochia szobái teljes épségben maradtak és azokban semmi el nem égett.

Fentemlített „Visszapillantás a Jézus-társaság magyar származású tagjainak irodalmi működése és érdemeire“ c. cikkei a nagy tudományu Begovceovich László kéziratából készültek.

Tariczky Endre.

Született 1818-ban Gyöngyösön, iparos szülöktől. Iskoláit ugyancsak itt végezte s 1835-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett. 1842-ben szenteltetett áldozópappá. Káplán volt Tisza-Nánán és Árok-Szálláson, míg 1853-ban Zsérczre lett kinevezve plébánosnak, honnan 1862-ben Tisza-Füredre költözött. Azóta itt él köztisztelet- és szeretetben, csendben munkálkodva. Lelkipásztori elfoglaltsága mellett serényen műveli a régészet és történelem mezejét s alapos szakképzettségre valló dolgozataival jelentékeny nevet vívott ki ezen genre-ü irodalmunkban.

Ő a tiszafüredi régészeti egyesület alapítója, mely alkotására valóban büszke lehet. De ő szerény ember, nem kíván elismerést, sőt a megérdemlett megtiszteltetéstől is visszavonúl.

73 éves korára még most is fáradhatatlanul dolgozik s csak a közel multban is igen fényes felolvasást tartott Budapesten, melyről tudományos köreink kivétel nélkül elismeréssel adóztak.

Értekezései:

Visszatekintés a tiszafüredvidéki régi s későbbkori egyházakra. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1873. stb.

Nyílt levél az Adalékok egyházmegyénk történelméhez feliratú cikk írójához. U. o. 22. sz.

Naplótöredék a jász-árokszállási plebánia történelméből. U. o. 1875. sz.

A hajdan virágzott sodalítumok áldásos működéséről. U. o. 1876. 21. 22. és 1877—78-iki évf.

A félhalmi kereszt felszentelése az egyeki határban. U. o. 1879. 18.

A felvesz szó eme lóni törvényige jellegébe vágó bonyolult esetek gyakorlati megoldása 1876 előtt és után. U. o. 1881. 3. sz.

Pájer Antal emlékezete. U. o. 1881. 13. sz.

Öszinte szózat. Az egri egyházmegyei irodalmi egyesület megalakulása alkalmából. U. o. 1875. 22.

Örökzöldek Rajner Károly sírján. Eger. 1863. 9. 10. 11. 12. sz.

Irt ezeken kívül a Religio és Nevelésbe, — a Kath. Néplapba, — a Pesti Naplóba, a Borászati Lapokba, a Kertészeti Gazdaságba, az Egri Postába és az Egerbe, Kereczag és Vidéke és Nagy-Kunság cz. lapokba több cikket.

Tárkányi Béla József.

Ki ne ismerné Coriolánt vagy A Szent Háromság titkát, melyeket Tárkányi irt meg avatott tollával? Kinek ajka nem rebegte még el azokat a fonséges szépségű imákat, melyeket ihletett perczeiben tett papírra vagy amelyeket inkább szívéből

vett elő s tett közkincsé? Bizonyára mindenki ismeri őt műveiből. Ő ugyan már nem él közöttünk, de művei hirdetik őt, fenmaradt munkái buzgalmáról, nemes szivéről, gyöngéd lelkületéről, széles olvasottságáról, általános ismereteiről, tudományáról, és fényes szelleméről beszélnek mindenha. Ezreket áldozott, míg élt a tudományok és művészetek előmozdítására, ez a kettő volt a legkedvesebb és leghivebb barátja a boldogútnak. Egész életében dolgozott, kereste a szépet, igazat és jót és ezeket, mint munkáiból és életéből láthatjuk, fel is találta. Ösztöndijaival és segélyeivel művészeket képeztetett s ezzel hazájának szolgált, míg műzslésről tanuskodó gazdag képgyűjteményével nemzetét ajándékozta meg, midőn végrendeletében azt az országos képtárnak hagyományozta. Az irodalmat keblén melengette és művelőit nemcsak szóval buzdította, hanem anyagilag is segélyezte. Ő maga is irt remek költeményeket, melyekben nemes lelkének eszmegyöngyeit fűzte össze diszes csokrokba, míg a Szentírásnak szerencsés és mély tudományt igénylő fordításával kivívta magának a tudós körök elismerését és a magyar katolikus egyház háláját. Valóságos perpetuum mobile volt; ha nem irt, akkor beszélt kedvesen, érdekesen, miközben tapasztalatait és megfigyeléseit saját ítéletével adta elő. Eszméinek sokaságát alig bírta sokszor kifejezni. Különösen a szépművészetek terén volt otthonos, melyre nézve óriási befolyással voltak utazásai és azon magasabb nivón álló tudományos körök behatása, melyekkel egész életében szoros összeköttetést, barátságot és levelezést folytatott.

Egyszerű iparos családnak volt gyermeke. 1821. január 2-ikán született Miskolczon. Lőcsén járt egy középiskolát, a többit egészen a hetedik gymnasiumig Miskolczon végezte. Szelid lelkülete, mely egész életén és művein átvonul, a papi pályára vonzotta s 1836-ban a tizenöt éves ifjút ott látjuk az egri papnevelő-intézet növendékei között. Itt végezte a bölcséleti és a hittudományi tanfolyamokat. Tanulmányai mellett, melyek életpályájára előkészítették szorgalmasan olvasgatta a tudósok műveit és a költők remekait, melyek oly befolyást gyakoroltak a különben is izmos tehetségű fiatal emberre, hogy maga is írni kezdett. Mint másodéves hittanhallgató Honáldozat cz. balladájával a Kisfaludy-társaság pályázatán dicséretet nyert. S e pillanattól kezdve Tárkányi nevét igen gyakran lehetett olvasni szépirodalmi lapokban. 1841-ben Indítványok cz. szatirájával ugyancsak dicséretben részesült a fentebb említett társaságtól; midőn pedig Klopstock

Messiás-ából néhány éneke megjelent, irodalomtörténetünk legnagyobb művelője: Toldy Ferencz az egész munkának lefordítására ösztönözte a mély érzésű és költői érben gazdag ifjút.

Elvégezve a theológiát, felszenteltetéseig az egri érseki irodában nyert alkalmazást. 1844-ben elérve a törvényes kort, bemutatta első szent miséjét. Ugyanekkor magyartalan hangzású nevét (Viparina) Tárkányira változtatta. Csakhamar újra kitűnt Az életből cz. költeményével a Kisfaludy-társaság pályázatán. Még ugyanezen évben szent-erzsébeti káplán lett, hol hallván a nép-énekeket, azon nagy eszme fogamzott meg agyában, hogy egy egyházi énekreformhoz gyűjt tanulmányokat.

A tehetséges fiatal embert a költő-kedélyű Pyrker László egri érsek udvarába hívta. A nagytudományú patriarcha magával vitte őt külföldi útjaira, mi nem csekély befolyással volt szellemére.

Midőn Pyrker elhunyt, Bartakovics érsek meghívta Tárkányit titkárának s később 1858-ban saját kérelmére egyeki plebánoszá nevezte ki. Itt fogott nagy eszméjének kiviteléhez. Tanulmányozta a népénekeket s azokat rendezve Énektár c. alatt ki is adta. E műve utat tört neki az Akademiába.

Ugyancsak egyeki magányában végezte a Szentírás fordítását is. Erdemei jutalmául a pápa 1866-ban kamarássá, 1868-ban pedig Ő Felsége kanonokká nevezte ki, majd később bors-monostori apáttá. 1867-ben a Kisfaludy-társaság választotta tagjává. 1872-ben pedig a Sz. István-társulat nyerte meg alelnökének. A magyar királyi tudomány-egyetemnek 1880-tól tiszteletbeli tudora volt.

A nyolczvanas évek elején régi keletkezésű szivbaja erősebben lépett fel s ritkán hagyta dolgozni a tevékenységhez szokott férfit. Az enyhe olasz éghajlat, hová minden évben elment egyrészt az apostolok sirját meglátogatni, részint egészségét helyreállítani, csak hosszabbította, de meg nem menthette életét, mert 1886. február 16-ikán megszűnt élni. A Sz. István-társulatban, melynek elnöki székét oly szeretettel, ügybuzgalommal vitte, Maszlaghy Ferencz, a magyar tudományos Akadémiában pedig a nagy tudományú és klasszikus képzettségű szónok: Szvorényi József tartott fölötte emlékbeszédet.

Benne a katolikus egyház és a magyar haza egyik legjobbját siratta. Méltó arra, hogy neve megmaradjon azok szívében, kik a becsületes törekvéseket, lankadatlan munkásságot, nemes

szívet, örömben és bánatban osztozó lelket, mélyen vallásos kedélyt méltányolni tudják.

A 40-es évek elején a következő lapokban és folyóiratokban találkozunk Tárkányi nevével: Rajzolatok; Kovacsóczy-féle Közlemények, Remény, Emlény, Athaeneum, Pesti Aurora, Nemzeti Almanach, Árpád Őrangyal, Kliegl-könyv, Regélő, Életképek, Honderű, Országgyűlési Almanach, Divatcsarnok, Szivárvány, Pesti Divatlap, Sárosy-Album, Napkelet, Religio és Nevelés, Veszprémi egyházi Almanach, Kath. Hetilap stb.

Munkás és örökké tevékeny életének nagyobb alkotásait a következőkben soroljuk elő:

I. Szentírási művei:

A zsoltárok könyve. Liber psalmodum. A Vulgata szerint s annak szövegével együtt, figyelemmel az eredeti szövegre. Káldi György fordítása nyomán Allioli J. F. jegyzeteivel átdolgozva. Az apostoli szék jóváhagyásával. Eger. 1860. 8-r.

Az ó- és újszövetségi Szentírás a Vulgata szerint, figyelemmel az eredeti szövegre. Káldi György fordítása nyomán, jegyzetekkel átdolgozva. Az apostoli szék jóváhagyásával. Eger. 1865. 4-r.

II. Imádságos és énekes könyvei:

Énekfüzetek: Énekek az oltári szent áldozathoz. — Énekek adventre, karácsonyra, újévre stb. — Énekek nagyobbjtre s a szent keresztúti ajtatosság. — Énekek husvécra stb. — Különféle alkalmi énekek a b. sz. Mária tiszteletére. — Énekek és litánia a B. Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról. — Énekek és litániák Sz. Anna asszony tiszteletére. 1847. óta több kiadásban.

Imakönyvek:

Vezérkönyv a ker. kath. anyaszentegyházban tartatni szokott processiókhoz. Eger. 1851. Számos kiadásban, eddig 100,000 pld.

Lelki manna, azaz imádságos és énekes könyv különösen a ker. kath. ifjúság számára. Eger. 1853. 26. kiadás, mintegy 260,000 pld.

Kath. Egyházi énektár. A bevett közajtatossági énekekből újjakkal bővítve. Kath. egyházi éneklők s e pályára készülők számára. Orgonakisérettel, köz- és utójátékokkal, énekhangjegyekre tették Zsaskovszky Ferenc és Endre. Eger. 1855. II. bőv. kiadás. U. o. 1874.

Szent énekfűzér a kath. egyházi énektárból kivonva s néhány latin énekkel megbővítve kath. iskolák számára. Eger. 1856. több kiadás.

Jézus sz. szívének imádása. Kiadja a Szent-István-társulat. 1853.

Ájtatosság illomai a Bold. Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának tiszteletére. Kiadja a Sz.-István-társulat. Eger.

Szomorúak vigasztalója. Imádságos és énekes könyv a hétfájdalmú Szűzanya tiszteletére. Eger. 1859.

Vezércsillag az üdv elnyerésére. Imakönyv a kath. nőnem használatára. Diszkiadás Pest. 1860. Heckenast G.

Ugyanaz zsebkadásban. Pest. 1865.

Hajadonok Őrangyala. Kath. imakönyv. Pest. 1863. Heckenast G.

Ártatíanok öröme. Kath. imakönyv kis gyermekek számára. Pest. 1864. Heckenast G.

Ifjuság kalauza az örök életre. Kath. imakönyv énekekkel és zsoltárokkal. Pest. 1864. Heckenast.

Új rózsáskert. Imádságos és énekes könyv. Kath. hivek használatára. Pest. 1865. Heckenast.

Nagybőjti kalauz Krisztus kinszenvedésének és halálának negyvennapig megszentelésére a nagyheti ájtatosságokkal együtt. Pest. 1866.

Vezérangyal a mennyei korona elnyerésére. Nagy imádságos és énekes könyv kath. hivek számára. Pest. 1867.

Keresztény öregek gyámola. Kath. imádságos könyv. Pest. 1867.

III. Vegyesek:

Tárcányi B. József költeményei. A költő életrajzával és életképével Toldy Ferencz által, kiadta a Sz. István-társulat. Pest. 1857. 5000 pld.

Messiás. I—X. ének Klopstock u. Budapest. 1841. Kiadta a Szent-István-társulat. 6000 pld.

Egri ABC. és olvasókönyv kath. elemi iskolák számára. Eger. 1856. 10. kiadásban 60.000 pld.

IV. Beszéddek és értekezések:

Lelkészi beköszöntő beszéd egyeki hiveihez Eger. 1857.

Szent István király ünnepének jelentősége. Első apostoli királyunknak a budavári Boldogasszony templomában 1868. aug. 20-ikán tartatott nemzeti ünnepe alkalmával fejtegetve. Eger. 1863. 2000 pld.

Emlékbeszéd kisapponyi Bartakovics Béla egri érsek fölött a Szent-István-társulat 1874. márczius 19-én tartott közgyűlésén. Pest. 1874. 5000 pld.

Mindszenty Gedeon emlékezete. A Szent-István-társulat 1879. márczius 20-iki közgyűlésén. Pest. 1879. 500 pld.

A vallási költészetről, különösen a népénekek. Akadémiai székfoglaló. Tartotta 1860. május 2-ikán. Pest. 1860. Az akadémia kiadása.

A legújabb magyar szentírásról. Felolvasás az akademiában 1868.

Klopstock Messiásáról. Beköszöntő a Kisfaludy-társaságnál. Pest. 1868.

Az esztergomi káté-bizottmány és az Egri káték. Religio. 1868. I.

Az egri főegyház Mária-kápolnája. Egyházművészeti lapok.

Munkácsy képe előtt költ.

Hymnus Bartakovics B. aranyiségére. Emlékkönyv. III. 1.

Ezekon kívül különböző lapokban jelentek meg tőle helyrajzi (Eger) és életirati (Kovács Mihály, Szoldatics Ferencz festők) vázlatok. Irt humorisztikus csevegeéseket és végtelen sok verset.

Kéziratban maradtak utána: Egyházi beszédei. Naplói és számos költői dolgozat.

Telekessy István.

Pázmán Alajos „Az egri megye főpásztorai sorából egy kép“ cz. értekezésében így szól Telekessyről: Épen másfél százada, hogy e földről a boldogabb hazába költözött, de neve és története mintegy szent hagyomány, szelleme s magas törekvései

mintegy családi örökség még ma is közöttünk élnek és át fognak szállni. hiszszük, utódainkra is. Quidquid in illo amavimus quidquid mirati sumus, manet, mansurumque est in animis hominum, in aeternitate temporum, fama rerum. Tacitus Agricola 46.

Az ősrégi egri egyházmegye második alapítóját, fénkölt-lelkű főpásztort, a tudomány buzgó Maecenását, az Isten ügye egyik legbátrabb harcosát vesztette el, midőn Telekessy István ravatalon feküdt. A testből elszállt a lélek, de emléke megmaradt; ott fog az ragyogni a késő nemzedékek előtt és világító fáklya gyanánt, phároszi lángként fog fényleni azok előtt, kiket a haza és az egyház iránt való szeretet hevít nagy tettekre.

Született 1633. aug. 20-ikán vasvármegyei Csömetén az ősrégi Telekessy családból. Gyermekéveiről ugyan nem tudunk semmit, de hogy neveltetését az édes anya körében nyerte, az bizonyos. Egész élete azt mutatta, hogy csakis az anyai meleg szeretet és gondos nevelés és boldogító befolyása alatt lett nemessé szíve. Később Sopronban találjuk, hol Battyány Katalin, korának egyik legkiválóbb, — erényekben gazdag — leánya neveli. Innen Nagyszombatba ment és a papi pályára lépett. A szelid lelkületű, fényes tehetségű ifjút előljárói Rómába küldötték, hol 1660-ban pappá szenteltetett. Bemutatva első szent mise áldozatát, szíve haza vágyódott; itt a haza édes nyelvén akarta hirdetni az Isten szent ígéit, mely tisztre ott az örök városban megszerezte a tudományt és szónoki képességet. Először Rozsnyón működött, azután Hárskútra ment plébánosnak, honnan a vasmegyei Sárvára költözött. Buzgó működésére figyelmes lett Győr főpásztora és kanonokká nevezte ki az érdemes fiatal lelkészt. Szónoklatainak ereje és varázsa mindenfelé elterjedt úgy, hogy már 1667-ben pápóczi préposttá és püspökhelyettessé választott. Fényes állásában azonban mindig leereszkedő, nyájas maradt különösen a szegények iránt, kik atyjoknak nevezék. 1689-ben esanádi püspökké nevezte ki a királyi trón, de mivel megyéjét a a török tartotta megszállva, azt el sem foglalhatta. De a király minden áron főpásztori székhöz akarta juttatni az erre érdemeivel nagyon is rászolgáló Telekessyt és 1699-ben Fenesy György halála után ki is nevezte egri püspökké.

Az új főpásztor, midőn elfoglalta megyéjét, romlást és pusztulást látott mindenütt. Óriási terjedelmű egyházmegyéjében nagyon kevés munkaerőt talált. Az akkori mozgalmas idők nagyon kedveztek a protestantismusnak és Telekessy aggódo lélekkel ta-

pasztalta, hogy egyházmegyéjének nincsenek elég számban papjai. De nagy lelke, ha megdöbbsent is egy pillanatra, nem esett kétségbe. Kétszáz papot szentelt fel püspöksége alatt. A protestánsok fogyni kezdtek, pásztoraik megúnták a küzdelmet s odahagyták nyájaikat, ezek pedig sietve borúltak hűtlenül elhagyott édes anyjuknak, a kath. egyháznak kebelére.

Telekessy a Rákóczy-féle mozgalomban tevékeny részt vett és a nevezetes ónodi gyűlésen aláírta a függetlenségi okmányt. Ennek következménye azután az lett, hogy XI-ik Kelemen pápa 1709. dec. 18-ikán minden egyházi jogai- és kiváltságaitól, valamint püspöki székétől is megfosztotta. A püspök erre szarvaskeői várába vonúlt vissza.

Telekessynek fájt az ítélet, melylyel sújtatott, de nagy lelke most sem tört meg. Tudta, hogy áskálódások és rágalmak áldozata. Állása visszanyerhetéseért nem könyörgött, mert nem érezte magát bűnösnek. Ő magasabb szempontok miatt állt Rákóczy mellé, de midőn ez nem váltotta be a katolicismus megszilárdítására tett ígéreteit, Telekessy sohasem találkozott vele többé:

Nagy jelleme legjobban kiviláglik azon leveléből, melyet az ország biboros-primásához azon alkalomból intézett, midőn az egri káptalan és a papság javadalmakat élvező sok tagjára is kimondatott a jog- és vagyonvesztés. Rólam végezzen Eminentiád, amint akarja, és az Urban itéli! engem meg nem szomorít; de az én káptalanomat s ártatlan papjaimat, kik miben sem vétkesek . . . ártatlanoknak nyilatkoztatni és fölmenteni kegyesen méltóztassék.

Midőn keresztszegi gróf Csáky Imre az ő helyébe egri püspökké neveztetett ki, Telekessy a hatvani beiktatáson megjelent és tiltakozott szóval és írásban az új főpásztor kinevezése ellen. Heves és Külső-Szolnok vármegyék pedig örökös főispánuk visszahelyezését feliratban kérték, mint olyanét, ki a nehéz napok alatt a kath. vallás ellenségeit visszanyomván, megyéjüket az eretnekek ellen jelesül megvédte. A megyei papság sem hagyta el az ősz főpásztort borús napjaiban. Mellé állt az elnyomottnak és szeretettteljes ragaszkodásának megható nyilvánulásaival igyekezett a jó szívnek fájdalmát enyhíteni.

A jól és alaposan értesült Felség kegye végre is Telekessyre irányúlt és ügyét behatóan megvizsgálva, a szentszék beleegyezésével és szíves hozzájárulásával őt visszahelyezte 1711-ben püspöki székébe a megye nagy örömére.

Ez időtől kezdve Telekessy csak magas állásának élt. Óriási alapítványai örök emlékek mellette. Az egri papnevelő intézet egyik legnagyobb alkotása, mely egymaga elég arra, hogy neve örökké fennmaradjon. Emellett convictust is alapított, elagott papjairól gondoskodott és 1713-ban megkezdte az egri főtemplom építtetését, de nagyszerű művét 1715. márcz. 3-ikán bekövetkezett halála miatt nem végezhetette be.

Benne a kath. egyház egyik legkitűnőbb főpapja húnyt el. Nagy elme, a nagy elmék eszméivel, nagy szív, a nagy szivek lángoló haza és egyház iránt való szeretetével. Sokat szenvedett méltatlanul, de nála a méltatlan szenvedés csak arra szolgált, hogy lelkét felemelje. Az ő lelke erősebb volt, mint a fájdalom, mely oly gyakran sebezte. Hosszú élete hosszú és fárasztó munka volt és midőn eljött élte alkonya, nagy tetteinek tudatában elmondhatta a nagy Tarsitával, hogy végezetre eltétetett nekem az igazság koronája.

Az általa alapított papnevelő intézet halálának évfordulati napját gyászünneppélylyel szokta megülni.

Munkái:

A világ pompás dicsőségének sietsége, azaz gr. Erdődy Sándornak keserves dicsérete. Halotti beszéd. Nagyszombatban. Bécsben. 1682.

Flores precum devotioni piarum mentium oblati. . . Tyrnaviae. 1702. 12-r. 209. l.

Kéziratban maradtak utána:

Telekessy Stephani Alumni Collegii Romani opus Physico-Metaphysicum Tyrnaviae. 1656. 4-r. Saját kézirata.

Trifolium, sive opus Tripartitum, quod triennio in Collegio generali Tyrnaviae exerevit labore Steph. Telekessy, nec mirum quod parvum, quia Trifolium. 8-r. 270. l. az érs. lyc. könyvtárában Egerben.

Pharos hungaricus, ex quatuor et dimidia decade rerum Hungaricarum Antonii Bonfini anno 1676. die ultima Nov. in solemnitate seti Andreae apostoli inchoata per auctorem Cathedralis Ecclesiae Jaurinensis Archidiaconum Cathedralis et postea Praepositum seti Adalberti, tandem Custodem Jaurinensem ac tandem Episcopum Csanadiensem.

Tersztyánszky Dezső (Nádasi).

Született 1843-ban. Mint egri papnövendék tanulmányait bevégezvén, 1867-ben fölszenteltetett. Működött mint segédlelkész, Egerben mint hitoktató, karkáplán s aligazgató a Foglár-féle intézetben. A betegeskedő Gyurka József helyett a jászberényi plebánia ügyeit is vezette, honnét Kopócs-Apáthira ment át

lelkésznek. Ez állomását a tekintélyesebb fényes-litkei javadalommal cserélte föl, melynek jelenleg is buzgó plebánosa s egyúttal a kisvárdai kerületnek esperese. — Elegáns, művelt pap, kit Szabolcsban köztisztetlet és szeretet vesz körül.

Alapos tanulmányra valló, korszerű cikkei az egri Népiszkolai Tanügy évfolyamaiban láttak napvilágot.

Tittel Pál.

Született 1784. január 5-ikén Pásztón, Hevesvármegyében polgári szülőktől. Iskoláit Gyöngyösön és Kecskeméten végezte részben, míg a bölcséleti és hittudományi tanfolyamokat Egerben hallgatta, hová időközben mint papnövendék lépett be a semináriumba. Már itt nagyon kedvelte a csillagos égboltozatot, melynek milliárd tűzszelein hosszasan elmerengett, érdekekkel nézve a hulló csillagokat. Magasröptű lelke óhajtott behatolni azokba a felső régiókba, melyekről bár sokat, de mégis keveset kutatott fel a tudomány. Elvégezve theologiai tanulmányait, felszenteltetett és báró Fischer az érseki irodában alkalmazta, mely állását 1806-ban a lyceumi tanársággal váltotta fel. Négy évig tanította itt a menyiségtant. De tudásával nem elégedett meg és azért Bécsbe ment, hogy ott magát a csillagtan tudományokban bővebben kiképezhesse. Itt oly odaadó buzgalommal feküdt neki a sok időt, türelmet, éles felfogást követelő tudománynak, hogy egészsége megrendült. Orvosai a hazatérést ajánlották neki és a pihenést. Szavukat meg is fogadta, de tudományszomjas lelke nem tudott megnyugodni és ő új ismeretek elsajátítására vágyva, nagy-lelkű érsekének segélyével Göttingába ment s ott az akkori kor leghíresebb csillagvizsgálóival szoros barátságba jutott. Innen Párisba, majd Londonba ment s híres emberek observatóriumában tanulmányozta a tündöklő égboltozat csodáit. Gazdag ismeretekkel tért vissza Albion földéről hazájába, hogy felajánlja megyéjének és a hazai tudományosságnak szerzett ismereteit.

Egyideig az egri csillagvizsgáló intézetnek volt igazgatója, míg 1824-ben a pesti egyetem tanárává s a szent-gellérthegyi csillagásztorony vezetőjévé nevezte ki a kormány azon férfiút, kinek tudományánál csak szerénysége volt nagyobb.

Hét évig működött itt, belemerülve annyira a tudományba, hogy a világ, melyben élt, nem is érdekelte.

Érdemeit a magyar tudományos Akademia is méltányolta, mert megalakulása után azonnal sietett őt tagjai közé választani.

A folytonos munka, a csillagászattal járó éjjeli virrasztás, gond és nélkülözés azonban aláásták az amúgy is gyöngye szervezettű férfiú egészségét és így történt, hogy a csillagászatnak hazánkban ezen elsőrangú zászlóvivője 1831. augusztus 26-ikán a tudomány végtelen kárára sirba szállt.

Vörösmarty Mihály, a ragyogó tollú költő, halálakor a következő versben örökitette meg a nagy tudós emlékét:

„Téged, egek s csillagkoronák éjjeli barátját,
A föld fellegein túl rideg ormi lakót,
Hogy közelebb jutnál, a csillagok ősurá téged
Tittel! ohajtásid tűzseregéhez emelt;
Ah de utánad gyász maradott. Most felmegy az útás
S nem leli, melyet várt, lelke az égi gyönyört.
Pusztá halommá lőn az imént meglelkesedett szírt,
S néma jegy a csillag, mely megyen orma fölött.“

Munkái a következők:

Formulae analyticae et analytico-trigonometricae in commodum auditorum ex operibus probatissimis excerptae. Agriae. 8-r. 1810. Typis Lycei.

Methodus technica brevis perfacilis ac perpetua construendi Calendarium ecclesiasticum stylo tam novo, quam vetere pro cunctis Christianis Europae populis dataque chronologico-ecclesiastica omnis aevi examinandi ac determinandi. Göttingae. 1816. 4-r. VIII. és 85 l. Typ. Chr. Herbst.

Rövid utasítás a budapesti toronyórák regulázása végett adandó jelek idejéről s módjáról, négy közhasznú tábla-toldalékkal. 12-r. 39 l. Budán. 1830. A magyar kir. egyetem bet.

Observationes astronomicae in specula Caes. Vindobonensi factae. A berlini lapokban. 1815.

Geometrischer Lauf de Pallas von 21-ten Jan. 1818. bis 22-ten Jan. 1819. für die Göttinger mittl. Mitternacht. Zeitschrift für Astronomie etc. Tübingen. III. Band.

Theoria nova aberrationis fixarum. Schumachers astronomische Nachrichten. II. Band.

Über die Reduction verschiedener chronolog. Daten auf einander. Zeitschrift für die Astronomie etc. Tübingen II. Band. Ezen értekezést Sanctini János páduai híres csillagász lefordította olaszra.

Astronomiai értekezés az 1820-ik esztendei nevezetes napfogyatkozás alkalmatosságával. Kelt az egi csillagnéző toronyban. Tud. Gyűjtemény. 1826. IX. kötet.

Irt ezeken kívül számos cikkeket a Közhasznú ismeretek tárába és különböző külföldi folyóiratokba. Részben készen, részben tervben voltak következő czímű munkái.

Népszerű csillagászat.

Mathematikai földleírás.

Magyar égi és földi golyó.

Tomanóczy Pál.

Született 1825. január hó 21-ikén Székesfehérvárott. 1842-ben kispap lett az egri papnevelő intézetben és 1848-ban felszenteltetett. Kápláni minőségben szolgált Kömlőn és Polgáron, mely utóbbi helyről az egri főkáptalan, mint kegyur, a tiszabábolnai javadalomra jelölte ki, melyet meg is nyert 1857-ben. Itt élt ettől az időtől kezdve buzgó tevékenységben. Hívei javára takarékmagtárt alapított és a plébánia birtokviszonyait avatott kezekkel rendezte, 1869-ben súlyos mellbajának gyógyítása végett lemondva parochiájáról, Egerbe költözött, hol 1871. aug. 6-ikán jobb létre szenderült.

A Tanodai Lapok 1858. II. 48. és 49-ik számaiban egy dicsérettel kitüntetett értekezése jelent meg ily címen: Mit lehet és mit kell az iskolának tennie, hogy a rablások és gyilkolások legalább nagyrészt megszűnjenek?

Tóth János.

Fiatal ember volt még, midőn a halál könyört nem ismerő angyala az életből kiszólitotta. Nagy gyermekbarát húnyt el benne és képzett paedagogus. 1838. december 28-ikán született Bárczán Abaújszabolcsban. Szelid lelke a papi pályára vonzotta őt és 1864-ben felszentelte főpáosztora. Sátán, Nagykállóban, Diósgyőrött, Bessenyőn, Hevesen, Várkonyban, végre Karácsondon káplánkodott. Mindinkább súlyosbodó tüdőbaja azonban képtelenné tette a szolgálatra és kénytelen volt Egerbe jönni gyógyulást keresni. Ámde sem a levegőváltás, sem a szeretetteljes ápolás nem menthették már meg őt s 1871. május hó 13-ikán visszaadta lelkét Teremtőjének.

1870-ben irt egy Általános földleiratót, mely kéziratban egyházmegyénk több iskolájában ideiglenes használatra el lett fogadva.

Török Kálmán.

Hevesvármegyének Detk nevű községében született polgári állású szülőktől 1867-ben. A gymnasium hat osztályát Budapesten a kegyesrendűek nagyhirű főgymnasiumában, a VII. és VIII. osztályt pedig mint növendékpap Egerben végezte a hittudományi tanfolyammal együtt. Már egyik nagyérdemű budapesti tanárának

biztatására vidéki lapokban irogatott, mint növendékpap pedig az irodalmi társulatban több dolgozatával pályadíjakat nyert.

Az egri jogakademia pályázati tételei között mindig van egy oly egyházi vagy egyháztörténeti kérdés, melynek megfejtésére hittanhallgatók is pályázhatnak. Török két ízben vitte el innen is a jutalmat, először A Magyar kath. Autonomia története 1848-tól napjainkig és másodszor: A püspöki coadjutor cz. egyházi terjedelmes és alapos tanulmányra valló értekezéseivel.

Irodalmi buzgósága őt az egri növendékpapság irodalmi iskolájának elnöki székébe emelte.

Jelenleg Kistályai káplán.

Fentemlitett dolgozatain kívül 1891-ben történt felszentelése óta is ír vidéki lapokban szépirodalmi dolgozatokat, míg az Egri Egyházmegyei Közlöny eddig következő cikkeit hozta:

Hunyadi Mityás culturtőrekvései. 1891. 1. 2. 4. sz.

A kegyuri jog nő-alanya. 1892.

Reméljük, hogy munkássága állandó lesz és sűrűbben fogunk nevével ezen-tal találkozni.

Tulok Gábor.

Veszprémvármegyei Pápán született 1762. febr. 25-ikén. Szülőhelyén, Gyöngyösön és Egerben elvégezvén iskoláit, a papi pályára lépett. Hittudományi vizsgálatainak sikeres kiállása után áldozópappá szentelte érseke 1785-ben. Segédlelkészkedett Szihalmón, Egerben, honnan elnyerte a keresztes-püspöki plébániát. Buzgó működése elismeréseül végre 1809-ben az egri parochiára költözött át és cimes kanonokságot nyert. Meghalt 1819. aug. 11-ikén.

Egyházi beszédeit gondos kidolgozás és csinos eszmék jellemzik. Megjelent tőle egy munka ily címmel:

Tizenkét bűnt beszédek, melyeket az egri érseki székes templomban a hívek nagy lelki épülésére 1810. és 1811. esztendőben bűnt vasárnapokon mondott Egerben 8-r. 276 l. 1829. Az érseki lye. bet.

Tulsiczky András.

Született 1794. december hó 24-ikén Mindszentén, Abaúj-vármegyében, Egy ideig lyceumi tanár volt, a megye felosztása után pedig kassa-egyházmegyei esperes-plébános lett. Meghalt fiatal korában 1830-ban.

Egy latin beszédét ismerjük ily címmel:

Oratio funebris, qua piis illmi Jac. Róssmi, D. Andrea Szabó, p. Mihály Egri Cassoviensis etc. manibus parentavit. Cassoviae, IX. Cal. Decemb. anno aera M. 1819. S. Patakini. 1820. 43 l. Impr. Andr. Nádaskay.

Tulsiczky Ferenc.

Egri egyházmegyei pap volt szép készséggel.

Munkái:

Supremum moralitatis omniumque officiorum principium. Accedunt ruinae principiorum, quae a clarissimis ethicis doctoribus velut suprema morum norma passim defenduntur. 8 r. 133 l. Agriae. 1825. Typis lycei archi-episcopalis.

Logica. In usum discipulorum suorum edita. n. 8-r. 3 lev. 7—297 és 5. l. Agriae. 1830. Typis lycei archi-episcopalis.

Újlaky Ferenc.

Az ősrégi Héderváry nemzetség egyik ágából született. Papi pályára lépve, felszenteltetése után csakhamar egri örkanonok lett, később pozsonyi prépostnak, majd győri, végre egri püspöknek nevezte ki a király. Tudományos férfiú volt, ki Merejő Mihálylyal egybegyűjtötte a magyarországi törvényeket. Az egyház és haza körül szerzett érdemeinek elismerésül I. Ferdinánd 1550-ben királyi helytartónak nevezte ki. Meghalt 1555. február 1-én és a pozsonyi sz. Márton egyházban pihenő életfáradalmait.

Lelkületét és tudományát jelzi következő sirirata, mely a fentemlített egyházban olvasható:

„Hic posuit cineres Dominus Franciscus Újlak,
Effigiem ejus nobile marmor habet.
Stemmatis hic radios almīs virtutibus auxit,
Ingenii clarus dexteritate fuit,
Vir gravis et constans, observantissimus aequi
Praeditus et rerum cognitione fuit.
Magnus erat quondam Ludovici regis in aula,
Maior Fernandi tempore Regis erat.
Namque per Hungariam fuit hic a Rege secundus
Paverat atque suas Agriae pastor oves.“

Vágássy Gyula.

Született 1860. ápril hó 22-ikén Egerben, hol elemi és kő-sépiskoláit is végezte. 1875-ben a papi pályára lépett, mely szelíd és szerény lelkületének teljesen megfelelt. A hittudományi tanfolyam bevégezése után fiatalsága miatt tizenöt hónapig kellett várakoznia a felszentelésre, mely 1882-ben történt meg. Ez időtől kezdve Kis-Tályán, Jász-Dósán és Fénsszarún káplánkodott. 1886. aug. 1-éig, midőn az egri papnevelő intézethez házi gazdaságke-

zelővé neveztetett ki. Együttal elemi iskolai hitoktató is és mindkét állását dicséretes buzgalommal tölti be. Az irodalom terén a nép számára készített dolgozatokkal szerepel; ilyenek:

Jó szó. A magyar nép számára írta felebarátainak jóakarója. Budapest. 1883. 8-r. 24. l.

Jó olvasmány. Budapest. 1885. 8-r. 41 l.

Walla Károly.

Álnéven Szajoli, született 1852. szeptember 13-ikán Budapesten. 1872-ben belépett az egri papnevelő-intézet növendékei közé és a hittudományi tanfolyam végeztével 1877-ben pappá szenteltetett. Előbb sátaí, azután bogácsi, szendrői, majd polgári káplán lett, homán 1885-ben a b. e. Kovacsóczy István egri prépost-kanonok által alapított tiszta-szajoli egyház első lelkészévé neveztetett ki, hol jelenleg is működik.

Értekezései közül a következőket közöljük:

Eszméletlenül fekvő betegek proviziója. Egri Egyházmegyei Közlöny 1879. 24. 24. sz.

A szendrői parochiáról. Adatok az egri egyházmegye történetéhez. 1885. I. füzet.

Kovacsóczy István. Egri Egyházm. Közlöny. 1888. 14—15. sz.

Vályi Miklós (Alsó- és Felső-Vályi).

Született 1842-ben. Iskoláinak elvégzése után az egri papnevelő-intézet növendéke lett s mint ilyen a böseleti és hittudományi tanfolyamokat Egerben végezte. 1865-ben mondotta el első sz. miséjét s több évi káplánkodás után dorogházai lelkészévé neveztetett ki. Zajtalan, de üdvös működés után 1890-ben megvált hiveitől s a kenderesi javadalomra költözött át.

Több cikket írt különböző lapokba, melyek közül megemlítjük a következőt:

A fogadalmak átváltoztatása a jubileumi bucsu alatt. Egri Egyházmegyei Közlöny. 1869. 12. sz.

Várady Gyula (Szilliczei).

Született 1862-ben augusztus 24-ikén Sőregen, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyében, hol atyja Gr. Károlyi György uradalmi tisztje volt. Iskoláit előbb a szülői háznál nevelő vezetése mellett, a gymn. tanulmányokat pedig Egerben végezte s követve szívének hajlamait 1878-ban belépett az egri papnevelő intézetbe. 1885-ben

áldozópappá szenteltetvén, Sarudra küldte az egyházmegyei kormány. 1887-ben egy ideig, mint helyettes lelkész működött Tisza-Palkonyán, honnan Szent-Erzsébetre, majd Bessenyőre, Kúnszentmártonba és végül Apátfalvára helyeztetett át, hol azonban csak pár hetet töltött, mert 1890-ben az egri tanítóképző-intézet tanárává lőn kinevezve, hol a természet- és mennyiségtani tárgyakat adja elő.

Szent-Erzsébethen megírta a község és egyház **monographiáját**, mely a Kandra-féle Adatokban jelent meg.

Szépirodalmi dolgozatai, melyek különböző lapokban láttak napvilágot, a tehetség határozott nyomait viselik magukon. Verseit esin, tartalom és szép formák teszik nagyon is kellemessé. Kár, hogy mostanában már nem ír, pedig élénk képzelőtehetségével és szép irányával jeles dolgokat alkothatna szépirodalmi téren.

Szépirodalmi dolgozatai melyek még mind tanuló korában láttak napvilágot tőle, jobbnevű vidéki és fővárosi lapokban körülbelül a következők:

Farsangi komédia és Zenő ur tervei c. elbeszélései az elbeszélő irodalom legjelesebb termékei között foglalhatnak helyet, mindkettő az Eger c. lapban jelent meg 1882-ben.

Tavaszkor. Eger c. lap. 1881. évf.

Ha meghalok. U. o. 1881.

Az én atyám. U. o. 1881.

Egy bimbó fölött. U. o. 1881.

Ha alkonyattal. . . . U. o. 1882.

Szelid őszi alkony. U. o. 1881.

A lélek dala. Pályanyertes költemény. M. Állam. 1882. Dec. 10-iki szám.

Egy művész játéka alatt. Eger. 1882.

S . . . megindulék. U. o. 1883. 12. sz.

Nem bánt a nagy világ zaja. Ciklus 3 részből. U. ott 44. sz.

Karácsony ünnepén. U. o. 52. sz.

Üdvözlégymária! Magyar Állam. 1884. Máj. 31-iki szám. E költeményhez Zsasskovszky Károly, az egri fő-egyház h. karnagya csinos solo-dalamot, ír s így adatott elő az egri növendékpapság 1884. évi Mária-ünnepén, énekelte Boros Pál mai egri káplán.

Oh ne kívánd! Eger. 1885.

Irt ezeken kívül több irányú cikket, pl. egy feltűnést keltő eszmélkedést a Magyar Államban I. Vilmos német császár ravatalánál, s több festészeti és irod. bírálatot és tanulmányt különböző lapokban.

Csaknem minden munkáját álnevek alatt közölte.

Vass Imre.

Zemplénnvármegyei Kis-Toronyán született 1859. ápril 5-ikén nemes szülőktől. Elemi iskoláit szülőföldjén és Sátoralja-Újhelyen végezte. A gymnasiumot szinte itt végezte egész a VI. osztályig

bezárólag, honnan egri kis papnak vétetett fel. A bölcséleti és theologiai tanfolyam befejezése után áldozópappá szentelte főpásztora. Káplánkodott Heves-Bátorban, Hevesen, Recsken, Makláron, jelenleg pedig miskolci segédlelkész.

Tanult és olvasott fiatal papja egyházmegyénknek, ki már mint növendékpap pályadíjakat nyert Ész és Hit, Vallás és társadalom cz. munkáival.

Az Egri Egyházmegyei Közlöny-ben megjelentek tőle:

Őrizkedjetek a hamis prófétáktól. 1886.

Missza Judicil. Történeti tanulmány. 1887.

Pater Angellikus. 1889. 21. 22. 23. sz. és 1890. 19. sz.

Montrefeltroi és Poivre Rouge. 1891. 3. sz.

Irt ezeken kívül az elkeresztelési ügyről, az anyakönyvek vezetéséről stb. több cikket.

Végh Kálmán.

Született 1864. febr. hó 24-ikén Budapesten, hol atyja takarékpénztári tisztviselő volt. Iskoláit Szoboszlón, Budapesten, Debreczenben és Egerben végezte, hol időközben papnövendék lett. Első sz. miséjét 1887. mutatta be az Úrnak. Kápláni működését Domoszlón kezdte meg, honnan Kaalba, innen pedig Miskolcra helyezte át az egyházmegyei kormány.

Tehetséges fiatal ember, ki szeret dolgozni. Társadalmi téren is kedvelt férfiú. Tevékeny részt vett a miskolci jótékony nőegylet megalakításában, melynek ez idő szerint titkára.

Művei:

Zsarnóczy. Elbeszélés. Eger. 1883. évf.

Csaták sárkánya. Elbeszélés. Eger. 1885. évf.

Alkalmi költemény az egri növ. papság m. egyházirodalmi iskolájának 50 éves jubileumára. (n. 4-r. 2 lev.) Megjelent a M. Állam-ban is.

A Kommün áldozata. Kath. Hetilap.

Iphigenia. Elbeszélés. Eger. 1885. évf. (pályadíjas mű.)

A kath. misszió-ügy jelen állapota. E. Egyh. Közl. 1887. 1. 2. sz.

A domoszlói plébánia története. (Adatok az egri egyházmegye történelméhez).

A mathuzálemi kor. Egri Egyh. Közl. 1888.

Törvényes, törvénytelen-e, vagy? U. o. 1888. 21. 22.

Lelkipásztori esetek. 1889. 22. 23. sz.

A tapintatlan prédikáló. 1891. 2. 4. sz.

A miskolci rk. autonomia ez évi közgyűlése. 1890. 12. sz.

Hogyan készül a prédikáció. 1890. 16. 17. 18. 19. sz.

Mily előnyök háramlanak a lelkipásztorra az anyakönyvek pontos vezetéséből. 1891. 3. 5. 6. sz.

Használjuk fel a népszámlálás adatait. 1891. 6. sz.

A miskolci kath. nőegylet. 1891.

Reflexiok a Hitoktatás cz. közleményre. U. o. 1889.

Reverenda dimidiata. U. o. 1889.

Egy kis óvás. U. o. 1889.

Egy pusztai búcsu. U. o. 1879.

Lelkipásztori esetek. U. o. 1889.

A gyóntató eljárása a törvénytelen gyermekek szüleivel szemben. Havi Közöny. 1889.

Egy miniszteri köszönet. Népiskolai Tanügy. 1888.

Szent beszédei most vannak átnézés alatt.

Legközelebb kiadott felhívása szerint lefordítja Dr. Schusztér J. Handbuch zur Biblischen Geschichte cz. munkáját, melyre e helyen is felhívjuk olvasóink figyelmét.

Végh Pál (Nyéki).

Született 1833-ban Megyeren, Nógrádmegyében. Mint 15 éves ifjú végig küzdötte a magyar szabadságharcot honvédtűzmesteri minőségben. A papi pályára lépven, tanulmányainak végezte után, 1856-ban felszenteltetett. Több helyen működött mint káplán, legtovább Jász-Ladányban, hommét Hajdu-Doroghra került lelkésznek. Innét később Egerbe költözött, hol mint papneveldei gazda, hitoktató, karkáplán hosszú ideig működött, míg végre 1881-ben megnyerte az eger-szalóki plebániát. Itt halt meg 1891. máj. 3-án.

Takarékosságának gyümölcsét az Úr házának diszitésére fordította, midőn egy régi fogadása teljesítéseül szülőföldjén, hol tetemei nyugszanak, egy szép tornyot építtetett, mely körülbelül 16 ezer forintjába került.

Mint hitoktató Kath. szertartás elemei című tankönyvecskét irt (Eger. 1879.); s ezen kívül több németből fordított neveléstani czikk pl. a jellemképzésről jelent meg tőle az egri tanügyi lapokban.

Vezerle Gáspár.

Született Pápán Veszprémmegyében 1794. december 31-ikén. Szülőhelyén és Egerben tanult és ez utóbbi helyen seminariumi növendék lett. 1818-ban, felszenteltetése után arlói, majd miskolczy káplán lett, honnan 1827-ben tibold-daróczi, 1838-ban pedig harsányi plébánossá és alesperessé nevezte ki főpásztora. 1851-ben a királyi Felség az egri főkáptalan tagjai közé sorozta. Mint ilyen halt meg 1870-ben viselve egyuttal az eger-vári kisprépostságot is.

irodalmi téren buzgón működött. Nevezetesebb munkáit és értekezéseit a következőkben mutatjuk be:

A Religionak s különösen a kijelentett keresztény religionak, az ember mind jelen jóléte, mind örökös boldogságára valódi s dicső behatása. Eger. 1836. 8-r. XII. és 284 l. Az érseki lyceum bet.

Válasz nt. Prámer Alajos kassai szentszéki aljegyző Úrnak a káptalanok eltörlését indítványozó rőpirátára. n. 8-r. 2 lev. 5—67 l. Egerben 1849. Az érseki főt. bet.

Népszerű erkölcsan keresztény katolikus családok számára. Kiadta a jó és olcsó könyvkiadó társulat. Pesten 1851. 8-r. VII. és 232 l Ny. Eisenfels és Emich.

Népszerű vásár- és ünnepnapi homiliák az evangéliumi szakaszok fölött. 3 köt. Eger. 1854. 8-r.

A boldogságos szűz egervári prépostsága. Bartakovics aranymiséjére írt emlékkönyv 247—257 l.

Értekezései a Religio-ban:

A helyes értelemben vett keresztény türelemnek helyes volta s üdvös hatása. 1844 II.

Óltár, áldozat, pap. E háromnak elkülöníthetlensége és szükségessége az igaz keresztény vallásban. U. o.

A zsinati vizsgák rendszeresítése s azok hasznos volta. 1845. I.

Szeretet-szózatok a papi pályát kedvelőkhez, melyekben az ifju áldozárok-nak üdvös tanácsok és útmutatások adatnak. 1847 I. II.

A jó cselekedetek szüksége és hathatossága, különösen pedig a bucsjárások, böjt, imádság, alamizsnálkodás érdeme. 1847. II.

A magyarhoni katolika anyaszentegyház szabadságát és függetlenségét tárgyazó okirati töredékek a legbiztosabb okiratokból kiszemelve. 1853. II.

Az isteni igazságoknak behatása a benső emberre. 1857 I.

Védster a Religio iránti közönyösség ellen. 1858. I.

Testvéri szózatok a papi növendékekhez a homiliákra nézve. 1860. I.

Élet és halál, melyben a kath. anyaszentegyház hite az élők és holtak közötti egységről földerítettik. 1860. I.

A Kath Néplap-ban:

Szózatok az elemi iskola-tanítókhoz. 1850. II. és 1851. I.

Az igazság győzhetlen ereje és dicső diadala. 1851.

Harcz kívül és belül, vagyis véres harcok az anyagi világban és a bunök öldöklő táborá a benső emberben. 1855. I.

Az ég hármás szülöttje, mint az örök élet megbecsülhetetlen kincse megszerzésének mellözhetetlen kellékei és eszközei: hit, remény és szeretet. 1855. I.

Atyai üdvös tanácsok az öreg Tóbiás példája nyomán. 1857. I. II.

Igaz mondatok. 1858—1860.

Zarándoklat a szent földre, Jézus földi életének nevezetesebb történeti helyére. 1860 II. és 1861. I.

A Szentlélek ajándékai és azoknak dicső hatása, üdvös volta. 1863. I.

Korunk vallásosságának és erkölcsöségének főbb hibái. 1864. II.

Ezekon kívül megjelent mintegy 25 egyházi beszéde és számos czikk különböző hírlapokban.

Vilcsek Jakab.

Született 1837-ben. Felszenteltetése után Fegyverneken és Nyiregyházán működött mint segédlelkész. 1866-ban a porosz-osztrák háboru tartama alatt önfeláldozó buzgósággal végezte a katonai kórházakban a lelkeszi teendőket. Meghalt 1868. május 27-ikén Egerben, hol katonai pompával kísérték nyughelyére.

Jelentékeny része van a Sz. István-társulat által kiadott Cantus Caesar Világtörténelmé-nek fordításában.

Vincze Alajos.

Született 1839. június hó 12-ikén Pélyen, Hevesvármegyében. Édes atyja kántortanító volt, ki az ifju nemzedék tanításából felmaradó szabad idejét szives örömmel fordította az olvasásra és tanulásra, miközben minden igyekezetét oda fordította, hogy fiával is megkedveltesse a tudományokat.

Valahol azt olvastam, hogy annak a társasága van legnagyobb befolyással szellemünk fejlődésére, kit legjobban szeretünk és aki hozzánk vonzódik. Az erősebb rokonlélek tevékenysége mintegy átszűrődik a fogékony fiatalabb szivbe. Ezen a kölcsönös szereteten alapúl Vinczének tágas ismeretköre, tevékenysége és fáradni nem tudó munkássága. A szülői ház nagy befolyással van, volt és lesz a gyermek jövőjére mindenha. Így történt itt is. Vincze mint gyermek otthon a szülői ház eresze alatt példából tanulta meg, hogy az ember nem tétlenségre, hanem munkára született. Erény, vallásosság, munka, szorgalom, önképzés és a kötelességek pontos teljesítése a napi rendbe voltak felvéve a pélyi kántortanítói lakásban. S valamint alkalmas talaj nélkül nincs virág s nap nélkül napsugár, úgy már a kezdő paedagogus is tudja, hogy a legtöbb esetben az ismeretek virágának, a tudományok sugarának talaja, illetve kisugárzási pontja a szülők körében található fel, azok lelkében van elrejtve. S hogy ez így van, erre nézve mellettünk szól maga az Úr, ki első nevelőül a gyermekek mellé a szülőket rendelte.

A derék apának egyedüli vágya az volt, hogy a szó nemesebb értelmében embert képezzen fiából. E reményét a buzgón kért isteni kegyelem vizével öntözgeté. És e remény a gyermeknek édes atyja által jó eleve felismert tehetségében birta alapját.

Otthon nyert első kiképztetése után édes atyja a tanulni szerető ifjút Egerbe hozta és nem kimélt semmi áldozatot, mert tudta, hogy ily korban a legszükségesebbeket meg nem adni anynyi, mint a jövőben ígérkező életvirágok magvait már most eltaposni. A gymnasiumba járó ifjú példás magaviseletével és szorgalmával hálálta meg az apai szív szeretetét és áldozatát.

Jeles eredménnyel elvégezvén a hatodik osztályt, 1857-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett, hogy magát a már gyermekkorában mindig sugárzó arccal emlegetett papi pályára kiképezhesse. Mint növendékpap szorgalommal hallgatta a bölcséleti és hittudományi tanfolyamokat, tevékeny munkásságot fejtve ki egyúttal az 1861-ben újra életre ébredt magyar egyházirodalmi iskolában is.

1863-ban pappá szenteltetett és káplán volt különböző helyeken egész 1868-ig, mely évben főszékesegyházi hitszónokká és tanító-képző tanárrá nevezte ki b. e. Bartakovics. Jelenleg ugyan ezen intézet igazgató-tanára és a középiskolai hittanárokat képe-
sítő vizsgáló-bizottság rendes tagja.

Felszenteltetése óta széles irodalmi tevékenységet fejt ki. Munkatársa volt az Eger-nek, irt a *Religioba*, *Kelet Népé-be*, az *Egri Naptár-ba*, az *Egri Egyházmegyei Közlöny-be*, *Irodalmi Szemlé-be* és vezeti jelenleg is a *Népújság országgyűlési rovatát*.

Irodalmi munkássága és e téren aratott sikerei megérdemlik, hogy működését bővebben jellemezzük. Szólan fogunk róla mint népies íróról, szónokról és a szónoki irodalom avatott művelőjéről.

Népies elbeszélő irodalmunk legtöbb termékének az a hibája, hogy vagy nagyon közönségessé válik a mese folyamán és mellőzi az esztetikának még e téren is megkívánt kellékeit, vagy pedig ellaposodik és unalmassá lesz, erkölcsi tanulság pedig épen nem vonható le belőle. Pedig nemcsak a parkok virágai, szépek, hanem a mező és rét füvei között is találunk ragyogó színpompájú virágocskákat. Vince Mezei virágai c. elbeszélés kötetében megjelölte amaz irányt, mely az egyszerűség mezében is szép tanulságokban bővelkedő, az elmét és szívet nemesen képző olvasmányokban kell, hogy nyilvánuljon. Természetesség és keresetlen egyszerűség ömlik el többi elbeszélésein is; nem vadász hatást, hanem gondolkozását műveivel mintegy átönti olvasói lelkébe.

Mint szónok előadásának erejével, tartalmas beszédeivel és

csengő hangjával hódít és kedvelt szónoka az egri műveltebb közönségnek.

A szószéken szerzett tizennyolc évi tapasztalatait a maga gondolataival és hirneves szerzők eszméivel egybevetve, három vaskos kötetnyi Vasárnapi egyh. beszédek- és Vasárnapi és ünnepi egyházi beszédek c. alatt közrebocsátotta. Elbirálására az egri egyházmegyei irodalmi egyesületet kérte fel, mely kiemelte szépségét, szabatoságát e műveknek. Természetesség, gyöngéd-ség, a lelki állapotok alapos ismerete, mélység, a szent atyák tanulmányozásán alapuló otthonosság jellemzik beszédeit. Nem szárnyal ugyan a magasban mindig mint Mindszenty szelleme, de le sem ereszkedik soha egész a föld poráig. Beszédei egyéniségé-nek hű productumai. Valamint tőle, úgy beszédeiből is tanulhat mindenki, sőt az utóbbiak nagyon alkalmasak arra, hogy az em-beri lelket közelebb hozzák az Isten szívéhez és megnyugvással töltsék el a háborgó kebleket.

Munkásságát egyébiránt a következőkben mutatjuk be:

I. Szentbeszédei:

Ünnepi egyházi beszédek. Eger. 1877. n. 8-r. VIII. 264. l.

Vasárnapi egyházi beszédek. Eger. 1880. n. 8-r. VIII. 347. l.

Vasárnapi és ünnepi egyházi beszédek. Eger. 1882. n. 8-r. XII. 548. l.

Vasárnapi és ünnepi egyházi beszédek. Eger. 1885. n. 8-r. XI. 606. l.

II. Elbeszélései, melyek részint a Népűjság-ban, a Legény-egyleti Olvasótár-ban s az Egri Naptárban jelentek meg:

Egy félelmes éjszaka. — Sugár Pista. — Háladatosság. — Tiszteljed atyádat és anyádat. — Véletlen házasság. — Akit a maga keze ver meg. — Mire visz a részegség? — A jó eszelekedet jutalma. — Akit a hiúság megver. — Az Isten keze. — A jegyző fia. — A mostoha. — A két koldús gyermek. — Egy szép asszony. — A megpróbált hűség. — Az árva leány. — Az erdei ház. — Egy szerenésetlen története. — Egy szegény asszony története. — Hogyan lett egyszemű Varga Péter? — Az ellopott gyermek. — Szomorú találkozás. — A meg-salt leány. — Az özvegy asszony leánya. — Két leány. — A tékozló fiú. — A levágott kar. — Gróf Sándor. — Egy szerenésetlen flótás. — A kereszt oltalma. — A gyermeki szeretet. — Az udvari bolond. — A mostoha leány. — Borúra derű. — Szegény Klári. — A fekete asszony. — Margit. — A virágos sir. — A cigány-nő boszúja. — Amit senki se tudott. — A hű eb. — A ki igazán sze-ret. — A holdkóros leány. — Egy rémes este (franciából). — Katona-becsület. — Kétő közül a harmadik. — Ne higgy minden szónak. — Karácsonest. — Nem mind arany, ami fénylik. — Lejtőről lejtőre. — A kajlaszegi tó. — A Pilátus-hegy. — Gyuri. — A megbüntett bűn. — A molnárlegény. — A fogadott fiú. — A keresztes ember. — Két lövés. — Boldogtalanságból lélek-kárhozatba. — Mikor még én fiatal voltam. — Helybe jött. — A szép asszony kocsija. — A gonosz fiú. — A szolgáló. — Biró Maris. — A szép fogak. — A barát. — Pa-rasztgóg.

III. Eletrajzok:

Maskovics Mihály Egri Egyházmegyei Közlöny. 1871. 21. sz.

Kovalcsik József. U. o. 1873. 19. sz.

Bartakovics Béla emlékezete. U. o. 1873. october 7. melléklap.

IV. Elbeszélések könyv-alakban:

Népélet. Beszélyek. Eger. 1871. k. 8-r. 143. l.

Mezei virágok. Beszélyek a nép számára. Eger. 1875. k. 8-r. 163. l. érseki lyceum.

Egyéb cikkei:

A Népujság 1869—1891. évfolyamaiban Csepregi Dániel név alatt országgyűlési leveleket írt és ír a nép felfogásához mérten. Ugyanez lapban százakra menő cikkeket írt. Csernely és Tiszai nevek s . . . e . . . s jegy alatt.

Wittich Sándor.

Mint papnövendék a Magyar Sion V. évfolyamába írt egy cikket Boldog Gizella c. alatt.

Vochler Alajos.

Született Egerben 1824. ápril hó 16-ikán. Iskolai végeztével 1840-ben növendékpap lett és miután előljárói tehetségét felismerték, 1842-ben a pesti egyetemre küldték a hittudományi tanfolyam végzésére. Áldozópappá 1847-ben szenteltetett és Sirokban, Harsányban, Apátfalván eltöltött káplánkodás után 1849-ben tanulmányi felügyelő lett. Egyúttal póttanár volt a gymnasium felsőbb osztályaiban. Később a tanítóképző intézetben tanári állomást kapott és egyszersmind mint a Foglár-féle intézet aligazgatója működött. 1859-ben a harsányi plébániára nevezte ki érseke, de erről lemondván 1862-ben jogtanár és hitszónok lett. Hosszas működése elismerésre talált az érsek udvarában és főszentszéki ülhökké promoteáltatott. 1877-ben megkapta a kömlői javadalmat, melyről 1889-ben Solymosra költözött, hol jelenleg is működik szeretetben.

Önálló művei:

Az egri főmegyének érseki főmegyévé emeltetésével szétosztása. Eger. 1865. 4-r. Megjelent az Emlékkönyv 239—247. l.

Az átható villamosságról s a Holtz-féle villamgépről. M. Orvosok és Természetvizsgálók XIII. nagy gyűlésének Munkálatai közt. Eger. 1869.

A kincésások Beszély. Az egri népkönyv füz.

A táviróról. Ismeret és párbeszédben. Az egri népkönyv füz.

Czikkék:

Költemény és való. Pesti növ. papság Munkálatai. 1845.

Az egyházi szellem hatásáról különösen az irodalom által. U. o. 1846.

Nefejejes fiatal anyák számára. Az Egri Népkönyvben. 1860.

Addig egyengessd a fácskát, míg gyenge. Egri képes naptár.

A jövő kor elrejtett kincse honunk földrétegeiben. Eger.

Terjeszszük a realismereteket. U. o.

Humanismus és realismus. U. o.

Gazdászati zátonyok. U. o.

Szemlélődés hazánk bűnvádi statisztikája felett. U. o.

A természettudomány végczélja. Egri Egyházm. közlöny. 1876. 1—2. sz.

Tanítványai részére tankönyveket is írt, melyek azonban csak kéziratban vannak meg.

Wrancsics (Verancz) Antal.

Dalmatiába kivándorolt előkelő patricius családból származott korának eme egyik legkitünőbb férfja, ki tudományossága, politikai szereplése és főpapi állása folytán nevezetes szerepet játszott Magyarország történetében. Sibenikben született 1504. május 29-ikén. Neveltetése nagybátyjának, Statilio János erdélyi püspöknek vezetése alatt történt, ki a tehetséges ifjút — megszerelve neki két kanonoki stallumot — kiküldte a páduai egyetemre. Tanulmányainak végeztével haza térvén, Zápolya budai préposttá és házi titkárává nevezte ki. Főleg diplomatiái küldetésekkel volt ez időben megbizva, mely alkalommal sok utazásai közepett tapasztalatokat gyűjtött és ismereteit gazdagította. 1549-ben elhagyta Zápolyát és Ferdinándhoz csatlakozott és csakhamar egri kanonok, szabolcsi főesperes, majd esztergomi káptalanbeli és poznoi apát lett. Ekkor elutazott Konstantinápolyba, hol alkudozásokat folytatott a nagyvezérrel. De ezek nem sikerültek és Verancsics eredmény nélkül tért vissza hazájába, hol előbb a pécsi, 1557-ben pedig az egri püspökséget nyerte jutalmul. Itt valóságos harczot folytatott az elhatalmasodott protestantismus ellen. Az egri várat megerősítette és saját költségén felszerelte. A drinápolyi békét a törökkel megkötvén, hasznos szolgálatai elismeréseül az esztergomi érseki székre emeltetett és 1572-ben királyi helytartó lett. XIII. Gergely 1573-ban biborossá nevezte ki, de e kalapot már át nem vehette, mert ugyanazon év június 15-ikén Eperjesen, hová országos ügyekben utazott, jobb létre szenderült. Tetemei Nagyszombatban várják a feltámadás hajnalát.

Verancsics főpap, diplomata, író és tudós volt egy személyben. Tettei, munkái eléggé igazolják ezen állítást. Fontosabb művei közül a következőket soroljuk fel:

De rebus gestis Hungarorum ab inclinatione Regni 34 l. 1. k.

De rebus gestis Joannis regis Hungariae. Libri II. 39 l.

De situ Transsylvaniae, Moldaviae et Transalpinae. Fragm. 82 l.

Castigationes Antonii Verancesis in Jovium. Frag. 114 l.

Fragmentum Rerum Hungaricarum Anni. 1551. 141 l.

De itinere et legatione sua Constantinopolitana A. V. cum fratre suo Michaele Dialogus. Fragm. 157 l.

Memoria rerum, quae in Hungaria a nato rege Ludovico ultimo acciderant. Ennek csak a címe latin, a többi magyar. Korának a történetét tárgyalja. II. k.

Az Lándorfehérvár elvesztésének oka e vót és így esött. III. l.

Első és második portai követsége és levelezései. IV. V. k.

Summa successus ultimae actionis Legatorum Ant. Verantii Franc. Zay et Augerii a Busbecche apud principem Turcarum Zoleimanum habitae 1557. mense Augusto. Ad Sacratiss. Reg. Majest, Dnum suum elementissimum. 180 l. Egyéb-iránt művei a Szalay László és Wenzell Gusztáv által szerkesztett Magyar Történelmi Emlékek c. munkában jelentek meg az Akademia megbízásából. 1857—1875.

Orationes II. gratulatoriae ad Rudolphum Sereniss. ac Potentiss. Regem Hungariae, etc. Archiducem Austriae etc. D. Imperat. Max. II. Filium. Una Inelyti Regni Hungariae nomine, habita Posonii sub ipsa inauguratione per Reverendiss. Principem ac DD. Anton. Verantium Archiepp. Strigon. eiusdem Regni Primaten, Legatum Natum etc. nomine. . . Viennae, Typis Stephani Creutzer, Anno MDLXXIII. 8-r. 4 szét. l. levél. Összesen 10 számozatlan levél.

Praefationale Missarum solemniium episcopalium, quod Antonius Verantius natione Dalmata, patria Sabinicensis, episcopus Agriensis, suo et eorum usui describendum curavit, quibus post eius obitum coelitus dabitur. A. Domini MDLXIII. Posinii ad Danubium in Pannonia.

Az egri érseki levéltárban az érdeklődők megtalálhatják Verancesis munkáinak másolatát, míg az eredetiek a Nemzeti Muzeum birtokában vannak.

Wurum József.

Egri kanonok, 1816-ban székesfehérvári, 1821. nagyváradí és 1827-ben nyitrai püspök volt; meghalt 1838-ban május 2-ikán.

Az egri Emlékkönyv róla ezeket írja: Azon számos istenes munkán kívül, melyek b. e. Fuchs Ferencz nyitrai püspök, utóbb egri érsek neve és pártolása alatt láttak napvilágot, melyekben Wurum vett legtöbb részt, fáradhatatlan munkássága megszámlálhatatlan levelezéseket és tudományos értekezéseket szült, de ezek még kéziratban lappangnak. Nyilván és saját költségén kiadta a nyitrai megyének historiai Schematismusát első példával a hazában 1830-ban, később pedig az egész nyitrai egyházmegye történetét e cím alatt:

Memoria Episcopatus Nitriensis ejusque Praesulum. Posonii. 1835. 4-r.

Szadai Zábrátszky József.

Mint egri kanonok, ezüzes püspök és nagyprépost halt meg 1809-ben. Negyedéves hittanhallgató korában egy beszéde jelent meg ily címen:

Divi Joannis Apostoli et Evangelistae ante Portam Latinam Dioecesis Agriensis Patroni, singulare Patrocinium in reddito postliminio splendore Ecclesiae et continua clarissimorum virorum successione celebratum, dum schola Episcopalis Agriensis ejusdem divi Tutelaris sui honores annuos solemni ritu instauraret. Anno reparaatae salutis M CCLVIII. Mense Majo Die 5-ta. Agriae. 4-r. Agriae. typ. scholae episcopalis.

Tarczali Zombory Béla.

Született Szürthén, Ungbármegyében 1859. január 22-ikén nemes szülöktől. Elemi iskoláit és a gymnasium hat osztályát Sátoralja-Ujhelyben végezte. 1875-ben az egri papnevelő-intézetbe lépett. Mint növendékpap az érettségi vizsgálatot kitüntetéssel tette le. A hittudományi tanfolyam hallgatására főpásztora a bécsi Pazmaneumba küldte, hol 1881-ben szigorlatot tett a bibliai tudományokból. Ugyanezen év szeptember havában bemutatta első szent miséjét és siroki káplán lett. Egy év múlva már Miskolczon találjuk, hol mint hitoktató működött az ottani református főgymnasiumnál és polgári iskolánál, később pedig átvette az irgalmas nővérek vezetése alatt álló érseki leánynevelő-intézet hitoktatását is. Hét évi fáradságot nem ismerő munkásság után, a tanszékéről felsőbb elismerés mellett felmentett dr. Kozma Károly prépost kanonok helyére theologiai tanárrá nevezte ki érseke 1889-ben. Azóta a theologia III-ik évfolyamán az Erkölcstant adja elő s folytatja félbeszakasztott fensőbb hittani tanulmányait. 1892. február 1. óta a kanonokká kinevezett Zsasskovszky József helyére semináriumi lelkiigazgatóvá nevezte ki a megye főpásztora a valódi papi szellemű fiatal férfit.

Különböző lapokban irt értekezéseket, cikkeket és tanulmányokat. Néhányat ezek közül felsorolok:

Lehet-e a miskolci nőnevelő-intézetet a hazafiatalság vídjával illelni azért mert az aradi vértanukért végzett gyászistenmisztelenen tövölleével tündökölt? Miskolc és vidéke c. lap.

Hála-ünnepély a miskolci érseki nőnevelő-intézetben 1888. jun. 20 án. Magyar Állam c. lap.

Dr. Zudar Sándor.

Született 1852. november 20-ikán Hevesvármegyének Balla nevű falujában. Gyöngyösön és Egerben tanult s a VI. gymnasialis osztályt elvégezvén a kassai seminariumba lépett. Innen előjárói a bécsi Pazmaneumba küldték a tehetséges fiatal embert, hol két évet töltött. Lelke azonban a felvidékről haza vágyott és azért átlépett az egri főegyházmegyébe és így a theologia III. és IV-ik évfolyamát az egri lyceumban hallgatta. 1876-ban főpásztora felszentelte, mely után Bécsbe ment rigorozálni. Három hónapi káplánkodás után az Augustineumba küldetett, hol vizsgálatait gyors egymásutánban tette le. 1878-ban megürülván Egerben a dogmatikai tanszék, erre Zudar Sándor hivatott meg helyettes tanárnak. 1879-ben hittudor lett és rendes tanár. Tanítványai a legkellemesebb emlékekkel vannak iránta, ki az alaposágot, melylyel tantárgyát előadta, finom és kedves modorral egyesítette. Volt ezenkívül hitoktató, prosynodalis vizsgáló, a középiskolai hittanárokat képezítő-bizottság tagja és az egri irodalmi egyesület titkára. Jelenleg erki plébános, hol buzgón működik.

Szerkesztette az Egri Egyházmegyei Közlönyt 1880-tól.

Irt eredeti és fordított cikkeket és értekezéseket, nevezetesen:

Eredetiek:

Karcolatok korunk anti-theistieus szelleme és irányáról.

Egyveleg az egyház életéből.

A tiszta-szajoli új plébánia.

Fordítások:

A gyóntatók egy fontos privilegiumáról.

Valami az 1881-iki jubileumról.

A lelki rokonság.

A hit erényének veszélyei.

Néhány szabály egyházi szónokok részére.

Olaszországból.

Hitelemzési szabályok.

A elmélkedés szüksége és hasznáról.

Mily bánásmód követendő azokkal szemben, kik csakis husvétkor gyóznak?

Papi egyletek.

Nagybűnök, kis elégtétel.

Dogmatikus helyek sz. Ephrem legújabb kiadott beszédei és himnuszaiából.

Mit kell a halotti beszédekkel tartanunk?

Az egyszerű áldozár, mint a bérmlás szentségének kiszolgáltatója.

Mikor kell az egyházi temetést megtagadni olyanoktól, kik mint megátalkodott bűnösök halnak meg?

A emberi lélek eredetéről.

Felvehető-e valamely szentség érvényesen, de hatástalanul s egyszersmind bűn nélkül?

A szentségek felelevenüléséről.

Származik-e lelki rokonság a szükségből kiszolgáltatott keresztségből a szülőkre nézve?

A szentírás és az egyházi szónoklat.

A liturgia és az egyházi szónoklat.

Missiói levél Afrikából.

A világ végének idejéről.

Temetkezési szertartások az afrikai pogány négeraknál.

Régibb pápai levelek gyűjteményéről és azok theologiai értékesítéséről.

I. Napoleon házassági elválása és második házassága.

Egy afrikai missionarius levele.

Számos lelkipásztori esetek és kérdések megoldása.

Zsasskovszky József.

Fent északon, Magyarország határszélén született 1830. október 13-ikán Alsó-Kubinban, Árvavármegyében. A gymnasium három első osztályát Magyar-Óvároton, a többit Egerben végezte, hol 1847-ben a papnevelő intézet növendékei közé lépett. Hittanulmányainak befejezése után 1853. augusztus 14-én áldozópappá szentelte főpásztora, ki első működési helyéül Pétervásárát jelölte ki. Innen egy év múlva Harsányba, 1855-ben pedig Egerbe lőn áthelyezve. Három évig végezte itt a segédlelkész tennivalókat, mely buzgón betöltött állás után gymnasiumi exhortatornak és a bölcséleti propedeutika tanárának nevezetett ki. Négy év múlva b. e. Bartakovics a papnevelő intézetbe hívta meg a nagy emberismeretet, jó szívet és szelid kedélyt igénylő lelkiigazgatói állásra. Tizenegy évig működött itt nagy lelki haszonnal s midőn 1873-ban az apátfalvi plebániára ment, a legszebb emlékeket hagyta hátra növendékei szívében. A jó palócok közt tiz évet töltött, mely idő alatt esperesi veres övet nyert. 1882. óta ismét lelkiigazgató volt a papnevelő-intézetben, mely állásának újból való elfoglalására a megye főpásztóra hívta meg, hol atyai szeretettel és finom tapintattal vezette az egyház leendő oszlopainak lelki ügyeit egész 1892. január hóig, midőn ugyanis a legfelsőbb királyi kegy és a főpásztori elismerés, — a megye közörmére — az egri főszékesegyház kanonoki stallumába ültette őt.

A Zsasskovszky-család óriási érdemeket szerzett különösen az egyházi zene művelésének terén. Alkotásaival a legnagyobb zeneszerzők sorába lépett. Mintegy a vérében van mindegyik tagjának a zene szeretete. És e szeretet áthatott kedélyükre.

Valahol azt olvastam, hogy a zene a kedély nyugodtságát és a jellem nemességét csodálatosan előmozdítja. Ez az igazság megtestesült a Zsasskovszky-testvérekben. Vallásos és hazafiúi érzés visszhangzik műveikben, melyek közül számtalan művészi beccsel dicsekszik zeneirodalmunkban.

Zsasskovszky fenkölt lelkü testvéreivel együtt tevékeny részt vett ama imakönyvek készítésében, melyek főleg a tanuló ifjúság áhítatának felébresztésére és ébrentartására lettek közkézre bocsátva. Az e könyvekben foglalt szép imák a Zsasskovszky József szívéből fakadtak fel. Nemes egyszerűséggel szólnak ezek a szív érzelmeiről; mély hit, törhetlen remény és lángoló szeretet sugárzanak ki belőlük. S mivel szívből vannak írva, megtalálják az utat az emberi kedélybe s aranyfonál gyanánt kötik össze az imádkozó lelkét az Isten szívével. Hasonlóképen az ő műve az Orgonaiskola és Énekkaté szövegezése is, melyek mély zeneismeretről tanuskodnak. — 1853-ban a Religio hozott tőle zenei cikkeket, 1862-ben pedig a pécsi Népnevelők Kalauza által megajánlott 5 darab aranyat nyerte el az énekekre és orgonára vonatkozó kérdések megfajtásáért. A bírálat kiemeli a tárgyhalmoz tapintatteljes rendezését, az egyes tételek teljes és következetes megvilágítását, a kellemes nyelvezetet és a zenetudomány magasabb rétegeinek ismeretét.

Ezekén kívül irt A bibliai oktatásról a népiskolákban. Tanodai Lapok. 1857.

Az apátfalvai kerületnek az amerikai politikai rendszer ellen való protestatiojáról. Egri Egyházm. Közlöny. 1873.

Egy falusi pap politikai hitvallásáról. U. o. 1875.

Az egyházi zene védelmére több czikke. U. o. 1888.

1889-től végül szakadatlanul írja az Egri Egyházmegyei Közlönybe a Rituale átdolgozására vonatkozó javaslatait és élénk szellemi polemiát folytat Dr. Bartalos Gyulával.

Zsigray János. (Zsegrai)

Született Sárospaton 1845. május 13-ikán, polgári nemes szülőktől. Az elemi iskolákat szülőhelyén, a gymnasiumot Kassán és Egerben végezte, hol 1864-ben a szeminárium növendéke lett. Theologiai tanulmányainak befejezése után 1870-ben felszenteltetett. — Bessenyőn, Tardon, Gyöngyös-Halászon, Jász-Dósán, Török-Szentmiklóson, Szendrőben, Szuhogyon, Gyöngyösön, Maklárán,

Turkeván és Demecserben eltöltött részint káplánkodási, részint administratori évei után 1882-ben Karczaghra költözött, hol 1891. június 15-ikén investitúrát nyert.

Irt néhány cikket, az Egyházmegyei közlöny 1874. és 1875-ki évfolyamaiban.

Zsendovics József.

Egri székesegyházi kanonok, szent Erzsébetről nevezett szepesvárallyai prépost, egyházmegyei tanfelügyelő, az egri fi- és nőtanítóképző intézet igazgatója az egri egyházmegyei irodalmi egyesület elnöke, született 1831. jun. 17-ikén Nagy-Kéren, Abaujvármegyében. 1855-ben áldozópappá szenteltetett és négy hónapi káplánkodás után b. e. Bartakovics Béla érsek maga mellé vette. Az egyházmegye kormányzásában nagy segítségére volt főpásztorának, ki sok téren szerzett érdemeinek jutalmául 1872-ben kanonoknak nevezette ki. A munka és jótékonyság embere, ki csak a közel multban is 10.000 forintot adományozott az egri angolkisasszonyoknak egy óvó-képző felállítására. Finom modorú ember, nemes szívvvel, kit köztisztelet vesz körül, bárhol megjelenik. Úgy a főegyházmegye ügyeiben, mint a megye zöld asztalánál vagy bármely üdvös irányu mozgalomnál mindenütt ott találjuk.

Irt számos értekezést különböző egyházi lapokba és nevezetes részt vett az Eger cz. lap szerkesztésében.

Megírta továbbá a Bartakovics Emlékkönyv-ben Foglár György és az egri jogiskola történetét.

Az Egri Egyházmegyei közlöny és az Elemi Tanügy megalapítója és kiadója is volt, s mint ilyen több pályadíjt tüzött ki.

A magyar orvosok és természetvizsgálók XIII. gyűlése alkalmából ismertette Egerváros tudományos és jótékony intézeteit.

Mondott végül több jeles beszédet, melyek itt-ott jelentek meg különböző lapokban.

PÓTLÉKÚL.

Hamary János.

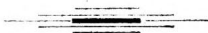
Született 1826-ban. Az egri papnövéndékek sorába lépén, 1850-ben szenteltetett áldozópappá. Több évi káplánkodás után mint csehi, majd huzamosabban mint erdőkövesdi s végül néhány évig mint erki lelkész működött buzgón az Ur szőlőjében. Meghalt mint az alsóhevesi kerület alesperese 1889. márc. 7-én.

Fiatalabb korában előszeretettel forgatta a tollat is, különösen a népies irodalom terén, melyen több érdemes és érdekes elbeszélésféle dolgozat jelent meg tőle.

Művei:

1856-tól 1859-ig *Kistályai levelek* cím alatt a *Kath. Néplapban* közlött valláserkölcsei irányú 22 zamatos magyarsággal írt cikket.

András és Pista. Egy kép a mai szomorú világból. *Egri Népkönyv.* II. füzete.

BEFEJEZÉS.

Mint könyvem előszavában jeleztem, e munka nem foglalja magában mindazok életét, kik irodalommal foglalkoztak. De ha egyéb akadályok nem gördültek volna is elém, az az egy kiment, hogy nem volt időm azok életrajzát és munkásságát tanulmányozni, kik az egri püspöki megyének érsekivé történt emeltetése után részint a szatmári, részint a kassai megyében maradtak. A felosztás előtt pedig oly nagy terjedelmű volt az egri egyházmegye s annyi jeles pappal rendelkezett, hogy azoknak elsorolása még egyszer ily nagy terjedelmű könyvet kívánt volna. — Ami pedig az egri főegyházmegye mostani papságát illeti, alig akad egy-kettő köztük, ki ne forgatta volna tollát valamelyes téren. Akikről csak tudtam vagy sejtettem, hogy irtak valaha, vagy a jelenben irnak, azokat mind megkerestem részint életrajzi adatokat, részint irodalmi munkásságuk jegyzékét kérve. Sokan azonban nem tudni, mi okból? még választ sem adtak tiszteletteljes hangon irt soraimra.

Ezen okokból tehát szerény munkám nem tökéletes. Hogy azonban mégis nyoma legyen azok nevének és munkásságának, kik valaha tollaikkal is hozzá járultak az egyház dicsőségéhez, itt röviden felsorolom őket, valamint azokat is, kikről tudom bizonyosan, hogy irtak, vagy irnak, de nem óhajtják munkásságukat a közönség elé tárni:

Páldián József, a megye felosztása előtt nagy-sárosi plébános; 1816-ban kassai címes kanonok, apát, tarcafeői főesperes és több megye táblabírája.

Korbács Tamás, 1797-ben címes kanonok, esperes, bártfai plébános, 1816. kassai c. kanonok. Jeles szónok.

Kovács Antal, 1797-ben tállyai plébános, 1816-ban apát. zempléni főesperes, címes kanonok és sátoralja-ujhelyi plébános.

Lábossy Mihály, 1797-ben püspöki ceremoniarus, 1816-ban lekéri apát, kassai kanonok és székesegyházi főesperes.

Prohászka Nikodém, 1816-ban a kassai királyi akadémia igazgatója és a hittan tanára. Nagytudományú férfiú volt.

Fábry József füzéri, majd lengyelfalusi pléb.

Bartay András, széplaki pléb.

Csák István, 1797-ben monoki, később 1818. szepsii esperes-plébános.

Dety János, beregi főesperes, egri theologus kanonok, theologiai doktor, a szentirási tudományok tanára 1760-ban.

Kovács József, kanonok, hittudor, a dogmatika tanára 1760-ban.

Kálmán János, pankotai főesperes, egri kanonok 1774-ben.

Dobrony Miklós, oldalkanonok 1771-ben.

Baranyay György, udvari pap 1772-ben.

Osmaniczky János, 1816-ban esperes, siroki plébános.

Török János, 1797-ben huszti, 1816-ban jernyei plébános.

Kiss István, szentkereszti plébános 1816.

Hankovics János, sinyei plébános 1816.

Torner György, gáboltói plébános.

Zathureczky Ádám, esperes.

Schön Antal, alesperes, lasztóczi plébános.

Hudasek Mihály, plébános.

Patay Imre, erdőbényei plébános.

Hutiray András, erdő-horváthi plébános.

Kanyó József, monoki plébános.

Komjáthy Sámuel, mádi plébános.

Jóób Mátyás, nagy-kövesdi esperes-plébános.

Kecser Menyhért, apát-plébános.

Skultéty József, plébános.

Podolinszky József, nagymihályi plébános.

Burek János, szirmai plébános.

Peglári József, kanonok.

Pál András, örkanonok.

Bárdossy József, munkácsi plébános.

Zupkó Ágoston, jász-dósai plébános.

Stephanovszky Sándor, egri kanonok.

Hornyák Endre, ki igen szép verseket írt.

Krich Mihály, fegyverneki káplán.

Jekkel János, nyug. áldozó pap.

Justus József, alattyáni esperes-plébános; a nagy pomologus és jószívű emberbarát.

Pöslényi István, pélyi plébános.

Nagy Kálmán, dédesi lelkész.

Kiszely Ferenc, plébános.

Bydeskúthy Gyula, c. kanonok, kápolnai plébános.

Holló Mihály, pócs-petrii plébános.

Bejezy István, volt nagy-kállói plébános.

Bíró Sándor, ballai plébános.

Csoltkó Pál, bánhorváthi pléb.

Csaudáry Pál, vámosgyörki plébános. Széles ismeretekkel bíró egyházi férfiú.

Baráczius József, maklári káplán.

Fojthó Mátyás, szenterzsébethi káplán.

Csonth Béla, kis-körei plébános.

Kiripolszky István, jász-apáthi káplán.

Melkó György, nyiregyházai hittanár.

Ohács Titusz, fegyverneki plébános.

Tóth Gyula, egri káplán; mint növendékpap s az egyházirodalmi társulat elnöke figyelemre méltó felolvasásokat tartott a magyar szóképzésről. Jelenleg is ír álnevek alatt nyelvi kérdésekről.

Virágh János, volt dévaványai plébános.

Vörös Antal, ivánkai plébános; és még nagyon sokan kiknek gazdag ismereteiknél és tudományos képzettségüknél csak szerénységük nagyobb.

O. A. M. D. G.

